

HET

ROZEKRUIS.

GEHEIME WETENSCHAP.

(Magnetisme, Leer der Symbolen, Theosophie, enz.)

ONDER REDACTIE VAN

Dr. L. L. PLANTENGA,

Gep. Officier van Gezondheid 1e klasse

EN MAGNETISEUR.

1e JAARGANG.

AMSTERDAM,

Dr. L. L. PLANTENGA.

Soyons comme le Sphinx. Ayons le front qui pense,
L'oeil qui rêve, la bouche au lobes toujours clos;
Sans souci du labeur, ni de la récompense,
Qu'il nous tombe des cieux, du soleil ou des flots,
Ainsi que le Taureau creusons la terre ingrate,
Inclinés sous le joug de l'âpre volonté;
Osons aussi: parfois le pale Ideocrate
Doit devenir semblable au Lion irrité;
Vouloir ne suffit pas, combattre est nécessaire.
Luttons, mais ayons foi, car le triomphe est sur,
Et notre être affranchi de l'humaine misère,
Comme l'Aigle ouvrira ses ailes vers l'azur.

FABRE DES ESSARTS.

Stoom-Snelpersdrukkerij — VAN MEURS & STUFKENS — Rotterdam.

INHOUD.

—

BIJLAGE.

Inleiding.

Men hoort dikwijls gewagen van den hoogen trap van ontwikkeling, die de Indiërs, de Egyptenaren, de Assyriërs en andere volken in de grijze oudheid reeds bereikt hadden, doch te vergeefs vraagt men aan de geschiedschrijvers, door de hedendaagsche scholen gevormd, om bewijzen voor dit vermoeden. En toch, reeds duizenden en misschien reeds tienduizenden jaren geleden bestond er op aarde een bloeiende wetenschap, die in verscheidene opzichten misschien veel hooger stond dan de tegenwoordige, althans er niet voor behoefde onder te doen.

Wij roemen altijd zoo op onze Westersche beschaving, maar vergeten daarbij, dat tal van feiten ons dwingen aan te nemen, dat enkele Indische priesters, de Mahatma's, krachten en kundigheden bezitten, waarvan de geleerden in Europa en Amerika zich nog geen denkbeeld kunnen vormen. Hunne kennis, die duizenden jaren achtereen aan de ingewijden werd overgeleverd, is een van de vele bewijzen voor bovengenoemde veronderstelling, doch in dit tijdschrift zult Ge er nog vele andere aantreffen.

Is die wetenschap verloren gegaan?

In de oudheid werd zij bewaard door de priesters en geschreven in een symbolische taal, leesbaar voor alle ingewijden, onverschillig in welk land zij woonden, welke taal zij spraken, welken naam zij aan de Godheid gaven. Die gemeenschappelijke taal had een groot voordeel: zij leerde aan de priesters van de verschillende volken, dat overal dezelfde God onder verschillende namen werd vereerd en maakte het dus mogelijk, dat een ingewijde, die een vreemd

land bezocht, toegelaten konde worden tot het heilige der heiligen van den tempel, en er niets tegen had aan den in dat land vereerden God te offeren. Hij wist, dat het dezelfde God was, dien ook hij aanbad.

Dit klinkt wel eenigszins vreemd in een tijd, waarin men gewoon is de oude volken, zooals b. v. de Egyptenaren, te beschuldigen van veelgoderij, maar het ontbreekt mij in deze inleiding aan ruimte, om dergelijke beschuldigingen te weerleggen. Later kom ik er op terug.

Vele geschriften, in die symbolische taal geschreven, bestaan nog, maar voor de niet-ingewijden zijn zij geheel onbegrijpelijk. Dit zal U duidelijk worden, wanneer ik U mededeel: dat in alle heilige boeken van de verschillende Godsdiensten vele symbolische verhalen zijn bewaard gebleven; dat het tegenwoordige kaartspel afstamt van een der volledigste en verhevenste symbolische boeken, die ooit geschreven zijn; dat de Alchimisten zich ten allen tijde bediend hebben van symbolische teekens om hunne ontdekkingen op te schrijven; dat ook bij de Vrijmetselaren nog altijd verscheidene symbolen gebruikt worden, en dat de beteekenis der symbolen, ofschoon drieledig, ten allen tijde dezelfde is gebleven.

Zooals ik reeds zeide, werd de occulte (verborgen of geheime) wetenschap bewaard door de priestercaste, een maatschappelijken stand, waartoe niet alleen de bedienaren van den Godsdienst, maar ook alle geleerden behoorden.

Toen door het wisselen der maatschappelijke verhoudingen het priesterdom van karakter veranderde, toen de priesters zelve leeken werden in de occulte wetenschap, namen verschillende genootschappen op zich haar te bewaren. Onder die genootschappen zijn vooral bekend: de Esseërs, de Eleusische mysteriën, de Tempeliers en de Vrijmetselaren. Hebben deze hunnen taak volbracht? Vrijmetselaren, zijt Ge werkelijk, ook in zedelijken zin, vrije mannen, die door de kennis van het occultisme en door de beoefening harer voorschriften eenen tempel opbouwt, waarin Godsdienst en

Wetenschap, tot een geheel vereenigd, een heerlijk licht uitstralen in de duisternis, die nog altijd over de aarde verspreid ligt? Ik kan en mag dit niet beoordeelen, ik weet niet, of de sleutel, die voor de menschheid den toegang ontsluit tot de oude, geheime wetenschappen, al dan niet bewaard is gebleven in de hoogere graden der Vrijmetselarij, maar mocht hij ook daar verloren geraakt zijn, geheel verdwenen is hij niet.

In het buitenland hebben bekwame mannen, met edele beginselen bezield, dien sleutel gezocht en gevonden, en die mannen meenen, dat de tijd gekomen is, om algemeen bekend te maken, wat zij gevonden hebben. Of zij daarin gelijk hebben, het staat niet aan mij dit te beoordeelen: zij zullen wel weten, wat zij doen. De positieve wetenschappen zijn reeds publiek eigendom, misschien heeft de kennis daarvan reeds veredelend genoeg op het menschdom gewerkt, om ons geschikt te maken ook in die geheime wetenschappen te worden ingewijd. Vroeger hield men, en niet zonder reden, alle wetenschappen geheim, zoowel de tegenwoordige positieve, als de occulte, want in handen van kwaadwilligen zijn het machtige wapens; gevaarlijk voor de maatschappij en de individuen.

In Amerika, Frankrijk, Engeland, Duitschland en elders worden reeds tal van boeken uitgegeven, die de studie der occulte wetenschap bevorderen. Mogen dan de Nederlanders onkundig blijven van die beweging?

Ons nationaal eergevoel duldt dit niet. In vroeger eeuwen waren de Nederlanders, ook in wetenschappelijken zin, naburige volken vooruit. Zouden wij dan nu achterblijven in de beoefening eener wetenschap, die onzen geest verheft, ons oordeel verscherpt, die eene m. i. noodige omwenteling te weeg moet brengen in de opvoeding en het onderwijs onzer kinderen, die onze denkbeelden omtrent de sociale en staatkundige toestanden zal wijzigen, en die voor ons den dageraad doet gloren van eenen nieuwen dag, neen, van een gouden eeuw, waarin liefde, verstand en vrijheid zullen heerschen over zelfzucht, onkunde en onrechtvaardigheid.

Weinig kan ik er toe bijdragen, om die wetenschap te verspreiden; doch ik zal doen, wat ik kan. Ik zal beginnen met vertalingen te geven van buitenlandsche schrijvers, die zich aan die studie gewijd hebben, in de hoop later ook oorspronkelijke stukken te kunnen opnemen van Nederlanders, die door de lezing van dit tijdschrift, of door andere oorzaken opgewekt zijn geworden, de verhevene occulte wetenschap met mij te beoefenen.

De titel „Het Rozekruis" is ontleend aan een symbool, waaraan ook sommige geheime genootschappen hunnen naam ontleenden. De beteekenis van dit symbool zal later worden opgehelderd.

Mocht het zijn, dat ik door deze uitgave medewerke aan de verstandelijke en zedelijke ontwikkeling van ons volk, dan zal ik mij ruimschoots voor mijne moeite beloond achten.

Grondbeginselen der Geheime Wetenschap.

Naar het Fransche boekwerk „*Traité élémentaire de science occulte*" van PAPUS.

1e HOOFDSTUK.

DE WETENSCHAP IN DE OUDHEID.

Er bestaat tegenwoordig eene sterke neiging, om de wetenschap te verwarren met de wetenschappen. Terwijl de eerste onveranderlijk is in zijne grondbeginselen, veranderen de laatste aanhoudend tegelijk met de inzichten der menschen; wat eene eeuw geleden, b.v. in de natuurkunde, wetenschappelijk was vastgesteld, (1) wordt nu dikwijls beschouwd als een onwaarheid; een gevolg van gebrekkige waarneming, want tot het domein der wetenschappen behoort alles, wat ons bekend is over bijzondere onderwerpen, en op dit domein, ik herhaal het, veranderen de Heeren telkens van opinie.

De studie der hedendaagsche geleerden loopt echter juist over die bijzondere onderwerpen, en de werkelijke vorderingen, die men daarin maakt, worden voor eene vooruitgang van de wetenschap in het algemeen aangezien. De fout van deze opvatting springt echter in het oog, zoodra men alles met elkander in betrekking wil brengen, en de wetenschappen tot een geheel wil maken, tot ééne synthese (samenvoeging), die de volkomen uitdrukking der eeuwige waarheid moet zijn.

Dit denkbeeld van eene synthese, welke de verbazend groote menigte wetenschappen, die zich sedert twee eeuwen hebben opgehoopt, in enkele onveranderlijke wetten bijeenvoegt, schijnt velen eerst mogelijk in eene zoo ver verwij-

---

(1) B.v. het phlogiston.

derde toekomst, dat menigeen aan zijne afstammelingen toewenscht, dat zij er het allereerste begin van zullen zien.

Het moet dus wel vermetel schijnen, wanneer ik beweer, dat deze synthese bestaan heeft, dat hare wetten zoo waar zijn, dat zij in alle opzichten kunnen worden toegepast op de moderne ontdekkingen, en dat de ingewijden in Egypte, de tijdgenooten van Mozes en Orpheus er volkomen van op de hoogte waren.

Natuurlijk zal ik door te beweren, dat de wetenschap in de oudheid bekend was, in de oogen van velen der zoogenaamd nuchtere onderzoekers doorgaan voor een naïef mensch, voor een sophist, en daarom zal ik trachten deze wonderlijk klinkende bewering te bewijzen en verzoek daarvoor nog eenige oogenblikken uwe aandacht.

Vooreerst vraagt men mij; waar kunnen wij sporen vinden van die wetenschappelijke ontwikkeling in de oudheid? Welke vakken bevat zij? Welke ontdekkingen van praktischen aard zijn er toch gedaan? Hoe leerde men die ontzaglijke synthese, waarvan ge spreekt?"

Wel beschouwd ontbreekt het ons niet aan materiaal, om deze oude wetenschap weder op te bouwen. De overblijfselen van oude monumenten, de symbolen, de hieroglyphen, de plechtigheden en gebruiken bij verschillende inwijdingen, de manuscripten, het zijn alle hulpmiddelen bij ons onderzoek.

Maar sommige gebruiken en manuscripten zijn niet te verklaren of te ontcijferen zonder eenen sleutel, welke men niet eens wil zoeken, omdat men er te weinig waarde aan hecht, terwijl de oudheid van andere nog volstrekt niet is erkend door de tegenwoordige geleerden. Deze beweren, dat ze hoogstens afkomstig zijn uit de Alexandrijnsche school. Intusschen kan men verschillende dier overblijfselen vinden bij veel oudere schrijvers, zooals Pythagoras, Plato, Aristoteles, Plinius, Titus Livius enz. enz. Doch het is niet gemakkelijk die oude wetenschap daar stuk voor stuk op te zoeken, en wij moeten dus de schrijvers wel dankbaar zijn, die dit reuzenwerk ondernomen en goed uitgevoerd hebben.

Onder de meest eerbiedwaardigen noem ik Dutens (1), Fabre d'Olivet (2), Saint Yves d'Alveydre (3).

In het boekwerk van Dutens vinden wij vele ontdekkingen, gedaan door de wetenschappelijke mannen der oudheid, terwijl Fabre d'Olivet en Saint Yves ons binnenleiden in de tempels, waaruit ons eene beschaving en ontwikkeling tegenstraalt, die zelfs de tegenwoordige zoogenaamde beschaving met bewondering vervult.

Ik kan hier slechts enkele aanhalingen uit hunne geschriften geven; wenscht men overtuigende bewijzen voor de waarheid der beweringen, die thans volgen, dan is het noodig, oorspronkelijke boeken na te gaan.

Ten opzichte van de Astronomie waren de ouden bekend met den loop van de aarde om de zon (4), de theorie van het bestaan van meerdere wereldbollen (5), de algemeene aantrekking, (6) eb en vloed, ontstaan door aantrekking van de maan en de zon (7), de samenstelling van den melkweg en de wet, die door Newton opnieuw is ontdekt. Bij deze gelegenheid kan ik niet nalaten een paar zeer beteekenisvolle passages uit Dutens aan te halen.

„Plutarchus, die met bijna al de thans bekende schitterende waarheden van de astronomie goed bekend was, heeft ook de wederkeerige kracht opgemerkt, die de planeten haren omloop doet volbrengen, en zoekt, nadat hij heeft uitgelegd, dat alle aardsche lichamen neiging hebben, om op den grond te vallen, de oorzaak daarvan in eene wederkeerige aantrekking tusschen alle lichamen. Hij past vervolgens deze bijzondere verschijnselen toe op andere, meer algemeene, en leidt uit hetgeen hier op aarde plaats heeft af, wat er op de hemellichamen moet geschieden, om eindelijk de betrekking na

---

(1) Dutens, *Origine des Decouvertes attrib. aux Modernes* 1825.

(2) Fabre d'Olivet, *Vers Dorés de Pythagore. Histoire philosophique de l'humanité.*

(3) Saint Yves d'Alveydre, *Mission des Juifs.*

(4) Dutens hoofdst IV.

(5) Dutens hoofdst. VII.

(6) Dutens hoofdst VI

(7) Dutens hoofdst. XV.

te gaan, die er volgens dit beginsel tusschen beide bestaan moet."

Elders spreekt hij nog van de kracht die de aarde en de andere planeten bezitten, om al de lichamen die er aan ondergeschikt zijn. (1) tot zich te trekken.

Een muzieksnaar, zegt Pythagoras, brengt denzelfden toon voort, wanneer men haar bij een viermaal sterkere spanning tweemaal langer maakt en de zwaarte van een planeet d.i. de kracht, waarmede zij door de zon wordt aangetrokken, wordt viermaal zoo groot als haar afstand tot de zon tweemaal kleiner is. Met andere woorden, om denzelfden toon voort te brengen moet bij eene snaar de spanning toenemen in reden van het vierkant der lengte, en wanneer de zon met dezelfde kracht twee planeten zal aantrekken, moet de verhouding tusschen beider stofmassa gelijk zijn aan het vierkant der afstanden. Wanneer wij dus veronderstellen, dat er muzieksnaren, die denzelfden toon geven, gespannen waren van de zon naar de planeten, dan zoude hunne spanning in dezelfde verhouding moeten toe- of afnemen, waarin het gewicht der planeten moet veranderen, om de aantrekking gelijk te maken. Deze overeenkomst noemt Pythagoras de harmonie der spheren (2).

Daar wij nu toch bezig zijn met de astronomie, raad ik u aan Aristoteles, Archimedes, Ovidius en vooral Strabo, die allen worden aangehaald door Dutens (3), te bestudeeren, en gij zult zien, dat in de oudheid de telescoop, de holle spiegels (4), de vergrootglazen, dienende voor microscopen (5), de breking van het licht, het isochronisme der slingerbeweging enz. (6) bekend waren.

Het zal u zeker verwonderen, dat al deze werktuigen

(1) Dutens I pag 160. De facie in orbe lunae (Plutarchus).
(2) Dutens p. p. 167—168. Loi du Carré des distances. (Pythagoras.)
(3) Dutens, hoofdstuk X.
(4) Dutens, hoofdstuk VIII, deel II.
(5) Dutens, deel II hoofdstuk IX.
(6) Dutens, deel II hoofdstuk VI.

en wetten, die men meent, dat eerst in de laatste twee eeuwen zijn uitgevonden, reeds in de oudheid toegepast werden; maar dit is niet alles, ik moet u nog belangrijker zaken mededeelen: wat was er b.v. in vroegere eeuwen bekend omtrent den stoom, de electriciteit, de photographie?

Agathias leefde in de 6de eeuw na Christus. Hij heeft toen een boek geschreven, dat in 1660 herdrukt is. (1) Daarin vindt ge op pag. 150 en 151 eene volledige beschrijving van de wijze, waarop Anthème de Tralle door middel van een stoommachine een geheel dak verplaatste. Alles vindt men er behandeld: den ketel voor het water, de veiligheidsklep, de beschrijving hoe stoom van hooge drukking te verkrijgen, hoe het vuur te regelen enz. enz.

Saint Yves vertelt hetzelfde (2) en toont ons daarbij aan, dat die wetenschap toen reeds sedert geruimen tijd bekend was.

De personen, die zich in onze dagen met de electriciteit bezighouden, zouden een droevig figuur maken in vergelijking met de Egyptische priesters en de door hen ingewijden (Grieken en Romeinen), die den bliksem bestuurden, evenals wij de warmte, en hem naar welbehagen van den hemel lieten neerdalen. Saint Yves deelt het een en ander mede omtrent dit geheim, dat een van de meest verborgen wetenschappen van het occultisme (de geheimleer) was.

In l'Histoire ecclésiastique de Sozomène (liv. IX ch. VI) kan men zien, dat de priesters bij de Etrusquers met behulp van bliksemstralen de stad Narnia tegen Alarie verdedigden en dat zij niet werd ingenomen (3).

Titus Livius (lib. I cap. XXXI) en Plinius (Hist. nat. lib. II cap. LIII en lib. XXVIII cap. IV) beschrijven ons den dood van Tullus Hostilius, die, de electrische kracht willende oproepen, volgens de voorschriften van een manuscript van Numa, stierf door den bliksem, omdat hij den terugslag niet had voorzien.

---

(1) Agathias, *Derebus justinis.* Paris 1660.

(2) Hoofdst. IV.

(3) *Mission des Juifs.* Chap: IV.

Men weet, dat het meerendeel der mysterien bij de Egyptische priesters niets anders was, dan de sluier, waarmede zij de wetenschappen bedekten, en dat, ingewijd te zijn in hunne geheimen, overeenkwam met onderwezen te zijn in de door hen beoefende wetenschappen.

Men gaf aan Jupiter den naam van Elicius of den electrischen Jupiter, omdat men hem beschouwde als den gepersonificeerden bliksem, die zich tot de aarde liet neertrekken door middel van zekere mysterieuse formules en praktijken; want *Jupiter Elicius* beteekent: „Jupiter vatbaar om opgeroepen of aangetrokken te worden." Elicius komt nam. volgens Ovidius en Varro van *elicere* (1).

Eliciunt coelo te, Jupiter; unde minores
Nunc quoque te celebrant, Eliciumque vocant.
Ovid. *Fast* bl III v. 327—328.

Het manuscript van een monnik, Panselenus, onthult, naar aanleiding van oude Ionische schrijvers, de werking van de chemie bij de photographie. Dit feit is aan het licht gekomen bij een proces tusschen Niepce en Daguerre. De donkere kamer, de gevoeligheid der metaalplaten en de optische instrumenten zijn er uitvoerig in beschreven.

Hoewel ik weinig van de alchimie weet, ben ik echter genoeg op de hoogte, om, althans voor mijzelf, overtuigd te zijn, dat oudtijds de scheikunde theoretisch en praktisch beter bekend was, dan tegenwoordig. Maar het is ons om feiten niet om meeningen te doen, laat ons dus nogmaals naar Dutens luisteren. (Deel II, hoofdst. III.)

De oude Egyptenaren kenden de bewerking der metalen, het vergulden, het verven van zijde, de glasblazerij, de wijze om kunstmatig eieren uit te broeiden, om olie uit planten te trekken, om opium, bier en rietsuiker te bereiden, om zalven te maken, en spiritualiën te distilleeren. Ook kenden zij de alcalien en de zuren."

„In Plutarchus (Leven van Alexander, hoofdst. XXIX),

(1) Dutens Deel I, pag. 275.

in Herodotus, in Seneca (Quaestiones naturales lib. III Cap. XXV), in Quintus. (lib. X cap. ult.) in Plinius (Hist. natur. bib. XXX cap. XVI) in Pausanius (Arcad. cap. XXV) vinden wij onze zuren, onze bases, onze zouten, de alcohol, de aether, in één woord, sporen van eene organische en anorganische chemie, waarvan deze schrijvers of de sleutels niet bezaten of ze niet wilden afgeven."

Dit is eveneens het gevoelen van Saint-Yves, die hierdoor het werk van Dutens bevestigt.

Ook de kanonnen en het buskruit waren bekend.

„Porphyrius beschrijft in zijn werk over *het bestuur van het keizerrijk* de artillerie van Constantijn Porphyrogenetes." „Valerianus in zijn *leven van Alexander*, de bronzen kanonnen der Indiërs," „Ctesias het beroemde Grieksche vuur, een mengsel van salpeter, zwavel en een koolwaterstof, dat onder den naam van vuur van Bharawa, reeds voor Ninus bekend was in Chaldea, Iran en Indie. Deze naam doet ons denken aan de godsdienstige overleveringen bij de roodhuiden en wijst op zichzelf reeds op eene ontzettende oudheid.

Herodotus, Justinianus en Pausanias vertellen, dat de Perzen en de Galliërs, toen zij zich meester wilden maken van Delphi, bedolven werden onder een regen van steenen en projectielen.

„Servius, Valerius Flaccus, Julius Africanus, Marcus Groecus beschrijven het buskruit volgens de oude overleveringen; de laatste geeft zelfs de tegenwoordige verhouding der bestanddeelen op." (Saint Yves d'Alveydre.)

Ten opzichte van de geneeskunde zien wij, dat onze zoogenaamde nieuwe ontdekkingen o. a. de bloedsomloop, de anthropologie (menschkunde), de algemeene biologie (levensleer) volkomen bekend waren in de oudheid en vooral aan Hypocrates (1).

Doch, zult ge zeggen, dat is nu alles goed en wel, wanneer er eene nieuwe ontdekking gedaan wordt, zal men

(1) Dutens, deel II hoofdstuk 1; — Saint Yves hoofdstuk 4.

wel een ouden schrijver kunnen vinden, die er in meerdere of mindere mate over spreekt; maar kunt ge ons ook aantoonen, dat de ouden op de hoogte waren van de physische of chemische verschijnselen of bewerkingen, die op dit oogenblik nog niet teruggevonden zijn.

Ook in dat opzicht zoude ik vele dingen kunnen opsommen, maar, om niet al te veel van uw geduld te vergen, noem ik u alleen Democrites en zijne ontdekkingen, die voor ons verloren zijn gegaan, zooals: de kunstmatige vervaardiging van kostbare steenen; verder de Egyptische ontdekking, om het glas smeedbaar te maken; de kunst om mummies te bewaren; of om te verven met niet verbleekende kleuren, door eene stof, waarop verschillende soorten van vernis waren aangebracht, te drenken in eene enkele oplossing, na welke bewerking zij bedekt was met de verschillende kleuren; zonder nog te spreken van de middelen, door de Romeinen bij hunne bouwkunde gebruikt.

Waarom is dit alles zoo weinig bekend?

Misschien doordien de geschiedschrijvers de gewoonte hebben te copiëeren, zonder zich bezig te houden met werken, die niet direct betrekking hebben op de zaak, welke zij behandelen; misschien doordien de meeste menschen moeielijk eenmaal aangenomen denkbeelden kunnen afleggen, of door de gewoonte van het publiek, om alleen te gelooven in de dagbladen en tijdschriften, die op hun beurt weder gelooven aan de encyclopedien, gemaakt op wie weet welke wijze; misschien.... maar waarom den tijd verbeuzeld met het zoeken naar oorzaken, die er niets toe kunnen bijdragen, om onze kennis te doen toenemen? Het feit bestaat, en dit is genoeg, dat de wetenschap der oudheid verscheidene bewijzen van haar bestaan heeft achtergelaten, en men moet er aan gelooven, of alle geloof aan de getuigenissen van menschen afleggen.

Oudtijds werden de kinderen gedurende de eerste levensjaren in het huisgezin opgevoed en onderwezen volgens de regels der callipaedie (de kunst, om mooie kinderen te krijgen).

Deze was Godsdienstig geregeld volgens gebruiken, die tevens de vereering der voorouders regelden.

„De opvoeding en het onderwijs, om de kinderen geschikt te maken voor betrekkingen en ambachten, ontvingen zij veelal op openbare inrichtingen, waarbij niet alleen op de geestelijke, maar ook op de lichamelijke ontwikkeling werd gelet.

„De meer complete studien, overeenkomende met ons hooger onderwijs, werden door volwassen personen volbracht in de tempels, en kleine mysteriën genoemd.

„Zij die, soms na jarenlange studie, op de hoogte waren gekomen van de natuurlijke en menschelijke kundigheden der kleine mysteriën, kregen den naam van zoon der vrouw, Heros, of zoon des mans, en hadden sommige sociale rechten, zooals het uitoefenen van de geneeskunde in haren geheelen omvang, of om staats of rechterlijke betrekkingen te bekleeden.

„De groote mysteriën vulden dit onderwijs aan door een geheel andere reeks van kunsten en wetenschappen, en de kennis daarvan gaf aan de ingewijden den titel van zoon van den een of anderen God of zoon der Goden; — dit hing veelal af van den tempel, waarin zij hunne opleiding hadden ontvangen — en bovendien sommige sociale rechten, die priesterlijk of koninklijk genoemd werden.

In den tempel werd dus de wetenschap bewaard, wier bestaan wij zoo even hebben aangetoond en die wij in dit tijdschrift meer en meer zullen trachten na te gaan. Wij zijn nu gekomen tot de mysteriën, waar zoo velen van spreken en die zoo weinigen kennen.

Tot de inwijding in die mysteriën konde iedereen worden toegelaten, onverschillig tot welken rang of stand hij behoorde; en wanneer mijne getuigenis u niet voldoende mocht wezen, dan raad ik u aan het werk van Saint Yves te lezen, om de algemeene ontwikkeling na te gaan en de werken van Fabre d'Olivet, om meer in het bijzonder dit punt te onderzoeken.

Deze laatste schrijft:

„De oude godsdiensten en vooral de Egyptische waren vol mysteriën. Een menigte beelden en symbolen vormden het weefsel, waardoor zij saâm verbonden en bewaard bleven: een bewonderenswaardig weefsel! het niet afgebroken heilige werk van een menigte op elkaar volgende verheven personen, die, nu eens lezende in het boek der natuur en dan weder peinzende over het Goddelijke, onuitbare taal, die zij daardoor leerden vertolken in menschelijke woorden. Zij, die hunnen onnoozelen blik vestigend op deze beelden, op deze symbolen, op deze heilige allegoriën, daarin niets bijzonders zagen, bleven in hunne onwetendheid stilstaan, dat is waar, maar hunne onkunde was eigen schuld: zij behoefden slechts te spreken, en al de heiligdommen waren voor hen geopend. Indien zij in voldoende mate standvastigheid en moed bezaten, was er niets, wat hun belette, van wetenschap tot wetenschap, van openbaring tot openbaring op te klimmen tot aan de meest verheven ontdekkingen toe. Zij konden, hoewel zij levende menschen waren, door de kracht van hunnen wil afdalen naar het rijk der dooden, of zich verheffen tot de goden en alles doorgronden in de stoffelijke natuur, want de godsdienst omvatte al deze dingen, en niets van hetgeen tot den godsdienst behoorde mocht den Hoogepriester onbekend blijven.

Ieder ingewijde is op den laagsten trap der wetenschap moeten beginnen om langzamerhand op te klimmen.

De Hoogepriester van het beroemde Egyptische Thebe b. v., heeft dit toppunt van de heilige wetenschap niet kunnen bereiken, voordat hij eerst alle lagere graden doorloopen en zich daarbij steeds waardig betoond had.

. . . .

Men verkwistte de mysteriën niet, omdat zij waarde hadden; men ontheiligde de kennis van het Goddelijke niet, omdat zij bestond; en om de waarheid voor enkelen te bewaren, schonk men haar niet nutteloos aan iedereen". (1)

---

(1) Fabre d'Olivet, la Langue Hebraïque restituée pag. 7, 2e deel.

Hoe oud zijn die mysteriën wel?

Vanwaar zijn zij afkomstig?

Men vindt ze terug bij den aanvang van elke groote beschaving, onverschillig onder welke rassen zij zich ook openbaarde. Ten opzichte van Egypte, waar de inwijding de grootste Grieksche, Hebreeuwsche en Romeinsche mannen heeft gevormd, kunnen wij opklimmen tot meer dan tienduizend jaren. Dit bewijst voldoende, hoe foutief onze tijdrekening is.

Ziehier de bewijzen voor deze stelling: „Plato, een ingewijde in de mysterien vertelt ons, dat hij bewijzen gezien heeft van eene volledige beschaving in Egypte, die tienduizend jaren voor Menes aldaar bestond.

„Herodotus verzekert ons hetzelfde, doch voegt er bij, dat plechtige eeden hem de lippen sluiten en hij daarom niet durft spreken over Osiris (den God van de oude synthese, van de Algemeene Vereeniging").

„Diodorus beweert, van de Egyptische priesters gehoord te hebben, dat zij bewijzen hebben van het bestaan van eenen sociaal behoorlijk geregelden staat, die lang voor Menes, zoude hebben bestaan, en achttienduizend jaren zoude hebben geduurd, tot Horus toe."

„Manethon, een Egyptische priester, deelt ons eene nauwkeurige chronologie mede, die een aanvang neemt bij Menes en over zes duizend acht honderd drie en tachtig jaar loopt, en leert ons, dat er voor de regeering van dien vorst meerdere onmetelijk groote tijdperken van beschaving op aarde en zelfs in Egypte op elkander gevolgd waren."

Maar al deze verheven getuigenissen, waarbij men ook nog die van Bérose en van al de bibliotheken van Indië, Thibet en China kan voegen, zijn zonder waarde voor den beklagenswaardigen geest van het sectarisme en obscurantisme (domperstelsel), die zich achter het masker der theologie verschuilt.

Op dit punt onzer onderzoekingen gekomen, moeten wij een blik achterwaarts werpen.

Wij hebben gezien, dat er in de oudheid eene wetenschap bestond, die voor de hedendaagsche niet behoefde onder te doen, en tevens is ons gebleken, dat de moderne geleerden daarvan zoo weinig weten, omdat zij de studie der ouden steeds met eene zekere nonchalance behandeld hebben.

Wij hebben vervolgens gezien, dat die wetenschap verborgen werd gehouden binnen de muren der tempels, de middelpunten van hooger onderwijs en beschaving, doch dat iedereen desverkiezende konde worden ingewijd in deze geheimen, welke reeds bekend waren in tijdkringen, die de hedendaagsche geschiedenis geheel onbekend zijn.

Drie soorten van beproevingen werden vereischt, om als leerling te worden toegelaten: lichamelijke, verstandelijke en zedelijke. Zij worden uitvoerig beschreven door Jamblichus, Porphyreus en Apuleus onder de ouden, Lenoir (1), Christian (2), Delaage (3), Elise van Calcar (4) onder de modernen, doch ik vind het niet noodig ze verder te vermelden. Er blijkt uit dit alles genoegzaam, dat de verborgen wetenschap hooger geacht werd dan iedere andere.

Eene oppervlakkige studie van de boeken, die de oudheid ons heeft nagelaten, doet ons zien, dat eeuwen geleden de wetenschappelijk ontwikkelde menschen niet minder wisten dan tegenwoordig, maar dat in dien tijd de wijze van onderwijs en de theorie veel verschilde met de tegenwoordige inzichten daaromtrent.

Om te weten, wat men leerde in de tempels, moeten wij de overblijfselen van dat onderwijs zoeken in de materialen, die wij bezitten en die ons grootendeels zijn bewaard door de alchimisten. Wij zullen ons maar niet bezighouden met den, althans volgens de hedendaagsche geleerden, eenigszins verdachten oorsprong van deze geschriften. Zij bestaan, dat moet ons genoeg zijn. Wanneer het ons gelukt, om eene

---

(1) La Franc Maçonnerie rendue à sa véritable origine (1814).

(2) Histoire de la Magie (1863).

(3) La saènce du orai (1884).

(4) Op de grenzen van twee werelden, 2e jaargang.

methode te vinden, die de symbolische taal der Alchimisten verstaanbaar maakt en ons tegelijker tijd de beteekenis doet vatten van de oude symbolische verhalen van het Gulden Vlies, den Trojaansche oorlog, de Sphinx enz., dan kunnen wij zonder vrees zeggen, dat wij een gedeelte der oude wetenschap teruggevonden hebben.

Laat ons nu eens nagaan, hoe de tegenwoordige geleerden de natuurverschijnselen behandelen, dan wordt het ons gemakkelijker, om door tegenstelling de oude methode te leeren kennen.

Wat zoudt ge wel zeggen van een man, die een boekwerk op de volgende wijze beschreef:

„Het boek, dat ge mij gegeven hebt, om te bestudeeren, ligt op den schoorsteenmantel, op een afstand van twee meters negen-en-veertig centimeters van de tafel, waaraan ik zit; het weegt 45 gram en 8 decigram, en bevat 142 bladen papier, waarop honderdachttienduizend twee honderd vier en tachtig letters gedrukt zijn, waarvoor men driehonderd negentig grammen drukinkt heeft moeten gebruiken."

Ziedaar de onderzoekende beschrijving van het verschijnsel.

Hindert dit voorbeeld u misschien? Sla dan de moderne wetenschappelijke boeken eens open, en ga eens na, of de astronomen niet volgens deze zelfde methode eene beschrijving geven van de zon, de planeten en de sterren, waarvan zij de plaats, het gewicht, het volumen en de dichtheid beschrijven, terwijl in een ander vak van wetenschap, de natuurkundige b.v. het aantal strepen in het zonnespectrum telt.

Ten opzichte van het boek stelt ge geen belang in het stoffelijk, het physische gedeelte, maar wel in hetgeen de schrijver heeft willen zeggen, door al die teekens of letters, in hetgeen deze onder hunnen vorm als het ware verbergen, in het metaphysische gedeelte, om het zoo eens uit te drukken.

Dit voorbeeld is voldoende, om ons het verschil te doen zien tusschen de oude en nieuwe methodes, die ons bij het bestudeeren der wetenschap den weg wijzen. De eerste houden zich bij het bestudeeren van een verschijnsel, altijd bezig met

de algemeene zijde van het vraagstuk, de laatste blijven meer hangen bij het feit zelve.

Om aan te toonen, dat ik de antique methode juist beschreven heb, moet ik u nog een zeer belangrijke passage uit de werken van Fabre d'Olivet mededeelen over de beide manieren, om geschiedenis te schrijven.

„Deze zegt: men moet wel bedenken, dat de allegorische geschiedenis uit vroegere tijden, geschreven in een anderen geest, dan de positieve historie, die er op gevolgd is, hierop ook in geen enkel opzicht gelijkt, en dat men in groote dwalingen moet vervallen, wanneer men ze met elkander gaat verwarren. Het is eene zeer belangrijke opmerking, die ik hier op nieuw maak. Die historie, toevertrouwd aan het geheugen der menschen, of bewaard in de heilige archieven der tempels in verspreide poëtische stukken, beschouwde de dingen alleen uit een zedelijk oogpunt, zij bemoeide zich nooit met de individuen, maar lette slechts op de massa; d. w. z. zij beschouwde de volken, de genootschappen, de secten, de leerstelsels, zelfs de kunsten als particuliere wezens, die zij aanduidde door een enkelen geslachtsnaam.

„Dit wil niet zeggen, dat die massa's geen chef konden hebben, die er de bewegingen van leidde, maar die chef werd beschouwd, als het instrument van de eene of andere geestesrichting en door de geschiedenis verwaarloosd, want deze toch bemoeide zich alleen met den geest. De eene chef volgde den anderen op, zonder dat de allegorische geschiedenis er melding van maakt. De avonturen van allen werden aan een enkel persoon toegeschreven. Men ging alles na uit een zedekundig oogpunt en beschreef het ontstaan, het verloop en het verval der dingen. De opeenvolging der gebeurtenissen nam de plaats in van de opeenvolging der personen.

De positieve geschiedenis, zooals wij die geleerd hebben, volgt eene geheel andere methode; de individuën zijn voor haar alles: zij geeft met eene angstvallige nauwkeurigheid de datums en de feiten op, die de andere methode minachtte. De tegenwoordige geleerden lachen om die allegorische me-

thode der ouden, wanneer zij haar voor mogelijk houden, evenals de ouden zouden gelachen hebben, om de moderne methode, wanneer zij hadden kunnen voorzien, dat deze later mogelijk zoude worden. Hoe zoude men kunnen instemmen met hetgeen men niet kent? Men keurt alleen datgene goed, waar men van houdt; en men meent altijd alles te weten, waarvan men moet houden. (1)."

Laat ons nu tot ons gedrukt boek, onze eerste vergelijking terugkeeren, en goed letten op de twee manieren, om het te beoordeelen.

Vooreerst, ten opzichte van de dingen, die wij zien; de letters, het papier, de inkt, d. w. z. de materieele teekens, die niets anders zijn, dan de voorstelling van eene verhevene zaak, en ten tweede ten opzichte van de zaak, welke wij met ons stoffelijk oog niet kunnen zien: de denkbeelden van den schrijver.

Hetgeen wij zien, leert ons kennen, wat wij niet zien.

Het zichtbare is de openbaring van het onzichtbare. Deze grondstelling is niet alleen waar voor dit bijzonder verschijnsel, maar ook voor alles, wat wij in de natuur waarnemen. (2)

In enkele woorden uitgedrukt, is het hoofdverschil tusschen de wetenschap der oude en der hedendaagsche geleerden dit:

de eersten gaven alleen acht op het zichtbare, om hierdoor het onzichtbare te ontdekken; de laatsten bemoeien zich alleen met het verschijnsel, zonder zich het hoofd te breken met de betrekking, waarin het staat tot de metaphysica.

De wetenschap der ouden is de wetenschap van het verborgene, het esoterische; de wetenschap van onzen tijd is de wetenschap van het zichtbare, het exoterische.

---

(1) Fabre d' Olivet, *Vers dores de Pythagore* p. p. 26 en 27.

(2) Dit wordt door Papus in bovengenoemd boekwerk „Traité élémentaire de science occulte" aangetoond.

De sluier van Isis.

Naar het Fransch van G. Montière, vertaald uit het tijdschrift „*L'Initiation.*"

Terwijl de 19e eeuw, op het punt staande, om van de aarde te verdwijnen, zich beroemt op de overwinningen van de onderzoekende methode, begint er zich eene reactie te openbaren, waarvan de gevolgen niet te overzien zijn.

Wel is waar: de moderne wetenschap heeft lauweren verdiend door bewonderenswaardige ontdekkingen, dat zal niemand betwisten; maar hare aanhoudende overwinningen kunnen niet beletten, dat hare bouwvalligheid meer en meer zichtbaar begint te worden. Als feilbare dochter der menschen heeft zij gezondigd, evengoed als ieder ander menschenkind, en de gevolgen harer fouten beginnen haar zwaar te drukken.

De analytische methode heeft alles willen verklaren door de vereeniging en vergelijking van de feiten, die wij onmiddellijk met onze zintuigen kunnen waarnemen; maar wanneer in de natuur het eindige bestaat uit een oneindig groot aantal oneindig kleine bestanddeelen, wanneer dus het oneindige doordringt tot in de voor ons waarneembare natuur, dan volgt daaruit, dat iemand, die het eindige bestudeeren wil, zonder rekening te houden met het oneindige, noodzakelijk op een dwaalweg komt.

„Iedereen, zoo schrijft Barlet in zijne fraaie verhandeling over de inwijding, (1) die zonder vooringenomenheid de trapsgewijze opklimming van de ontelbare wezens, waaruit

---

(1) L'Initiation, voorkomende in het tijdschrift *Le Lotus*, Maart-Sept. 1888.

het Heelal is opgebouwd, bestudeert, ziet uit den boezem van de onbezielde stof eene opeenvolgende rij wezens ontstaan, waarvan de laagste zich kenmerken door het leven, de volgende door de verschillende nuances van het instinct, het verstand en het oordeel, zoodanig, dat het volmaakte, hetwelk wij ons eerst voorstellen als geheel en al buiten de stof, die er door in beweging wordt gebracht, zich allengs schijnt te incarneeren, om het zoo eens uit te drukken, in de bezielde wezens, en wel in steeds toenemende mate. Zij zelve bevatten ten minste in zekere mate, hun besturend grondbeginsel. Zeer schoon toont de philosoof Hartman dit aan in zijne philosofie van het onbewuste, door te zeggen dat dit onbewuste, dit volmaakte, gemakkelijk te onderscheiden in de stoffelijke wereld, wanneer men het verschijnsel en de wet, die het doet ontstaan afzonderlijk beschouwt, er steeds minder van afgescheiden kan worden, naarmate men hooger stijgt in de wereld der levende wezens; en dit wordt geheel onmogelijk bij denkende schepselen. Iets wat hiermede eenigszins overeenstemt, vinden wij door de vergelijking van eene magneet met een stuk week ijzer. In de eerste vinden wij de beide magneetpolen duidelijk gescheiden, in het laatste zijn zij vereenigd en daardoor voor het onderzoek verborgen."

Overal openbaart zich het volmaakte. De menschheid wordt er door aangetrokken, evenals de planeten door de zon, en de groote kracht, die ons aanspoort, om aanhoudend te zoeken en zonder ophouden te vinden, is het aangeboren geloof: dat het ons mogelijk is, die volmaking steeds meer en meer nabij te komen. Zelfs de vereerders der positieve wetenschappen zeggen: „het doel der wetenschap bestaat daarin, dat men een zeker aantal bij elkander behoorende feiten verklaart door een feit van hoogere orde, dat ze alle omvat; die hoogere feiten wederom door een nog hooger verklaart, om zoo van trap tot trap opklimmende al de werkingen terug te brengen tot ééne grondoorzaak. Het zoeken naar die grondoorzaak is echter niets anders, dan het zoeken naar het *Volmaakte.*

Maar kan men eenige hoop koesteren op een goeden uit-

slag, zoolang men de studie der wetten afscheidt van die der feiten, de studie der noumena (het voor onze zintuigen niet waarneembare) van die der phenomena (de voor ons waarneembare verschijnselen), de studie van de natuur van die der zedelijkheid?

„In de praktijk, zegt Barlet, behaalt de wetenschap door middel van de industrie overwinning op overwinning op de werkelooze stof, dit wordt reeds minder, wanneer wij ons bewegen op het gebied van de physiologie en de geneeskunde en zij is geheel machteloos ten opzichte van de zedelijkheid en, wanneer wij het goed nagaan, ook met betrekking tot de sociale toestanden.

„Ook blijkt de machteloosheid der wetenschap hieruit, dat zij de gevolgen van hare ontdekkingen niet kan voorzien en besturen. De stoom en de electriciteit brengen de volken nader tot elkander; maar verhit door de zucht naar overheersching en geldelijk voordeel, gaan deze zich hoe langer hoe sterker wapenen en vragen aan dezelfde wetenschap, die stoom en electriciteit leerde toepassen, de middelen, om elkander te vernietigen; terwijl de overwinningen van de industrie, ontstaan door de hartstocht van eene hebzuchtige speculatiewoede, de menschen in een poel van lichamelijk en zedelijk bederf storten, waar zij den falsaris vetmesten ten koste van de armen en zwakken, die zij vergiftigen, door onbetamelijke genoegens.”

In onze eeuw van materieële vooruitgang, waarin de individuen zich weinig bekommeren om de hun onbekende toekomst, bepalen zij zich bij de studie van de wetten der stof en krijgen hierdoor de overtuiging, dat zij vroeg of laat vernietigd moeten worden. Velen meenen met hunnen toestand tevreden te kunnen zijn, wanneer zij aan hunne oogenblikkelijke begeerten kunnen voldoen en hunne hartstochten kunnen bevredigen. Het egoïsme maakt zich van iedereen meester; genieten en nogmaals genieten wordt de algemeene zinspreuk; maar het zijn de voortbrengselen der wetenschap, die ons deze genoegens verschaffen; dus buiten

de waarneming en het nemen van proeven, is er voor de meesten geen heil, geen vooruitgang denkbaar.

De zucht, om alles tot in de kleinste bijzonderheden na te gaan, de analyse, heeft de zucht, om de deelen tot een geheel te vereenigen, de synthese, gedood. Het zedenbederf is van het eene individu op het andere overgegaan en heeft de volken overwonnen, zoodat het gevoel voor de noodzakelijkheid van de verbintenis der menschen tot een geheel, plaats heeft moeten maken voor een bandeloos ieder voor zich zelf: de individueele vrijheid, vroeger geketend ten voordeele van enkelen, wordt nu verbrokkeld door nuttelooze gevechten, zonder dat iemand er voordeel van heeft. Door het gemis aan een opperste leiding, geschikt om het algemeene werk te regelen, om aan den minsten werkman van het sociale lichaam een taak aan te wijzen, in overeenstemming met zijne geestelijke waarde, en hem in staat te stellen, zijne bijdrage te leveren tot het algemeene geluk, kunnen de particuliere pogingen, met hoeveel geestdrift en geloovig vertrouwen ook ontworpen, geen beteren toestand te voorschijn roepen, en verscheidene schokken verontrusten de nagenoeg geheel gesplitste groote massa, daar bijna geene der onderdeelen van het staatslichaam zich op de plaats bevinden, welke zij behooren in te nemen.

„Uwe proefondervindelijke wetenschappen, zegt de Hindoe Kout Houmi (in een brief aan Mr. Sinnest, medegedeeld in de Mission des Juifs van den Markies Saint Yves), hebben niets te maken met de zedelijkheid, de deugd, de menschelijkheid; en daarom behoeft gij ook niet te rekenen op onze hulp, zoolang de band, welke uwe wetenschap met de bovennatuurkunde moet vereenigen, verbroken blijft.

„Die wetenschappen bestaan in eene drooge opsomming van feiten, in allerlei dwalingen, die buiten den mensch omgaan en wier nut in ons oog ophoudt op de grens van die feiten zelve.

„Het theosophische en bovenzinnelijke begrip van de theosophen der middeleeuwen: dat de vooruitgang van den

menschelijken arbeid, geholpen door veelvuldige ontdekkingen, eindelijk den mensch in staat zal stellen, om den invloed der zon en haar vermogen als oorspronkelijke beweegkracht na te bootsen, en dat wij als gevolg daarvan de anorganische stof in voedsels zullen kunnen veranderen, een dergelijk idee kan geen ingang vinden in de hersens van uwe mannen der wetenschap.

„Wat zouden uwe overheidspersonen en uwe ontvangers der belastingen wel zeggen van een der onzen, die, in tijden van hongersnood over het Himalaya-gebergte gaande, aldaar een geringe hoeveelheid rijst in een oogenblik deed verhonderdvoudigen, zooals hij zeer zeker zoude kunnen doen, om hierdoor een menigte menschen tegen den hongerdood te bewaren? Zij zouden hem waarschijnlijk in de gevangenis werpen, om hem de verklaring af te dwingen, dat hij die rijst gestolen had.

„Ziedaar uwe Westersche Wetenschap, ziedaar uwe positieve praktische maatschappij."

Hebben de waarneming en het onderzoek alleen wel ooit een vraagstuk opgelost?

Zoodra zij eene menigte feiten bijeenverzameld hebben, vergelijken en rangschikken de geleerden die. Maar wanneer wij eens denken over het rangschikken der dieren naar de voornaamste onderscheidingsteekens en de overeenstemming der vormen, dan zoude, zooals Barlet opmerkt, een serie van 20 organen reeds meer dan 500,000 onderzoekingen noodzakelijk maken, en nooit zoude Cuvier een weg gevonden hebben in zoo'n doolhof, wanneer een intuitieve helderheid van geest hem het belang der tanden niet had doen kennen.

Hier is eene belangrijke wet ontdekt en al was eene serie van proeven, op zich zelve ook niet voldoende, om haar te doen vinden, zij kan toch strekken, om de waarheid er van te bevestigen.

Iedere theorie moet eerst uitgedacht en later bevestigd worden door het onderzoek. Zonder de verbeelding, waarvan de vlucht onze gedachten medevoert naar de overzijde van

het graf, en waarvan de intuitieve visioenen de grenzen, gesteld aan de waarnemers, die zich alleen met de physische wereld bemoeien, overschrijden, zoude de menschelijke wetenschap, ingesloten door hare verstikkende sfeer, zich uitputten in vruchtelooze pogingen. De waarneming en het onderzoek der verschijnselen zijn, ten opzichte van de ontdekkingen der wetenschap, niets anders dan hulpmiddelen, zij het dan onmisbare hulpmiddelen, van de intuitie.

Het komt mij voor, dat van deze bewonderenswaardige eigenschappen geen betere definitie kan worden gegeven, dan die, welke de philosoof Hartmann gaf van het Onbewuste: „Eene manifestatie van het Volmaakte, waaraan wij de gevoelens, de gedachten en de verlangens te danken hebben, die op zekere oogenblikken het bewustzijn vervullen."

De tegenwoordige wetenschap bestudeert slechts de helft van onze natuur, zij ontleedt de eigenschappen der stof en controleert de getuigenissen van onze zintuigen: maar hoe zoude zij het ware doel kunnen bereiken, de oorzaak en het einde van alle dingen, zonder eene synthese van de wetten der zedelijkheid, die een licht verspreidt, dat, uitstralende van het *Volmaakte*, hetwelk wij zonder ophouden trachten te naderen, de kronkelpaden van den levensweg verheldert en de intuitieve vlucht van onze verbeelding op goede wegen voortleidt?

Wanneer wij ons verdiepen in de geschiedenis der oudheid, dan zien wij eene verstandig ontwikkelde minderheid, die de geheimen der wetenschap verborgen houdt. Meesteres over onbekende krachten, die gevaarlijk zouden worden, indien dwazen en snoodaards er over konden beschikken, lichtte zij slechts een punt van den sluier op voor enkele ingewijden en liet voor het volk niets over, dan eene alledaagsche symboliek, die exotherisch (openbaar, voor ieder begrijpelijk) en daardoor in overeenstemming was met hare verlangens en voldeed aan hare behoeften.

Naar men beweert, zijn de tegenwoordige ingewijden op het punt, om dezen sluier te verscheuren.

In de eenzame velden van Thibet, zoo verhaalt men, zoude een genootschap van Hindoepriesters, de Mahatmas, in hare oorspronkelijke zuiverheid de oude Oostersche wetenschap bewaren; aan hen eeuw op eeuw overgedragen door voorgangers, die reeds lang voor het begin van het tijdperk, dat door onze geleerden het historische wordt genoemd, eene zeer hooge wetenschappelijke ontwikkeling hadden bereikt. Deze priesters zouden bovendien kunnen beschikken over krachten, waarvan wij nog geen idee hebben en over eene macht, die ons wonderdadig toeschijnt.

Indië „sedert onheuglijke tijden in het bezit van belangrijke geheimen", brengt, wat men er ook van zeggen moge, nog altijd onze verbeelding in verwarring. De boeken van een groot aantal reizigers vertellen vreemde gebeurtenissen. Hier „een Fakir, naakt, onbeweeglijk, het lichaam in een halven cirkel, de beenen over elkander geslagen, steekt zijne vingers uit en plotseling, tot verwondering van alle toeschouwers, staat een stukje hout op, dat buiten zijn bereik lag; het begint nu eens sneller dan weder langzamer voort te loopen, en schrijft eindelijk een volzin op, die door een der aanwezigen is gedacht." (Dr. Paul Gibier, Fakirisme occidental); daar oefent een andere Fakir op directe wijze invloed uit op den plantengroei. „Ik nam op goed geluk af een zaadkorrel van een papegaaiboom en gaf het met eenige meters mousseline aan den Fakir. Nadat hij het zaadje in de aarde gelegd had, ging hij op de hurken zitten, stak de handen in horizontale richting boven den pot uit en verviel langzamerhand in een toestand van volkomen catalepsie. Twee uren lang moest ik wachten, toen een zacht geritsel mij deed opschrikken; de Fakir was weder tot zich zelven gekomen. Hij gaf mij een teeken, om hem te naderen en toonde mij, nadat hij het mousseline, dat den pot bedekte, had weggenomen, een frissche, groene, jonge papegaaiboom, van ongeveer twintig centimeters hoogte. Op een van de twee vliesjes, die aan den wortel vastzaten, bemerkte ik nog het herkenningsteeken, dat ik er twee uren te voren op had gemaakt" (Ja-

colliot). Een ander vouwt zijn tong dubbel, doet zich de neusgaten en ooren met was toestoppen, gaat over in lethargie en wordt daarna in een soort kist opgesloten. Men graaft een kuil, om de kist in neer te laten, sluit hem met een zerk, bedekt deze met aarde, waarin planten gezaaid worden en plaatst er wachters bij, om alle bedrog onmogelijk te maken. Drie maanden gaan voorbij; de zaden zijn ontkiemd, men graaft den man weder op, die nu veel gelijkt op een mummie, maar na krachtige wrijvingen weder teekenen van leven geeft en weldra geheel normaal is (Het tijdschrift *Le Lotus*). Een ander, naakt van het hoofd tot de voeten, doet een tamelijk groot voorwerp oogenblikkelijk verdwijnen; wederom een ander werpt een koord in de lucht en gaat aan het einde hangen, zonder dat men iets ziet, waardoor dat koord wordt vastgehouden, daarna verdwijnt hij uit de oogen der toeschouwers, enz. enz. (1)

De eerste indruk bij die verhalen verwekt een glimlach; maar duizenden getuigenissen voor de waarheid der feiten maakt, dat eene ontkenning tengevolge van vooroordeel eene dwaasheid mag worden genoemd, en de fakirs hebben het recht te beweren, dat zij krachten bezitten, waarvan wij nog geen begrip hebben.

Het bijgelooof, de onverdraagzaamheid en de barbaarschheid der Europeanen zouden tot nu toe aan de Mahatmas belet hebben het bestaan van deze verborgen krachten meer algemeen bekend te maken, omdat die krachten verschrikkelijk zouden werken, indien zij werden toevertrouwd aan onwaardige handen; maar ter wille van de jongste vorderingen onzer wetenschappen, zoude een gedeelte hunner ingewijden het plan hebben opgevat, om een begin te maken, met het geven van onderwijs aan sommige Europeanen.

Het is niet te loochenen, dat sedert verscheidene jaren

---

(1) Ook in het tijdschrift van Elize van Calcar *Op de grenzen van twee werelden* en in het tijdschrift *Uit alle hemelstreken* (bijblad van „Eigen Haard") van 29 December 1888 No. 52 vindt men dergelijke verhalen.

(VERT.)

allerlei onverwachte ontdekkingen zich opeenhoopen. Darwin verklaart zijne theorie van de veranderingen der variëteiten en soorten aldus: de zwakkere worden vernietigd door de sterkere; maar daar zij genoodzaakt zijn te strijden om het leven, worden de kleine groot, zij ontwikkelen zich en naderen meer en meer de menschwording. —

Vervolgens maakt Herbert Spencer opmerkzaam op de analogie tusschen de wetten van de physische wereld en die van de zedelijke of psychische wereld; en die analogie toont ons aan, dat de beproevingen, die wij hier beneden ondervinden, moeten dienen, om ons tegen wil en dank de noodzakelijkheid van iets beters in te prenten; dat zij het zijn, die ons langzamerhand opvoeren uit de spheren van onwetendheid en misdaad en ons daardoor doen opklimmen in de rijen der verstandelijk en zedelijk ontwikkelde wezens. Ten slotte beweert Alfred Touillée, dat de mensch, aangetrokken, door het Ideaal, dat wil zeggen: door eene ingeboren kracht die hem voortdrijft naar het *volmaakte*, onoverwinbaar zijnen opstijgenden tocht voortzetten moet.

En zoo zijn wij nu reeds ver van het positivisme, en beginnen ons zoo langzamerhand bezig te houden met onbekende krachten. Laat ons verder gaan. Het woord aantrekking gebruikt men ook ten opzichte van de electriciteit en het magnetisme. De electriciteit en het magnetisme, twee wetenschappen, die eerst in de laatste tijden teruggevonden zijn, veroorzaken verschijnselen, die ons in verbazing brengen. Bovendien trachten o. a. Dr. Crookes in Engeland, Dr. Paul Gibier in Frankrijk en vele anderen de aandacht te vestigen op een soort verschijnselen, die zeer na verwant zijn aan die der Hindoes en door een zeker publiek te recht, of ten onrechte worden toegeschreven aan wezens, die een voor ons onzichtbaar lichaam bezitten.

Te gelijker tijd bewijzen de feiten, bijeenverzameld door het psychisch genootschap te Londen, en die, welke vermeld zijn door den Positivist Dassier in zijn *Humanité posthume*, en verscheidene geschiedkundige verhalen uit alle tijdperken, dat de mensch bestaat uit twee lichamen, het eene stoffelijk,

het andere sideraal of astraal, en dat het laatste zich bij eene voldoende toevloed van zenuwfluide, van het eerste kan losmaken. Het is over dit siderale lichaam, dat de Apostel Paulus spreekt (1 Cor. XV : 40, 42 en 44):

„En er zijn Hemelsche lichamen en er zijn Aardsche lichamen.

„Alzoo zal het ook met de opstanding der dooden zijn. Het lichaam wordt gezaaid in verderfelijkheid, het wordt opgewekt in onverderfelijkheid.

„Een natuurlijk lichaam wordt er gezaaid, een geestelijk lichaam wordt er opgewekt".

Nadat men zich langen tijd uitsluitend heeft bezig gehouden met de studie van de stof, begint er nu een tijd te komen, waarop men gaat nadenken over de dingen, die zich bevinden aan gene zijde van het graf. De Mahatmas hebben het voor hun geschikte oogenblik, om handelend op te treden, goed uitgekozen.

Maar terwijl de Theosophen bezig zijn, om ons in verrukking te brengen door duizelingwekkende beloften, verheffen zich van den anderen kant stemmen, die ons bekend maken met het bestaan van erfgenamen van de leerstellingen der Tempelridders, van de ingewijden in de oude Magie.

Bij den eersten oogopslag schijnt het mij toe, dat hun oordeel hierop neerkomt.

Zoolang een ziekte het lichaam uitput, moeten alle hevige schokken vermeden worden; een leefregel, die de krachten van een gezond man verdubbelt, zal die van een reconvalescent uitputten. Volgens Josephin Péladan lijdt ons sociaal lichaam aan een soort Hysterische toevallen. Wilt ge dan olie op het vuur werpen, terwijl de zenuwzwakte de hersenen in de war brengt? Wees voorzichtig, denk aan de bezetenen van Loudun en aan de convulsionnaires van Saint Médard (1).

Laat ons eerst zoeken naar de middelen om de maat-

---

(1) Zie Dr. P. Regnard *Sorcellerie*, *Magnetisme*, *Morphinisme*, pag. 45—56 en 101—200, en Roorda van Eijsinga, De Blijde Boodschap.

schappelijke kwalen te genezen: naar de meest practische hervormingen. Wanneer de menschheid wederom op normale wijze zal beginnen te leven, wanneer haar organisme de noodige kracht zal hebben teruggekregen, dan zal de toekomst er zich mede belasten, om de taak te voltooien. De werken van onze oude meesters bevatten den sleutel van geheimen, overeenkomende met die der Hindoes; laten zij onze inwijders blijven.

De onbeschaafde en primitieve geest van de woeste volken der middeleeuwen had een bekrompen exoterisme (zie blz. 27) noodig. Op de schouders der priesters rustte de taak, om die groote kinderen te leeren, te leiden, ze aan orde en regelmaat te gewennen: de dorst naar bloed en gewelddadigheden, de woeste neigingen van de vereerders van Odin bestreden zij door vrees in te boezemen voor de hel, het symbool van de verlossing door beproeving.

Doch de Kerk heeft den misslag begaan, om niet met den tijd mede te gaan. Hare taak was het, om de verstandelijke beweging te leiden en om ter juister tijd bij de veroveringen der analyse eene godsdienstige synthese te voegen, die veel grootscher moet zijn en meer licht moet verspreiden. Getrouw aan de lessen van Jezus, had zij zich tevreden moeten stellen met een geestelijk gezag, zonder wereldlijke macht te begeeren. Doch niet alleen heeft zij steeds haar best gedaan, om die macht te behouden, zij verbood bovendien aan iedereen, om elders te zoeken naar het licht, dat zij weigerde te verspreiden; zij werd daardoor tyranniek en deed eene reactie in den menschelijken geest ontstaan. De godsdienst had de wetenschap bestreden, de wetenschap werd de vijandin van den godsdienst.

Thans hebben de geleerden hunne onderzoekingen ver uitgestrekt. Bewierookt zitten zij op hunne tronen; in zeker opzicht hebben zij de plaats ingenomen der priesters. Evenals deze, nemen zij allerlei beslissingen, waaraan men meent, zich te moeten onderwerpen. Zij zoeken nieuwe leden voor hun gilde onder de aanbidders van den thermometer en de

weegschaal, en hunne leerlingen dwepen met de overwinningen van de experimenteele methode, verachten het oude exoterisme, verwerpen het met medelijden en lachen over het raadsel van den sphinx, doch doen dit helaas zonder er aan te denken, dat zij het geheim daarvan dienen op te zoeken.

Maar de menschheid dorst naar het ideale en reeds te lang heeft een overdreven materialisme haar de vleugels gebonden; eene omwenteling, waarvan niemand de gevolgen kan berekenen, is ophanden. Voorheen waren de wetenschap en de Godsdienst beide occult (verborgen), nu de eene publiek eigendom is geworden, moet met de andere noodzakelijk hetzelfde geschieden. Het wordt tijd, dat de ingewijden eene nieuwe synthese verkondigen in overeenstemming met de gegevens van den tegenwoordigen tijd, en geschikt, om het enthusiasme op te wekken. Wanneer zij, geleid door den geest van broederschap en solidariteit (wederzijdsche verplichting, om elkaar te helpen), het verledene eerbiedigend, maar bouwende op de toekomst, zich gereed maken, om bij het uitbarsten der crisis met krachtige hand op te treden, dan zal weldra de ware wetenschap, de Gnosis te voorschijn komen uit het oude exoterisme; windvlagen, die zuivere lucht aanvoeren, zullen zich vermengen met onze verstikkende atmospheer en lichtstralen zullen zich verspreiden in de duisternis van onze onwetendheid.

Ziehier eene korte opsomming van het begin der Hermetische (1) beweging, die aanstaande is. De volgende jaren zullen u verrassingen bereiden. Stook uwe fornuizen, Alchimisten! Astrologen, doe voorspellingen! Cabbalisten, verklaar het ésoterisme (de geheime beteekenis) van de texten der heilige boeken! Magnetiseurs, ontmasker de samenzwe-

(1) Hermetisch noemt men in de occulte wetenschap de meest verborgen beteekenis van de symbolen. Hermetische beweging beteekent hier: eene omwenteling die noodzakelijk moet geschieden om het verborgene openbaar te maken.

ringen der misdadigers! Magiërs (1), genees door het opleggen der handen! Apostelen, ga uit, om te prediken! Moge de inwijding ons oprichten en wegtrekken uit de modderpoelen van bijgeloof en onkunde, en moge de aanvang der twintigste eeuw tevens de dageraad worden van eene gouden eeuw; dit wensch en verwacht ik wegens de belofte van eene maatschappelijke wedergeboorte, die ons gedaan is.

---

(1) Ik kan het Fransche woord Mages niet beter vertalen; wel zoude ik met de spiritisten kunnen spreken van genezende mediums, doch daar vele personen, die genezen door het opleggen van handen, het belezen enz., niets van het spiritisme weten, en mij dus niet ten onrechte zouden kunnen verwijten, dat ik de genezingen, die zij met Gods hulp zelve meenen te doen, toeschreef aan geesten, dus aan wezens, wier bestaan door de meeste menschen nog betwijfeld wordt, heeft mij doen besluiten, dit woord te vertalen door het woord Magiërs. Het weinig gebruikte woord belezer drukt niet volkomen uit, wat de schrijver bedoelt. VERT.

Kort Begrip van het Magnetisme,

naar het Fransch van Rouxel.

Aan de Lezers!

Geene litterarische verhandeling wordt u hier aangeboden, waarde lezers! maar eene wetenschappelijke studie. Het is dan ook niet mijn doel uit te blinken door een prachtige, verheven stijl, maar alleen, om mij zooveel mogelijk beknopt en duidelijk uit te drukken.

Alvorens te beginnen, moet ik u verzoeken, mij te verontschuldigen over het groote aantal aanhalingen, dat ik zal maken, welke het lezen van deze schets wel eenigszins bemoeielijken zullen.

Niet om een schijn van geleerdheid ten toon te spreiden, vermeld ik zooveel uitspraken van anderen, maar de zucht tot eene wetenschappelijke eerlijkheid, die in onze dagen te zeldzaam voorkomt, dringt mij, om ieder de schatting aan eerbied te betalen, die ik hem schuldig ben.

Het is noodig, aan te toonen, dat onder de verstandigste menschen en vooral onder de grootste vijanden van bijgeloof en charlatanerie zeer velen gesproken en geschreven hebben in het belang van het magnetisme, want het heeft al langer dan een eeuw geduurd, dat de magnetiseurs beleedigd en zwart gemaakt zijn door zoogenaamde geleerden, die slechts in naam wijs en verstandig mogen heeten. Het is dus goed, aan het publiek te toonen, dat de hypnotiseurs in werkelijkheid niets nieuws ontdekt hebben, en dat zij nog veel zullen moeten leeren, voor zij, zoowel in kennis als in zedelijkheid, gelijk staan met degenen, die door hen worden

behandeld als onwetenden, en exploiteurs van het bijgeloof der menigte.

I. De mensch bezit twee werktuigen, waardoor hij de verschillende soorten van kennis, die hij, door zijnen natuurlijken aanleg kan bevatten, in zich opneemt.

Een van die werktuigen is samengesteld uit de zintuigen, die hem in gemeenschap stellen met de uitwendige, de materiëele, de tastbare wereld, met de wereld der gewrochten. Het andere werktuig is een inwendig zintuig, dat den mensch verbindt met de geestelijke, de occulte (verborgen) wereld, met de wereld der oorzaken.

Men kan deze twee zintuigen vergelijken met de twee polen van eenen magneet, of beter nog, met de twee voornaamste deelen eener plant: de wortels en den stam.

De uitwendige zintuigen dringen in de materiëele wereld door, evenals de wortels der planten in de aarde.

Het inwendig zintuig ontluikt in de geestelijke wereld, evenals de takken, de bladeren, de bloemen en de vruchten van een boom in de lucht en het licht.

Evenals de wortels eener plant één geheel vormen met den kroon (de takken en bladeren), omdat beide verbonden zijn door den stam of stengel, zoo vormen ook de uitwendige zintuigen en het inwendig zintuig een geheel en worden verbonden door het verstand.

Gelijk de plant gedeeltelijk uit de aarde, gedeeltelijk uit de lucht put, wat zij noodig heeft voor hare ontwikkeling en haar onderhoud, zoo ook vindt de mensch de elementen, die noodig zijn voor zijne verstandelijke vorming, gedeeltelijk in de stoffelijke, gedeeltelijk in de geestelijke wereld.

Wij kunnen er zelfs bijvoegen, dat de menschelijke geest oneindig veel meer kundigheden kan putten uit de geestelijke, dan uit de stoffelijke wereld, evenals de plant meer voedsel trekt uit de lucht, dan uit de aarde.

Het is onmogelijk voor den mensch, om de eene of andere zaak te leeren, tenzij hij zich bedient van beide middelen, om kennis te verzamelen; evenals het voor de plant onmo-

gelijk is, om te ontkiemen en te groeien in drooge lucht, zonder water en zouten, of in goede aarde zonder licht en lucht.

Wel is waar, putten de verschillende wetenschappen in verschillende mate hunne materialen uit deze twee werelden, de geestelijke en de stoffelijke, evenals er ook planten zijn, die veel water en aarde, of veel licht en lucht noodig hebben om te gedijen; er zijn planten met weinig wortel en veel loof of takken, en omgekeerd met weinig loof en diepe wortels.

Men kan dan ook de wetenschappen splitsen in twee groote klassen: 1°. de natuurkundige wetenschappen, die hare elementen grootendeels putten uit de materieele wereld, 2°. de metaphysische wetenschappen, die hare beschouwingen meer richten op de geestelijke, dan op de stoffelijke wereld.

Maar de physica kan zich niet geheel losmaken van de metaphysica en omgekeerd. Wanneer iemand het eene zou willen beoefenen zonder het andere, dan zoude hij te vergeefs werken. Wanneer wij een monument willen oprichten, is het niet genoeg, dat wij steenen, kalk en zand op elkander stapelen, er moet ook een architect zijn, die bepaalt, hoe die materialen gebruikt moeten worden.

Nisi Dominus aedivicaverit domum in vanum laboraverunt qui aedivicant eam.

(Wanneer de Heer het huis niet bouwt, dan is het werk der bouwlieden ijdel.)

De physica zonder metaphysica, of de metaphysica zonder physica zijn slechts halve wetenschappen; zij gelijken op eene plant, waaraan of het boven den grond groeiende gedeelte, of wel de wortels ontbreken.

Het scheen mij noodig deze grondbeginselen als inleiding neer te schrijven, om aan te duiden, op welke wijze ik van plan ben, het vraagstuk van het magnetisme te behandelen.

II. Al de lichamen in het Heelal kunnen op elkander werken. Wij kunnen ze alleen waarnemen door de werking

en de terugwerking, die zij op elkander oefenen. Wij kennen niets anders, dan de bewegingen, de uitwerkingen der bewegingen, en eindelijk de oorzaken van andere bewegingen. Worden die bewegingen voortgebracht door onmiddellijk contact, dan behooren zij, en de wetten waardoor ze beheerscht worden, tot het domein der physische wetenschappen. Wanneer daarentegen de oorzaak der bewegingen niet met onze zintuigen kan worden waargenomen, of op afstand werkt, dan wordt de wetenschap, die de wetten, waaraan dit soort van bewegingen onderworpen is, leert kennen, Magie genoemd. Van die Magie is het magnetisme slechts een onderdeel, maar een belangrijk onderdeel.

Van Helmont (1) zeide omtrent de Magie (noot op blz. 9):

„Elke occulte wetenschap, of elke wetenschap, welke zich verheft boven de zoodanige, die wij ons eigen kunnen maken door waarneming of berekening, is Magie; iedere krachtsuiting, die niet door eene mechanische werking wordt teweeggebracht, is eene Magische; de natuur is de grootste magiër."

En ten opzichte van het Magnetisme:

„Men geeft de naam van Magnetisme aan den invloed, die de lichamen op afstand op elkander uitoefenen, hetzij

(1) Joh. Bapt. van Helmont werd in 1577 te Brussel geboren, studeerde te Leuven en gaf reeds op zijn 17e jaar les in de chirurgie. Weldra kreeg hij echter een tegenzin in de geneeskunde, vertrok naar het buitenland, zwierf daar rond en legde zich toe op de Alchemie, om daardoor het levenselixer te vinden. Bij die studie schijnt hij verschillende kabbalistische, mystieke en theosophische werken bestudeerd te hebben, welke er hem toe brachten, om andermaal als geneesheer op te treden. Hij beschouwde nu het magnetisme als het voornaamste geneesmiddel. Hij noemde zich zelven Medicus per ignum, vermoedelijk, omdat het vuur in sommige oude mythen eene voorstelling is van de magnetische kracht. Onder de geneesheeren had hij vele vijanden, vooral omdat hij Aristoteles en Galenus bestreed. Waarschijnlijk heeft hij echter ook in den tijd, waarin hij als magnetiseur werkzaam was, nog enkele malen geneesmiddelen voorgeschreven, want de ontdekking van sommige nieuwe geneesmiddelen wordt aan hem toegeschreven.

door aantrekking, hetzij door er prikkelend of voortstuwend op in te werken."

En hij voegt er bij:

„Het magnetisme werkt overal; er is niets nieuws aan behalve de naam; het is voor niemand een paradox, dan voor menschen, die met alles spotten en aan de macht van Satan toeschrijven, wat zij niet kunnen verklaren."

Dr. Charpignon (Journal de Magnetisme de 1858 p. 297) noemt het Magnetisme: „de wet van den invloed, die de verschillende schepselen op elkander uitoefenen, onverschillig tot welk rijk, tot welke type zij behooren, of welken rang zij innemen in den oceaan van het leven en van de gedachten."

En op pag. 241 van denzelfden jaargang herhaalt hij: „Het Magnetisme is de vereeniging der wetten, die den wederkeerigen invloed van de verschillende wezens besturen; het staat in verband met de sterren, de mineralen, de planten, de dieren, de menschen en de geesten."

Deze definitie is te uitgebreid en komt eer toe aan de Magie, dan aan het Magnetisme. Beter is de definitie van Du Potet, die den naam van magnetisme geeft aan iedere verborgen invloed, die de georganiseerde wezens op afstand op elkander uitoefenen.

Wanneer wij echter het magnetisme beschouwen in zijne betrekking tot den mensch, dan kunnen wij deze definitie op de volgende wijze veranderen:

Het magnetisme is de invloed, die de menschen op afstand op elkander uitoefenen (1).

De mensch is een zeer samengesteld wezen. Hij bestaat: 1°. uit een lichaam, dus is hij onderworpen aan physische indrukken; 2°. uit eene ziel, de zetel van het gevoel; 3°. uit een geest of een verstand, de verzamelplaats van zijne kundigheden: daarom kunnen de gevolgen der werking van den

---

(1) Het is voor de uitoefening van magnetischen invloed niet bepaald noodig, dat de beide personen op eenigen afstand van elkander verwijderd zijn. Ook bij onmiddellijke aanraking kan men magnetisch werken. De Vert.

eenen mensch op den anderen drieledig zijn: 1°. physiologisch, 2°. zedelijk, 3°. psychisch.

Er bestaan echter geen scherpe grenzen tusschen deze drie soorten van verschijnselen, maar het is voor een goed begrip beter deze onderscheiding te maken.

De physiologische werking van het menschelijk magnetisme veroorzaakt eene bevordering of vermindering der gezondheid en der physische krachten, terwijl door den zedelijken invloed verbetering of bederf van het gevoel ontstaat en de psychischen invloed verheffend of neerdrukkend werkt op de verstandelijke vermogens en de in- en uitwendige zintuigen.

III. Uit welk oogpunt men het magnetisme ook beschouwt, bij geschiedkundig onderzoek bemerkt men steeds, dat het reeds in de hoogste oudheid bekend was, en dat de oorsprong er van zich in den nacht der tijden verliest.

Zoo zien wij in den Bijbel, dat de joodsche profeten zieners waren, evenals in Indië de *deverkels*, menschen, die in staat waren, zichzelven in een staat van helderziend somnambulisme te brengen.

Sommigen hunner waren bovendien begaafd met de kracht om te genezen door middel van het magnetisme. Door deze kracht hebben Elia en Elisa zieken, die reeds op het uiterste lagen, volkomen hersteld.

Het door Mozes gegeven verbod, om waarzeggers en toovenaressen te raadplegen, bewijst, dat de zieneressen niet zeldzamer waren dan de zieners, en dat hunne diensten gewaardeerd werden door het publiek.

Op den dierenriem van Denderah ziet men twee personen tegenover elkander in eene houding, die ook tegenwoordig nog meermalen bij het magnetiseeren wordt aangenomen.

„De Egyptische priesters," zegt Diodorus van Sicilië, „beweren, dat de godin Isis er behagen in schepte, om, gedurende den slaap geneesmiddelen aan te wijzen; het getrouw opvolgen van hare adviezen heeft op eene verrassende wijze, zieken, die door de geneesheeren waren opgegeven, doen herstellen."

Prosperus Alpinus zegt in zijne verhandeling over de geneeskunde der Egyptenaren, dat geneeskundige en mysterieuse wrijvingen de geheime middelen waren, waarvan de priesters zich bedienden bij ongeneeslijke ziekten.

„Na talrijke ceremoniën werden de zieken, gewikkeld in een schapenvacht, naar het heiligste gedeelte van den tempel gedragen, waar de God hun in den droom verscheen en de middelen opgaf, die hen moesten genezen. Wanneer de lijders zelf geen Goddelijke mededeelingen ontvingen, dan gingen priesters, *onéiropoles* genaamd, voor hen slapen, en de Godheid weigerde hun dan de gevraagde weldaad niet."

Hyppocrates kende vermoedelijk ook den psysischen invloed van het magnetisme, toen hij zeide: „De aandoeningen, die het lichaam ondervindt, ziet de ziel, wanneer de oogen gesloten zijn."

Volgens Celsius genas Asclepiades de krankzinnigen door middel van een slaap, welke hij door wrijvingen verwekte.

Plutarchus en Plinius deelen ons mede, dat Pyrrhus lijders met ziekten aan de milt genas, door de linker zijde zachtjes met den rechter voet te drukken.

Plotinus onthield zich ook van geneesmiddelen bij het behandelen der zieken, en zegt in zijne *Ennéades*, dat zijn geheim bestaat in de aanwending van een stelsel van sympathie en antipathie, ontstaande uit eene eenige kracht, door hem de magische kracht der natuur genoemd.

Tacitus, die men zeer zeker niet zal beschuldigen van lichtgeloovigheid, bericht, dat, toen Vespasianus in Alexandrië was, twee mannen, waarvan de een blind was en de andere lam aan eene hand, den keizer smeekten hen aan te raken, ten einde hen te genezen, en dat de genezing werkelijk plaats had in het bijzijn van een groot aantal getuigen. Eerst weigerde Vespasianus de beide personen op hun dringend verzoek aan te raken, doch toen de geneesheeren verklaarden, dat het gezichtsorgaan van den eenen niet verwoest was en dat de beweging van de hand aan den anderen teruggegeven

konde worden, wanneer men een heilzame kracht aanwendde, ging hij er toe over. (Deleuze, Hist. du Magnet. II 322.)

Wij deelen dit feit eenigszins uitgebreid mede, omdat het bewijst, dat de geneesheeren toen ter tijde, geloofden in de geneeskracht van het magnetisme. En daaraan geloofden ook de eerste Christenen even goed als de heidenen.

St. Hieronymus zeide, dat de sibyllen de gave der profetie ontvangen hadden tot belooning voor hunne maagdelijkheid.

Athenagoras zeide: „Het vermogen, om de toekomst te voorspellen, is geene eigenschap van de demonen, maar wel van de ziel. De ziel kan, omdat zij onstervelijk is, door haar zelf en haar eigen kracht doordringen in het toekomende en kwalen en ziekten genezen. Waarom zoude men er dan de eer van toekennen aan de demonen?"

Deze passage bewijst, dat de Christenen, die eveneens de lijders deden herstellen door hunne gebeden, geholpen door het magnetisme, begonnen te beweren, dat de heidenen hunne genezingen verkregen door de hulp der demonen, der booze geesten.

Men begrijpt, dat het doel van deze insinuatie was, te trachten de concurrentie den kop in te drukken en het monopolie, om magnetische kuren te doen, alleen voor zich zelven te behouden. Dit gelukte hun langzamerhand, maar niet zonder moeite, en, geholpen door de Hoogescholen, de geneesheeren en de wetgevers, zijn de christenen nog altijd, evenals voorheen, de gezworen vijanden van de magnetiseurs. En daardoor komt het, dat sedert verscheidene eeuwen het magnetisme alleen gesteund wordt door onafhankelijke, meer of minder wetenschappelijk ontwikkelde mannen, allen vijanden van de privileges der geestelijkheid en der universiteiten.

(Wordt vervolgd.)

Opmerkingen,

naar aanleiding eener brochure *„Het bijgeloof in vroegeren en lateren tijd, en de middelen om het te bestrijden,"* door Dr. J. Enklaar.

Dit werkje, uitgegeven door de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen, blijkt hierdoor in den smaak te vallen van vele personen uit den beschaafden stand, die meenen, dat door deze uitgave een nuttig werk verricht is. Is dit werkelijk het geval?

De titel belooft veel. De middelen, om het bijgeloof te bestrijden zijn niet gemakkelijk te vinden. Het heerscht nog zoo allerwege en onder zoo velerlei vormen. Ongeloof, dat niet gebaseerd is op onderzoek, maar alleen verwerpt, wat den ongeloovige eenigzins ongewoon toeschijnt, en niet gesanctioneerd is geworden door de goedkeuring van de Goden dezer eeuw, de Hoogleeraren, is ook bijgeloof. Het is een gelooven op gezag, dat dit of dat niet bestaat.

Wil men het bijgeloof door een dergelijk ongeloof vervangen, dan brengt men de menschen niet vooruit. Bewijst men hen echter, dat zij iets voor waar, of mogelijk gehouden hebben, wat onwaar, of onmogelijk was, dan bestrijdt men werkelijk het bijgeloof, maar dit bewijs is niet gemakkelijk te leveren.

Is het den Heer E. gelukt, dit hier en daar te doen, dan voorzeker heeft hij een reuzentaak verricht, waarvoor wij hem alleszins dankbaar moeten zijn.

Doch helaas! Ik heb in de brochure te vergeefsch naar bewijzen gezocht. Reeds op de eerste bladz. begint de schrijver ons het een en ander te vertellen over de regenmakers in Afrika en noemt de negerpriesters, die beweren de macht te bezitten, om het naar willekeur te laten regenen, bedriegers. Gaarne wil ik gelooven, dat hij gelijk heeft, mits hij zijne stelling maar bewijze. Ik heb gedurende de laatste vijf en twintig jaren bij herhaling gehoord van ontdekkingen, die men vroeger voor onmogelijk hield, en heb tevens bemerkt, hoe gering onze kennis is van de natuur en de natuurkrachten, zoodat ik nooit de mogelijkheid van iets zal ontkennen, tenzij ik' gronden heb voor mijne beweringen. Vergeeflijk is dit hier echter, omdat de schrijver vermoedelijk niet geweten heeft, dat er ook in Europa enkele wetenschappelijk zeer hoog ontwikkelde mannen bestaan, die vermoeden, dat de mensch werkelijk de macht zou ontvangen, om dergelijke verschijnselen in het leven te roepen, zoodra hij in zedelijken zin de daarvoor noodige volmaaktheid zal hebben bereikt. Ik zal mij niet vermeten, tusschen beide opinies een uitspraak te doen, en hoop, dat Dr. E. mij het gevraagde bewijs zal kunnen leveren, en mij daardoor aantoonen, dat de wetenschap veel hooger staat, dan ik dacht.

Veel erger echter vind ik de aanvallen op het spiritisme, want nu zijn het niet alleen vele negers en enkele geleerden, die de schrijver voor bijgeloovig uitmaakt, maar millioenen menschen uit alle wereldstreken, want zoowel onder de minst beschaafde volken, als onder de grootste geleerden vindt en vond men ten allen tijde spiritisten. En ook hier vind ik weder geen enkel bewijs, waardoor Dr. E. zijne stelling tracht toe te lichten. Het feit toch, dat nu en dan met meer, of minder groote waarschijnlijkheid is aangetoond, dat het een, of ander medium een bedrieger was, bewijst nog niets tegen de zaak zelve. Misschien veronderstelt de schrijver echter, dat reeds door anderen in voldoende mate is verklaard, op welke wijze de verschijnselen worden teweeg gebracht, die in strijd zijn of schijnen te zijn, met hetgeen wij van de natuurwetten

weten (1). Maar dan had ZEd. behooren op te geven, waar wij die verklaringen kunnen lezen. Ik ken de wijze, waarop de theosophen en ook die, waarop de spiritisten bedoelde verschijnselen uitleggen. Beide theoriën geven blijken, dat zij gemaakt zijn door menschen, die de feiten goed kenden en ze onderzocht hadden. Of een dezer beide theoriën waar is, of dat er een nog betere theorie zal gevonden worden, durf ik niet beslissen, maar wel weet ik, dat alles, wat de tegenwoordige geleerden er van zeggen, ten minste voor zooverre ik dit gelezen heb, het bewijs levert van een hoogst oppervlakkig onderzoek, dat sommige verschijnselen verklaart op eene wijze, die ons doet vermoeden, dat de uitlegger ze nooit goed heeft gezien, andere goochelarij noemt — ook al eene uitlegging, die een woord geeft in plaats van eene verklaring, en dus niets beteekent — en nog andere eenvoudig ontkent of verzwijgt.

De meeste der overige staaltjes van bijgeloof, die de schrijver vermeldt, zal ik niet uitvoerig bespreken. Misschien kom ik later in dit tijdschrift daarop terug, en zal dan o. a. vermoedelijk nog wel eens het een en ander mededeelen omtrent den oorsprong van het denkbeeld, dat het getal dertien een ongeluksgetal is, alsmede over de sterrenwichelarij, de hekserij en de heksenprocessen, doch om dit met vrucht te kunnen doen moet de lezer eerst een weinig op de hoogte zijn van de geheime wetenschap. In de eerste afleveringen van dit tijdschrift moet ik over dergelijke onderwerpen zwijgen, uit vrees anders door velen niet begrepen te worden.

Over het kardinale punt der brochure, het geloof aan kwakzalversmiddelen en aan huismiddeltjes, moet ik evenwel nog het een en ander zeggen. Ik zal ook in dat opzicht den schrijver niet napraten, door te zeggen, dat Haarlemmer olie niet genezend kan werken, omdat het is samengesteld uit zwavel, terpentijn en lijnolie. Ik kan eenvoudig niet over de werking oordeelen, omdat ik het nooit heb aange-

(1) In strijd met de natuurwetten kunnen zij niet zijn, want dan hielden deze op natuurwetten te zijn.

wend. Wel zie ik, wanneer ik eene geneesmiddelenleer opsla, dat zwavel wordt aangeraden bij onderbuiksvolbloedigheid, catarrh of ontsteking der luchtwegen (verkoudheid, bronchitis), slepende huiduitslag, jicht, rheumatisme, leververgrooting, blaas en baarmoederziekten, Hypochondrie, Melancholie, Hysterie, duizeligheid, hartkloppingen, klierziekten en metaalvergiftiging.

Terpentijn is o. a. aangeraden bij stoelverstopping, koliekken, wormen, vooral lintworm, leverzwelling, galsteenen, geelzucht, slepende catarrh der ademhalingsorganen, der blaas, der pisbuis en der scheede, lijdelijke bloedingen, cholera, typheuse koortsen, kraamvrouwenkoorts, baarmoederontsteking, waterzucht, zenuwpijnen, jicht, rheumatismus, vallende ziekte, St. Vitusdans, kaakkramp, stijfkramp, verlammingen, enz.

Voegt men nu daarbij nog de verzachtende werking der lijnolie, dan ziet men, dat volgens de getuigenissen van geneeskundigen Haarlemmerolie nog al dikwijls met kans op succes kan worden aangewend.

Nu weet ik wel, dat de geneesmiddelen, waaruit het bestaat en vooral zwavel tegenwoordig een beetje uit de mode zijn, doch dat is geen wonder, want de mode beheerscht niet alleen de damestoiletten, maar heeft een niet minder sterken invloed op de geneeskunde.

Een andere aanmerking schijnt van meer gewicht. Men beweert, dat de geneesheeren weten, in welke gevallen die middelen werkelijk nuttig kunnen werken en de leeken niet. Geheel onjuist is die aanmerking niet. Gelukkig is de Haarlemmerolie evenals de meeste kwakzalvers en huismiddeltjes van zeer onschuldigen aard. Ik heb ten minste nooit gehoord van vergiftigingsgevallen, die hiervan het gevolg zijn geweest. Kwaad doen zij dus in den regel niet of heel weinig.

Maar, zoo vraagt men mij, den kostbaren tijd, die hierdoor verloren gaat, en die maakt, dat eene ziekte soms ongeneesbaar wordt, rekent ge dien dan niet?

Ook dit kwaad is zoo heel groot niet, want, zooals de Heer E. terecht opmerkt, nemen de meeste menschen hun

toevlucht eerst dan tot kwakzalversmiddeltjes, als zij bij de geneesheeren te vergeefsch de gewenschte hulp hebben gezocht.

Dit is trouwens geen wonder, want bij ondervinding weet ik, dat, wanneer een geneesheer eene patient onder behandeling krijgt, die vroeger door een ander behandeld werd, hij ook gewoonlijk eene andere geneesmethode volgt. Uit den overvloed van geneesmiddelen, die tegen dezelfde ziekte worden aangeraden, is het vaak moeielijk eene keuze te doen. Natuurlijk houdt ieder zijn eigen methode voor de beste — ware dit niet het geval, dan zoude hij immers terstond eene andere methode volgen — en dus moet hij bij zichzelf wel eens denken aan den kostbaren tijd, dien zijn collega heeft laten verloren gaan, of, wat ook meermalen voorkomt, aan de schadelijke werking van de geneesmiddelen, welke zijn collega had voorgeschreven.

Laat ik, om mijne bedoeling duidelijk te maken u daarvan enkele voorbeelden opnoemen.

Op zekeren nacht werd ik geroepen bij een patient, lijdende aan zeer hevige koliekpijnen, naar mijn oordeel veroorzaakt door het gebruik van een zeer zwaar vergif (croton olie), dat hem door een ander geneesheer was voorgeschreven. Onder eene verzachtende en kalmeerende behandeling herstelde hij spoedig van zijne pijnen, en een paar dagen later was hij ook van de kwaal, waarvoor dit geneesmiddel was aangewend, hersteld.

Een ander maal kwam er eene dame bij mij, die reeds vele maanden achtereen geleden had aan eene slepende maagcatarrh. Ik verzekerde haar, die kwaal zeer goed door magnetische strijkingen te kunnen genezen, doch door toevallige omstandigheden was de lijderes genoodzaakt nog veertien dagen te wachten, alvorens zij zich geregeld onder mijne behandeling kon stellen. Ik gaf haar den raad, gedurende dien tijd geen medicijnen meer te gebruiken, ofschoon ik niet wist, wat zij innam. Na veertien dagen kwam zij terug, en vond het toen niet meer noodig, door mij behandeld te worden,

want de kwaal was verdwenen sedert zij geen medicijnen meer gebruikte.

Ik ben overtuigd, dat evenals ik hier de behandelingswijze van andere doktoren afkeur, zoo ook mijne voorschriften meermalen door mijne collega's zijn veroordeeld.

Laat ik er echter nog een paar voorbeelden bijvoegen. Jaren geleden, ik woonde toen in eene academiestad, kreeg mijn zoontje, dat nog geen jaar oud was, kinkhoest. Vroeger had ik tegen die ziekte reeds meermalen zonder succes verschillende geneesmiddelen voorgeschreven, en dus besloot ik, toen het mijn eigen kind gold, geene medicijnen te geven, doch de kleine zooveel mogelijk van de buitenlucht te laten profiteeren. Een soort moedwil dreef er mij echter toe, aan alle collega's, die ik ontmoette, te vertellen, aan welke ziekte mijn zoontje leed, en de behandelingswijzen, die mij werden aangeraden, verschilden allen. Ik paste er geen enkele toe en bevond er mij wel bij, want de kleine herstelde spoedig. Later heb ik bij andere patienten enkele van de mij toen aangeraden geneesmiddelen beproefd, maar nooit heb ik er veel baat bij gevonden.

De medici zeggen zoo gaarne, dat zij bij de behandeling hunner patienten steeds de meest rationeele methode willen volgen, maar wanneer die werkelijk bekend was, zouden er door de verschillende geneesheeren niet zooveel verschillende behandelingswijzen bij dezelfde ziekte worden voorgeschreven, en zoude eenzelfde geneesheer niet zoo gedurig andere voorschriften geven ter genezing van dezelfde kwaal.

Ik wil geen voorbeelden aanhalen, om ook deze stelling te bewijzen. Men behoeft slechts enkele geneeskundige tijdschriften te lezen, om op te kunnen merken, hoeveel nieuwe geneesmiddelen, die voor het meerendeel na enkele maanden of jaren weder geheel vergeten worden, ieder jaar ontdekt of aangeraden worden. Juist door de vele geneesmiddelen, die de geneesheeren kennen, probeeren verscheidene hunner nog veel meer middelen, — waarvan zij niets anders weten, dan dat zij door den een of anderen autoriteit zijn aangeraden, — dan de leeken.

Enkele geneesmiddelen blijven echter lang in gebruik, omdat men er werkelijk gunstige resultaten van ziet. Meestal zijn ze vrij onschuldig, en het publiek begint op de hoogte te komen van hunne werking, omdat zij zoo bij herhaling worden voorgeschreven. Zij krijgen den naam van huismiddeltjes, en werken zeer dikwijls beter, dan de vaak lang niet onschuldige geneesmiddelen, die door de dokters bij de lijders beproefd worden. Ik begrijp dan ook niet, wat Dr. E. beweegt de huismiddeltjes zoo af te keuren.

Om echter door een voorbeeld aan te toonen, hoe het publiek er toe komt, om zoogenaamde kwakzalversmiddelen te gebruiken diene het volgende.

Een kassier had, zooals hij mij vertelde, geruimen tijd geleden aan eene krampachtige samentrekking der borstspieren, welke zich telkens openbaarde, wanneer hij op straat kwam en hem dan zoozeer benauwde, dat het loopen hem bijna onmogelijk was. Jaren achtereen was hij door verschillende geneesheeren behandeld, en gedurende geruimen tijd had hij op aanraden van eenen bekenden autoriteit op medisch gebied arsenicum (rattekruid) moeten gebruiken. Niets baatte hem; eindelijk besloot hij de borst met Holloway-zalf in te wrijven. Na deze bewerking was hij zeer spoedig in staat, zonder moeite buiten te wandelen, want de beklemming op de borst was geweken. Natuurlijk vertelde hij dit wonder aan iedereen, die hij maar te spreken kon krijgen. Kort daarna bleek mij echter, dat hij terzelfder tijd een zwaar verlies had geleden, en nu is het zeer goed mogelijk, dat de schok, die dit op zijn zenuwstelsel te weeg had gebracht, meer invloed heeft gehad op de herstelling, dan de gebruikte zalf. Intusschen moet ik toch vragen, of het zedelijk niet meer te veroordeelen is, om, zonder zeker te zijn van het nuttige en noodige dier middelen, zware vergiften, zooals arsenicum, voor te schrijven, dan om onschuldige geneesmiddelen, die, evenals de huismiddeltjes, somtijds nuttig kunnen werken, te verkoopen.

Van eene rationeele geneeswijze kan in geen van beide gevallen sprake zijn.

Zeer terecht zegt echter de schrijver aan het einde van zijn boekje: „Onze kracht ligt in het vertrouwen op het recht van onderzoek en kritiek." Laat ons daarom nooit veroordeelen zonder onderzoek. Dit brengt ons niet verder, en toch behoort het in den tegenwoordigen tijd ook al tot de mode artikelen. Willen wij werkelijk het bijgeloof bestrijden, dan moeten wij nooit zeggen, dit of dat verschijnsel kan niet waar zijn, want het strijdt met de tegenwoordig bekende natuurwetten, maar ieder vreemd verschijnsel moeten wij zoo spoedig mogelijk onderzoeken, en er rond voor uitkomen, wanneer er iets gebeurd is, dat ons onverklaarbaar toeschijnt, zonder vrees voor de publieke opinie en de spotternij der halve geleerden, die alles meenen te weten.

Ten slotte nog eene opmerking. Onder de verschillende vormen van bijgeloof is er een tegenwoordig bijzonder in de mode, en wordt zelfs aangezien voor een bewijs van nuchter verstand. Dit is het geloof dat de tegenwoordige Westersche geleerden op de hoogte zijn van de natuurwetten. Misschien lijdt de schrijver van de hier besproken brochure daar ook aan, men zou dit althans opmaken uit het feit, dat hij alles onmogelijk noemt, wat niet strookt, met hetgeen de geleerden voor natuurwetten houden. Een dergelijk bijgeloof is echter zeer schadelijk. Misschien zal ik nu en dan in de gelegenheid zijn, in dit tijdschrift aan te toonen, dat zij zich in dit opzicht wel eens hebben kunnen vergissen. Zoo hoop ik binnenkort een vertaling te leveren van een stukje van prof. Schleginger, die aantoont, dat de ondoordringbaarheid van de stof zelfs theoretisch nog niet bewezen is.

———

Een geheimzinnig Geneesheer.

Brief aan *„le Petit Journal"* van zijnen correspondent.

Saint Pierre d'Oleron, 4 Juli.

In het dorp Boulassier, op het eiland Oleron, woont een 18-jarig jongmensch, Montaud genaamd, die sedert eenigen tijd groot opzien in deze streken verwekt.

Zoo men zegt, geneest hij allerlei ziekten door het opleggen der handen. Niet alleen op het eiland, maar zelfs op het vaste land van Frankrijk is zijn naam wijd en zijd bekend.

Meer dan honderd zieken maken dagelijks queue voor zijn huis; van Marennes, van Rochefort, van La Rochelle en van vele andere plaatsen komen de zieken in grooten getale als bedevaartgangers en allen verklaren bij, of na hun vertrek, dat zij, zoo niet genezen, toch veel in beterschap toegenomen zijn.

Montaud eischt geene betaling voor zijne behandeling; men geeft hem, indien men wil en wat men wil. Een flesch wijn wordt door hem even goed in betaling aangenomen, als een 2 francstuk.

Men beweert, dat deze mysterieuse geneesheer ook de macht bezit, om iemands gedachten te raden. Simulanten hebben getracht hem te misleiden, doch hij raadde spoedig hunne bedoelingen en verklaarde bij hun eerste bezoek dan ook, dat ze niet ziek waren.

Ten slotte wil ik er nog bijvoegen, dat men hier te lande zeer veel spreekt over Montaud en zijn wonderkuren.

Onze held is eene eenvoudige boerenjongen en heeft een zeer gebrekkige opvoeding genoten.

Ik vond het interessant eene vertaling van dit artikel aan te bieden, om den lezers te bewijzen, dat in het buitenland magnetiseurs aangetroffen worden, die zeker niet minder sterk werken, dan hunne ambtgenooten in Nederland, en dat eene Akademische opleiding geen vereischte is voor personen die door het Magnetisme genezend willen werken.

VERT.

Te Verbranden,

naar het Fransch van Jules Lermina, vertaald uit *l'Initiation.*

I.

Een waagstuk, zoo groot, dat, voor zooverre mij bekend is, nog niemand het heeft durven ondernemen, wil ik thans beproeven. Misschien schiet ik er het leven wel bij in, en daarom wil ik, alvorens er mede te beginnen, nogmaals nauwkeurig onderzoeken, in hoeverre mijne berekeningen juist zijn, om een goeden uitslag te mogen verwachten. Ik zal daartoe geheel mijn vorig leven nagaan en, om zekerheid te hebben, dat ik niets vergeet, wil ik elke gebeurtenis er uit opschrijven. Ik doe dit evenwel voor mij zelven en niet voor het publiek, want het zoude gevaarlijk kunnen werken, wanneer anderen zonder moeite te weten kwamen, wat ik geleerd heb door een studie van vele jaren en door eene schier bovenmenschelijke inspanning van mijnen wil. Toch wil ik dit geschrift niet vernietigen, want het zou voor mij zelf aangenaam zijn deze autobiographie te bezitten, wanneer ik in mijne onderneming slagen mocht. Het is zeer wel mogelijk, dat ik dan mijne aanteekeningen, vermeerderd met de levensgeheimen, die ik op mijne nog te maken reis ontdekt zal hebben, bekend maak. Ik ga dus op reis, en wel om strijd te voeren, doch mijn lichaam blijft gedurende dit alles koud en gevoelloos op deze kamer achter.

Heel wel mogelijk is het, dat ik in deze onderneming blijf. Bij mijn lijk zou men dan in dit vertrek mijn geschrift vinden en daar het niet voor anderen bestemd is, zal ik het

achterlaten in een gesloten couvert, waarop ik duidelijk „TE VERBRANDEN” zal schrijven.

Gewoonlijk worden nagelaten bevelen geëerbiedigd en daarop zal ik vertrouwen. Mocht men er zich niet aan onderwerpen, welnu, kennis alleen is niet voldoende, om mijn voorbeeld te volgen: hiervoor wordt meer vereischt en deze vereischten juist bezitten weinigen. Daarom wil ik mij dan ook niet verontrusten over het mogelijke gevaar, dat het niet nakomen mijner laatste wenschen in 't leven zou kunnen roepen.

II.

Mijn vader was kleermaker te Parijs. Zijne gestalte was klein, zijne bewegingen getuigden van buitengewone levendigheid. Aan een vlug begrip en een juist oordeel paarde zich bij hem een groote zucht tot orde. Van koffiehuizen had hij een grooten afkeer en bracht de avonden gewoonlijk in zijne woning of in den schouwburg door. Wanneer hij thuis was, las hij veel en dikwijls verdiepte hij zich in wetenschappelijke werken. Het is dus niet te verwonderen, dat hij in ontwikkeling verre uitblonk boven de lieden van zijnen stand en dat zijne kennissen hoogen eerbied koesterden voor zijn helderen blik. Over 't algemeen merkte hij zeer spoedig, welke cliënten hij crediet verleenen kon. Hoewel hij goedhartig genoemd kon worden, was hij toch voor slechte betalers een lastig schuldeischer.

Tegenover mijn goede moeder gedroeg hij zich steeds op engelachtige wijze. Hoe hij kennis aan haar kreeg en wat hem er toe bracht haar te huwen, zal ik hier laten volgen.

In het huis, dat hij bewoonde en waarin hij zijn ambacht uitoefende, had zich op zekeren dag een huurder, dien hij kende, vermoord. Dit was een origineel man, wiens verstand, zooals men in de buurt beweerde, een beetje in de war was. Hij leefde geheel op zich zelf en hield zich bezig met dingen, die het volk duivelskunsten geliefde te noemen. Vermoedelijk was het een van die verachte geleerden, die meer kennis dan

oordeel bezitten en een te hoog doel najagen, zonder te kunnen besluiten de trappen, die er heen leiden, één voor één te beklimmen.

Hij had verschillende brevetten van uitvinding genomen en al zijne hulpbronnen uitgeput, zonder dat het hem ooit gelukt was er voordeel van te trekken; ik meen begrepen te hebben, dat hij zich voornamelijk bezig hield met de beoefening der electriciteit, of misschien wel van het magnetisme. Wat er ook van zij, de ongelukkige had zich, na al zijne hulpbronnen en geestkracht uitgeput, en na al zijne manuscripten en al de werktuigen, die hij bij zijne onderzoekingen gebruikte, vernietigd te hebben, vergiftigd.

Een enkel blad was aan dit autodafé ontsnapt: ik bezit het nog. Het draagt den zonderlingen titel: „*Het leven der dooden*".

Ik weet niet, hoe mijn vader vernam, dat deze man, die men algemeen voor een oude jongenheer hield, weduwnaar was, en een dochter had, die in een pensionaat, op eenigen afstand van Parijs, opgevoed werd. Het kind was 14 jaren: de dood van haren vader, — die, naar het schijnt, altijd geregeld het kostgeld had betaald, — maakte het noodig, dat zij hare studiën schorste en stelde bovendien het arme kind bloot aan alle gevaren van een armoedig leven.

Mijn vader, ofschoon veertig jaar oud, was nog ongehuwd. Hij interesseerde zich voor dat onbekende kind, en nam zich voor, zich verder met hare opvoeding te belasten. Het meisje was lief en verstandig; zij was bovendien dankbaar. Op achttienjarigen leeftijd huwde zij met mijn vader.

Een jaar later werd ik geboren.

Over mij zelven, over mijne kindsche jaren zal ik straks spreken.

Gedurende acht jaren was het huwelijk van mijne ouders zoo gelukkig mogelijk, maar op zes en twintig-jarigen leeftijd verviel mijne moeder in eenen ziekelijken toestand, die haar binnen vijf jaren ten grave sleepte.

Hier voor mij ligt nog een brief van mijnen vader aan een van de corypheeën der moderne wetenschap, wiens hulp

hij inriep: ik schrijf hem geheel over, om de uitdrukkingen mij goed in den geest te prenten, uitdrukkingen die onbegrijpelijk waren voor den geleerde die hem ontving, en door niemand beter kunnen worden verklaard, dan door mij.

Ik bemerk uit dezen brief bovenal het juiste en zekere oordeel van mijnen vader, hetwelk van den rechten weg was afgebracht door een ziektetoestand, die slecht begrepen werd, doordat vasthoudendheid aan eenmaal opgevatte denkbeelden het onderzoek belemmerde.

De brief luidde:

„Mijnheer, de doctor, ik neem de vrijheid u de verschijnselen mede te deelen, die ik heb opgemerkt bij de ziekte mijner arme vrouw.

„Wees zoo goed mij te verontschuldigen, wanneer die opmerkingen u duister toeschijnen: ik vertel de feiten, zooals ik ze zie, of meen te zien, en beschrijf ze zonder twijfel slecht, omdat ik er mij geen verklaring van geven kan. Ik kan u. evenwel verzekeren, dat alles, wat ik schrijf, de zuivere waarheid is.

„Twee jaren geleden zag ik het eerste verschijnsel van deze vreemde ongesteldheid. Op zekeren avond, het zal ongeveer 10 uur geweest zijn, bevond ik mij met Adèle in de huiskamer, welke tevens dienst doet als ontvang- en eetkamer. Ons kind sliep in een ander vertrek. Adèle naaide bij het schijnsel der hanglamp, die de kamer verlichtte. Ze zei niets, waarover ik mij volstrekt niet verwonderde, daar ze gewoonlijk stil en afgetrokken is, en ik bracht mijne boeken in orde.

„Op eens hoorde ik een geruisch, alsof er iets uitgleed. Ik keek op en zag mijne vrouw achterover geleund tegen den rug harer stoel, met gesloten oogen en doodsbleek.

„Ik vloog naar haar toe, nam haar in mijne armen, legde haar op de canapé, liep naar mijne kamer en haalde azijn en vlugzout. Maar een kwartier lang waren al mijne pogingen te vergeefsch. Het hart klopte zwak, de pols sloeg duidelijk langzamer, maar bleef regelmatig. Ik durfde haar

niet verlaten, om hulp te halen, want ik vreesde eene verschrikkelijke crisis.

„Maar plotseling keerde de kleur op haar gelaat terug, en de pols, dien ik op dat oogenblik vasthield, werd weder krachtig. Zij haalde diep adem, opende de oogen en begon te spreken; eerst zonder voldoende samenhang, over ons kind, dat op dat oogenblik zeer rustig sliep. Vervolgens verontschuldigde zij zich, dat zij mij ongerust gemaakt had, en beweerde, dat het niets anders was geweest dan eene lichte flauwte. Zij ging naar bed en sliep rustig. Ik moet nog opmerken, dat door een vreemd toeval de kleine Paul den volgenden morgen zijne moeder bedankte. dat zij hem 's nachts een zoen gegeven had. Klaarblijkelijk had hij gedroomd.

Gedurende zes maanden herhaalde zich dit toeval niet. Doch daarna kwam het terug onder nagenoeg dezelfde omstandigheden maar heviger en meer schrikwekkend. Gedurende de flauwte, die ongeveer een uur duurde, werd het lichaam koud, het gelaat kreeg een lijkkleur; er was zelfs een oogenblik, waarop ik meende, dat het hart niet meer sloeg. Geheel verbijsterd riep ik de hulp mijner buren in, maar Adèle ontwaakte even als de eerste maal. Het toeval verdween geheel en liet geene sporen achter.

„Ik zond om een geneesheer. Deze hechtte geen waarde aan deze verschijnselen, en gaf er eene alledaagsche verklaring van, die volstrekt niet strookte met het karakter en het temperament mijner vrouw.

„Vroeg ik haar zelf om inlichtingen, over hetgeen er met haar gebeurde gedurende deze flauwtes, dan gaf zij mij eene zoo vreemde uitlegging, dat ik er u tot nu toe niet mede in kennis heb durven stellen. Thans wil ik u alles zeggen.

„Zij zeide mij, dat zij plotseling, op oogenblikken waarop zij er volstrekt niet aan dacht, gevoelde, dat er eene kracht was, waaraan zij geen weerstand konde bieden en die haar buiten haar zelve trok. Het is, zeide zij, alsof eene luchtpomp op mijn hart wordt geplaatst, die mijn geheele lichaam ledig

pompt. Eindelijk (en vooral in dit opzicht vraag ik uwe welwillendheid voor mijne weinig wetenschappelijke taal) vaart iets, wat zij haar leven noemt (zonder twijfel hare levenskracht) van haar uit in een soort dampvormigen toestand, die zich verdicht, door de kamer zweeft.... wat, weet ik het? Natuurlijk zijn die denkbeelden een gevolg van eenen ziekelijken toestand, zij gelijken eenigszins op het ijlen van een koortslijder, en ik zoude er geen waarde aan hechten, wanneer het slechts verschijnselen waren van voorbijgaanden aard, maar bij ongeluk herhalen de toevallen zich met steeds kortere tusschenpoozen.

„Tegenwoordig is de arme vrouw het grootste gedeelte van den tijd in lethargie en slechts bij uitzondering volkomen wakker en normaal.

„Meestal is Adèle vier dagen van de week in eenen diepen slaap gedompeld en gebruikt dan geen voedsel. Zij schijnt er niet door te lijden, behalve bij het begin en het einde van het toeval. Ik verklaar mij dit op de volgende manier. Wanneer het toeval begint, dan bemerk ik dit aan de uitdrukking van haar gelaat, eerst verrassing dan ongerustheid. Er ligt in hare oogen een angst, die somtijds het karakter van ontzetting aanneemt, en die ik het best kan vergelijken met de vrees van een kind, dat de tang ziet, waarmede de dentist hem een tand zal uittrekken. Vervolgens, om de vergelijking voort te zetten, heeft het er veel van, alsof de operatie is afgeloopen. Er volgt eene oogenblikkelijke verlichting, maar tegelijker tijd is het, of het bloed uit eene onzichtbare wonde wegvloeit; het gelaat wordt kleurloos, de wangen vallen in, de lippen verbleeken.

„Gedurende het geheele toeval blijft het gelaat onbeweeglijk. Nooit zag ik samentrekkingen der ledematen, nooit krampachtige bewegingen. Wanneer de verklaring van Adèle geen bijna fantastische denkbeelden opwekte — denkbeelden waartegen mijn verstand zich verzet — dan zoude ik zeggen, dat ik een lichaam voor mij zie liggen, waarvan de ziel tijdelijk afwezig is.

„Wat mij nog meer treft, is de wijze harer herleving. Vergeef mij, dat ik dit woord gebruik; maar het is in de eerste plaats mijn doel, om mij begrijpelijk te maken.

„Na zestig of tachtig uren van onbeweeglijkheid zie ik plotseling, dat mijne vrouw de hand op het hart legt, nooit op het hoofd, wat ik vreemd vind, want daar moet, dunkt mij, toch de zetel van de kwaal zich bevinden. Zij steekt de borst vooruit, alsof zij haar hart aanbiedt, om daarin op nieuw den levensadem te ontvangen. Ook nu weder wordt haar gelaat door eene angstige uitdrukking verontrust, maar deze duurt slechts een oogenblik, en daarop keert het leven terug, de ledematen worden beweeglijk, de mond en oogen openen zich.

„Doch de vermoeidheid, die na de eerste aanvallen van deze vreemde ongesteldheid niet noemenswaard was, wordt meer en meer verontrustend. Zeer zeker leeft zij gedurende die tusschenpoozen: maar de pols is zwak, de ademhaling nauwelijks merkbaar. Zij spreekt zacht, sluit de oogen half, alsof het licht haar hindert: hare bewegingen zijn langzaam, zij kan letterlijk niets meer doen, zoo gering is de kracht in hare handen. De minste beweging, b. v. om even door de kamer te loopen, put haar uit.

„Wat mij nog het meest verontrust is hare onveranderlijk zachte en gelaten glimlach. Wanneer ik haar met de noodige zorg ondervraag, dan antwoordt zij mij met eene zachtzinnigheid, alsof zij zich een soort opoffering voor mij getroost. Zij vertelt mij niet meer, wat zij gevoelt. Dit is mijne schuld. Zij heeft mijn ongeloof gezien, toen zij mij hare visioenen meedeelde.

„En toch kan ik niet ontkennen, dat zij mij gesproken heeft over dingen, die in den winkel gebeurd waren, terwijl zij onbeweeglijk in hare kamer lag uitgestrekt; dat zij woorden herhaald heeft, die ik had geuit in hare afwezigheid, en die zij niet kan hebben gehoord; dat ik, en dit is zoo onbegrijpelijk mogelijk, aan den hals van mijnen zoon eene medaille heb gevonden, die in een kast lag, waar zij niet bij geweest is.

Maar ik houd op, want ge zoudt denken, dat ik gek was, en nooit was mijn verstand beter, dan op dit oogenblik. Nooit heb ik meer geloof geslagen aan de exacte wetenschappen, waarvan gij een der meest beroemde vertegenwoordigers zijt. Ik bid u, help mijne lieve gezellin. Red haar!

III.

Mijne moeder beminde mij hartstochtelijk. Zij had, zooals ik reeds zeide, eene goede opvoeding ontvangen, en van mijne prille jeugd af getracht mijne verstandelijke vermogens te ontwikkelen.

Het is noodig, dat ik hier met nauwgezetheid vertel, wat ik van mijne eerste levensjaren af gevoeld heb, want in tegenstelling met zooveel anderen herinner ik mij nog zeer veel uit dien tijd. Was dit geschrift bestemd voor het publiek, dan zoude ik er niet over spreken, want men zal het voor leugens en misschien voor krankzinnigheid houden. Ik zoude daarvoor terugdeinzen, evenals mijn vader dit deed voor de bekentenis der — anti-wetenschappelijke — waarheid. Maar ik schrijf dit alleen voor mijzelf.

Toen ik ruim drie jaren oud was, wist ik in den slaap, dat mijne moeder wakker werd en aan mij dacht. Ik werd dan zelf wakker en wachtte. Ik luisterde; in den beginne hoorde ik niets, doch weldra vernam ik het geluid van eenen diepen zucht, een onderdrukt gapen; mijne moeder stond op en liep blootsvoets naar mijn ledikantje. Ik deed de oogen even open, maar zoo weinig, dat zij van mijn ontwaken niets bemerkte; zij zoende mij, en het scheen mij toe, dat zij omringd was door een schitterenden damp. Daarop sliep ik weder in.

Later, nog voor dat zij zichtbaar was aangetast door de kwaal, — ik gebruik hier den geijkten term — die haar ten grave zoude slepen, kreeg ik den volgenden indruk:

Ik zat op eenige schreden afstands van haar te spelen.

Zij keek mij vol liefde aan, en ik voelde op mijn hoofd een zachte wind, eene aetherische liefkozing en toch iets stoffelijks. Ik verwonderde mij niet, want ik wist nog niet, dat dit iets was, waarover ik mij moest verwonderen. Ik voelde hare armen al, voordat zij mij omhelsde, en hare kus al, voor dat hare lippen de mijne hadden aangeraakt.

Op andere tijden, wanneer ik gedurende een poos niet bij haar was geweest, gevoelde ik plotseling eene zachte aanraking, even alsof iemand mij op den schouder tikte, om mijne aandacht op te wekken: ik werd dan, als het ware, naar haar toegetrokken, en kuste haar, wat haar volstrekt niet vreemd scheen voor te komen. Zij had verlangd, dat ik bij haar zoude komen en ik had aan dien wensch voldaan. Dat was alles.

Waarom zoude ons dit verwonderen? Mijne moeder had mij onder haar hart gedragen, zij had mij gevoed met hare melk. De meest natuurlijke band vereenigde ons. Dat deze vereeniging sterker was dan de gewone, ontken ik niet. Er zijn instrumenten, wier toonen buitengewoon sterk harmoniëeren. Maar voor niemand was in sterkere mate dan voor mij, het woord waar: „Het kind is eene plant, die aanhoudend besproeid wordt door de moederlijke liefde."

Wanneer ik ziek was, dan omhulde mijne moeder mij met zich zelve — niet in figuurlijken zin — maar in de gewone beteekenis van het woord. De liefde straalde van haar uit, om zich over mij uit te spreiden, als een warme damp.

Stootte ik mij aan een meubelstuk, dan liep ik naar haar toe, opdat zij de pijnlijke plaats zoude zoenen. Had ik tandpijn, dan streek zij met hare vingers over mijn tandvleesch, en de pijn verdween.

Moederlijke magie, dagelijks ziet men uwe werking, en toch gaat ge onopgemerkt voorbij! Wie zoude ook de regels kunnen voorschrijven, volgens welke zij aangewend moet worden?

Ik werd in waarheid nadat ik gespeend was, nog gevoed door mijne moeder, niet met hare melk, maar met hare levenskracht. Ik geloof — en dit is geene beleediging aan

de nagedachtenis van mijnen vader — dat zij van het huwelijk niets anders begreep, dan de vreugde van het moederschap; zij had een zeer gevoelvol karakter, dat slecht paste bij de geregelde bedaardheid van mijnen vader, een bij uitnemendheid beredeneerd man, die vijf en twintig jaar ouder dan zij was en meer vriend dan echtgenoot scheen. Zij had eene levendige verbeelding en vertelde mij 's avonds verhalen, waarin de dingen in een lieflijk licht werden voorgesteld. Ik herinner mij, dat ik haar nu eens om het grijze, dan weer om het bonte, of ook wel om het gouden verhaal vroeg. Dat ik ze door kleuren aanduidde, was een gevolg van de gemoedsaandoening, die ieder van die vertellingen op mij maakte. Mijn vader bleef kalm, terwijl hij ze aanhoorde: het beviel hem maar half, dat men op die manier mijn geest in de war bracht. De eenigszins groffere tooververtellingen van de gelaarsde kat, van blauwbaard of van ezelsvel schenen hem minder gevaarlijk voor de verbeelding, dan deze onbestemde verhalen, die iets paradijsachtigs hadden, iets, dat geleek op geestenbezweringen. Mijne moeder begreep hem en zweeg. Maar wat zij mij niet meer hardop zeide, las ik in hare oogen, in de liefkoozingen harer handen en in de rythmus van haren voet, waarmede zij de maat sloeg op het tapijt.

Ik was zwak, zenuwachtig, prikkelbaar. Mijn vader voedde mij met verstand op en dwong mij dagelijks om mijne fouten te verbeteren; hij liet mij staal en andere versterkende middelen innemen. Hij was een groot voorstander der gymnastiek. Mijne moeder bestreed mijne zwakheid door mij van haar eigen kracht mede te deelen; zij bedaarde mijne zenuwen door ze te ontspannen met haren adem, en bracht mij door de uitstraling van hare voortreffelijke, bedaardheid tot kalmte, wanneer ik in drift ontstak.

Ik weet — ik ben er van overtuigd — dat ik alleen geleefd heb ten koste van mijne moeder: en ik weet ook, dat zij om mijnentwil gestorven is. Door hare aanhoudende uitstraling van moederlijke liefde heeft zij al hare krachten, haar geheele leven op mij overgebracht.... ik weet dit,

zooals ik zeide, want ik heb gezien.... ja — en niemand ter wereld heeft dit ooit van mij vernomen — ik heb gezien, gedurende de dagen en de nachten, waarin mijne moeder schijndood ter neder lag — ik heb toen gezien, dat hare gedaante mij naderde, ik heb gevoeld, dat haar leven mij doordrong, dat hare levenskracht zich bij de mijne voegde. En door die aanhoudende poging, om zich in mij over te storten — door eene verhevene en aanbiddenswaardige endosmose — heeft zij zich uitgeput, heeft zij zich doen uitdroogen, is zij gestorven.

Ik heb gezegd, dat mijn vader zich op engelachtige wijze gedroeg tegenover mijne moeder. Het is mij niet mogelijk, op eene betere wijze uit te drukken, hoe groot de goedheid, het geduld en de moederlijke zorg waren, die hij ten toon spreidde tijdens de langdurige en uitputtende ongesteldheid van mijne moeder. Gaarne had hij, zoo dat mogelijk ware geweest, zijn leven voor haar willen opofferen. Zooals ik thans begrijp, heeft hij met zijn nuchter en beredeneerd verstand een verschrikkelijken inwendigen strijd moeten voeren, want ik heb later gemerkt, dat hij verscheidene specialiteiten geraadpleegd heeft, die volstrekt geen geneesheeren, maar, helaas! niet minder onwetend waren, en door de mystieke bombast van hunne uitspraken hem geheel in de war brachten, daar hij deze met zijn gezond verstand en zijne Voltairiaansche begrippen moest verwerpen. Ik heb eene menigte boeken bij hem gevonden, die hij honderden malen heeft moeten overlezen en bestudeeren. Maar hij was begaafd met dien echt Franschen geest, die juistheid en duidelijkheid eischt, die wil begrijpen en eerst wil weten, voordat hij begint te handelen; want, wat men er ook van moge zeggen, het Fransche verstand is bij uitstek mathematisch; het maakt alleen gevolgtrekkingen, die volkomen samenhangen met de gegevens; de draad, die beide verbindt, mag nergens verbroken worden.

Had hij begrepen, wat er met mijne moeder gebeurde evenals ik het begrijp — ik, die misschien zal sterven uit

haat, evenals zij gestorven is uit liefde, — dan had hij haar ongetwijfeld gered. Maar wie zoude het hem hebben uitgelegd? Hij had slechts te kiezen tusschen gediplomeerde domkoppen en mystieke kwakzalvers en koos de eersten. En goed beschouwd, had hij daarin geen ongelijk.

Ik was twaalf jaar oud, toen mijne moeder stierf, en kreeg daarop een langdurige en smartelijke ziekte, gedurende welke mijn vader mij verpleegde met een toewijding, die zich geen enkele minuut verloochende.

Ik heb gezegd, dat ik mij de indrukken uit mijne jeugd zoo goed herinner. Onder die is er een, sterker dan alle andere, welke ik niet kan vergeten en nu in de kleinste bijzonderheden wil ontleden.

O! wat zoude men lachen, als men dit hoorde vertellen!

De geneesheeren noemden mijne ziekte eene volkomen uitputting, eene bloedarmoede, die tot het uiterste gestegen was, gepaard met maagpijnen, zenuwpijnen, enz. Ik was zoo zwak, dat ik aanhoudend bleef liggen, hetzij op mijn bed, hetzij in eene chaise longue. Ik had oorsuizingen, zinsbegoochelingen van het gezicht en eene aanhoudende behoefte aan rust. De minste beweging vermeerderde mijn lijden en maakte mij zoo prikkelbaar, dat ik bij de minste aanleiding in woede opstoof.

De aard mijner ziekte was dus goed bekend en binnen een kort tijdsbestek verwachtte men het natuurlijk einde.

„Erfelijkheid van moeders kant," zeiden de geneesheeren.

Eindelijk was de ziekte zoo ernstig geworden, dat mijne vader bij mij bleef waken. Ik zie hem nog, als door een sluier, en toch herinner ik mij, dat hij schreide. Inderdaad gevoelde ik mij stervende, dat wil zeggen, dat er iets mijn lichaam verliet, zonder dat ik moeite deed, het terug te houden. Ofschoon mijn hart ter nauwernood meer klopte, voelde ik den zwaren schok van ieder zijner slagen, waardoor het moeite deed de vernieuwende zuurstof nog door het lichaam heen te voeren.

Plotseling stond mijn vader op; hij werd door wanhoop

aangetast en riep, zich over mij heenbuigende, met eene stem, die mij in 't oor weerklonk als trompetgeschal:

„Ge moogt niet sterven. Ik smeek je, mijn kind, mijn lieveling, span uwe krachten in...., beheersch weder uw lichaam...., heb den wil, om te blijven leven...."

En plotseling begreep ik het woord *wil:* ik onderging eene vreemde verandering. Zonder eene enkele beweging te maken, zonder zelfs eene enkele zichtbare inspanning, gevoelde ik toch, dat in mijne hersenen eene energie van buitengewone sterkte tot ontwikkeling kwam.... ik wilde.... en ik bleef leven!

Ditmaal leefde ik door mijn vader, die mij door een onbewusten uitroep den wil had leeren kennen. Bij hem was die kreet niets anders geweest, dan een instinctmatige gemoedsuiting; hij had, als het ware, de hulp ingeroepen van het wonder, en dat wonder was geschied: er was in mij een nog sluimerende macht ontwaakt, die mij noodzaakte mijne krachten te verzamelen, eene macht, waardoor de werking mijner levensgeesten eene verandering onderging; eene macht, die eene wijziging in den evenwichtstoestand veroorzaakte, welke mij te nutte kwam. Ik was gered!

Maar ik kan er bijvoegen, dat ik tevens verloren was: want ik had, volgens de Bijbelsche uitdrukking: „geplukt van den boom der kennis," die niets anders is, als de wil.

En die wil zal mij misschien binnen weinige oogenblikken dooden.

IV.

Nadat ik hersteld was, moest ik den cursus op een gymnasium volgen en ontving bovendien 's avonds privaat-onderwijs van een leeraar, een klant van mijnen vader.

Ik was zeer begaafd: ik bezat de verbeeldingskracht mijner moeder, en hare zucht, om kennis te verzamelen, en het streven naar orde van mijnen vader. Wanneer ik letterkundige bezigheden had, of eene mathematische

bewerking moest verrichten, handelde ik altijd systematisch; ik volgde eene bepaalde methode, begon altijd het huis van onder af op te bouwen, langzamerhand de bouwsteenen symmetrisch op elkaar stapelende. Op iedere uitlegging antwoordde ik door eene vraag, vervolgens door eene andere, tot ik gevoelde, vasten grond onder mijne voeten te hebben. Daarna liet ik aan de verbeelding en de zucht tot ontdekking de taak over, om hierop voort te bouwen.

Het begrip van den wil, waaraan ik klaarblijkelijk mijn leven verschuldigd was, bewaarde ik in het diepst mijner ziel. Door een soort instinct, dubbel opmerkelijk, omdat ik jong, ja, bijna nog een kind was, bleef ik meester van mijn geheim. Ik bewaarde het, ik spaarde het op, om, zoodra de tijd daar zoude zijn, het met eene onweerstaanbare kracht te gebruiken, tot bereiking van mijn doel.

Door de vorderingen, die ik maakte, verschafte ik aan mijnen vader de eenige gelukkige oogenblikken, die hij, na den dood van mijne moeder, nog smaakte.

In mijn tweede studiejaar kreeg ik den eersten prijs voor eene latijnsche vertaling. Ook toen kwam mij de wil te hulp in een zeer zonderlinge omstandigheid. De prijsopgave betrof een stuk van Tacitus. Ik had het, om zoo te zeggen, voor de vuist vertaald, met uitzondering echter van éénen zin van vier woorden, zeer duister door zijn beknoptheid, maar ook, omdat er in gezinspeeld werd op een weinig bekend geschiedkundig feit.

In den beginne hield ik mij er niet al te zeer mede bezig en wijdde mijne aandacht aan andere zaken, tot men plotseling het eerste signaal gaf ten teeken, dat de vertaling binnen een kwartier moest worden ingeleverd. Onmiddellijk begon ik mijn kladwerk in het net over te schrijven en bemerkte toen, dat de vier woorden nog altijd onvertaald waren gebleven.

Men gaf het tweede teeken: nog maar vijf minuten.

Toen begreep ik, dat mijne vertaling geschikt zoude zijn voor de prullenmand, wanneer ik haar niet afmaakte. Eensklaps

was het alsof er een electrische schok door mijn lichaam voer; waarna ik mijn geheele denkkracht vestigde op dien zin. Te gelijker tijd, — ik ben er mij ten volle van bewust — werd al mijne levenskracht door eenen aandrang in mijn geheele wezen samengetrokken tot het raadsel, en de vertaalde woorden vloeiden mij uit de pen, zonder dat ik mij rekenschap van de juistheid ervan geven kon. Ik leverde het afschrift in, zonder het na te lezen.

Toen ik opstond, was ik geheel ontsteld en had moeite, om recht op te loopen. Ik was zelfs zoo soezerig, dat mijne kameraden den spot staken met mijne gebogen houding en mijn onvasten gang. Eenige minuten later was ik evenwel weder hersteld; de buitenlucht had mij goed gedaan. Ik herinnerde mij de latijnsche woorden en de vertaling ervan, welke mij nu correct bleek te zijn.

Ik kreeg den prijs. Mijn vader, die zeer veel waarde hechtte aan het onderwijs, omhelsde mij met meer dan gewone hartelijkheid: en toch trof het mij, dat deze omhelzing volstrekt niet die koesterende warmte bezat, welke de vroegere liefkoozingen mijner moeder had gekenmerkt.

Helaas! ook de liefkoozingen van mijnen goeden vader moest ik weldra missen.

'sMorgens, op den dag der prijsuitdeeling, viel de brave man op straat, met het hoofd op den hoek van het trottoir, en die val had verschrikkelijke gevolgen. De stoot tegen het hoofd was zoo hevig geweest, dat er eene bloeduitstorting in de hersenen op gevolgd was. Den nacht daarop lag de arme lijder reeds te zieltogen en, indachtig aan de teedere vaderzorgen tijdens mijne ziekte, waakte ik trouw aan zijn sponde.

Instinctmatig zijne eigen woorden herhalende, riep ik uit: „Ik smeek u, lieve Pa, span uwe krachten in.... werk weder op uw lichaam.... heb den wil, om te blijven leven."

Hij richtte zijne fletse en glazige oogen op mij en de samentrekking zijner lippen verried, dat hij al zijne krachten verzamelde. Maar een heesche, plotseling afgebroken zucht ontsnapte aan zijne borst. Hij was dood.

Meermalen heb ik mij sedert verweten, dat ik mijnen wil niet heb gesteld in de plaats van den zijne, dat ik zijn leven niet gedwongen heb, mij te gehoorzamen.

Maar ik had mijn wil nog niet genoeg geoefend, om reeds meester over mij zelf te zijn en om mij van zuiver instinctieve reflexhandelingen te onthouden.

Mijne eerste aandrift deed mij de bezwering tot hem richten, die mij het leven gered had.

Ik heb verkeerd gehandeld, in strijd met iedere methode. Ik weet het thans.

V.

Nu volgt een gedeelte van mijn leven, waarover ik kort zijn kan, want het vormt een tijdperk, waarin ik weinig vorderingen heb gemaakt in de ontwikkeling mijner geestvermogens.

Ik was wees en had geene bloedverwanten, die belang in mij stelden. Mijn vader had mij een vermogen nagelaten, dat mij jaarlijks 10000 francs rente opbracht.

Een onderwijzer aan eene der voornaamste scholen te Parijs, een klant van mijnen vader, waarschijnlijk getroffen door mijnen natuurlijken aanleg tot studie, had zich de benoeming van de rechtbank tot toezienden voogd laten welgevallen. Hij belastte zich met de zorg voor mijn erfgoed en spoorde mij aan, mijne studiën voort te zetten. Ik stemde, mij nog weinig tot een vrij leven geneigd voelende, er gereedelijk in toe.

Het leven op een lyceum, dat van nu af mijn lot werd, scheen mij volstrekt niet onaangenaam. Ik was in eene eigenaardige gemoedsstemming en had een onbestemd verlangen naar een geïsoleerd leven; zucht naar onafhankelijkheid was mij vreemd. Eene geschiedenis van den abt de Rancé, welke mij in handen was gevallen, had mijne aandacht gevestigd op het kloosterleven; ik las daarna met welbehagen het leven der groote kluizenaars, de Christenlegenden van St. Paulus de Thebaner, St. Antonius, Simeon enz. Hunne

voorbeelden wekten bij mij eene neiging op, om mij aan bespiegelingen over te geven.

's Avonds, als ik bij het zachte lamplicht ging studeeren, omringde ik mij zoodanig met een wal van boeken, dat ik geheel was afgezonderd van alles, wat mij omgaf, zoodat het voor mijn gevoel was, alsof ik mij geheel alleen in het vertrek bevond. Ik smaakte dan een onbeperkt genot, wanneer ik mij aan allerlei ijdele droomerijen overgaf. Langzamerhand gaf ik toe aan een soort autohypnotisme, dat ik toen natuurlijk niet als zoodanig beschouwde, en dat eerst ophield, wanneer het signaal werd gegeven, dat de eigen oefening geëindigd was.

Ik wende daaraan, als aan een soort dagelijksche dronkenschap en steeds zorgde ik zooveel mogelijk, met mijn taak tijdig gereed te zijn, om daardoor een uur, of ten minste een half uur van volkomen kalmte te hebben.

Elke veertien dagen bracht ik een dag door bij mijnen voogd.

Deze was een man van ongeveer 45 jaren. Van zijne jeugd af had hij zich bezig gehouden met de studie der Oostersche wetenschappen. Hij was weduwnaar, en had twee kinderen, eenen zoon, twee jaren ouder dan ik, die over eenigen tijd de polytechnische school zou bezoeken en eene dochter, waarover ik nog niet wil spreken. Zij was nog een kind: pas twaalf jaar oud.

Met dien zoon had er gedurende den tijd, dat ik daar aan huis kwam, iets merkwaardigs plaats.

Ik heb gezegd, dat de heer Charvet zijn leven wijdde aan de beoefening der Hindoetalen; hij was een der ijverigste medewerkers van Max Muller, en zette in Frankrijk het werk van Burnouf voort. Zooals men licht begrijpen zal, waren in zijn huis allerlei oostersche sieraden aanwezig. Vooral zijne studeerkamer was opgepropt met beeldjes, met houten kolommen, met steenen van allerlei vorm, en met vele andere voorwerpen, welke alle deden denken aan de studie, waarmede hij zich bezig hield. Alles lag eenigszins verward dooreen, maar vormde toch een indrukwekkend, doch wel wat vreemd geheel.

Charvet was groot, bleek en blond; om zoo kort mogelijk eene beschrijving van hem te geven, moet ik zeggen, dat hij met zijne lange haren, zijn bleek, dik gezicht en zijnen onafscheidelijken bril veel geleek op een privaat docent aan eene Duitsche Hoogeschool.

Zijn zoon George was bruin, had krullend haar en aankomende bakkebaarden, die in twee punten uitliepen. Zijn groot, zwart, helder oog bezat eene buitengewone helderheid, zijn blik eene groote mate van zachtheid. Daarbij had hij een geelachtig bruine gelaatskleur, hetgeen hem het uiterlijk gaf van iemand, geboren aan de oevers van de Ganges. Deze opmerking was instinctmatig, maar het scheen mij toe, dat zijn gelaatsuitdrukking volkomen paste in de Oostersche lijst zijner omgeving; en dat mijne opmerking juist was, bleek wel hieruit, dat zijne kameraden hem lachend den bijnaam van Boeddha hadden gegeven.

George was een zeer zachtzinnige, goede jongen, die eene ware genegenheid voor mij aan den dag legde. Wij brachten gewoonlijk den geheelen dag wandelende in de straten van Parijs samen door. Hij sprak weinig, maar scheen oplettend bij mijn gebabbel, dat hij met zijnen gewonen glimlach aanhoorde.

Een jaar ging op deze wijze voorbij; George deed met goed gevolg admissie-examen voor de polytechnische school, maar tot mijne groote verwondering wilde hij geen gebruik maken van de colleges, hoewel hij met zijn succes bijzonder ingenomen was. Liever bleef hij bij zijnen vader, wiens secretaris en medewerker hij werd.

In dat jaar verhinderde het slechte winterweer mij gedurig, uit te gaan, zoodat ik de zondagen door moest brengen in de woning van den heer Charvet. Thans bemerkte ik, dat George steeds alleen uit welwillendheid met mij uitging. Klaarblijkelijk verveelde hem mijn gesnap: mijne woorden waren ook zoo onbeduidend en verwaand, een karakteristiek kenmerk van den leeftijd, waarop men weinig weet en veel meent te weten, zelfs de manier, hoe men leeren moet, is ons

dan nog onbekend. Pas afgericht volgens de methode, waarop de officiëele wetenschap onderwezen wordt, besprak ik de meest abstracte vraagstukken op hoogdravende wijze, terwijl ik mijn geheugen voor de wetenschap hield; ik was onverdragelijk en ik gevoelde het.

George — Boeddha — daarentegen, was hartstochtelijk ingenomen met de bezigheden van zijnen vader, en ik begreep, dat het hem moeite kostte, er zich aan te onttrekken, ten einde een welwillend gesprek met mij te voeren. Ik wilde in edelmoedigheid niet voor hem onderdoen, daarom veinsde ik op mijne beurt, door te beweren, dat die doellooze wandelingen mij verveelden en vroeg vergunning, om nu en dan eens een dag te mogen doorbrengen in de pagode, zooals ik de studeerkamer van den oriëntalist noemde. De heer Charvet antwoordde op eenigszins medelijdenden toon, dat hunne gesprekken mij erg zouden vervelen, doch ik protesteerde daar zoo sterk mogelijk tegen en het einde was, dat ik er aan een tafel plaats nam en mijn Descartes bestudeerde. Niet lang duurde het, of de beide wijsgeeren vergaten mijne tegenwoordigheid.

Allengs was ik teruggekeerd tot mijnen normalen toestand, behalve, dat ik er mij aan hield iederen avond een korten tijd in autohypnose door te brengen. Ik dacht zelfs niet meer aan, hetgeen ik vroeger in het bijzijn mijner moeder gevoelde en evenmin aan de krachtsinspanning, waarmede ik, meer instinctief, dan beredeneerd, mijnen wil een paar keer had doen werken. Ik was een middelmatig, maar toch nog altijd tamelijk nauwgezet leerling.

Uit nieuwsgierigheid luisterde ik nu en dan naar de gesprekken tusschen vader en zoon, wanneer ze bezig waren, een manuscript te ontcijferen, en elkander hunne opmerkingen daarover mede te deelen. Ik hoorde de volle en zware klanken van eene mij geheel onbekende taal, waarin de *a* met eene bijzonder harmonische stembuiging werd uitgesproken, de medeklinkers vol en rond klonken en iets aangeblazens hadden en de keelklanken den boventoon voerden.

In 't laatst ging hun gesprek gewoonlijk in 't Fransch

over, maar de zinnen waren doorspekt met woorden, welke voor mij nieuw waren en hadden het aantrekkelijke van een onbekend tooverboek.

De volgende volzinnen herinner ik mij nog zeer levendig uit één hunner gesprekken.

„Die fakirs," zeide de heer Charvet, „zijn niets anders dan handige goochelaars."

„Dat geloof ik niet, vader," antwoordde George. „Alles kan worden uitgelegd door de uitstraling van *Linga-Sharira*."

„Maar *Linga-Sharira* zelf is onverklaarbaar."

„Waarom? *Linga-Sharira* is ten opzichte van *Sthula-Sharira* hetzelfde, als *Buddhi* ten opzichte van *Alma*."

Ik begreep, wel is waar, geen enkel woord van die gesprekken, maar, hetzij de harmonische toon van deze taal, — het sanscrit, zooals ik later begreep — hetzij de onbekendheid er mede iets aantrekkelijks voor mij had, ik luisterde uren achtereen zonder eenig gebaar, zonder eenige beweging te maken, naar die geluiden, welke voor mijn verstand geen zin hadden, naar die denkbeelden, welke ik niet begreep, maar die op mijne zenuwen dezelfde uitwerking hadden, als de muziek van een dof, eentoonig wijsje op de draaiende dervischen te Constantinopel. Ik geraakte in eene verdooving, eene extase, die eene onbeschrijflijke bekoorlijkheid voor mij had.

De zitting liep ten einde en het deed mij onaangenaam aan, toen ik deze twee menschen, die mij uren achtereen mysterieuse wezens hadden toegeschenen, als eenvoudige stervelingen over alledaagsche onderwerpen hoorde spreken. Ik durfde hun echter niet verzoeken, hunne geliefkoosde studie nog langer te vervolgen en keerde, voortdurend denkende aan hetgeen ik had bijgewoond, naar de school terug.

(Wordt vervolgd.)

De Magisch overeenstemmende punten van het menschelijk lichaam. (*)

Een hulpmiddel bij het herkennen van ziekten.

Het zichtbare is de manifestatie van het onzichtbare.

De onbekende philosoof, Louis-Claude de Saint Martin, een onzer meest begaafde meesters in het occultisme, leert ons de basis van elk waarachtig onderwijs kennen door de beteekenisvolle spreuk: *„Het is noodig de natuur te verklaren uit hetgeen wij van den mensch weten, niet den mensch uit hetgeen wij van de natuur weten."*

Door het menschelijk organisme te bestudeeren, leeren wij dus de fijne krachten kennen, waarvan de magie ons de wetten leeren zal; maar hoe moeten wij dit organisme zelve bestudeeren?

Ge weet zeker wel, dat vele menschen steeds geneigd zijn, om af te dwalen. Een vraagstuk is nauwelijks gesteld, of men voert u ver van het in overweging genomen onderwerp, om u te spreken over duizend nietigheden, die er volstrekt niet mede in verband schijnen te staan. Hierom verzoek ik u, mij een oogenblik te willen volgen naar eene plaats ver van hier gelegen; (schrik maar niet, lezer, ge kunt het in gedachten doen) naar het Paleis te Amsterdam bijvoorbeeld.

Zie zoo! wij zijn er. Wees nu zoo goed en zeg mij eens, hoe ge dit gebouw zoudt beschrijven.

Zoudt ge naar den architect gaan en hem de gedetail-

(*) Bewerkt naar een uittreksel uit: *Traité élémentaire de Magie Pratique* de Papus (een nog niet uitgegeven boekwerk).

leerde plannen er van vragen? In het onderhavige geval zoude dit nog al moeielijk zijn, of zoudt ge wellicht naar den metselaar loopen, om van hem te vernemen, uit welke steengroeve de steenen van het gebouw afkomstig zijn, hoe de kalk is aangemengd en welke arbeiders er aan gewerkt hebben?

Ik merk dat mijne vragen u vervelen, en dat ge bij u zelven denkt, dat iemand, die dergelijke gegevens noodig had, om het Paleis te Amsterdam te beschrijven, wel gek zou schijnen.

En toch handelen onze geleerde physiologen nagenoeg op deze wijze. Zij kunnen den mensch, een zeer interessant gebouw, niet beschrijven, zonder u vooraf te vervelen met allerlei bijzonderheden omtrent den architect en het bouwplan (de eerste oorzaken). Nog meer spreken zij over den oorsprong en de samenstelling van de materialen (beenderen, spieren, zenuwen enz. enz.) welke dienen, om het gebouw in aanzijn te houden.

De handelwijze, welke u bij de beschrijving van het paleis dwaas toescheen, wordt steeds toegepast in onze tegenwoordige handboeken over physiologie. Zij leeren, dat de embryologie (leer van de ontwikkeling der vrucht), dat wil zeggen: de geschiedenis van de constructie van het gebouw, de eenig mogelijke basis is voor de studie van het menschelijk organisme.

Daar wij echter geene geleerden zijn, of liever, daar ik geen geleerde ben (1), zullen wij handelen, als gewone menschen en beginnen met mede te deelen *wat wij zien*. Hiertoe is noodig, dat wij het gebouw, zoowel van buiten

---

(1) Dit zegt natuurlijk de schrijver, de vertaler heeft den titel van doctor en is dus, volgens de tegenwoordige begrippen, wel een geleerde. Toch zoude hij gaarne al zijne geleerdheid willen ruilen tegen het verstand van den schrijver, wiens intellectueele meerderheid hij gaarne erkent. Zelfs vermeent hij in de laatste vier of vijf jaren van niet geleerden, zooals de Heer Papus en zijne geestverwanten meer geleerd te hebben, dan gedurende zijn vroeger leven van verschillende Hooggeleerden, Zeer geleerden enz.

als van binnen nauwkeurig opnemen, ten einde ons op te hoogte te kunnen stellen van de geheele inrichting en het gebruik der deelen. Indien onze zucht tot leeren dan nog blijft toenemen, zullen wij tot mijnheer den geleerde gaan, om hem zeer nederig te verzoeken, ons te zeggen, op welke wijze de metselaar het gebouw heeft vervaardigd en welk bouwplan door den Architect was gemaakt, wanneer die geleerde ten minste aan een bouwplan gelooft; want vele physiologen gelooven daaraan niet. Misschien begrijpen wij dan de fraaie versieringen, welke voor ons, toen wij den juisten toestand van dit bewonderenswaardige gebouw nog niet kenden, niets anders waren, dan hieroglyphen.

Wij zullen dus den mensch volgens onze meesters, de Cabbalisten, en zelfs volgens de kwaad van ons sprekende Darwinisten, het meest volmaakte monument van de geheele schepping, niet bestudeeren, door te beginnen bij het onbekende, om daarna over te gaan tot het bekende, maar wel door eerst het zichtbare op te zoeken en daaruit het onzichtbare af te leiden.

Wij willen er echter van den beginne af aan op wijzen, dat wij ons niet zullen bezighouden met bijzonderheden, noodig voor eene physiologische beschouwing, en zullen ook geen tijd verliezen, door onze mededeelingen, gegrond op de vereeniging van de tegenwoordige wetenschap met de magie, stuk voor stuk te bewijzen; want dit werk is niet geschreven ten dienste der geneesheeren en hoogescholen, maar voor eenvoudige menschen, met een gezond oordeel.

Het zichtbare gedeelte van den mensch.

Thans is het niet meer het paleis te Amsterdam, dat ge u voor oogen moet stellen, maar een voorwerp, waarvan wij reeds bij den eersten aanblik kunnen opmerken, dat het veel samengestelder is, een voorwerp, moeielijker te beschrijven dan eenig ander in de geheele natuur, nam.: het menschelijk lichaam.

Wij ontdekken daaraan terstond twee afzonderlijke gedeelten.

1e. Een centraal gedeelte, de romp, die al de belangrijke organen bevat;

2e. De bijkomende deelen: de ledematen, minder belangrijk, omdat men ze weg kan nemen, zonder den mensch te dooden. Zij dienen tot werktuigen voor de in den romp aanwezige organen.

Dit is onze eerste en voornaamste verdeeling. Laat ons nu elk van die deelen afzonderlijk beschouwen.

De romp.

Wanneer wij dit centrum van het organisme nauwlettend beschouwen, dan valt het ons in de eerste plaats op, dat het in drie nauwkeurig van elkander gescheiden afdeelingen verdeeld is.

Het *hoofd* is volkomen gescheiden van het volgende gedeelte de *borst*, die weder volkomen gescheiden is van den *buik*.

Hoofd, borst en buik, ziedaar de drie hoofdafdeelingen, waaruit de romp is samengesteld. Wij komen straks hierop terug, doch moeten eerst nog het een en ander zeggen van de ledematen

De ledematen.

Wees zoo goed, waarde lezer, eerst den arm eens te bezien. De deelen hiervan zijn zoo bekend, dat zij verschillende namen gekregen hebben: opperarm, voorarm en hand.

Evenzoo zijn ook de onderste ledematen in drieën verdeeld nl.: de dij, het been en den voet.

Let nu eens op de opmerkelijke herhaling van het getal drie in die verdeelingen. De romp verdeelden we in drie gedeelten, en met de armen en beenen was dit ook het geval. Deze verdeeling in drieën kunnen we evenwel nog

voortzetten bij de hand en den voet; de hand bestaat uit het handgewricht (carpus), de handpalm (metacarpus) en de vingers (digiti); de voet uit den voetwortel (tarsus), den voetzool (metatarsus) en de teenen (digiti pedis).

De magie leert ons, dat deze deelen geheel met elkander overeenstemmen. Wij zullen dit weldra meer in bijzonderheden kunnen nagaan, voor het oogenblik is het voldoende alleen het feit te constateeren.

Maar, zult ge zeggen, wanneer alles drieledig moet zijn, hoe komt het dan, dat wij slechts twee paar ledematen bezitten, de armen en de beenen.

Hierin vergist ge u. De ontleedkundigen onder de oude Hindoes wisten, en de tegenwoordige geleerden beginnen te begrijpen, dat de onderkaak het derde paar ledematen vertegenwoordigt: het verticale deel komt overeen met den opperarm, het horizontale met den voorarm, het tandvleesch komt in de plaats der handen en de tanden stellen de nagels voor. Eene geheel nieuwe tak der anatomie ontwikkelt zich langzamerhand onder den naam van *philosophische ontleedkunde*, uit de werken van Vicq d'Azir, Goethe, Oken, Saint Hilaire, Adrien Péladan enz. enz.; terwijl de weinige gegevens, die wij in deze studie doen kennen, kunnen dienen tot basis voor de wederopbouwing van eene zeer oude wetenschap, welke door ons meer in het bijzonder bestudeerd is.

Nog eens, wij kunnen in dit stukje in geene bijzonderheden treden, maar alleen terloops de betrekking nagaan, die er bestaat tusschen al de deelen, waarover wij gesproken hebben.

Onderlinge overeenstemming der ledematen.

Men zou een volkomen ontleedkundig handboek moeten schrijven, indien men dit enkele onderwerp naar verdienste wilde behandelen. Wij verwijzen de belangstellende lezers daarom naar de werken van Foltz en bepalen er ons slechts toe, de volgende punten van overeenstemming aan te geven.

De opperarm stemt overeen met de dij en het naar

boven gerichte gedeelte van de onderkaak; de voorarm met het onderbeen en het horizontale gedeelte van de onderkaak; de hand met den voet en het tandvleesch. „Nu ja, dat is nog al eenvoudig," zult ge zeggen. Dit is waar, wanneer ge de dingen in het algemeen beschouwt, zooals ik nu doe, maar wilt ge ze in bijzonderheden bestudeeren, dan ontmoet ge gedurig moeielijkheden.

Zoo stemt, om een voorbeeld te nemen, de duim van de hand niet overeen met den grooten teen, maar wel met de twee laatste teenen. Zeer duidelijk is dit door Foltz aangetoond. Hieruit blijkt voldoende, hoe gemakkelijk men bij het bepalen van de overeenstemming, die er bestaat tusschen de verschillende lichaamsdeelen van den mensch, in dwaling vervalt.

Overeenstemming der ledematen met den romp.

Een weinig opmerkzaamheid doet ons zien, dat elk paar ledematen verbonden is met een van de drie groote afdeelingen van den romp.

De beenen zijn verbonden met het onderste gedeelte, *den buik*; de armen met het middelste, *de borst*, en de kaak met het bovenste, *het hoofd*.

Een bijna geheel onbekend schrijver, Jean Malfatti de Montereggio, (1) geeft, omtrent het hier behandelde onderwerp, belangrijke ophelderingen. Zijn boek is echter nagenoeg geheel onbegrijpelijk voor hen, die niet op de hoogte zijn van de grondbeginselen der geheime wetenschap. Ik wil er echter een zin uit aanhalen, welke betrekking heeft op het onderwerp, waarmede wij ons hier bezighouden.

„De handen en de voeten zijn beide overeenstemmende werktuigen, waarin het tastgevoel zetelt. Zij moeten be-

---

(1) Jean Malfatti de Montereggio, *la Mathèse* Weenen 1837, in het Fransch vertaald door Ostrowski.

schouwd worden, als een soort beenige placentas (1): de eerste voor het borstei, de laatste voor het buikei (2)."

Wij zien dus, ik verzoek u hierop wel te letten, dat aan elke afdeeling van den romp een paar ledematen verbonden is, die aan kunnen geven, wat er in het inwendige dier afdeelingen plaats heeft.

Deze gegevens zijn uit een magisch oogpunt van zeer veel belang. Laten wij nu de betrekking nagaan tusschen den romp en de ledematen, ons door deze gegevens verschaft.

Elke afdeeling van den romp geeft aan de ledematen, welke daarbij behooren, een speciaal karakter, waaruit de Magier zeer veel kan leeren, ofschoon het geheel ontsnapt aan de nasporingen van de gewone geneesheeren.

Al de wetenschappen, welke betrekking hebben op het doen van voorspellingen uit de lijnen en strepen der verschillende lichaamsdeelen, zijn gegrond op de betrekking, waarin deze tot elkander staan. Ik zal het niet wagen, op dit oogenblik een wetenschappelijke verdediging op mij te nemen van de *Métoposcopie*, (voorspellen uit de lijnen van het voorhoofd) of van de Chiromancie (voorspellen uit de lijnen der hand); daarover wil ik thans niet spreken, toch moet ik opmerken, dat menschen, die dit beschouwen als een *dwaas bijgeloof*, volstrekt geen gronden hebben, waarop hunne beweringen steunen. (3)

---

(1) De placenta is een orgaan, waardoor de vrucht in het moederlijk lichaam gevoed wordt. VERT.

(2) De schrijver wil hiermede zeggen, dat, evenals de vrucht voor de geboorte door middel van de placenta verbonden is met de moeder, en door tusschenkomst van dit orgaan het voedsel ontvangt; zoo ook zijn de borst en de buik door middel van het tastgevoel, dat zich in de vingers en teenen bevindt, verbonden met de buitenwereld. Bovendien moeten wij niet vergeten, dat de magnetische kracht grootendeels uit handen en voeten uitstraalt. VERT.

(3) Er bestaat geen grooter dwaasheid, dan de bewering der materialisten, dat men wel zonder onderzoek mag aannemen, dat iets niet bestaat, maar niet dat het wel bestaat. Een verstandig mensch velt geen oordeel, zoolang hij er geen gronden voor kan aangeven. VERT.

Ik wil hier alleen aanwijzen, hoe de verschillende deelen met elkaar in verband staan, en daarbij in eenige bijzonderheden treden ten opzichte van het gelaat en de betrekking van de daarin aanwezige organen tot het overige gedeelte van het organisme. Eerst nog een enkel woord over de verhouding tusschen de deelen in het algemeen.

Elk van de hoofddeelen der ledematen komt overeen met een deel van den romp. Breiden wij ons onderzoek nog verder uit, dan bemerken wij, dat de verdeeling van elk der onderdeelen, overeenstemt met de verdeeling van het geheele lid.

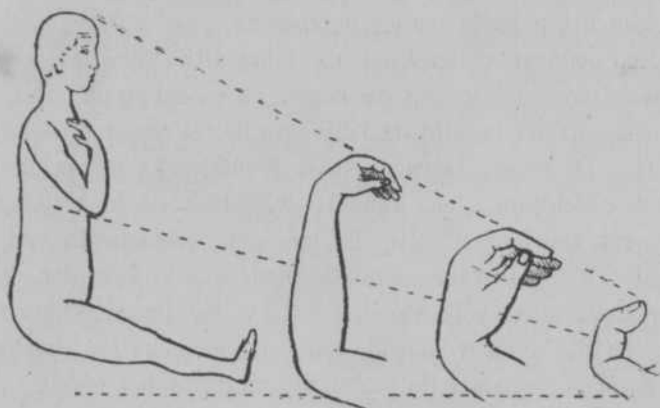
Zoo komt de verdeeling van een vinger in een 1e, 2e en 3e kootje, geheel overeen met de verdeeling van de hand in *handgewricht*, *handpalm* en *vingers*; zelfs zou men door analogie uit de deelen van het 3e kootje de samenstelling van den geheelen vinger kunnen opmaken, doch dit gedeelte van de philosophische ontleedkunde is, voor zooverre ik weet, nog niet genoegzaam bestudeerd. Evenzeer stemmen de deelen van de hand overeen met die van den arm — *opperarm*, *voorarm* en *hand* — en deze laatste weder met de afdeelingen van den romp, — *buik*, *borst* en *hoofd* —.

Indien wij naar aanleiding van deze zeer elementaire opmerkingen een voorstelling willen geven van de overeenstemmende punten, dan krijgen wij het volgende:

Romp.	Buik.	Borst.	Hoofd.
—	—	—	—
Arm.	Opperarm.	Voorarm.	Hand.
Hand.	Handgewricht.	Palm.	Vinger.
Vinger.	1e kootje.	2e kootje.	3e kootje.

Wij zien daaruit, dat de opperarm, het handgewricht en het 1e vingerkootje volgens het occultisme in een bepaalde betrekking staan tot den buik, en dat wij, om te weten, wat er in het hoofd omgaat, slechts eene hand behoeven te onderzoeken, of eene vinger of een nagelkootje.

Dit is dan ook de oorsprong van de geheele chiromancie. De volgende figuur doet deze betrekking nog beter begrijpen.

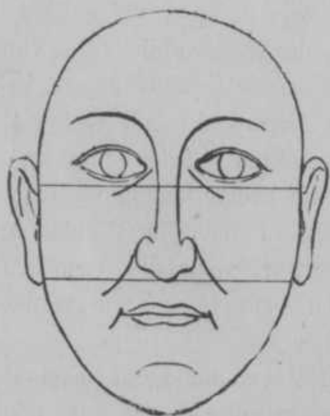

Het menschelijk gelaat.

(De betrekking er van tot den geheelen romp.)

Evenals de romp verdeeld wordt in drie afdeelingen, en ieder der ledematen in drie deelen, zoo is ook het gelaat in drieën te verdeelen. Lavater wees daar reeds op. Zij zijn:

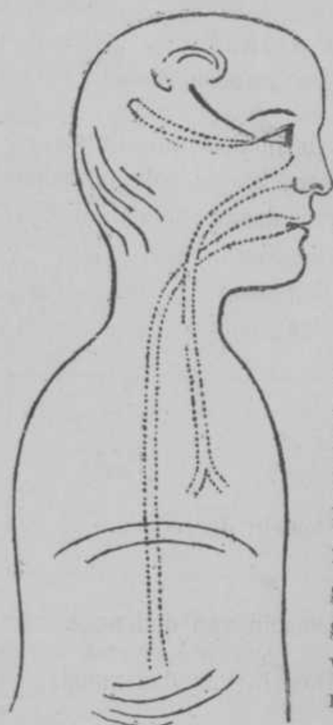
Het domein van de *oogen.*
Het domein van den *neus.*
Het domein van den *mond.*

I. *De oogen.* — Anatomisch staan de oogen in directe verbinding met de hersenen. Het zijn, om zoo te zeggen, de vensters der hersenen, want daarin zien wij de aandoeningen, die het geheele wezen ontroeren.

Zoo oefenen zielsziekten o.a. bijna altijd eene zeer karakteristieke werking uit op de oogen en vooral op de pupil. De oogen staan dus in alle opzichten in betrekking tot het hoofd.

II. *De neus.* De neus staat rechtstreeks in verbinding met de luchtpijp, het kanaal, waardoor de lucht toegang heeft tot de longen. Hij is het essentiëele begin van dit kanaal. Wel is waar, kan de mensch ook door den mond ademhalen, maar vele zoogdieren, b.v. het paard, kunnen dit niet; en dit toont voldoende aan, dat *de neus het venster is van de borst*, evenals de oogen dit zijn van het hoofd.

Tot ondersteuning van deze stelling wijs ik op den eigenaardigen blos der wangen bij ziekten van de long en de karakteristieke indeuking naast de neusvleugels, bij hartziekten (facies cardiaca), feiten, die heden ten dage wel zijn geconstateerd door onze geleerde geneesheeren, maar die voor hen volkomen *onbegrijpelijk* zijn, en dat met reden.

III. *De mond.* De mond staat in directe verbinding met het spijsverteringskanaal, met den

slokdarm en daardoor met de ingewanden. Zij is *het venster van den buik.*

Mocht iemand dit een vreemd denkbeeld noemen, dan zou ik hem wel eens willen vragen, waarom men de zieken toch de tong laat uitsteken, als men op de hoogte wil komen van den toestand der maag, en waarom peritonitis zoo'n bijzondere werking uitoefent op de *lippen* van personen, die er door zijn aangetast. De magie alleen geeft eene voldoende verklaring van al die feiten.

In het kort: het hoofd, de borst en de buik hebben hunne vensters in het aangezicht zelve, in de oogen, de neus en den mond. Hierdoor konde de beroemde Paracelsus, een ingewijde in de geheime wetenschap, de ziekten herkennen door de beschouwing van de gelaatsuitdrukking (1).

Deze indeelingen zijn zeer algemeen, doch mochten ze u belang inboezemen, dan kunnen wij nog verder gaan.

Het domein der oogen bevat weder drie deelen, het *voorhoofd*, dat men kan beschouwen, als het *hoofd van het hoofd*, omdat het er mede overeenstemt; het *oog*, het *hoofd van de borst*, d. w. z. de plaats waar de aandoeningen van hartstochtelijken oorsprong (liefde, haat toorn enz.) steeds duidelijk te zien zijn; *het onderste ooglid, het hoofd van de buik,* de plaats, waarop de genoegens en smarten, die hunnen oorsprong vinden in den buik, hun stempel drukken. Zoo veroorzaken alle excessen in Venere een donkeren kring onder de oogen, die ook ontstaan kan door verschillende ziekten der onderbuiksorganen, baarmoederontsteking, prostatitis, ingewandswormen, enz.

Het domein van de borst bevat eveneens drie deelen: *den neuswortel*, of *het hoofd van de borst; het bovenste der*

---

(1) Wij zien uit deze ruwe schets, die door de ingewijden in sterke mate uitgebreid en verbeterd kan worden, dat de geneesheeren, die de geheime wetenschap willen bestudeeren, niet alleen ten opzichte van de genezing (door het magnetisme), maar ook ten opzichte van het herkennen van ziekten nog veel van de vroegere en hedendaagsche ingewijden kunnen leeren. VERT.

wangen (de koonen) of *de borst van de borst* en *de neusvleugels met de twee lijnen, die er van afgaan*, of *den buik van de borst.* Deze twee lijnen zijn ten opzichte van dit domein hetzelfde, als de lijnen, die men onder de oogen vindt ten opzichte van het vorige.

Zoo ook bevat het domein van den mond *de bovenlip* of *den buik van het hoofd, de onderlip* of *den buik van de borst* en *de kin* of *den buik van den buik.*

Wij geven deze verdeeling zonder ze verder uit te leggen. Zij strekt tot grondslag voor een menigte stelsels van waarzeggerij, en moet bekend zijn aan ieder, die zich met de geheime wetenschap wil bezighouden.

Gedachten en Spreuken.

Heilige onrust der geesten, u danken wij den vooruitgang van het menschelijk geslacht.

***

Traagheid en vreesachtigheid zijn de grootste beletselen, om zich van den leiband van anderen los te maken.

***

Wij hebben de gouden vaten van de Egyptenaren gestolen, om er een tabernakel van te maken voor onzen God, ver buiten de grenzen van Egypte. WRONESKI.

***

Evenals vele dingen voor onmogelijk gehouden worden, zoo lang zij nog niet gebeurd zijn, zoo ook gelooven wij van veel, dat in vroegere tijden plaatsgreep, dat het niet heeft kunnen gebeuren, omdat wij het zelve niet gezien hebben en omdat het ons begrip te boven gaat. Maar dit is een groote dwaasheid. PLINIUS.

Kort Begrip van het Magnetisme,

naar het Fransch van Rouxel.

(Vervolg van blz. 42.)

IV.

Wij hebben gezegd, dat het magnetisme slechts een gedeelte der Magie was. Het is echter niet kwaad ook deze stelling te bewijzen, want er zijn nog altijd menschen, die aan de magie niet gelooven, terwijl anderen beweren, dat die wetenschap niets anders was, dan het magnetisme.

Dat het magnetisme een onderdeel der magie is, blijkt uit een zeer groot aantal feiten; o.a. ook hieruit, dat volgens Celsius, Jezus Christus zijne wonderen, voor het grootste gedeelte bestaande in genezingen en het opwekken van dooden, zoude verricht hebben door middel van magische handelingen, welke hij van de Egyptische priesters geleerd had.

Het past ons niet te beoordeelen, of de wonderen van Jezus Christus geschied zijn met behulp der magie, of door andere middelen, maar wel is de opmerking geoorloofd, dat de Egyptische priesters genezingen bewerkstelligden door middelen, in vele opzichten overeenkomende met die, welke Jezus gebruikte, zooals: oplegging van handen, suggestie enz., en deze handelwijzen behooren tot het gebied der magie.

Om aan te toonen, dat zekere magnetiseurs zich vergissen, wanneer zij beweren, dat de magie niets meer is, dan het magnetisme, zal het voldoende zijn, er aan te herinneren, dat de magie wel grooter wonderen verricht heeft, dan genezingen zonder medicamenten en somnambulistische voorspellingen.

De Amalekieten vonden hulp in de magie, toen zij zich na den uittocht uit Egypte moesten verdedigen tegen de Hebreeërs.

Balaäm, belegerd door de Ethiopiers ondervond hetzelfde.

Arnobius meldt ons, dat ook in de gevechten tusschen Ninus en Zoroaster, door beide partijen gebruik werd gemaakt van de magische geheimen, en dit geschiedde bepaaldelijk, niet om te genezen, maar om te dooden.

Het is bekend, dat de magiers invloed konden uitoefenen op de metereologische verschijnselen. Zoo wordt hun de macht toegeschreven, om over regens, stormen en onweders te beschikken; zij werden vaak als de oorzaak beschouwd van vernielingen van den oogst, zoowel op het land, als op den zolder; van het overbrengen der vruchten van het eene land op het andere, van den eenen zolder op den andere; van het onvruchtbaar maken van vrouwen en vrouwelijke dieren, van miskramen enz. enz.: alle feiten, wier bestaan bewezen is door talrijke wetten, afgekondigd op verschillende tijden en in verschillende landen tegen de daders van deze misdrijven. (1)

V.

In de speciale werken vindt men eene menigte andere bewijzen, die aantoonen, dat er reeds in de vroegste tijden van het magnetisme gebruik werd gemaakt; maar hetgeen wij gezegd hebben, zal genoeg zijn, om de lezers, die op onze waarheidsliefde vertrouwen, te overtuigen, en te trachten

---

(1) Als eerlijk vertaler was ik verplicht ook dit over te nemen. Ik begrijp echter, dat slechts weinige lezers dit voor waar zullen houden, en het bewijs is hier, evenals bij alle geschiedkundige feiten moeielijk te leveren. Ik geloof daarom, dat we in dergelijke twijfelachtige gevallen het verstandigst doen, met ze niet onvoorwaardelijk voor waar aan te nemen, maar ook niet de professoren en priesters na te praten, die ze zonder onderzoek, onmogelijk en dus onwaar noemen. Veel toch, wat ons heden onmogelijk toeschijnt, blijkt morgen tot de dingen te behooren, die vaak zonder groote moeite kunnen worden uitgevoerd.

anderen tegen wil en dank tot overtuiging te brengen, zou toch vergeefsche moeite zijn.

De menschen, die van de wetenschappen niets anders weten, dan hetgeen de geestelijken of de professoren hun ingieten, — „als water in een trechter", zegt Montaigne spottenderwijze — zijn er natuurlijk van overtuigd, dat alles, wat de ouden gezegd hebben omtrent het magnetisme, niets anders is, dan ijdele droomerij en lichtgeloovigheid aan den eenen, charlatanerie en misleiding aan den anderen kant, of ten minste, dat deze wetenschap sedert lang verloren is gegaan, aangenomen, dat zij in de oudheid mocht bekend geweest zijn.

Het is een feit, dat voor den Godsdienst en voor de officiëele wetenschap, het magnetisme in werkelijkheid dood is. Het is hiermede gegaan, als met de oude Godsspraken. Door verwaarloozing, door kwaadwilligheid en de onwetendheid der kerken, universiteiten en hoogescholen is het niet opgenomen onder de leervakken; en dit is te begrijpen: door de kennis er van krijgt men immers geen kerkelijke voordeelen, geen rechterlijke betrekkingen, geen openbare ambten, geen eerebaantjes, of voorrechten, die door het gouvernement worden uitgedeeld en over 't algemeen zijn toch aanzien en geldelijke voordeelen het hoofddoel, hetwelk men met het zoogenaamd liberale universitair onderwijs beoogt.

Maar al is het magnetisme ook eene doode letter voor de wetenschap, die voor geld te koop is, toch is zij bij overlevering bewaard door onafhankelijke geleerden en onderhouden bij het volk.

Het is bekend, dat de meeste Fransche Koningen, evenals Vespasianus, en anderen, de macht bezaten, om zieken te genezen door aanraking; dat tot in de laatste tijden verscheidene toovenaars en toovenaressen, duivelbanners, bronnenzoekers, in een woord *maiges* (magiërs), zooals Tissot ze met verachting noemt in zijn *avis au peuple*), in Frankrijk geweest zijn.

Men is geneigd, deze *maiges* zuiver empirici (menschen, die niets anders weten, dan wat de ondervinding hun

leerde, zonder zich met eenige theorie te bemoeien) te noemen, of wel, men houdt ze eenvoudig voor charlatans, doch men behoeft slechts enkele boeken over dit onderwerp na te slaan, om zich te overtuigen, dat het magnetisme te allen tijde berust heeft op eene zeer rationeele theorie. Op gevaar af, van voor pedant te worden uitgemaakt, zullen wij van verschillende schrijvers eenige passages, die in dit opzicht niets te wenschen overlaten, aanhalen.

Pierre Pomponace (XVe eeuw) beschouwt het, in zijne verhandeling over de *occulte macht der betooveringen*, als eene *algemeen erkende* daadzaak, dat er menschen zijn, in staat, om sommige ziekten te genezen, door de uitstraling eener met de zinnen onwaarneembare stof, welke zij met de kracht van hunne verbeelding op den zieke overbrengen.

„Wanneer de menschen, die deze macht bezitten, werken door gebruik te maken van de kracht der verbeelding en van den wil, dan doet deze kracht hun bloed en hunnen geest aan; en er ontstaat eene uitstraling, die genezingen veroorzaakt."

De voorwaarden, die Pompenace bepaald noodig acht, om deze handelwijze te doen gelukken, zijn tennaastebij dezelfde, als die thans door de magnetiseurs worden in acht genomen.

„Het is noodig, „zegt hij," dat de persoon, die deze soort van betoovering uitvoert, een groote verbeeldingskracht en een vast geloof in zijne kracht bezit, gepaard met een sterken wil, om de zieken te genezen; voorwaarden, die men niet bij alle menschen vindt."

Hij voegt er bij, dat het vertrouwen van den lijder medewerkt tot zijn herstel, wat volkomen juist is; en dat kinderen zeer vatbaar zijn, om er de uitwerking van te ondervinden, daar hunne zwakkere organen minder weerstand bieden.

Zoude men niet zeggen, dat dit in den tegenwoordigen tijd geschreven was?

Van Helmont, Maxwel, Wirdig, Digby, zeggen hetzelfde onder een anderen vorm.

„De ziel, zegt Maxwel, is niet slechts in, maar ook buiten het lichaam; zij is niet omsloten door den omvang van een organisme; zij kan werken buiten den omtrek van, wat men gewoon is, zijn lichaam te noemen. Van alle lichamen gaan stoffelijke stralen uit, waardoor de ziel hare energie en hare macht, om te handelen, overbrengt; en deze stralen zijn niet alleen stoffelijk, maar zij zijn zelfs samengesteld uit verschillende soorten van stof."

Voor Maxwel, evenals voor Pomponace, heeft de verbeelding een groot aandeel bij het opwekken der verschijnselen van het magnetisme, maar het is de verbeelding van den operateur en niet die van den patient, zooals de officiëele wetenschap meent. Maxwel toont dit aan door eene vergelijking, waarin zeer juist uitgedrukt wordt, welke rol de verbeelding hier speelt.

„De verbeelding, zegt hij, werkt naar buiten; zij is, als het ware, een hand, waarvan de geest zich bedient, om te werken, zonder de hulp van het lichaam."

VI.

Men zoude een boekdeel kunnen vullen met aanhalingen, bewijzende, dat het theoretische en praktische magnetisme steeds is bewaard gebleven buiten de kerk en de school. Maar waartoe zoude dit dienen, het is eene zaak, die zelfs door hare tegenstanders erkend wordt. De oudheid en het voortbestaan gedurende tal van eeuwen, waren de voornaamste argumenten, waarmede Thouret en de leden der Academie aantoonden, dat door Mesmer niets nieuws ontdekt was. In dat opzicht kan men hen geen ongelijk geven, en het ware te wenschen, dat zij zich daarbij bepaald hadden. Maar zij zijn verder gegaan: zij hebben de grondbeginselen en zelfs de feiten ontkend. Zij beweren, dat de magnetische verschijnselen voorgewend, of hoogstens een gevolg zijn van de verbeelding der sujetten; en dat de menschen, die aan het magnetisme gelooven, òf charlatans

òf bedrogenen zijn. Volgens hen steunt de theorie niet op vaste grondslagen. Het universeele fluïde, de uitstroomingen uit het menschelijk lichaam zijn mythen, bijgeloovige denkbeelden, of stellingen zonder grond, beweren ze.

Als dit zoo is, moet men ten minste toegeven, dat de bijgeloovigen in een goed en talrijk gezelschap zijn, want zonder te spreken over de meest beroemde mannen uit de oudheid, vindt men onder de menschen, die gedurende de laatste drie of vier eeuwen aan deze mythen geloofden, verscheidene mannen, die volstrekt niet lichtgeloovig, en verklaarde tegenstanders van alle wetenschappelijk en godsdienstig bijgeloof waren. Bij de reeds genoemde personen, zouden wij nog kunnen voegen: Bacon, Lachambre, Newton, Beijle, enz. enz. Maar vermoedelijk zullen wij onzen tijd verliezen bij menschen, wier geheele wetenschap zit in hunne diploma's, en die hunne handboeken beschouwen, als het *nec plus ultra* van hetgeen men te weten kan komen.

Het is echter noodzakelijk, dat wij nog antwoorden op eene thans, als 't ware, in de mode zijnde aanmerking, die men telkens hoort maken.

„Het universeele fluïde, en het menschelijk fluïde, zegt men, zijn uit de lucht gegrepen voorstellingen, zuivere hypothesen, waarmede een geleerde zich niet tevreden mag stellen. Wij hebben feiten noodig, proefondervindelijke bewijzen. Toon ons die fluïdes en wij zullen er in gelooven." Toch zijn die zoogenaamd uit de lucht gegrepen hypothesen gegrond op de getuigenis van autoriteiten, die genoemd mogen worden, dit hebben wij gezien. De menschen, die ze verwerpen, moeten wel sterk zijn, om zich nooit te houden aan de getuigen van anderen. Ook indien het zuivere veronderstellingen waren, dan moest men ze nog niet *a priori* verwerpen. Er zijn immers veronderstellingen in alle wetenschappen, de mathematische niet uitgezonderd. Hypothesen zijn dikwijls nuttig, en zelfs noodig; het kan dan ook niet de bedoeling zijn, ze alle uit te sluiten, doch alleen, om de meest rationeele uit te kiezen.

„Maar daar wij niet kunnen begrijpen, merkt Deleuze op, dat een lichaam op een afstand op een ander zoude werken, zonder dat er iets bestond, dat de gemeenschap veroorzaakte, veronderstellen wij, dat er van den magnetiseur eene zelfstandigheid uitstroomt (1), die overgaat op den gemagnetiseerde, in de richting, welke er door den wil aan gegeven is; deze zelfstandigheid is dezelfde, als die, welke het leven bij den mensch onderhoudt en wordt Magnetische fluïde genoemd. De natuur van dit fluïde is onbekend; het bestaan ervan zelfs is niet bewezen; maar er is geen betere verklaring, voor hetgeen wij bij het magnetiseeren zien gebeuren, en deze is voldoende, om haar theoretisch aan te nemen bij het bespreken van de middelen, om het magnetisme aan te wenden.

VII.

Aan het proefondervindelijk bewijs van het bestaan van het magnetisch fluïde ontbreekt echter niet zooveel, als men oppervlakkig wel zoude meenen. Deleuze zelf, en na hem verscheidene andere onderzoekers, deelen proeven mede, die in dat opzicht wel eenig gewicht in de schaal leggen.

Ziehier eenige:

1°. De magnetiseerbare personen gevoelen op de eene of andere wijze dit fluïde, verschillend naar den aard en graad hunner gevoeligheid, ook zonder dat zij in slaap gebracht zijn. Voor sommigen is het eene zachte koele luchtstroom, voor anderen is de stroom warm; verschillende gewaarwordingen, welke bewijzen, dat dit fluïde iets anders is, dan dierlijke warmte. Er zijn menschen, bij wien het een gevoel opwekt van een fijne lauwe regen; enkelen vergelijken het met een regen van fijn zand.

(1) Deleuze had evengoed kunnen zeggen, „eene kracht uitgaat", want kracht zonder stof kunnen wij ons evenmin voorstellen, als stof zonder kracht. Dit tot opheldering voor personen, die het magnetisch fluïde liever als een kracht beschouwen. VERT.

„De gemagnetiseerde, zegt Deleuze, gevoelt eene warmte, die van de toppen uwer vingers uitstraalt, wanneer gij er passes medemaakt op een korten afstand van het aangezicht, niettegenstaande uwe handen hem bij aanraking toeschijnen koud te zijn; hij voelt die warmte ook door de kleeren heen aan ieder gedeelte van het lichaam, waar uwe handen voorbijgaan. Het is voor hem, of lauw water hem over 't lichaam vloeit, en dit gevoel gaat aan uwe hand vooruit.

2°. Vele somnambules zien dit fluïde in de duisternis en sommige ook bij daglicht. Er zijn er zelfs, die het zien, zonder dat zij in den magnetischen slaap zijn; het is dan voldoende, dat zij de oogen sluiten.

3°. De meeste somnambules onderscheiden een gemagnetiseerd voorwerp, b.v. een zakdoek, van verscheidene andere, welke er in alle andere opzichten mede overeenstemmen.

4°. Zij vinden zonder te aarzelen eene magneetstaaf onder verscheidene andere staven, die er volkomen op gelijken.

5°. Zij zien het fluïde van een electriseermachine, of van eene Leidsche flesch, en zelfs, wanneer deze ontladen is, zien ze hetgeen aan den wand is overgebleven.

6°. Zij onderscheiden de verschillende fluïdes van elkander: het electrische, het mineraal-magnetische, het menschelijk-magnetische, en zelfs dat van verschillende personen onderling.

7°. Zij onderscheiden op het gezicht (met gesloten oogen) en door den smaak, gemagnetiseerd en niet gemagnetiseerd water. Bied hen verschillende glazen aan, alle gevuld met hetzelfde water, maar zorg, dat een ervan gemagnetiseerd is, zij zullen het er zonder aarzelen uitzoeken; en, indien het door meerdere personen gemagnetiseerd is, zullen zij u zeggen door hoevelen.

8°. Zij voeden zich met het magnetisme, dat uitstraalt van de personen, die bij hen komen, en voor wie zij sympathie gevoelen.

Dr. Kerner deelt mede, dat de zieneres van Prévorst

zeer weinig at, maar zij erkende zelve, dat zij zich voedde met de zelfstandigheid der personen, die haar bezochten, vooral van hen, die door banden van bloedverwantschap aan haar verbonden waren, omdat hunne constitutie meer in overeenstemming was met de hare. En werkelijk gevoelden bezoekers, die eenigen tijd bij haar geweest waren, zich verzwakt, als zij vertrokken. (T. Dassier, *Essai sur l'humanité posthume et le spiritisme par un positiviste.*)

9°. Enkelen verwarmen zich aan dezen fluïdischen vuurhaard.

„Ik heb eene hydropische vrouw gezien, die somnambule werd, nadat men meermalen de punctie bij haar had toegepast. In dien toestand strekte zij de handen uit naar haren magnetiseur, evenals naar een kachel; zij laadde zich op die wijze met fluïde en magnetiseerde daarna zich zelf door met groote behendigheid de handen van boven naar onder over het lichaam te strijken." (Deleuze, Hist. du Magnet. I 240.)

10°. Om het aantal proeven niet al te groot te nemen, deelen wij ten slotte nog mede, dat de krachten van het sujet, door het magnetiseeren vermeerderen, en dat men zich hiervan meermalen door middel van den dynamometer overtuigd heeft.

„Het meerendeel der somnambules, zegt Deleuze, zien en beschrijven dit fluïde op dezelfde wijze; allen geven dezelfde methodes aan, om er gebruik van te maken en dezelfde voorzorgsmaatregelen, om er bij in acht te nemen; en ik kan getuigen, dat ik, voordat ik eenig geschrift over het somnambulisme gelezen had, somnambules aangetroffen heb, die zeker niet meer gelezen hadden, dan ik, en die mij dezelfde mededeelingen, en volkomen dezelfde raadgevingen verstrekt hebben, welke ik heb teruggevonden in de geschriften van Fardy en anderen. (Hist. du Magnet. I 176).

Indien men bedenkt, dat dezelfde verschijnselen in verschillende landen zijn te voorschijn geroepen en dat overal dezelfde aanwijzingen omtrent het fluïde zijn verkregen; indien men daarbij voegt, dat de magnetiseurs van ondervinding, zelfs de meest sceptische (tot twijfel geneigde) eenstemmig ver-

klaren, dat alles geschiedt, alsof er een fluïde bestaat, dan wordt het moeielijk, niets te gelooven van de hypothese van dit fluïde.

Veeleer zoude het te wenschen zijn, dat vele andere hypothesen, die voor wetenschappelijk doorgaan, en waartegen in de geleerde wereld geene bedenkingen gemaakt worden, even rationeel waren.

Indien de getuigenissen omtrent het bestaan van het magnetisch fluïde alle afkomstig waren van somnambules, die daarvan hun beroep maken of maakten, dan zoude men ze nog in twijfel kunnen trekken, of ze ten minste als onvoldoende kunnen beschouwen. Ik heb dit zelf gedaan, ik beken het, ofschoon de werkelijkheid van het fluïde mij werd aangetoond langs een anderen weg, dan de methode van onderzoek. Ik ben twijfelende gebleven, zoolang ik alleen over somnambules konde beschikken; maar ik kreeg ongezocht dezelfde mededeelingen van personen, die vroeger nooit gemagnetiseerd waren geworden, die nooit hadden zien magnetiseeren, behalve, bij publieke voorstellingen, en die de vaste overtuiging hadden, dat de slaap gesimuleerd was.

Ik noodig de lezers, die nog mochten twijfelen, en zelfs hen, die niet meer twijfelen, uit, om te doen, evenals ik gedaan heb. De meest leerzame proeven toch zijn die, welke men zelf neemt.

VIII.

Het is niet genoeg te weten, dat het magnetisch fluïde bestaat; men moet ook de natuur, de hoedanigheden, de eigenschappen, de manier van zijn en van werken er van kennen, anders kunnen we het niet besturen en benuttigen.

Om de natuur der dingen en hunne onderlinge verhouding te leeren kennen, moeten wij de verschijnselen opmerken en ze onderling vergelijken, opklimmende van de gevolgen tot de oorzaken; van de bijzondere oorzaken tot de meer algemeene, en dit onderzoek zoover voortzetten, tot we ein-

delijk eene oorzaak gevonden hebben, die alle, of ten minste een zoo groot mogelijk aantal feiten verklaart.

Wil men het gevondene verklaren, dan moet men de omgekeerde richting volgen en afdalen van de oorzaken tot de gevolgen, en op die wijze de resultaten, door den uitvinder verkregen, ten toon spreiden. Men legt dan uit, wat een ander heeft aangetoond, en dit zullen wij hier doen ten opzichte van het magnetisme.

De volkomen synthese zoude alle feiten tot een enkel grondbeginsel terugbrengen, dat men stof, geest, of iets anders, de naam doet er niet toe, zoude kunnen noemen. Maar zoover kunnen wij het niet brengen; beperkte wezens, als wij zijn, kunnen wij het absolute wel aannemen, maar niet begrijpen.

Wanneer *alles één* was, dan zoude *alles* voor ons *niets* zijn.

Wij kennen de voorwerpen niet onmiddellijk, maar alleen door hunne werking op elkander en op ons zelf. Wij kennen dus alleen de bewegingen. Maar voor iedere beweging zijn minstens twee elementen noodig: eene beweegkracht en een voorwerp, dat bewogen wordt. Om dus het heelal te verklaren, of een gedeelte daarvan uit te leggen, moeten wij twee grondbeginselen hebben:

1°. Een actief grondbeginsel, de oorzaak van beweging: de *kracht*.

2°. Een passief grondbeginsel, dat door de *kracht* in beweging gebracht wordt; de *stof*.

De *kracht* zoude kunnen zijn *expansief* (uitzettend) of *contractief* (samentrekkend); de stof, die passief is, verzet zich tegen de kracht, zij levert haar een hinderpaal op, zij is traag. De beweging, waarmede de stof begiftigd kan zijn, ontvangt zij van de kracht.

Wij zijn echter verplicht, aan te nemen, dat de kracht expansief is, want het is hare bestemming, iets te veroorzaken, of voort te brengen; en daarvoor moet zij de stof uitzetten. Ware de kracht uit haren aard contractief, dan zoude zij vernietiging te weeg brengen.

Hieruit volgt, dat de kracht onweegbaar is, want de zwaarte der lichamen wordt veroorzaakt door onderlinge aantrekking.

De oorspronkelijke kracht, geheimzinnig, ontastbaar, onweegbaar als ze is, wordt door verschillende namen aangeduid; sommigen noemen haar het algemeen fluïde, anderen de aether, het oorspronkelijk vuur, het licht, den universeelen geest, de ziel der wereld.

De stof is onverschillig ten opzichte van de beweging; zij is er de verzamelplaats van. Het is dus ten onrechte, dat sommige philosophen haar de kracht der traagheid toekennen. De traagheid is evenmin eene kracht, als de luiheid eene deugd en de ledigheid eene handeling. (1)

Alle lichamen in het heelal bezitten deze twee grondbeginselen, de uitzettende kracht en den weerstand, in verschillende hoeveelheden. Er bestaan dus geen wezens, die zuiver stoffelijk, of zuiver geestelijk zijn; ten minste het begrip daarvan gaat ons verstand te boven.

De anorganische lichamen bestaan bijna geheel uit stof en slechts in geringe mate uit geest; zij bezitten dus weinig uitzettende kracht; zij groeien weinig en langzaam.

De planten bezitten meer geest, dan de onbewerktuigde lichamen, maar minder dan de dieren.

Onder de aan ons bekende wezens is echter alleen de mensch in zeer groote mate voorzien van die oorspronkelijke kracht.

IX.

Het spreekt van zelf, dat die twee grondbeginselen, kracht en stof, niet op zich zelf staan, want dan zouden zij onafhankelijk van elkaar zijn en zich op geen enkele wijze kunnen vereenigen; zij zouden zich niet verbinden, om lichamen te vormen. Zij bevatten dus een grondbeginsel in zich, dat er boven verheven is, en vergeleken kan worden met het midden van een magneet, waarvan de twee andere hoofdbestanddeelen, de polen, genoemd worden.

---

(1) Later geven wij omtrent de verhouding tusschen kracht en stof een andere theorie. VERT.

voor vervolg zie na de bijlage

BIJLAGE.

De Pers.

„Het Rozekruis" mag geen strijdschrift worden, daarvoor staat het veel te hoog. Toch wil ik ditmaal het oordeel der pers vermelden, maar zulks mag niet geschieden ten koste van de verwachte stof. Daarom bevat de derde aflevering deze bijlage.

Vele bladen beoordeelen dit tijdschrift zeer gunstig, zooals: de Provinciale Groninger, de Arnhemsche, de Rotterdamsche, de Goudsche, de Delfshavensche courant, de West-Friesland; andere kondigen het eenvoudig aan, zooals: het Handelsblad, de Amsterdammer, de Amsterdamsche, de Zwolsche, de Heldersche en Nieuwedieper courant; nog andere, zooals: Ons Belang en de Spiritische courant zijn zeer gereserveerd in hun oordeel, terwijl eindelijk enkele recensenten mij gemeld hebben, het tijdschrift later te zullen beoordeelen.

Slechte beoordeelingen heb ik nog weinig gezien. Vermoedelijk waren sommigen huiverig mij die oordeelvellingen toe te zenden. M i. zou dit niet beleefd, veel minder nog flink genoemd kunnen worden, daar op- of aanmerkingen mij misschien op gebreken of leemten in mijn tijdschrift konden wijzen, die ik zelf erkennen moest en mij tot leering zouden strekken, of waardoor ik in de gelegenheid werd gesteld, mij te verdedigen, wanneer ze op misverstand berustten.

Zoo heb ik geen enkel katholiek blad met beoordeeling van de redactie ontvangen; één echter werd mij door een kennis toegezonden. Ik hoor evenwel, dat „het Rozekruis" in meer katholieke bladen veroordeeld is.

Het mij toegezonden blad „de Noord-Brabanter" meent, dat de Vrijmetselaren mij hebben ingewijd in het occultisme. Ik kan dit plaatsen, omdat de redacteur slechts het prospectus en niet het tijdschrift zelve gelezen heeft, maar ik begrijp niet, waarom die courant mijne rectificatie niet heeft opgenomen. Van een eerlijke redactie mag men dit immers verwachten. (1) Ik schreef haar, dat niet de vrijmetselaren, maar wel zedelijk en verstandelijk hoog ontwikkelde catholieken, leden van de Groupe Independant d'études ésotériques, (eene vereeniging, waarvan ik eerelid ben) mijne inwijders zijn.

Enkele redactiën waren flink genoeg mij hunne slechte beoordeelingen toe te zenden, nam.: de Geneeskundige Courant en l'Union Fraternel.

---

(1) De Tijd, die dit stuk uit de Noord-Brabanter overgenomen had, heeft de door mij ingezonden rectificatie geplaatst.

De eerste vergist zich, als ze zegt, dat ik de Haarlemmer olie aanbeveel. Ik toon alleen aan, dat zij volgens het oordeel van andere geneeskundigen met kans op succes kan worden gebruikt. Daar ik dit vocht echter alleen ken uit de brochure van Dr. Enklaar, was het mij onbekend, dat het zelfs als oogwater dienst heeft moeten doen. Het verwondert mij echter dat, volgens den recensent, menschen door dit middel vergiftigd zijn. Ik heb in mijn 25jarige praktijk daar nooit van gehoord, doch hoop, dat de fabrikanten dan nog vervolgd zullen worden wegens onwilligen manslag. Of is dit misschien reeds gebeurd?

Ik haat de kwakzalverij trouwens niet minder, dan deze recensent, maar misschien verschilt ons oordeel omtrent de beteekenis van dit woord. Reclame heeft met kwakzalverij niets te maken. Het is een alleszins geoorloofd middel, om aan weinig bekende zaken voldoende publiciteit te geven.

Ergerlijk vind ik het echter, wanneer sommige medici zich met een nimbus van geheimzinnigheid omringen, en dit in anderen veroordeelen. Nog ergerlijker is het, wanneer zij geneesmiddelen toedienen, waarvan zij zelve niet weten, of deze nuttig, dan wel schadelijk op den lijder zullen werken. Toch heet dit geen kwakzalverij, mits de persoon, die er gebruik van maakt, slechts arts is. Doch tot dergelijke begrippen voert de moderne wereldbeschouwing.

De opmerking van den redacteur van het Spiritualistisch weekblad is niet geheel onjuist. Het is niet iedereen aan te raden, zich aan de studie der occulte wetenschappen over te geven. Vroeger werd men op allerlei manieren beproefd, alvorens men kon worden ingewijd en is dit dan nu niet meer noodig? Ik durf die vraag niet beantwoorden, maar anderen, die ver boven mij staan, hebben met de verspreiding een aanvang gemaakt. Het ijs is gebroken, de occulte wetenschap wordt ook in het Westen onderwezen en omdat dit toch reeds plaats heeft, wil ik ook een steentje bijdragen tot wederoprichting van een gebouw, dat eeuwen verzonken ligt in de moerassen der onwetendheid en de poelen der vergetelheid.

Doch ieder beproeve zichzelven, of hij zedelijk hoog genoeg staat, om er zich op toe te leggen, want wie met onreine handen het heilige vuur aanraakt, wordt er door verteerd. „De kennis der occulte wetenschappen," zegt Cazotte, „is eene stormachtige zee, waarop men rondzwalkt, zonder de kust te kunnen zien." Het magnetisme en hare onderdeelen, de Hypnose, de suggestie enz., mogen niet als kinderspel beschouwd worden en zelfs voor Hoogleeraren, die er zich mede bezighouden, is het plicht er alleen een nuttig gebruik van te maken.

Den redacteur van het weekblad Minerva dank ik wel voor zijne flinke beoordeeling. Door de noten en aanhalingen in mijn tijdschrift kan hij op de hoogte komen van titels van verschillende buitenlandsche geschriften. Zie verder Correspondentie in de Bijlage.

Intusschen moet ik hem opmerken dat „het Rozekruis" weldra ook vertalingen uit andere boeken en tijdschriften zal bevatten, om den cursus in de geheime wetenschappen, die het tijdschrift zijn moet, geleidelijk te maken. Ik ben evenwel eenigszins beperkt in de keuze van stukken, omdat zij over zaken moeten handelen, welke in Nederland nog bijna niet bekend zijn. In de eerste afleveringen heb ik getracht aan te toonen, wat later meer wetenschappelijk behandeld zal worden. Weldra wordt de vertaling voortgezet van „Science occulte par Papus," waardoor men een vrij goed begrip kan krijgen van de beteekenis der symbolen. Verder zal het meermalen wetenschappelijke bewijzen bevatten van dingen, die ons nu nog vreemd toeschijnen. Zoo zal nog in dezen jaargang bewezen worden, dat stof ruimtevullende kracht is, dat de ouden verstandiger handelden, door het aannemen van vier elementen, dan de tegenwoordige geleerden, die er bijna 70 erkennen, en dat de steen der wijzen wel degelijk bekend is geweest. Dit laatste bewijs is natuurlijk slechts historisch, maar voldoet toch aan alle eischen, noodig voor een historisch bewijs. Ik begrijp zeer goed, dat de geachte recensent zich met de idéeën in mijn tijdschrift volstrekt niet vereenigen kan, wellicht had hij liever een boekwerk over dit onderwerp gezien. Ik verkoos evenwel een tijdschrift, waarin men de denkbeelden van verschillende schrijvers kan vergelijken. Dit scherpt het oordeel, en oordeel is bij deze studie meer noodig dan geheugen. Daarom hoop en vermoed ik, dat mijn tijdschrift bij nadere kennismaking de geringe verwachtingen wel overtreffen zal.

Met genoegen zie ik, dat de recensent van „l'Union Fraternel" verklaart, dat er geen Maç. geheimen zijn. Ik heb altijd gehoord, dat men de voorschriften zijner meerderen moet opvolgen, en wanneer dus een Z.·. A.·. M.·. verklaart: „de beloften van geheimhouding hebben we u maar uit de grap laten doen," (het schijnt, dat sommige menschen tegenwoordig de meest ernstige zaken bespottelijk willen maken) mag ik gerust alle Maç. geheimen, die ik weet, verraden. Let nu goed op, waarde lezers, dan zal ik u in enkele regels al de mij bekende Maçonnieke geheimen mededeelen:

De Z.·. A.·. M.·. Br.·. Mr.·. L.·.

Zegers Veeckens

beschermheer

boekenstalletjes

voorzitter

kwakzalverij

loge „Post Nubila Lux."

Zinspreuk: als de nevelen maar eenmaal opgetrokken zijn, dan zal het wel licht worden.

Door onvoorzichtigheid van den zetter zijn er enkele woorden uitgevallen, de welwillende lezer moet ze er maar bij denken, dan weet hij zelfs Maçonn. geheimen, die niet op de boekenstalletjes gevonden worden.

Maar terwijl ik er mij over verheug, dat deze Z.·. A.·. Br.·. mij ontheft van mijne beloften, veroorzaken zijne mededeelingen mij van den anderen kant veel leed. Tot nu heb Ik gemeend, dat de Vrijmetselarij van den tegenwoordigen tijd een zeer onschuldige vereeniging was van mannen, die gaarne spreken over humaniteit, volksontwikkeling enz. en versuft zijn door de langdurige rust, die men aan dat genootschap gelaten heeft. Het was mijn plan, haar wakker te schudden uit die zalige rust, om haar op te wekken tot den strijd, die iedereen, hetzij mensch, hetzij vereeniging, noodig heeft, om vooruit te komen en krachtig te worden, en daar wordt mij op eens door een der hoofden van dien bond toegeroepen:

„Vrijmetselarij, vrijhuichelarij, kwakzalverij, veelpraterij, bedriegerij ziet, dat zijn tegenwoordig woorden van bijna synonieme beteekenis, en 't is dikwijls moeilijk het een van het ander te onderscheiden."

Waarlijk, nu ik bemerk, dat de hoofden dezer vereeniging zoo hun eigen broederbond beoordeelen, verlies ik bijna den moed op den ingeslagen weg voort te gaan en begin er hard over te denken, den voorslag van den heer Papus aan te nemen, om pogingen in het werk te stellen hier een Martinistische loge — geheel afgescheiden van de Vrijmetselarij — op te richten.

Dat somnambules, volgens de Nederlandsche wetten geen geneesmiddelen mogen voorschrijven, is mij bekend; dat de recepten van dergelijke personen wel niet altijd, maar toch meermalen in schijnbaar hopelooze gevallen zeer nuttig gewerkt hebben, weet ik ook, maar desniettegenstaande moet ik den recensent mededeelen, dat ik niet tot dekmantel voor een somnambule dien. Ik ben en blijf geneesheer, en onderzoek mijne patienten liefst zelf. Als het noodig is, recepten te schrijven, ben ik pedant genoeg, om te meenen, dat ik dit even goed kan, als professoren, somnambules enz. Maar ik houd er niet van medicamenten voor te schrijven, en doe het bijna nooit meer, sedert ik de sterke genezende kracht van het Magnetisch fluïde heb leeren kennen. Doch niet alleen de door mij alleen behandelde patienten, maar ook die, welke hersteld moeten worden door het magnetisch fluïde van mijne assistente, worden door mij, niet door haar geneeskundig onderzocht. De heer Z. V., die het omgekeerde beweert, vergist zich dus.

Om de werking van die kracht te doen zien, laat ik hier achter een paar door de lijders, of hunne verwanten zelf geschreven ziekteverslagen volgen. Ik heb ze alle in de laatste maand ontvangen en verzwijg kieschheidshalve de namen voor het groote publiek, maar ben toch bereid en gemachtigd ze aan belangstellenden op te geven.

Doch vooraf moet ik nog even spreken over de beoordeeling van het tijdschrift zelve. Maar neen, dit is niet de moeite waard, want ik verbeeld mij, dat de recensent geen eigen oordeel heeft, maar steeds anderen napraat, en doordraaft over dingen, die hem totaal vreemd zijn. Ik zal daarom bij den Broederlijken raad, dien ik hem onlangs in een brief aan de loge P. N. L. gaf, nog dezen voegen, dat hij voor het lidmaatschap der loge bedanke, en zich alleen aansluite bij den kwakzalversbond, den neomalthusiaanschen bond, de dageraadsmannen enz.; daar hoort oppervlakkigheid te huis, niet in de loge.

Daar hij mij per brief blijken gegeven had, het doel van „het Rozekruis" en dus, naar het mij voorkomt, ook het ware doel der Vrijmetselarij niet begrepen te hebben, achtte ik het noodig in mijn hierboven aangehaald en aan de loge, welks voorzitter hij is, gericht antwoord dat doel nog op de volgende wijze te omschrijven.

1e. Bestrijding der hedendaagsche Godsdienst, welke leert: „Er is maar één God, de publieke opinie en het kapitaal is Zijn profeet."

2e. Bestrijding van bijgeloof en kwakzalverij, twee zaken, die onder allerlei vormen tegenwoordig in zeer sterke mate heerschen. Dit doel tracht ik te bereiken door eene wetenschap in Nederland in te voeren, die het oordeel in sterke mate, het geheugen slechts weinig ontwikkelt.

3e. Wil ik beproeven de Vrijmetselarij op te heffen tot de hoogte, waarop zij vroeger stond. Zij moet wederom worden eene vereeniging, die door de beoefening der Gnosis en door de kennis harer symbolen de ware humaniteit wil bevorderen.

Merkwaardige Genezingen.

Hoewel dit tijdschrift niet bestemd is, om te worden opgevuld met allerlei attesten, wil ik er toch naar aanleiding van de beoordeeling van den heer Mr. L. Zegers Veeckens een paar bladzijden aan toevoegen om met de woorden van enkele lijders, of van hunne familieleden, eenige der vele gevallen van door de magnetische kracht herstelde zieken mede te deelen.

L......, 31 Augustus 1890.

Den WelEd. Zeer Gel. Heer
Dr. L. L. Plantenga,
Amsterdam.

WelEd. Heer.

Met veel genoegen voldoe ik aan uw verzoek om UEd. eene beschrijving van mijne ziekte op te zenden en zal trachten me zoo accuraat mogelijk uit te drukken. Ten dien einde dient het volgende:

In 1887 omstreeks Juni begon ik, naar mijne meening tengevolge van veel inspanning der hersenen, de eerste verschijnselen mijner ziekte waar te nemen, die bestonden in eene melancholische gedruktheid welke nu eens erger dan weder iets minder waren. Ik vermoedde toen nog niet, dat dit eene ziekte was; doch kon mij zelve maar geen rekenschap geven waarom ik toch voortdurend zoo vreeselijk ontstemd was; te meer daar ik in dien tijd gehuwd was en zaken begonnen en mij alles zooveel mogelijk voor den wind ging. Ik had eene goede vrouw en eene goede zaak getroffen en toch werd mijne gemoedsstemming steeds treuriger; ik werd daarbij vreeselijk zenuwachtig, begon lusteloos voor mijne bezigheden te worden, angstig om in het gezelschap van anderen te komen, enz.

Eindelijk riep ik geneeskundige hulp in en sprak er over met een dokter; ik kreeg droppeltjes om te kalmeeren, doch het hielp niet, het werd voordurend erger, tot ik eindelijk besloot een professor te raadplegen, doch evenmin zonder resultaat. Ik begon toen, daar ik meer en meer zenuwachtig werd, te begrijpen, dat ik aan een zenuwziekte leed en consulteerde daarom een specialiteit op het gebied van zenuwlijden. Dit werd werkelijk met eenig succes bekroond, ik onderging een soort onthoudingskuur, of liever gezegd, rustkuur met zooveel mogelijk slapen en kreeg driemaal daags een lepel van een oplossing van een of ander kalmeerend middel. Dit duurde zoo eenigen tijd voort, en daar ik in verhouding van vroeger wel iets beter was, dacht ik geheel hersteld te zijn.

Het was toen einde '88 of begin '89. Ik merkte echter al heel gauw, dat ik mij vergist had, want dezelfde verschijnselen begonnen weer op nieuw te komen; geheel lusteloos, vreeselijk zenuwachtig, voortdurend ontstemd; ik was maar liefst alleen en zat maar te denken en te suffen over allerlei bagatellen en maakte me over alles angstig, ook kwam er eenigszins zelfbeschuldiging bij: ik dacht gewoonlijk een ander benadeeld te hebben enz. Uitgaan deed ik bijna niet meer, om reden ik me op straat voortdurend zeer angstig gevoelde en steeds bang was iemand te ontmoeten, waar ik niet graag mede in aanraking kwam. Moest ik percé uit, dan liep ik als een haas over straat om maar weer spoedig te huis te zijn en te zitten suffen. Daarbij kwam in Juli '89 nog een ander zenuwverschijnsel. Ik lag soms gansche nachten in hevige benauwdheid, hoestbuijen, dat ik bijna geen adem kon halen en ook niet kon slapen, zoodat ik meermalen met morphine werd ingespoten. Op nieuw zocht ik hulp bij een professor, doch wederom met weinig resultaat. Het hoesten verminderde iets en bleef een paar maanden in zooverre weg, dat ik het ten minste niet alle nachten meer had en ook niet zoo hevig. Dit duurde echter niet lang, begin 1890 kwam dat ook weer terug, en de gedruktheid en het angstgevoel enz. waren nog niet weg geweest. Wederom besloot ik een specialiteit op het gebied van zenuwlijden te raadplegen en bleef drie maanden onder behandeling, doch wederom zonder het gewenschte resultaat. Ten einde raad besloot ik Dr. L. L. Plantenga te raadplegen. Ronduit moet ik bekennen dat ik ook hiervan evenmin hulp verwachtte, doch ging er om zoo te zeggen in mijn wanhoop heen en met het vaste besluit, als ik ook daar geen hulp vond, die dan maar verder niet meer bij de doctoren of professoren te zoeken. Ik had gedacht behandeld te zullen worden door hypnotisme en was al direct eenigzins teleurgesteld, toen Dr. Plantenga begon met massage. Reeds na de eerste maal behandeld te zijn, begon ik echter al eenige hoop te krijgen; het was me of ik me al iets minder gedrukt gevoelde en iets rustiger was. Na de tweede behandeling gevoelde ik werkelijk

dat ik wat beter was. Na de derde maal was ik al zooveel beter, dat mijne omgeving de beterschap opviel, zonder dat ik het nog zeide. Toen kwam er al iets in me op, waar ik in geen drie jaar over nagedacht had, of liever, wat ik voor geen geld zou gedaan hebben: ik begon er over te denken om naar de comedie te gaan. De dokter stond me zulks toe, en tot mijn eigen verbazing amuseerde ik me zeer goed. Ik kreeg toen natuurlijk meer en meer hoop en terecht, want na elke behandeling gevoelde ik me flinker, zoodat ik, na nog geen zes weken onder behandeling te zijn geweest, me zóo wel gevoel, dat ik als herboren ben. Met genoegen doe ik mijne bezigheden, Het angstgevoel en gedruktheid zijn weg. Gaarne verkeer ik in gezelschap. Mijn slaap is volkomen rustig (ik leed op 't laatst ook aan slapeloosheid). Geen zweem is er meer van hoestaanvallen, kortom ik ben als herboren, alsof er een nieuw leven voor mij begint. Ik kan dus de behandeling van Dr. Plantenga niet hoog genoeg roemen en beken gaarne tegenover een ieder, dat ik bij Dr. Plantenga mijne genezing gevonden heb, die ik te vergeefs bij verschillende specialiteiten gezocht heb.

Hiermede hooggeachte Dokter blijf ik u duizendmaal dankbaar voor de hooggewaardeerde diensten, die u me bewezen hebt. Mijne echtgenoote voegt haar dank bij de mijne.

Met de meeste hoogachting heb ik de eer te zijn

UEd. dw. dienaar,

....

S........September 1890.

Den WelEd. Zeer Gel. Heer

Dr. L. L. Plantenga,

Amsterdam.

W.E.Z.G.Heer

Nu ongeveer drie weken is mijne vrouw thuis en gevoel ik mij gedrongen u nogmaals mijnen hartelijken dank te betuigen voor de genezing door u op zulk eene uitmuntende wijze behandeld.

Al de lui op......... staan verbaasd dat mijne vrouw weder kan loopen en vragen sommigen mij uw adres, hetwelk dan ook door mij

gegeven wordt en hoop ik maar dat die menschen naar u toekomen want ik kan de geneeswijze niet genoeg aanbevelen.

Wanneer ik naga dat mijne vrouw sedert 27 Februari ll. niet meer in staat was te loopen, het daglicht en de buitenlucht niet kon verdragen zonder buiten kennis te geraken, de macht miste om te staan en buiten geen enkelen stap kon doen, terwijl nu, na zes weken door u behandeld te zijn, het huishouden weer naar behooren door haar kan worden waargenomen en anderhalf uur achter elkander kan loopen, dan kan ik elkeen niet genoeg aanbevelen om van uwe geneeswijze gebruik te maken.

Vier maanden reeds had ik een dokter geraadpleegd, maar het kwam niets vooruit en nu na zes weken is mijne vrouw, door massage behandeld zijnde, geheel beter.

Ik dank u nogmaals hartelijk, ook uit naam van mijne vrouw, en teeken,

Hoogachtend,

UE. Z. G. Dienaar,

....

................., 16 September 1890.

De ondergeteekende verklaart als dat den Heer............... Dr. te............ den 23 Juli 1890 aan hem een geneeskundige verklaring heeft afgegeven als dat hij lijdende was aan hoemopthes 1) en hij zich naar eene gezondere streek moest begeven tot herstel zijner geschokte gezondheid.

Naar aanleiding daarvan heeft ik mij den 11de Juli 1890 onder behandeling gesteld van Dr. L. L. Plantenga, officier van gezondheid 1e klasse op non-activiteit en magnetiseur te Amsterdam; en verklaar als dat ik genoemde Heer naast God mijn oprechte dank betuig voor zijn hulp aan mij betoont, en ben bewust als dat ik toen ik bij den Heer Plantenga mij vervoegde ik mij erg zwak gevoelde en nu op heden den 16de September mij herstelt gevoelt en beveel voormelde Heer ten zeerste als geneesheer aan.

....

---

1) Moet zijn haemopthisis (longtering gepaard met bloedspuwing) vermoedelijk verkeerd overgeschreven. De schrijver is een taalkundig weinig ontwikkeld beambte.

Amsterdam, 27 September 1890.

De ondergeteekende . . . . , ... te Amsterdam, ... , verklaart, dat hij, na ongeveer veertien en een half jaar geleden te hebben aan darmcatarrh (krampen en pijnen in den buik na het eten van alle voedsel, dat zich na het gebruik onder hevige krampen en pijnen onmiddelijk door stoelgang ontlastte,) waarvoor hij vruchteloos is behandeld te Parijs door wel twintig van de voornaamste geneeskundigen en te Amsterdam door verschillende Professoren en Doctoren — waaronder een waterkijker — en een somnambule, thans van die kwaal in ongeveer twee maanden geheel is genezen door de magnetische behandeling van Dr. L. L. Plantenga; zoodanig, dat hij als elk gezond mensch alle voedsel kan verdragen en zijn stoelgang normaal is.

Hij beveelt gaarne deze behandeling aan elkeen aan, en is bereid eventueel gewenschte inlichtingen omtrent zijne genezing aan belangstellende zieken te geven.

. . . .

Boekbeoordeeling.

Prof. von Marx en zijn sujet, de gehypnotiseerde, naar het Engelsch van Emma Hardinge Britten, uitgegeven door H. C. van Calcar te *'s Hage.*

Even als alle werken van deze begaafde schrijfster, verschaft ook dit boek den lezer weer boeiende lectuur. Bovendien bevat het, en dit is hoofdzaak, zeer vele lessen voor ieder, die zich op het occultisme wil toeleggen.

E. Hardinge Britten schetst er de geschiedenis in van twee personen, die gedeeltelijk zijn ingewijd in de witte magie — het occultisme in zijn goede beteekenis. — Geen van beiden kan het echter zoo ver brengen, dat hij een adept — een volkomen ingewijde — wordt.

De eerste, prof. von Marx, brengt door middel van zijne magnetische kracht en niet door suggestie, zooals de titel ons ten onrechte zou doen vermoeden, een zwak, negenjarig jongetje, Louis, in zoodanigen toestand, dat de geest het lichaam tijdelijk verlaat, om waar te nemen, wat elders

plaats heeft. Door diezelfde kracht werkt hij zoodanig op de levensgeesten van het zwakke kind, dat het opgroeit tot een hoogstbegaafd man, die door ware vriendschap met hem verbonden blijft. Behalve de innige vriendschap voor Louis heeft hij slechts éénen hartstocht n.l. een onleschbaren dorst naar meer kennis. Deze brengt hem er ten slotte toe zijn leven voor Louis op te offeren, door al zijne levenskrachten op hem over te storten.

Louis is door den dood zijns pleegvaders zoo ternedergedrukt, dat hij besluit, den hongerdood te sterven. Hierdoor komt hij op den rand van het graf, doch door de hulp van elementaire geesten (geesten van afgestorvenen) herstelt hij.

Als officier van het Engelsche leger vertrekt hij later naar Indie en komt daar in aanraking met hindoepriesters, die hem in hunne heiligdommen op het Himelaya gebergte toelaten en hem tot op zekere hoogte in hunne geheimen inwijden.

Eindelijk zien wij hem een beeldschoone vrouw ontmoeten, die hem blijkt, een heks te zijn en die gebruik makende van zijne tijdelijke afwezigheid door hare tooverkunsten zijne vrouw allerlei martelingen doet ondergaan, waaraan zij ten slotte bezwijkt.

Louis geeft bij deze gelegenheid blijken, niet volkomen ingewijd te zijn, want niet alleen is hij machteloos het leven zijner geliefde vrouw, die hij stervende wederziet, te redden, maar zelfs daagt hij den broeder en medeplichtige van de heks uit tot een tweegevecht.

Voor de tegenwoordige geleerden en ook voor de niet geleerde aanbidders der publieke opinie is dit boek vol onmogelijkheden, terwijl de vertaalster, Mevr. Elise v. Calcar, het een ware geschiedenis noemt.

De occultist, die geleerd heeft, zelf te denken en dus anderen niet napraat, die bovendien de kennis heeft opgedaan, dat de geleerden van het wezen der dingen nog zoo weinig weten, die glimlacht over de verwaandheid en onwetendheid der materialisten — deze toch meenen alles te weten en hebben niet eens een goed begrip van de materie (de stof) — de occultist erkent de mogelijkheid van dit verhaal.

Het geschrift geeft aan den lezer een denkbeeld van krachten, welke den Westerschen geleerden nog verborgen, doch adepten volkomen bekend zijn. Gaarne beveel ik dit werk aan ernstige onderzoekers ter lezing aan.

Correspondentie.

Verscheidene lezers vragen titels van boeken, waaruit zij het occultisme kunnen leeren kennen. Zij, die eene oppervlakkige kennis hierover verlangen raad ik aan:

„Traité élémentaire de Science Occulte", par Papus; „La Science Occulte" par Dramard; Crookes, „Recherches sur la Force psychique"; „A. Brûler en Magie pratique", par Jules Lermina.

Belangstellenden, die er meer van willen weten, kunnen daarvoor lezen:

„La Science du Vrai", par Delaage; „Au seuil du Mystère" (2e édition), par Stanislas de Guaita; „Le Tarot des Bohémiens", par Papus; „Histoire de la Magie", d'Eliphas Lévi; „Mission des Juifs", de Saint-Yves d'Alveydre; Colleclion de „l'Initation" et du „Lotus"; „La Messe et ses Mystères", par Ragon.

Wil men in het occultisme nog dieper doordringen dan leze men:

Premier Degré. (Littéraire). „Spirité", par Théophile Gauthier; „Louis Lambert. Seraphitus Seraphita", par Balzac; „Le Vice Suprême", par Joséphin Péladan; „Un Caractère", par L. Hennique.

Deuxième Degré. „Euréka", par Edgard Poë; „Fragments de Théosophie Occulte", par Lady Caithness; „Le Monde Nouveau", par l'abbé Roca; „Les Grands Mystères", par Eugène Nus; „Voyages dans l'Inde", de Jacolliot; „Les Spiritisme", par le Docteur Gibier; „Force psychique", par Yveling Rambaud.

Troisième Degré. „La Kabbale", par Ad. Franck; „Clef des Grands Mystères" par Eliphas Lévi; „Dogme et Rituel de Haute Magie", (du même); „La Science des Esprits" (du même); „Le Royaume de Dieu" par Alb. Jhouney; „Le Sepher Jésirah", par Papus; La Théorie des Tempéraments", par Polti et Gary.

Ik heb hier alleen Fransche werken genoemd. Wil men liever Engelsche, dan leze men „The theosophist", Adyar (Madras), bij F. Hartman. Dit is het belangrijkste theosophische maandwerk en de lezers daarvan zullen wel spoedig in kennis komen met de uitgebreide litteratuur, die in die taal over dit onderwerp bestaat.

Wenscht men Duitsche litteratuur, dan teekene men in op het maandwerk „Sphinx" van Hübbe Schleiden, Gera.

In het Hollandsch vindt men vertalingen van „Prof. Marx en zijn sujet" (zie boekbeoordeeling), en van „Zanoni" door Bulwer Lytton en verder „Psychologische bladen", uitgegeven door Susan te 's-Hage en „Theosofie", uitg. door J. A. Meeuwissen te Amsterdam.

zie blz 96

Dit grondbeginsel van alle zaken is de *motor immobilis* (de onbewegelijke oorzaak van beweging) van Aristoteles, de *God* der Theïsten, de onkenbare der moderne materialisten.

Die *motor immobilis* is noch geest, noch stof, maar de oorzaak van beide, het middelpunt, waaruit de kracht afvloeit en de omtrek, van waar de stof toevloeit. Het is dus onjuist, wanneer de moderne Christenen beweren, dat God een zuivere geest is. Zij weten er niets van en bezitten evenmin, als wij, eenig middel, om te weten, welke de natuur van God is. Hij is; ziedaar: alles. (1) Als bewijs, hoe gering hunne kennis hierover is, kan dienen, dat een groot aantal der eerste Christenen, de kerkvaders er onder begrepen, meenden, dat God te gelijk stoffelijk en geestelijk was; eerst in den laatsten tijd heeft de wetenschap in dat opzicht eene andere uitspraak gedaan. (2)

De drie grondbeginselen, die wij hier hebben vastgesteld, zijn aangenomen door de grootste philosophen van alle landen en tijden. Dit feit is voldoende bewezen voor allen, die bekend zijn met de theogorie (de leer van het ontstaan der goden), de cosmogonie (de leer van de vorming van het heelal), de mythologiën van verschillende volken; wij zullen er ons dus toe bepalen eenige proeven op te noemen, om onze stelling te steunen.

Ten opzichte van de stof is het niet noodig, autoriteiten aan te halen: niemand ontkent haar bestaan, ofschoon zij van de drie grondbeginselen het minst bekende is, hoewel men veronderstelt haar het best te kennen.

Het is ook overbodig, om door het gezag van anderen aan te toonen, dat God bestaat. Niet over het bestaan wordt gestreden, maar over de manier van zijn, over Zijne eigenschappen.

---

(1) Het toekennen van eigenschappen aan de Godheid beperkt de beteekenis en komt overeen met het begrenzen van het oneindige.

VERT.

(2) Later zal in dit tijdschrift worden aangetoond, dat dit denkbeeld van den schrijver nog volstrekt niet bewezen is. VERT.

Beschouwen we nu het universeele fluïde.

De geheele oudheid nam het bestaan van dit grondbeginsel aan, en beschouwde het, als de bron van de beweging, van het leven, van het verstand.

„De *Oupnek 'hat* zegt er van, dat het werkt op onze organen, om het bloed door ons lichaam te doen stroomen, op onzen mond, om onze woorden te bezielen, op onze verstandelijke vermogens, om er het vuur van het genie uit te doen stralen.

Ook Sanchoniaton schreef de instandhouding van het heelal toe aan een zeer fijnen geest, die, in de lucht verspreid zijnde, de menschen bezielde en de oorzaak was der sympathiën en antipathiën (Eusebius Préparat. evangel.)

Cicero beschouwt in zijn werk over *de Natuur der Goden* het algemeen fluïde als expansief, en stelt het zich voor, als overeenkomende met de warmte:

„Alle wezens, die voedsel tot zich nemen en groeien, hebben eene inwendige warmte, zonder welke zij niet zouden kunnen groeien, noch zich voeden."

„Alles wat leeft, hetzij plant of dier, leeft door middel van de warmte, die het bevat." (lib. II).

„De wereldziel", zegt Fenelon, „is eene groote oceaan van licht: onze zielen komen overeen met kleine beekjes, die er hun oorsprong in vinden en er weder in terugkeeren." (Télémaque).

Newton beschouwde het universeel fluïde, als het grondbeginsel der zwaartekracht, — zijn zoogenaamde leerlingen namen het gevolg voor de oorzaak; — en hij meende, dat dit fluïde, de oorzaak van de beweging der hemellichamen en *a fortiori* van die, welke zich op aarde bevinden, 700,000 maal ijler en elastieker moest zijn, dan de lucht.

Men ziet hieruit, dat wij niets nieuws bedacht hebben, en dat het algemeen fluïde en de rol, die het vervult in het heelal, ten allen tijde is bekend geweest, en dat de meest ontwikkelde geesten 't bestaan ervan erkenne n. Eerst toen Mesmer

een steen wierp in de academische modderpoelen (1) werd het bestaan van dit fluïde ontkend.

Het is noodeloos er bij te voegen, dat, in spijt van de geleerde lichamen, de grootste astronomen, de beroemdste natuurkundigen, ja zelfs leden van die lichamen in hunne particuliere beschouwingen, aan dit universele fluïde zijn blijven gelooven. En dat is ook begrijpelijk, want, zooals wij hopen te hebben aangetoond, is het ons onmogelijk, iets te verklaren, zonder tot deze hypothese onze toevlucht te nemen.

X.

Beginnen we nu met behulp der grondbeginselen, die wij behandeld hebben, het magnetisme, zijne oorzaken en gevolgen uit te leggen.

Hiervoor moeten wij iets weten van het leven, de gezondheid, de ziekte, den wakenden toestand, den slaap en ten slotte van de natuur, de eigenschappen en de hoedanigheden van het magnetisme.

Wij hebben gezien, dat het universeele fluïde, het grondbeginsel is, van de geheele natuur. Dit is het, wat ons bezielt; de stof is dood, zij omknelt den geest, en verhindert die, zich tot in het oneindige uit te breiden, waartoe zij van nature geneigd zoude zijn.

Door de beweging, die de geest aan de stof mededeelt, om haar te onderrichten, zooals de Hermetisten zeggen, ontstaan in alle lichamen twee tegenovergestelde stroomingen: de eene centrifugaal (beweging van werking), de andere centripetaal (beweging van terugwerking, van terugkeer). Het onstandvastig evenwicht, tusschen deze twee stroomingen, de beweging van toevloed en terugvloed, doet het leven ontstaan. De geest werkt, de stof reageert.

Op die wijze moet men ook de woorden van Descartes

---

(1) Deze uitdrukking laat ik voor rekening van den schrijver. Vert.

opvatten, wanneer hij zegt, dat de lichamen zich daardoor onderscheiden van den geest, dat zij op elkander en op de geesten werken van buiten naar binnen, terwijl de geesten op elkander en op de lichamen werken van binnen naar buiten.

Wanneer het evenwicht bestaat, wanneer de toevloed en de terugvloed geregeld plaats hebben, dan is het individu gezond.

In het tegenovergestelde geval, wanneer de eene of andere oorzaak deze circulatie van het universeele fluïde belemmert en wijzigt, dan is het evenwicht verstoord, en daardoor ontstaat ziekte. Omdat zoowel de eene, als de andere (de [centripetale of centrifugale) stroom de overhand kan hebben, zijn er twee soorten van ziekten. De ondervinding leert, dat de centripetale stroom in hoofdzaak werkzaam is bij de voeding en bij het groeien van levende lichamen en de centrifugale bij de af- en uitscheidingen. Hieruit zoude men meerdere interessante physiologische gevolgtrekkingen kunnen [maken, maar dat zoude ons van het onderwerp afleiden.

De centrifugale kracht, voortgevloeid uit de werking van dat gedeelte der wereldziel, dat ons doet leven en ons in beweging brengt, raakt uitgeput door den arbeid en is eindelijk buiten staat, om weerstand te bieden aan de buitenwereld. Nu houdt zij op ons in beweging te brengen, en wij vallen in slaap. De centripetale stroom heeft dan de overhand over de centrifugale; het universeele fluïde oefent meer onmiddellijk] en een belangrijker invloed op ons uit, dan wanneer wij wakker zijn.

In den slaap zijn wij hierdoor in een inniger verbinding met de wereldziel en met de bijzondere geesten, dan met de buitenwereld. Wij zijn dan vatbaar, om onthullingen van meer bijzonderen aard te ontvangen.

Wanneer wij in slapenden toestand een nieuwen voorraad fluïde hebben opgedaan, dan worden wij wakker en de centrifugale stroom krijgt de overhand.

En zoo zijn wij dan nu in staat, te begrijpen, wat het magnetisch fluïde eigenlijk is, waarom, en hoe het op afstand werkt, welke uitwerking het heeft enz. Vooreerst is het duidelijk, dat alle lichamen in het heelal en de mensch bovenal, omringd zijn door een meer of minder dichte fluïdische atmospheer, die grooter uitgebreidheid heeft, naarmate de centrifugale stroom sterker is, dat wil zeggen, naarmate het bedoelde lichaam een belangrijker en krachtiger deel van de wereldziel bezit. Men kan ook zeggen: „de centrifugale stroom en bijgevolg ook de fluïdische atmospheer zijn des te belangrijker, naarmate de lichamen meer levenskracht bezitten; die atmospheer vermindert, wanneer het leven zwakker wordt, en is het lichaam dood, dan wordt zij tot niets teruggebracht; de planeet wordt maan.

Deze atmospheer kan bij den mensch en de andere wezens met bevattingsvermogen door de verbeelding eene belangrijke uitgebreidheid verkrijgen, terwijl de wil de richting bepaalt, waarin zij zal werken, met dien verstande, dat zij sterker en op grooteren afstand op een ander wezen haren invloed zal doen gevoelen, naarmate dit geschikter is, om deze bewerking te ondergaan.

Deze werking van verschillende personen op elkander heeft zelfs plaats, zonder dat de wil er zich mede bemoeit; hierdoor komt het, dat sommige menschen dik en vet worden ten koste van andere met wie zij samenwonen. Men ziet gedurig huishoudingen, waar de man zeer gezet is en de vrouw mager, of omgekeerd.

Het is algemeen bekend, dat een kind zwakker wordt en sterven kan, wanneer het slaapt tusschen twee grijsaards; dit komt, omdat zij den centrifugalen stroom van het kind tot zich trekken, doordien deze bij henzelven tot niets is gereduceerd. Zie hier verklaard waarom oude lieden zoo gaarne het gezelschap van kleine kinderen opzoeken. En kan dit geen kwaad? zou men misschien vragen; neen want de kinderen zijn in overgroote mate voorzien van die fluïdische atmospheer; misbruik alleen zou schadelijk zijn.

Van het magnetisch fluïde kan men de volgende definitie geven: het is het overwicht van de centrifugale op de centripetale kracht, dat door den wil in de eene, of andere richting wordt voortgedreven.

Deleuze geeft in navolging van Van Helmont er deze definitie van:

„Het magnetisch fluïde gaat aanhoudend van ons lichaam uit; het vormt rondom ons een atmospheer, die, daar er geen bepaalde strooming in is, niet merkbaar werkt op de ons omringende personen: wanneer echter onze wil het voortdrijft en bestuurt, dan beweegt het zich met alle kracht, die wij er aan mededeelen, evenals de lichtstralen, die van brandende voorwerpen uitgaan. Het grondbeginsel, dat dit fluïde in beweging brengt, is evengoed onze ziel, als dat, hetwelk de kracht aan onzen arm geeft; beide zijn van dezelfde natuur.

Aan hen, die niet aan willen of kunnen nemen, dat een mensch op afstand op anderen kan werken, zonder gebruik te maken van zijne ledematen, maar alleen door de kracht van zijne verbeelding en zijnen wil, heeft Van Helmont de volgende opmerkenswaardige mededeeling gedaan:

„De macht, die wij hebben, om te werken buiten ons, alleen door onzen wil, is zonder twijfel, onbegrijpelijk; maar begrijpen wij dan, hoe onze wil werkt op onze eigene organen, hoe zij onze armen b.v. in beweging brengt? De vereeniging van lichaam en geest, de werking van den een op den ander, dit alle zijn verschijnselen, waarvan de oorzaak ondoorgrondelijk is. Wanneer wij echter nadenken over onzen oorsprong, dan zal de redeneering ons weldra hieromtrent eenig licht verschaffen. De mensch is naar Gods beeld geschapen, niet ten opzichte van zijn uitwendigen vorm, maar met betrekking tot de ziel, en tot zijne vermogens. Maar God heeft geene lichamelijke organen en werkt alleen door Zijnen wil; het is door Zijnen wil, dat alle schepselen het vermogen hebben ontvangen, om zich te kunnen bewegen; volgt hier nu niet uit, dat de mensch alleen door zijnen wil ook wel sommige dingen kan uitvoeren."

XI.

Alvorens op te sporen, welke uitwerking het magnetisme heeft, en op welke wijze men die uitwerking verkrijgt, is het goed, vooraf te onderzoeken, wie geschikt is, om de bewerking voort te brengen, of om haar te ondergaan; wie magnetiseur en wie magnetiseerbaar is.

Uit hetgeen wij gezegd hebben volgt, dat men, om geschikt te zijn voor magnetiseur, deze drie eigenschappen moet bezitten: 1e. men moet een overvloedige fluïdische atmospheer bezitten; 2e. heeft men eene levendige verbeelding en een vasten wil noodig, om deze atmospheer op afstand te kunnen doen werken; 3e. moet men gemakkelijk het verbruikte fluïde terug kunnen krijgen.

Deze grondvoorwaarden vereischen, dat de levenskracht sterk is, en dat de centrifugale en centripetale kracht behoorlijk met elkander in evenwicht zijn, zoodat men gemakkelijk en overvloedig zijn eigen fluïde kan afgeven en een gedeelte van het universeele fluïde kan opnemen, om het te vervangen. Het is gansch niet noodig hiervoor groot van gestalte te zijn, of veel lichamelijke kracht te bezitten, en allerminst is zwaarlijvigheid een vereischte, want dit komt gewoonlijk voor bij menschen, die slechts in schijn sterk zijn, doch inderdaad een zwaar en ongezond fluïde hebben; maar wel moet de magnetiseur een gematigd temperament bezitten; d. i. hij moet gezond zijn, rustig, vlug, sterk naar lichaam en geest.

„Een goed magnetiseur", zegt Deleuze, „moet een robust temperament hebben; een karakter, dat flink en te gelijker tijd kalm is; levendige hartstochten, waardoor hij zich echter niet laat beheerschen; een sterken wil, zonder geestdrift; werkzaamheid, gepaard aan geduld; het vermogen, om zonder moeite zijn aandacht op een punt te kunnen vestigen en bovendien moet hij zich gedurende het magnetiseeren alleen bezighouden met hetgeen hij doet."

Het is niet noodig, en zelfs niet goed, den wil bij het magnetiseeren sterk in te spannen. De beste magnetiseurs zijn

het er over eens, dat, wanneer wij enkele bijzondere gevallen uitzonderen, de wil nooit bevelend moet zijn, want ook zonder dat, kan het magnetisme al zijn kracht uitoefenen. Volgens Mouillesaux moet het meer een verlangen zijn, om de natuur bij de genezing te helpen. Zij is niet het werkzame beginsel van het magnetisme, maar eene gesteldheid, noodig, om van dat werkzame beginsel gebruik te kunnen maken.

Ochorowitz heeft opgemerkt, dat zelfs voor de buitengewone gevallen, ook dan, wanneer men gebruik moet maken van suggestie, een sterke wilsinspanning niet bevordelijk werkt, maar wel heldere, juist omschreven denkbeelden.

XII.

Men heeft opgemerkt, dat er veel meer vrouwen dan mannen in den magnetischen slaap kunnen worden gebracht, dat dus de eersten sensitiever zijn dan de laatsten. Hierdoor is het te verklaren, dat er vroeger veel meer vrouwen, dan mannen van hekserij beschuldigd werden.

M. Teste heldert dit op, als hij zegt:

„Over het algemeen zijn de vrouwen oneindig veel gemakkelijker te magnetiseeren, dan de mannen. Dit is licht verklaarbaar, wanneer men bedenkt, dat het vermogen, om gemagnetiseerd te worden, een soort negatief vermogen is, dat den persoon in staat stelt, de ziel van het geheele organisme passief te maken ten opzichte van eene uitwendige macht.”

Op eene andere plaats merkt dezelfde schrijver op, dat de vrouwen meer gevoel hebben, meer neiging tot het wonderbare, meer eerbied, minder geestkracht, minder hoogmoed en als gevolg van dat alles een levendiger geloof; hij noemt dit de noodzakelijke voorwaarden voor het voortbrengen van magnetische verschijnselen.

Men zoude er bij kunnen voegen, dat de vrouwen, zoowel door hare geaardheid, als door de opvoeding, gemakkelijker beelden in zich opnemen; zij zijn, zooals men zegt,

meer *intuitief*, dan de mannen. Haar inwendig zintuig is minder bedorven; ten minste, dit was het geval in vroegere tijden, toen de vrouwen niet zooveel behoefden te leeren, als de mannen.

Pierre Béron beweert, dat de joden meer *sensitief* zijn, dan de andere menschenrassen. Tamelijk vele van mijne eigene onderzoekingen schijnen deze stelling te bevestigen. Ook bij de Britten vond ik dikwijls eene sterke gevoeligheid voor het magnetisme; en het behoeft nauwelijks vermelding, dat het tweede gezicht (1) zeer bekend is in Schotland en Ierland. Men moet daaruit nu niet afleiden, dat de gevoeligheid toeneemt met de oudheid en zuiverheid der rassen, maar wel is het goed, te zijner tijd gebruik te maken van die opmerkingen, om ze na te gaan en voort te zetten.

Men heeft getracht, door uitwendige teekenen te bepalen, wie sensitief zijn. Reichenbach geeft verscheidene kenmerken op. Ook zijn er instrumenten uitgevonden, waaronder de hypnoscoop van Ochorowitz, die ons in staat stellen te onderzoeken, of iemand sensitief is, maar dat beteekent alles te zamen al heel weinig; het eenvoudigste en zekerste middel is nog altijd, bij de proefnemingen van het hieronder volgende uit te gaan.

Volgens het grondbeginsel, dat wij hier vaststelden, moet een sensitief persoon eigenschappen bezitten, tegenovergesteld aan die van den magnetiseur, nam.: 1o. een niet bijzonder overvloedige atmospheer; 2o. een kalme verbeelding en een zachte, om niet te zeggen zwakken, wil. (2)

---

(1) Het tweede gezicht is een toestand, waarin men dingen ziet, die op afstand gebeuren, en met het menschelijk oog niet waarneembaar zijn. Sommige personen, die dit bezitten, beweren, dat zij ook de toekomst kunnen voorspellen. Vert

(2) Ik ben dit niet geheel met den schrijver eens. Vooreerst toch kan men de fluïdische atmospheer, volgens hetgeen vroeger gezegd is, minder groot doen worden, door de verbeelding niet in te spannen, door dus in 't geheel niet, of nagenoeg niet te denken; maar ook hiervoor is wilskracht noodig en daarom is het m. i. beter te zeggen: een sterken wil en een meegaand karakter.

Daar sommige, of liever de meeste somnambules tevens als magnetiseuse nuttig werkzaam kunnen zijn, bevestigt ook de praktijk deze theorie. Vert.

Men ziet hieruit, dat Pompenace gelijk had, toen hij reeds jaren geleden beweerde, dat de operateur een sterke verbeelding moet hebben en gebruiken en niet de patient. De tegenwoordige geleerden vergissen zich in dat opzicht. Het is eer schadelijk dan nuttig, wanneer het sujet zijne verbeelding laat werken; de theorie toont dit aan en de ondervinding bewijst het dagelijks.

Een andere dwaling van onze onfeilbaren, bestaat daarin, dat zij anaemie (bloedarmoede) bevorderlijk achten voor de ontwikkeling der magnetische verschijnselen. De ondervinding bewijst, dat zij die ontwikkeling bepaald bemoeielijkt. Zoo hadden b. v. al de cataleptici van Petetin een sanguinisch temperament.

Uit onze grondstellingen schijnt voort te vloeien, dat vrouwen en kinderen niet geschikt zouden zijn, om te magnetiseeren; en de ondervinding bewijst telkens het tegendeel; dus, uwe grondstellingen zijn foutief, zal men zeggen.

Om deze schijnbare tegenspraak te verdedigen, is het voldoende er aan te herinneren, dat de bewerking van het magnetiseeren samengesteld is uit twee handelingen: men moet zijn eigen fluïde op het sujet werpen, en het algemeene fluïde tot zich trekken, of opslorpen, om het afgegeven fluïde te herstellen. Men begrijpt hieruit, dat iemand te gelijk magnetiseur en magnetiseerbaar kan zijn: daardoor is het voldoende, dat de ontvangst ongeveer gelijk zij aan de afgifte van fluïde.

XIII.

Het fluïde van den man heeft een grooter en vooral heilzamer invloed op de vrouw, dan op iemand van hetzelfde geslacht en omgekeerd. Met andere woorden, de kruising der geslachten versterkt de nuttige werking van het magnetisme. De ondervinding heeft dit geleerd.

Doch eene Joodsche- Protestantsche- Katholieke- Materialistische preutschheid vindt het ergerlijk en bedekt haar aan-

gezicht, wanneer er sprake van is, dat een man zich zal laten magnetiseeren door eene vrouw en *vice versa*. Vermoedelijk doet zij dit in de meening, welke zonder twijfel berust op eigen ondervinding, dat er tusschen personen van verschillend geslacht geen andere betrekkingen kunnen bestaan, dan de bijslaap. Toch bestaat dit gebruik, zonder dat men er iets onwelvoeglijks in ziet, in de meeste landen der wereld. Overal waar het Judaïsme, het Katholicisme, het Protestantisme en hun natuurlijk kind het Materialisme niet zijn doorgedrongen, geschiedt de massage in overeenstemming met den regel, dat de geslachten zich moeten kruisen.

Bijna alle magnetiseurs hebben de zwakheid gehad op dit punt toe te geven. Het is hun evenwel te vergeven, want zij hadden nog vele andere vijanden te bestrijden; maar Daloz, misschien de eenige, die niet heeft toegegeven, verdient daarom des te meer eerbied. Hij zegt:

„Het magnetisme is eene sympatische werking, en daarom geloof ik, dat, als natuurlijk gevolg van deze sympathie, de werking het weldadigst moet zijn, wanneer de man haar uitoefent op de vrouw en de vrouw op den man. Er is nog een tweede reden, waarom ik deze kruising der geslachten bij het aanbrengen van hulp nuttig acht: daar het mannelijk fluïde over het algemeen sterker is, dan dat van de vrouw, moeten die fluïdes elkander wederkeerig wijzigen; dat van den man moet gematigd worden door het zachte, dat van de vrouw moet versterkt worden, door het krachtiger fluïde van den man." (Entretiens sur le magnetisme animal).

XIV.

Het universeele fluïde is *één*, *enkelvoudig*; en als kracht, expansief (zich uitzettend). In dit opzicht gelijken de beekjes, die er van uitgaan, de individueele magnetische fluïdes, er op, maar zij zijn niet enkelvoudig van nature; zij veranderen in hoeveelheid, in hoedanigheid en in eigenschappen, en dat

niet slechts ten opzichte van de verschillende natuurrijken, of van de verschillende individuën van dezelfde soort, maar zelfs verschillen zij in quantiteit en qualiteit, en dus ook, in uitwerking naar de verschillende lichaamsdeelen van eenzelfde individu.

Om ons bij den mensch te bepalen, moeten wij zeggen, dat deze drie soorten van fluïdes heeft: dat van het hoofd, dat van de borst en dat van den buik. De ingewijden weten, dat het eerste is lunair, het tweede solair, het derde aardsch Het fluïde van het hoofd is het fijnst, dat van den buik het grofst en dat van de borst gematigd.

De voornaamste geleiders voor deze drie fluïdes zijn: voor het eerste het voorhoofd, de oogen en de mond; voor het tweede het hart, de armen en de handen; voor het derde de geslachtsorganen, de beenen en de voeten.

De magnetische werking verschilt, naarmate de operateur zich bedient van de eene of andere geleider, om het fluïde te richten naar de eene of andere lichaamsstreek van het sujet. Vandaar de verschillende wijzen, om te magnetiseeren, welke men in overeenstemming moet brengen met het doel, dat men zich voorstelt en dat zooals wij gezegd hebben, zijn kan, om physische, ethische of psychische werkingen te doen, ontstaan. Vandaar ook het groote verschil in de macht van den magnetiseur: de een heeft eene groote lunaire, de tweede een meer solaire en de derde meer aardsche kracht. Zelden vindt men de drie fluïdes in denzelfden graad vereenigd. Pyrrhus, die ziekten aan de milt genas met zijn voet, zoude misschien weinig hebben kunnen uitvoeren met zijnen blik, of zijne handen.

(*Wordt vervolgd.*)

De macht om te genezen.

Brief aan den uitgever van „Light."

Mijnheer!

Mag ik zoo vrij zijn, eenig schrijven tot u te richten over *„de macht om te genezen."*

Door eene veeljarige studie van verschillende ziekten, heb ik mijne kennis van het ontstaan, den loop en den aard ervan aanmerkelijk uitgebreid. Zoover ben ik zelfs in de laatste jaren gevorderd, dat ik het vermogen, om het lijden der menschheid te verzachten, heb kunnen ontwikkelen, door eigen kracht op arme lijders over te dragen.

Volgens mijne meening kan de mensch, zonder het minste nadeel er van te ondervinden, zijne levenskracht overbrengen op degenen, die ze noodig hebben. We kunnen immers alles van God verkrijgen, mits we slechts één met Hem zijn; en is dit het geval, dan kunnen wij verzekerd zijn, dat onze levensbron steeds rijkelijk zal blijven vloeien, hoe groot het aantal lijders ook zijn moge, die er voor zich nieuwe krachten uit putten. Daarom moet men zich niet afvragen, hoe men zijne krachten bewaren zal, maar wel, hoe men haar zal zuiveren van alle gevaarlijke, personeele en zelfzuchtige bestanddeelen, welke er in aangetroffen mochten worden.

Ik heb deze zaak op verschillende wijzen onderzocht en waag het hierover enkele mededeelingen te doen, in de hoop, hierdoor eenig nut te stichten.

Sommige menschen gevoelen, dat door de nabijheid van anderen hunne krachten verminderen en zij kunnen zelfs in een sterke mate aan uitputting lijden, wanneer ze dagelijks

eenige uren in hun gezelschap moeten doorbrengen. De ondervinding heeft mij evenwel geleerd, dat de afmatting minder wordt, naarmate men zijne krachten belangeloos afstaat en dat zij, bij voldoende bereidwilligheid, om eigen kracht op zijne medemenschen over te dragen zelfs onmerkbaar worden kan. Deze hooge geestelijke waarheid bevestigt het voorschrift van Jezus, om iemand, die u op de eene wang slaat, ook de andere toe te keeren.

Zoo zou een sensitief persoon, in gezelschap van een vampyr tot zijn groote verwondering bemerken, door nieuwe levenskracht bezield te worden, in plaats van uitgeput te raken, zooals hij zou vermoeden, wanneer hij volkomen afstand van zich zelven wilde doen, om den bloedzuiger te dienen. (1) En sterker nog; hij kan aan duizend personen een deel zijner krachten afstaan, zonder te verzwakken, — integendeel zijne belangeloosheid zal hem sterker doen worden, want evenmin als het mogelijk is, de frissche lucht van een eindeloos heideveld uit te putten, evenmin zullen we onze levenskrachten ondermijnen door er vrijwillig van af te staan. Zoodra wij slechts overtuigd zijn, dat God almachtig is en dat wij een deel van Hem zijn, dan behoeven we niet te vreezen, ons in eenig opzicht te benadeelen, door onze levenskrachten uit te storten op onze zwakke natuurgenooten en wanneer wij zorg dragen, den stroom niet te storen, of af te leiden en hare zuiverheid niet te verontreinigen, zoodat ze ongestoord en volkomen vrij van alle schadelijke bestanddeelen op anderen over kan vloeien, dan moet de uitwerking aan de hooge verwachting volkomen beantwoorden.

Wanneer de persoon, die zijn krachten besteedt ter genezing van lijders, elk atoom van zijn lichaam aan de belangeloosheid prijs geeft, zooals Christus deed, dan straalt een licht uit van God, welke met kracht tot in het inwendige van den mensch doordringt en de meest uitputtende of afschuwwekkende ziekte, zonder den geringsten schok doet

(1) m. i. gaat de schrijfster hier een weinig te ver. Vert.

wijken, als de middagzon den nevel, terwijl de geneesheer zelve er niet het minste nadeel van ondervindt.

Het komt mij dus voor, dat wij niet moeten bepalen, hoe wij het best van onze levenskracht gebruik kunnen maken, hetzij bij de betrekking van mensch tot mensch, hetzij bij die tusschen geneesheer en zieke, maar wel hoe wij leeren moeten onze kracht prijs te geven met eene zoodanige zelfverloochening, dat wij als 't ware een kanaal vormen, waar de Goddelijke kracht doorheen stroomt. Doch dit is waarlijk niet gemakkelijk, want zoodra de mensch pogingen aanwendt de banden te slaken, die zijne zelfzucht omknellen, dan bemerkt hij alras, dat hij op bergen van moeielijkheden stuit. Toch zal ieder mensch, hetzij vroeg, of laat er toe moeten overgaan, (1) want zoodra wij voldoende volmaaktheid hiertoe bereikt zullen hebben, zal ieder individu evenmin afgezonderd van de geheele menschheid kunnen leven, als een gedeelte van ons vleesch kan blijven bestaan buiten het organisme, waarvan het een deel uitmaakt. Alle mogelijke abnormale verschijnselen zijn een gevolg van deze afzondering onzer persoonlijkheid, en het doen verdwijnen van dezen toestand is het beste geneesmiddel tegen de kwalen, welke de mensch nog moet overwinnen. Is dit doel bereikt, dan is stilstand onmogelijk, vooruitgang regel geworden, dan zullen verkwikkende en versterkende stralen de thans kwijnende levensgeesten opwekken.

Velen onder ons nemen de theorie, waarop de verklaring van dit feit berust, voor waar aan, doch het is een groote moeielijkheid, haar tot in de kleinste bijzonderheden in praktijk te brengen.

Volgens hetgeen wij boven beweerden, zal men er niet gemakkelijk toe over kunnen gaan, met een vasten wil al onze krachten prijs te geven tot redding van een zieke, doch voor zooverre wij, volgens ondervinding kunnen oordeelen,

---

(1) De schrijfster is natuurlijk overtuigd, dat de mensch bestemd is, om niet alleen hier op aarde, maar ook in een volgend leven zich zelven langzamerhand meer en meer te volmaken. (Vert.)

is een klein gedeelte van dezen goeden wil ook al voldoende, om een stroom van krachtige en zuivere levenskracht te doen ontstaan. Elke poging, om op de hier beschreven wijze te genezen, doet ons organisme, als het ware, veranderen in een draad, welke uitgaat van God en eindigt in het een of ander gedeelte der menschheid.

Tijdens een gevaarlijke ziekte van mijnen man heb ik getracht deze waarheid in toepassing te brengen.

Zoo veel als in mijn vermogen was, zocht ik de vereeniging met God, stelde mijne magnetische kracht ten dienste van den lijder en kwam toen tot de overtuiging, dat mijn echtgenoot, die weken achtereen ongesteld geweest was, geen dag had behoeven te lijden, wanneer ik een volmaakter instrument geweest ware.

ROSAMOND OLIPHANT.

Naschrift van den vertaler.

Het maandblad *l'Initiaton* geeft hiervan eene vertaling en voegt er de volgende beteekenisvolle opmerking bij.

„De eenvoudige toepassing van het voorschrift, in dezen brief vervat, zoude de plaats kunnen innemen van alle mogelijke wetenschap; door dit middel alleen zoude de minste der menschen er in den loop van een enkel leven toe kunnen komen, om den hoogsten trap der inwijding te bereiken,"

Ik vind deze opmerking zoo juist, dat ik er eigenlijk niet meer aan toe behoeft te voegen. De omstandigheid toch, dat wij den hoogsten trap der inwijding nog niet bereikt hebben, maakt, dat wij bij de magnetische behandeling wel degelijk uitgeput kunnen worden en zelden of nooit zulke snelle genezingen doen, als Miss. R. Oliphant ons voorspiegelt. Hoe meer wij echter streven, om de hierin vervatte lessen op te volgen, des te nuttiger zal ons leven voor ons zelf en voor anderen zijn; dit is eene waarheid die ik gaarne wil toegeven.

Grondbeginselen der Geheime Wetenschap.

Naar het Fransche boekwerk „*Traité élementaire de science occulte*" van Papus.

2e Hoofdstuk.

DE ANALOGIE. -- DE LEER DER GETALLEN.

Het hoofddoel, dat de ouden zich voorstelden bij hun wetenschappelijk onderwijs, was, om het onzichtbare af te leiden uit het zichtbare, de noumena (1) uit de phenomena (2), de denkbeelden uit de vormen.

Doch is dit mogelijk; is het niet de uitdrukking van een zuiver mysticisme, wanneer wij uit het zichtbare het onzichtbare willen afleiden?

Wanneer wij in een boek de denkbeelden van den schrijver willen leeren kennen, dan moeten wij het verband weten tusschen de teekens (tot woorden vereenigde letters) en het denkbeeld dat zij voorstellen, dus het verband tusschen het zichtbare en het onzichtbare. Wij moeten kunnen lezen. Willen wij het onzichtbare, het occulte van een verschijnsel opzoeken, dan moeten wij ook kunnen lezen, maar volgens eene bijzondere methode.

Die methode is bij de occulte wetenschap de analogie, waardoor ons ook de betrekking tusschen de verschillende verschijnselen bekend wordt.

Indien wij den mensch willen leeren kennen, dan kunnen wij drie wegen volgen.

Men kan de organen van den mensch en de functie

---

(1) In het Duitsch *Gedankendinge*. Men vat onder dit woord alles samen, wat wij door beredeneering en niet door de onmiddellijke werking onzer zintuigen leeren kunnen.

(2) Verschijnselen.

(werking) ervan bestudeeren; dit is de studie van het zichtbare, de studie door *inductie*.

Men kan het leven, het verstand, den geest van den mensch bestudeeren; dit is de studie van het onzichtbare, de studie door *deductie*.

Men kan eindelijk, deze twee methodes vereenigende, het verband nagaan, dat er bestaat tusschen de organen en de functie ervan, tusschen twee functies, of tusschen twee organen: dit is de studie door analogie.

Beschouwen wij de longen, dan zal het onderzoek ons leeren, dat dit orgaan van buiten lucht ontvangt, welke daarin een zekere verandering ondergaat.

Beschouwen wij de maag, dan zien wij, dat dit orgaan dient, om het voedsel te veranderen, die van buiten wordt aangevoerd.

De wetenschap der verschijnselen houdt hier op, zij kan niet verder gaan, dan tot het bepalen der feiten.

De analogie maakt zich meester van die feiten en behandelt ze door ze te generaliseeren, dat wil zeggen, door eene methode, tegenovergesteld aan die, welke de bijzonderheden opzoekt en leert:

De long ontvangt iets van buiten, dat zij verandert.

De maag ontvangt iets van buiten, dat zij verandert.

Dus oefenen long en maag eene analoge werking uit, zij zijn dus onderling analoog.

Sommige lezers zullen hier misschien het boek wegwerpen, zij vinden de stof vreemd en de studie droog. Maar het vreemde vervalt eenigszins, wanneer wij hen wijzen op de nieuwe tak van wetenschap, die wij vergelijkende anatomie noemen, of op de analogie tusschen de armen en de beenen; en over het drooge der studie moeten zij zich heenzetten en bedenken, dat vele geschriften, die de ouden ons hebben nagelaten (b. v. het Tarot of kaartspel der Zigeuners, de symbolen der Alchimisten en der geheime genootschappen enz.), geschreven zijn in cijfers en figuren, die wij moeten leeren lezen, willen wij ons op de hoogte stellen van hunne

wetenschappen. Sommige stukken van dit tijdschrift zullen lessen in dit lezen bevatten, en kunnen dus niet overgeslagen worden, wil men het vervolg goed begrijpen.

Ik heb de analogie (overeenkomst) tusschen long en maag tot voorbeeld gekozen, met het doel, om vooral te waarschuwen tegen eene fout, die dikwijls voorkomt en die het bestudeeren der Hermetische geschriften onmogelijk maakt, nam.: de meening, dat twee analoge zaken aan elkander gelijk moeten zijn. Dit is geheel en al onjuist. Twee analoge dingen gelijken niet meer op elkander, dan de long op de maag, of de hand op den voet. Deze opmerking, ik herhaal het, is van het meeste gewicht bij de studie van de occulte wetenschap.

De methode door analogie is dus noch die door deductie, noch die door inductie; zij geeft een helder inzicht door de vereeniging van beide.

Wanneer ge een monument goed wilt kennen, wat doet ge dan? Gij bekijkt het aan alle kanten en gaat de kleinste bijzonderheden en de onderlinge betrekking ervan na. Hebt ge dit gedaan, dan kent ge het in al zijne onderdeelen, maar ge hebt nog geen begrip van het geheel. Dit is de methode door inductie.

Vervolgens beschouwt ge het op een afstand, zoo goed ge maar kunt. Gij krijgt dan een denkbeeld van het geheel, maar niet van de deelen. Dit is de methode door deductie.

Vereenig deze beide methodes, en ge zult alles van het monument weten, wat er aan op te merken valt. Combineer nu de methode van den natuurkundige met die van den beoefenaar der metaphysica (de bovennatuurkunde, of liever de natuurkunde van het zinnelijk-niet-waarneembare) en ge maakt gebruik van de methode door analogie, de ware uitdrukking van de synthese (zie blz. 7) der ouden.

Het is even verkeerd, om met den theoloog de metaphysica afzonderlijk te beoefenen, als met den natuurkundige alleen de physica; zoek de noumena, (blz. 109) zoodra gij de

phenomena (blz. 109) gevonden hebt, en de waarheid zal u duidelijk worden.

Dit is een eerste schrede voorwaarts op den weg ter beoefening van de antieke wetenschap. Wij hebben eene geheele nieuwe leermethode ontdekt; maar dat is niet voldoende, wij moeten de verklaring zoeken van al de symbolen en van al de allegorische verhalen, die ons zoo geheimzinning toeschijnen.

Wanneer wij de dingen goed nagaan, dan zien wij, dat een groot aantal feiten bestuurd worden door een klein aantal wetten. Deze wetten vormden in de oudheid het hoofddoel der studie en droegen den naam van *secundaire oorzaken*. Maar die secundaire oorzaken worden weer bestuurd door een zeer beperkt aantal *primaire oorzaken*. De studie van die primaire oorzaken is door de hedendaagsche geleerden geheel verwaarloosd. Deze houden zich slechts bezig met de tastbare waarheden en laten het onderzoek naar het zinnelijk-niet-waarneembare geheel over aan de droomers van de verschillende scholen en kerken; en toch vormt hare kennis het wezen der wetenschap.

Doch laten wij er voor het oogenblik niet over twisten, wie gelijk, wie ongelijk heeft en alleen constateeren, dat er een drievoudige trapsgewijze opklimming bestaat.

1o. Feiten,

2o. Wetten of secundaire oorzaken,

3o. Grondbeginselen of primaire oorzaken.

In eene figuur uitgedrukt zoude het zoo zijn (1):

De ouden noemden dit de drie werelden, en hier

(1) Overgenomen uit Mission de Juifs, pag. 32.

zien wij eene toepassing van het getal drie, dat een belangrijke rol speelt in de oude wetenschap. Vooral daarop is de methode door analogie gebaseerd. Laten wij die nagaan in de toepassing.

Wij vinden de drie termen terug bij den mensch in: het lichaam, het leven en den wil. Een deel van het lichaam kan onttrokken worden aan den invloed van den wil, zonder dat het ophoudt te leven (verlamming); het kan ook door het gangreen (koud vuur of versterving) onttrokken worden aan het leven; zonder op te houden zich te kunnen bewegen.

In den mensch vinden wij dus drieërlei veld van studie: 1e. het lichaam: 2e. het leven, bovenal werkende door de sympatische zenuw en de vaatbewegingszenuwen en voornamelijk gezeteld in de bloedlichaampjes: 3e. den wil, die in hoofdzaak werkt door de beweegzenuwen, doch geen invloed uitoefent op de organen, die moeten dienen voor het onderhoud van het leven.

Wij kunnen nu verder gaan en zien, hoe de methode der analogie ons in staat stelt, sommige duistere punten op te helderen.

Wanneer eene zaak analoog is aan eene andere, dan zijn ook de deelen, waaruit zij is samengesteld, analoog aan de overeenkomstige deelen van de andere.

De mensch is analoog aan het Heelal. De ouden noemden hem microcosmos (kleine wereld) in tegenoverstelling van het Heelal, de macrocosmos (groote wereld). Wanneer wij dus willen weten, hoe het leven het Heelal doordringt, dan behoeven wij slechts het leven bij den mensch te bestudeeren; en omgekeerd, wanneer wij de bijzonderheden van de geboorte, den groei en den dood van een mensch willen kennen, dan is het voldoende, dezelfde verschijnselen te bestudeeren in een zonnestelsel.

Wat wij hier gezegd hebben over den mensch en zijne verhouding tot het Heelal, werd reeds geleerd door Pythagoras, die deze leerstellingen, vermoedelijk afkomstig uit Indië, had geput uit het onderwijs, te Tyrus, te Memphis en te Babylonië genoten.

Het was bij de oude volken over het algemeen de gewoonte, om het Heelal te beschouwen als een groot mensch en den mensch als een klein heelal.

Het Heelal beschouwd als een groot bezield geheel, samengesteld uit geest, ziel en lichaam, werd Pan of Phanes genoemd. De mensch of de microcosmos was eveneens samengesteld, maar in omgekeerde volgorde uit lichaam, ziel en geest; elk van die drie deelen kon weer verdeeld worden in drieën, zoodat het drievoud, aangetroffen in het geheel, ook opgemerkt werd in alle deelen. Elk drievoud echter, zoowel dat, wat het onmetelijke omsloot, als dat, wat het zwakste wezen samenstelde, maakte eene volmaakte, of betrekkelijke eenheid uit en vormde daarmede het viervoud, het heilige tétradon der Pythagoreërs. Dit viervoud is trouwens niet door Pythagoras het eerst in het licht gesteld, want het was toen reeds over de geheele wereld verspreid van China af tot Scandinavië toe. Ook Zoroaster spreekt er van, als hij zegt:

Het drievoud schittert overal in het Heelal, en de monade is zijn grondbeginsel." (1)

Ik wil er nu toch reeds op wijzen, dat de symboliek der getallen vroeger overal dezelfde beteekenis had, en, daar de meeste symbolen te verklaren zijn met behulp van de getallen, verwondert het ons niet, dat de priesters uit verschillende landen elkanders symbolen begrepen. Eene voortzetting der studie van het occultisme zal ons zelfs doen begrijpen, waarom zij er niet op tegen hadden, elkanders Goden offeranden aan te bieden. De symboliek leerde hen, dat overal, onder verschillende namen, dezelfde God vereerd werd, al dacht het volk, dat alleen de exotherische beteekenis der symbolen en mythen begreep, er ook anders over.

Wij hebben nu gezien, dat de mensch eene drievoudige eenheid is, bestaande uit lichaam, ziel en geest, of begrip. De ziel, als zetel der hartstochten, vertoont op hare beurt drie vermogens. Als zoodanig onderscheiden wij eene ver-

---

(1) Fabre d'Olivet. Vers dorés p. 239. Het woord *monade* wordt zoowel gebruikt in de beteekenis van een ondeelbaar wezen, als in die van, een slechts microscopisch-zichtbaar, diertje. Zie verder blz. 118.

standelijke, een prikkelbare en een begeerende ziel. Volgens Pythagoras komt, in slechten zin, het begeerend vermogen der ziel overeen met onmatigheid en hebzucht, het prikkelbare vermogen met lafhartigheid en het verstandelijke vermogen met dwaasheid. De ondeugd, die het gevolg is van deze drie vermogens is de onrechtvaardigheid. Om die vier ondeugden te bestrijden, raadde hij de beoefening van vier hoofddeugden aan: de matigheid, voor het begeerende, den moed, voor het prikkelbare, de voorzichtigheid, voor het verstandelijke vermogen, doch de rechtvaardigheid, voor alle drie te zamen. Deze laatste beschouwde hij, als de meest volmaakte deugd der ziel. Ik zeg der ziel, want ook den geest en het lichaam ontwikkelden zich door middel van drie instinctieve, of geestelijke vermogens, en waren, evenals de ziel, vatbaar voor de hun eigene misdaden en deugden.

Doch wij hebben reeds zoo veel over de getallen drie en vier gesproken, dat het tijd wordt de oorsprong van hunne symbolische beteekenis op te sporen; wij zullen daarbij tevens gelegenheid hebben, de beteekenis van enkele andere getallen te ontdekken. Laat ons dit doen door het een, of ander verschijnsel, b. v. het licht, te beschouwen. Wij bemerken dan in de eerste plaats, dat het tegenovergestelde daarvan de duisternis is. Maar is de tegenstelling wel volkomen? Wanneer wij ons beide goed voorstellen, zien wij, dat zij elkander kunnen ontmoeten, dat er een toestand is, waarin beide vertegenwoordigd zijn, en wel het halfdonker. Overal waar wij kleuren, of schaduwen zien, zijn de voorwerpen slechts gedeeltelijk verlicht. Het licht zien wij dus evenmin als de duisternis, maar beide merken wij op in het halfdonker.

Om nu de wetten op te sporen, waarop deze waarheden berusten, moeten wij uitgaan van het bijzondere, om tot het algemeene te komen. Wij hebben twee verschijnselen beschouwd, in schijn tegenovergesteld aan elkaar, maar inderdaad elkander naderende, ja, zelfs ontmoetende en die toestand, waaraan beide deel hebben, ontstaat door de inwerking van de twee tegenover elkaar gestelde toestanden.

Is dit nu een algemeene wet, dan moet het op verscheidene verschijnselen toepasselijk zijn, en dat dit hier het geval is, zullen wij dadelijk aantoonen, na u eerst nog opmerkzaam gemaakt te hebben op de gevolgtrekking, die uit deze wet gemaakt kan worden.

Twee tegenstellingen zijn niets anders, dan verschillende graden van één en dezelfde zaak.

Duisternis is gebrek aan licht, dus de sterkste graad van halfdonker.

Laat ons nu eens eenige voorbeelden nemen van tegenovergestelde dingen:

1°. het mannelijke en het vrouwelijke geslacht;

2°. warmte en koude;

3°. positief en negatief;

4°. vaste en gasvormige stof, dan vinden wij als tusschentermen:

1°. tusschen het mannelijke en het vrouwelijke geslacht, het kind;

2°. tusschen de warmte en de koude, het lauwe;

3°. tusschen het positieve en negatieve, het neutrale;

4°. tusschen de vaste en de gasvormige stof, de vloeibare stof;

5°. tusschen Vader en Zoon, den Heiligen Geest.

Wij hebben er hier een verschijnsel bijgevoegd, en wel het begrip van God, volgens de Christenen, om aan te toonen, hoe uitgebreid de toepassing is, die gemaakt kan worden van de volgende wet, die uit deze voorbeelden voortvloeit:

Twee tegenovergestelde dingen hebben een tusschenterm, die uit beide ontstaat.

De tweede wet, waar ik hierboven op wees, luidt:

Twee tegenovergestelde dingen zijn niets anders, dan het begrip van eenzelfde zaak in verschillende graden.

Zoo zijn:

De man, de vrouw, en het kind, *het begrip van de verschillende graden der familie;*

het vaste, het gasvormige en het vloeibare, *het begrip der stof;*

Vader, Zoon en Heilige Geest, *het begrip van God.*

Indien wij nu nogmaals tot ons voorbeeld, het licht, terugkeeren, dan zien wij, dat het licht handelt, dat de duisternis er weerstand aan biedt en dat het halfdonker, onzijdig zijnde, er tusschen in ligt. Wij hebben dus hier:

het Actieve (het licht) en *het Passieve* (de duisternis) *doen door hunne wederkeerige werking het neutrale* (het halfdonker) *ontstaan, dat deel uitmaakt van beide.*

Willen wij dit op eene Serie van feiten toepassen, dan vinden wij, dat, door de wederkeerige werking op elkander,

HET ACTIEF EN HET PASSIEF, HET NEUTRALE;

het mannelijke en *het vrouwelijke*, *het kind;*

DE VADER EN DE ZOON, DEN HEILIGEN GEEST;

het licht en *de duisternis*, *het halfdonker;*

de warmte en *de koude*, *het lauwe;*

het positieve en *het negatieve*, *het onzijdige;*

de aantrekking en *de afstooting*, *het evenwicht;*

het zuur en *de basis*, *het zout* doen ontstaan.

Uit het bovenstaande blijkt, dat de wet van het drievoud, of, zooals men gewoonlijk zegt, van de drieëenheid zeer algemeen is.

Wij zien uit het bovenstaande, dat deze drieëenheid altijd bestaat uit drie termen, die tot elkander in de volgende verhouding staan:

1e de actieve term,

2e de passieve term,

3e de onzijdige term, het gevolg van de werking van de twee eerste op elkander.

Willen wij dit door getallen uitdrukken, dan moeten wij die zoo kiezen, dat ze te zamen 3 vormen.

Deze zijn 1 en 2, want $1 + 2 = 3$.

Nu stelt:

het getal 1 het actief voor,

„ „ 2 „ passief,

„ „ 3 de reactie van het actief op het passief.

Nu kan men het woord actief vervangen door al de

denkbeelden, die het actieve beginsel vertegenwoordigen.

Zoo is 1:

in de materiëele wereld: *het licht, de vaste toestand.*

in de zedelijke wereld: *de mensch;*

in de metaphysische of oorspronkelijke wereld: *God de Vader.*

Evenzoo kan men al de termen van bovenstaande serie, vermeld onder het woord passief, door 2, en die, vermeld onder het woord neutraal, door 3 vervangen,

We zien, dat de berekeningen, door middel van cijfers, in de oude wetenschap mathematisch werden toegepast op denkbeelden, en dit maakte deze methode zoo algemeen en daardoor tevens zoo verschillend van de tegenwoordige.

Wij moeten nu nog aantoonen, dat men in de oudheid werkelijk de getallen op deze wijze gebruikte, en dat dit geen werk is onzer verbeelding.

Het best zullen we hierin slagen, door u, waarde lezer, te verwijzen naar een Hebreeuwsch Kabbalistisch boek, de Sepher Jesirah, waarvan ik (1) een Fransche vertaling leverde in no. 7 van het maandwerk Le Lotus, of naar de verklaring van het kaartspel der Zigeuners, in mijn werk „*Le Tarot des Bohemiens, clef absolue de la science occulte*" (2), maar ik wil liever een ouden wijsgeer aanhalen.

„Het wezen der Godheid is voor onze zintuigen onbereikbaar; om God aan te duiden, kunnen wij de taal der zinnen niet gebruiken, maar hebben die van den geest noodig.

Laat ons aan het verstand, of het actieve beginsel van het Heelal den naam geven van Monade, of van eenheid, omdat het steeds hetzelfde blijft; aan de stof, of het passief grondbeginsel, die van dyade, tweevoud of veelvoud, omdat zij onderhevig is aan verandering; aan de wereld, die van triade,

(1) Natuurlijk den schrijver, Papus, en niet de vertaler.

(2) Een werk, waarvan ik de lectuur niet genoeg kan aanbevelen aan allen, die nader kennis wenschen te maken met de geheime wetenschap.
VERT.

of drievoud, omdat zij het gevolg is van de werking van het verstand op de stof (Doctrine des Pythagoriciens-Voyage d'Anacharsis tom: III pag. 181 (uitgave 1809).

Het zal voldoende zijn, te zeggen, dat Pythagoras God aanduidde door 1, de stof door 2 en het Heelal door 12, de vereeniging 1 & 2 (Fabre d'Olivet *Vers dorés de Pythagore*)

Nu hebben wij reeds meermalen kunnen opmerken, dat de leer van Pythagoras een kort begrip is van de leerstellingen der Egyptenaren, — zijne leermeesters, — der Hebreeërs en der Indiërs; dus van de geheele oudheid; het is dan ook om deze reden, dat wij hem bij voorkeur aanhalen, wanneer wij eenig punt uit de oude wetenschap moeten ophelderen.

Wij hebben thans eenig begrip gekregen van de getallen 1, 2 & 3 en zullen de studie van de overige getallen beginnen, door op te merken, dat *het viervoud door de getallen 1, 2 & 3 tot de eenheid teruggevoerd wordt.*

Oppervlakkig beschouwd, lijkt dit eene dwaasheid, laat ik het dus door een voorbeeld ophelderen.

Wij hebben gezien, dat de vader, de moeder en het kind drie termen vormden, waarvan de vader, als actieve term, werd voorgesteld door 1; dat de moeder passief overeenstemde met 2 en het kind, onzijdig, overeenkwam met 1, 2, 3.

De eenheid, samengesteld uit deze drie termen, is de familie:

Vader }
Moeder } Familie.
Kind }

Ziehier de samenstelling van het viervoud: het samenstellende drievoud en de samengestelde eenheid.

Wanneer wij spreken van eene familie, dan drukken wij in een enkel woord de drie termen uit, waaruit zij is samengesteld; daarom brengt de familie de 3 terug tot de 1, of, volgens de taal der occultisten, het drievoud tot de eenheid.

We gelooven, dat de hiergegeven uitlegging, gemakkelijk te begrijpen is, daarom zal de volgende zin, uit een oud Hermetisch boek, den lezer geene moeielijkheden opleveren:

„*Ten einde het drievoud door middel van het viervoud te herleiden tot de eenvoud van de eenheid* (1). Zonder bovenstaande uitlegging is deze zin ten eenenmale onbegrijpelijk.

Heeft men het voorafgaande goed begrepen, dan ziet men in, dat 4 eene herhaling is van de eenheid, en als zoodanig weer handelend optreedt.

Wij hebben nu gezien, hoe het viervoud gevormd wordt; wij weten, dat drie ontstaat uit 1 + 2; maar hoe ontstaat nu *twee?*

Door de eenheid, die zich tegenover zichzelve stelt $\frac{1}{1}=2$.

Tot de volgorde 1, 2, 3, 4 komen wij dus op de volgende wijze:

Vooreerst de eenheid 1;

Daarna een tegenstelling $\frac{1}{1}=2$.

Vervolgens de werking der tegenstelling op de eenheid 1+2=3.

Eindelijk de terugkeer tot de eenheid van eenen anderen graad, van eene andere octaaf, als ik mij zoo eens mag uitdrukken:

$$\frac{\overbrace{1.\ 2.\ 3}}{4}$$

Dit lijkt ons begrijpelijk genoeg, doch daar de kennis van deze volgorde een van de duisterste punten der occulte wetenschap is, zullen wij het voorbeeld van de familie nogmaals herhalen.

Het hoofd, de werkzame eenheid in eene familie is: *de vader* = 1

Het tweede hoofdbestanddeel, de passieve eenheid, is de moeder = 2

De wederkeerige werking, de tegenstelling, doet den derden term, het kind ontstaan = 3

Eindelijk keert alles terug tot de eenheid van een hoogeren graad, de familie = 4

(1) *Ombre idéale de la sagesse universelle*, par R. P. Esprit Sabathier (1679).

Deze familie werkt als vader, als actief beginsel op eene andere familie, en daardoor ontstaan de kasten of standen, waaruit de stam als eenheid van hoogere orde geboren wordt.

De eene stam werkt echter weder actief op een andere, die daaraan dus tegenovergesteld is; daaruit ontstaan de nationaliteiten, die de natie vormen.

Willen wij dit in eene serie uitdrukken, dan vinden wij:

EENHEID OF TERUGKEER TOT DE EENHEID.	TEGENSTELLING ANTAGONISME.	RESULTAAT OF ONDERSCHEIDING.
1. De eerste maatschappelijke molecule, de man.	2. Tegenstelling van deze molecule, de vrouw.	3. Resultaat, het kind.
4. Eenheid van hoogere orde, de familie, de drie vorige termen in zich bevattende.	5. Naijver, of antagonisme tusschen familiën.	6. Onderscheid tusschen familiën, kasten of standen.
7. Eenheid van hoogere orde, de stam, dedrie vorige termen in zich bevattende.	8. Naijver, of antagonisme tusschen stammen.	9. Onderscheid tusschen de stammen.
10. De Natie.		

Dergelijke seriën zijn er in groote hoeveelheid te maken, en wanneer wij dit door getallen willen uitdrukken, dan zien wij, dat de eerste term van ieder volgend drietal, dus de getallen 4, 7, 10, 13 enz., telkens de vorige getallen vereenigt tot eene eenheid van hoogere orde, onverschillig welke serie van denkbeelden wij ook nemen.

Deze serie van getallen is een van de beste sleutels voor hen, die de oude mysteriën willen ontsluieren; ik zal ze daarom opschrijven, doch nu alleen in getallen.

EENHEID OF TERUGKEER TOT DE EENHEID.	TEGENSTELLING ANTAGONISME.	WERKING DER TEGENSTELLING OP DE EENHEID.
1,	2,	3,
4,	—	—
—	5,	6,
7,	8,	9,
10,	11,	12,
—	—	—
1,	2,	3,

We hebben hier de eerste serie door streepjes van de volgende afgescheiden, om aan te toonen, dat zij compleet is in 4 termen en dat de volgende termen slechts herhalingen zijn in een andere octaaf.

In volgende stukken komen wij nog meermalen op deze serie van getallen en de denkbeelden, die er zich aan vastknoopen, terug, maar eerst moeten wij nog uitleggen, wat de teekens ${}^{1}{}_{1}^{0}$, ${}^{1}{}_{2}^{1}$, ${}^{1}{}_{3}^{2}$, in bovenstaande serie, kunnen beteekenen.

Daarvoor moeten wij u twee bewerkingen doen kennen, die door de ouden bij het gebruik der cijfers telkens in toepassing werden gebracht, nam.:

1°. *De theosophische herleiding.*

2°. *De theosophische optelling.*

De theosophische herleiding bestaat in het herleiden van getallen van meer cijfers, in getallen van één cijfer, door optelling der cijfers, waardoor het getal wordt voorgesteld, b. v.

$10=1+0=1$,

$11=1+1=2$,

$2596=2+5+9+6=22=2+2=4$,

$666=6+6+6=18=1+8=9$.

Hieruit vloeit voort, dat alle getallen niets anders zijn dan eene herhaling der negen eerste; maar wij hebben boven gezien, dat deze negen eerste eene herhaling zijn van de vier eerste, en deze zijn weder niets anders dan verschillende toestanden van de eenheid. Alle getallen, welke ook, zijn dus verschillende openbaringen van de eenheid.

2°. *Theosophische optelling.*

Deze bewerking bestaat in eene optelling van alle cijfers van de eenheid af, tot aan het getal, waarvan wij de theosophische waarde willen weten.

Zoo is $4=1+2+3+4=10=1+0=1$

$7=1+2+3+4+5+6+7=28=2+8=10=1$.

Deze twee bewerkingen, theosophische herleiding en optelling, zijn zeer gemakkelijk te leeren en onmisbaar voor ieder, die de Hermetische geschriften wil begrijpen. Zij

stellen, volgens de groote meesters, den weg voor, dien de natuur volgt bij alles, wat zij voortbrengt.

Laat ons nu een toepassing geven, van hetgeen wij boven als regel leerden.

Tot dat doel willen we het drievoud door middel van het viervoud tot de eenheid terugbrengen.

Drievoud = 3. Viervoud = 4.

3+4=7.

door theosophische optelling en herleiding:

7=1+2+3+4+5+6+7=28=10=1+0=1

dus 3+4=1.

Gaan wij nu nogmaals ons eerste voorbeeld na, waarin wij de cijfers in seriën gerangschikt hebben:

1.	2.	3.
4.	5.	6.
7.	8.	9.
10.	11.	12.
—	—	—
1	2	3

dan zien we telkens, na elke drie opklimmingen de eenheid terugkeeren. De cyclus (cirkelgang) begint telkenmale opnieuw, want 10, 11, 12 theosophisch herleid, doen weer 1, 2, 3 ontstaan.

Deze drie opklimmingen geven eene voorstelling van de drie werelden, waarin alles besloten is.

In de tweede plaats kunnen we opmerken, dat de getallen 1, 4, 7 en 10 uit de eerste verticale lijn, die wij eene voorstelling noemden van de eenheid in verschillende octaven, dit inderdaad is, want 1=1

4= 1+2+3+4= 10= 1+0= 1

7=1+2+3+4+5+6+7=28=2+8=10=1

10=1

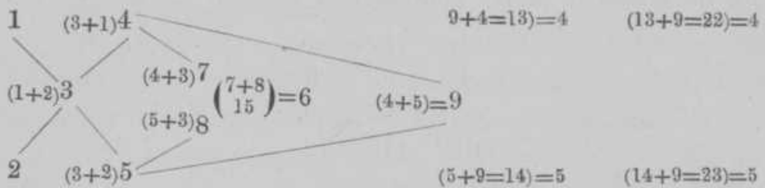
13=1+3=4=10=1

16=1+6=7=28=10=1

Men zou zoo tot in het oneindige kunnen voortgaan en

steeds de waarheid van deze wet moeten constateeren. Het belang er van zal ons evenwel eerst later duidelijk worden.

In het Hollandsch bestaat er, voor zooverre mij bekend is, geene geschikte lectuur over dit onderwerp. Verschillende werken van buitenlandsche schrijvers, b.v. die van Louis Lucas (1) over de physica en chemie, dat van Papus, getiteld „Le Tarot des Bohemiens" e.a. (1) zouden ons uitstekend tot leiddraad kunnen dienen. Ook de mathematische werken van Wronski (1), waarin de gronden geheel ontleend zijn aan de wetenschap der ouden, of de occulte wetenschap, verdienen in dit opzicht aanbeveling. In deze werken vinden wij dezelfde wet, op eene andere wijze voorgesteld:

Wij kunnen de getallen ook nog voorstellen door drie hoofd- en twee secundaire kolommen, de eerste zal ik met groote, de tweede met kleine cijfers aanduiden.

Hoofd kolom 1—4—(13)=4—(22)=4—(31)=4

\+

Secundaire kolom 7—(16)=7—(25)=7—(34)=7

Hoofd kolom 2—5—(14)=5—(23)=5—(32)=5

—

Secundaire kolom 8—(17)=8—(26)=8—(35)=8

Hoofd kolom 3————6————9

∞

Boven hebben wij gezien, dat het tetragram bestaat uit 4 cijfers, waarvan het 4e in zekeren zin eene herhaling is van het eerste. Evenzoo bestaat de naam dien de Hebreeërs aan de Godheid gaven uit vier letters, nl. Jod Hé Vau Hé (Jeve of Jehovah) de tweede wordt aan het slot nogmaals

(1) Allen uitgegeven te Parijs bij Carré.

herhaald. Waarom hier de tweede en niet de eerste herhaald wordt, zal u later duidelijk worden, wanneer wij wat verder zullen zijn doorgedrongen in de kennis der symboliek.

Indien wij terugzien op hetgeen wij thans van de oude wetenschap besproken hebben, dan merken wij op: dat in de oude tempels de wetenschap werd onderwezen, volgens eene bijzondere methode, de methode der analogie.

Vervolgens hebben wij ontdekt, dat deze methode berust op eene natuurlijke hiërarchie (rangschikking in verschillende graden), welke drie groote afdeelingen bevat; die der phenomena of verschijnselen, die der secundaire oorzaken en die der primaire oorzaken, of volgens Saint Yver d'Alreydre: die der Feiten, die der Wetten en die der Grondbeginselen, eene verdeeling, in de oude tijden aangeduid door de woorden: de drie werelden.

Het gebruik van het getal *drie* heeft ons geleid tot de studie van het speciale begrip, dat de oude wetenschap hechtte aan de getallen en daarbij hebben wij door de wijze, waarop het drievoud (de vereeniging van de drie eerste getallen) gevormd wordt, eene cyclische wet ontdekt, die heerscht bij de ontwikkeling van de getallen en van de geheele natuur.

De ontleding van deze wet heeft ons twee methodes tot het maken van berekeningen leeren kennen, welke den tegenwoordigen wiskunstenaars nog geheel onbekend zijn, methodes, welke in de oudheid gebruikt werden door Homerus, Mozes Pythagoras, de Alexandrynsche school en de Alchimisten: n. l. de theosophische herleiding en optelling.

En zoo zijn wij thans in het bezit van methodes, die ons misschien in staat zullen stellen verder te gaan. In een volgend artikel zullen wij trachten met behulp ervan door te dringen in de oude mysteriën, ten einde het geheim te ontdekken, dat de ingewijden achter een drievoudigen sluier voor de wereld verborgen hielden.

De Pers.

In het tijdschrift „Op de Grenzen van twee Werelden," van Mevr. Elise van Calcar, 14e jaargang, 10e afl. lezen wij een paar artikelen die wel der vermelding waard zijn.

In het eerste, getiteld: „Een paar kantteekeningen over het tiende Internationale Congres van Geneeskundigen" door Dr. B. Cyriax, jubelt de schrijver niet, zooals de bladen doen, over de gewichtige uitkomsten der beraadslagingen van de zesduizend Zeer Geleerde en Hooggeleerde Heeren, — meest specialiteiten — die daar vereenigd waren.

Hij stelt zich in de plaats van het lijdende publiek, dat vol verlangen en hoop de droeve blikken op dit doorluchtig lichaam slaat, en vraagt, of men in de kunst, om ziekten te genezen, daar eenige vordering gemaakt heeft. Is er nu hoop, vervolgt hij verder, voor de breede schaar, die onder de categorie van ongeneeslijken gebracht zijn? Doch het antwoord, dat hij zelf op deze vraag geeft, overtuigt ons van het tegendeel.

De leek, de gezonde zoowel als de zieke, moet thans wel recht bang te moede worden, daar hij niet begrijpt, hoe het in het vervolg nog mogelijk zal zijn voor het menschdom, om te kunnen leven. Volgens verklaring der vergaderde specialiteiten slikt de mensch met elken ademtocht, met elk druppeltje water, met elke bete broods, met vleesch, groente, ooft, ja zelfs met eieren een leger van levende wezens in, wier eenig doel het is, hem te vergiftigen, en geen enkele van al die doctoren is in staat, ons te verdedigen, of te beveiligen.

Een heele microscopische veestapel wordt in al zijne afgrijselijkheid, in zijne onuitroeibaarheid en hardnekkigheid aan den leek geopenbaard. De bacillen — zoo noemt men die wezens — hebben een zoo taai leven, dat men ze kan uitdrogen, verdrinken, braden en tot op zekere hoogte koken, zonder dat ze hun kostelijk leven en reusachtig voortplantingsvermogen verliezen.

Men bespreekt wel, hoe die vreeselijke vijanden der gezondheid opgekweekt, gekoesterd en te goed gedaan kunnen worden, maar men leert

geen enkel middel kennen, waardoor men die kwaadaardige bacterien zou kunnen vernietigen, zonder tevens het leven van den mensch te verwoesten.

En wat helpt het nu den lijder, of hij hoort, dat hij niet sterft aan de Aziatische cholera, en dus niet vermoord wordt door de komma-bacil, maar aan de cholera nostras, die misschien door een kommapunt-bacil, of door een punt-bacil wordt veroorzaakt.

Ook wijst de schrijver in zijn artikel er op, dat de medische wetenschap, als wetenschap en ook de chirurgie, wel vorderingen gemaakt hebben, maar vraagt onmiddellijk daarop, van welk nut het voor de lijdende menschheid is, dat de dokter de ziekte kent, als hij haar toch niet genezen kan, en veroordeelt ten zeerste, dat in de laatste jaren wel de medische wetenschap is beoefend, doch dat de kunst, om te genezen, geheel verwaarloosd is.

Vervolgens deelt hij mede dat prof. Catani op dat Congres een veroordeelend vonnis uitsprak over al de in de laatste jaren zoo hoog geprezen koortsmiddelen, zoowel de inwendig toegediende, als de aanwending van koude baden.

Het is te begrijpen, dat deze mededeeling een groote opschudding op het Congres te weeg bracht te meer nog, omdat prof. Catani beweerde, dat koorts geen ziekte op zichzelve is, maar een noodzakelijk gevolg van den strijd der natuur tegen de ziekte. Toch is deze bewering niet nieuw, want zij was reeds vele jaren geleden bekend aan magnetiseurs, homoöpaten, hydropathen enz.

Prof. Catani verklaart deze hypothese door aan te nemen, dat het levende lichaam een strijd voert tegen de veroorzakers van de ziekte, de bacillen, en zegt, dat de ziekte geneest, wanneer het menschelijk lichaam de overwinning behaalt, en dat de lijder sterft, wanneer de micro-organismen zegepralen.

Ziehier den hoofdinhoud van het stukje van Dr. Cyriax, waaraan ik nog de opmerking meen toe te moeten voegen, dat de voordracht van prof. Catani ten duidelijkste het nut der magnetische behandelingswijze aantoont, omdat deze in hoofdzaak daarin bestaat, dat de magnetiseur zijn eigen gezonde levenskrachten, die hij voortdurend uit de omringende natuur put, doch in zijn lichaam verfijnt en daardoor werkzamer maakt, op den lijder overbrengt. Hij helpt dus de levenskracht van den lijder in den strijd tegen de ziekten-oorzaken.

Het magnetisme moet dus een veel sterker geneesmiddel zijn, dan eenig ander thans bekend medicament, en dat dit werkelijk het geval is, bewijst Mevr. van Calcar in een volgend stukje, getiteld: Genezende Mediums, waarin zij spreekt over de wonderlijk klinkende genezingen van Alphonse Montaud in Frankrijk en van Terese Urrea in Mexico, genezingen, die alleen te verklaren zijn door aan te nemen, dat deze personen door hunnen reinen levenswandel in staat zijn, het aardsche

fluïde in zeer verfijnden en krachtigen toestand op de patienten over te dragen.

Wanneer wij nu bedenken, dat alleen een reine levenswandel de werking van dit fluïde genoegzaam versterkt, om daardoor genezend te kunnen werken, dan kunnen wij het niet genoeg betreuren, dat de Nederlandsche wetten alleen aan personen, die bepaalde examens gedaan hebben, machtiging geven de geneeskunde uit te oefenen, zonder dat men zelfs onderzoekt, of zij wel zorg dragen nooit door middel van medicijnen schadelijk op de gezondheid der lijders te werken, terwijl de toepassing van een onschadelijk en krachtig geneesmiddel door die wetten belet, of belemmerd wordt. Waarom toch mag men in Nederland de voorschriften, ons in den bijbel gegeven, niet opvolgen? (Markus 16 vrs. 18). Men hecht tegenwoordig in bijna alle vakken alleen waarde aan eene eenzijdig wetenschappelijke vorming en vergeet, dat een zedelijke vorming noodzakelijker is.

Gedachten en Spreuken.

Wat men kent, vreest men niet; wat men niet vreest, heeft men reeds overwonnen.

***

Het leven is geen rust; het is arbeid en strijd.

***

Vosmaer.

De wereld noemt dwaas, wat buiten model is; daarom worden geniën dikwijls voor dwazen gehouden.

***

Het woord der waarheid is de wetenschap; de waarheid van het woord is God. Kabbala der Zigeuners.

***

In de kracht en het wezen der ziel, ligt het vermogen, om te werken op de grondstof (huli) der wereld. Zij kan de eene vorm (zurah) vernietigen en de andere doen ontstaan; door zijne inbeeldingskracht (machsehaba) alleen, is de mensch reeds in staat andere wezens te benadeelen en zelfs menschen te vermoorden. Kabbala.

Toespraak

BIJ DE OPRICHTING VAN EEN THEOSOPHISCH GENOOTSCHAP

op 1 Nov. 1890, gehouden door Dr. L. L. Plantenga

Waarde Vrienden!

Van harte heet ik U welkom en verheug mij over Uwe opkomst. Mijn innigste wensch is, dat deze bijeenkomst aanleiding moge geven, tot het oprichten van een genootschap, dat èn voor de leden èn voor de maatschappij rijke zegeningen zal afwerpen; een genootschap, dat zich ten doel moet stellen, al de tegenwoordige detail-wetenschappen, zoowel de positieve, als de bespiegelende, tot een geheel te vereenigen. En dit doel kan bereikt worden door de beoefening eener wetenschap, die de synthese, den band vormt, waardoor het zintuiglijk-waarneembare verbonden wordt aan het zintuiglijk-niet-waarneembare, de phenomena en de noumena.

De wetenschap dan, die dus ook de positieve wetenschappen met het geloof verbindt, was oudtijds bekend aan Indische, Egyptische, Assyrische, Grieksche en Chineesche priesters, en zou volgens verschillende mededeelingen ook nu nog bekend zijn bij sommige Indische priesters, met name de Mahatma's. Ik zelf ken haar nog slechts voor een klein gedeelte, doch dit weinige is reeds zoo belangrijk, dat het mij een ware voldoening zal zijn, aan anderen mede te kunnen deelen, wat mij er van bekend is. Het liefst doe ik dit evenwel in een genootschap, omdat ik dan nog eens hopen mag, ook nu en dan van anderen, die aan dezen tak van studie bijzondere zorg gewijd hebben, iets te leeren.

Aan de bedoelde wetenschap kunnen we verschillende

namen geven. Sommigen noemen haar Occultisme, omdat zij oudtijds als een diep geheim bewaard werd, anderen Theosophie, of Goddelijke wetenschap; (1) een voornaam gedeelte daarvan wordt Magie, of koninklijke kunst geheeten.

Door die wetenschap leeren wij o. a. verschillende natuurwetten kennen, waaraan de hedendaagsche materialistische geleerden nooit gedacht hebben; zij maakt ons bekend met de wet der drieëenheid, de wet der analogie of overeenkomst, de wet voor de doordringbaarheid der stof en vooral met de wet der solidariteit, d. i. het nauwe verband tusschen alles, wat bestaat. Ik noem deze wet de voornaamste, omdat zij ons leert, dat wij niet gelukkig kunnen worden, tenzij wij het belang van anderen evenzeer behartigen, als eigen voordeel; omdat ze ons doet begrijpen, waarom het nauwkeurig nakomen van al Jezus' lessen, in hoofdzaak overeenkomende met die van Hermes, Buddha, Zoroaster, Mozes en andere ingewijden. ons gelukkig moet maken, zoowel in dit, als in het volgend leven.

Die wetenschap leert ons ook, dat de Hemel geene plaats is, maar een toestand van onzen geest en dat wij dus reeds in den Hemel kunnen toeven, terwijl wij nog in het stoffelijk lichaam rondwandelen; zij doet ons verscheidene gebreken opmerken in onze staatsregeling, in onze maatschappelijke toestanden, in ons onderwijs; zij leert ons de oorzaken van ziekten, van armoede, van geluk en van tegenspoeden kennen; zij leert ons ook de beteekenis van de verschillende symbolen, zoowel kerkelijke, als maçonnieke en toont de overeenkomst er van aan. Zoo vinden wij, om een voorbeeld te noemen, den bisschopsstaf, den avondmaalskelk, het kruis en den ouwel terug in het oorspronkelijk kaartspel, eene verzameling van symbolen, die allen in verband staan met het woord Jeveh (יהוה) of Jehovah, zooals men het gewoonlijk uitspreekt.

(1) Het woord Goddelijke wetenschap beteekent niet de wetenschap van God, maar die van de mindere Goden, of wel die van de Engelen, of verheven Geesten. Het is een Grieksch woord en de Grieken hadden, zooals bekend is, vele Goden.

Om u een klein bewijs te geven van den invloed, dien de theosophie op de wetenschap en de maatschappij in het algemeen kan uitoefenen, zal ik u iets mededeelen van haar belang voor de geneeskunde.

De tegenwoordige medici letten alleen op het lichaam en meenen met behulp van microscoop en scheikunde een zeer goed begrip te hebben gekregen van de verschillende oorzaken van ziekten. Enkele malen spreken zij van ptomaïnen, of rottingsvergiften, maar als oorzaak voor de meeste kwalen heeft men allerlei soort bacteriën gevonden. Aan die bacteriën wordt dus de oorlog verklaard, maar daarbij blijft het, want de wapenen, waarvan onze geneeskundigen zich moeten bedienen, zijn bijna alle onschadelijk voor den vijand.

De bacteriën hebben een zoo taai leven en een zoo reusachtig voortplantingsvermogen, dat wij ze in het lichaam niet kunnen dooden, zonder tevens den mensch zelve, bij wien ze zich genesteld hebben, om het leven te brengen. Daarbij zijn zij zoo klein en zoo licht, dat ze door de lucht en door allerlei voorwerpen, zelfs door brieven, verspreid kunnen worden. Hierbij komt nog, dat één enkel dergelijk organisme voldoende is, om bij den mensch de gezondheid te ondermijnen, ja, om hem zelfs te dooden, daar het binnen enkele dagen millioenen afstammelingen heeft.

In Nederland heeft men nog getracht de verspreiding dier bacteriën tegen te gaan, door op de deur der woningen, waarin hare tegenwoordigheid geconstateerd is, brieven aan te plakken met het opschrift: *Besmettelijke ziekte* enz., maar de ondervinding leert, dat ook dit geen afdoende maatregel is.

Gelukkig in de keuze der middelen ter voorkoming van besmettelijke ziekten zijn dus de medici in dit opzicht niet geweest, en bij de behandeling der kwalen gaat het hun gewoonlijk niet beter. Ieder rechtschapen geneesheer zal erkennen, dat hij bij slepende ziekten in den regel niet kan helpen, en heel dikwijls recepten schrijft, om den lijder te vreden te stellen.

Bij acute ziekten meenen velen, dat de koorts den lijder verzwakt en ten gronde richt, daarom trachten ze die op allerlei wijzen, door temperatuurverlagende middelen te bestrijden. Anderen daarentegen noemen de koorts een natuurlijk geneesmiddel, een gevolg van den strijd van eigen levenskracht tegen de levenskracht van andere organismen, die ons lichaam willen sloopen, en betwijfelen dus het nut dier temperatuurverlagende middelen.

Wat leert nu het occultisme?

De mensch bestaat volgens die leer uit drie gedeelten: lichaam, geest en iets, wat die twee verbindt: het perisprit, of astrale lichaam, dat met den geest vereenigd, de ziel vormt. Dat astrale lichaam wordt aanhoudend vernieuwd, of ontvangt althans aanhoudend nieuwe krachten uit het magnetisch fluïde, of astrale lichaam der aarde.

Verder leert ons die wetenschap, dat de geest reeds bestond, voordat het stoffelijk lichaam er was; dat zij het is, die het stoffelijk lichaam vormt, en dat dit laatste dus sterker en gezonder zal zijn, naarmate de geest meer ontwikkeld is en haar perisprit gemakkelijker kan vernieuwen. Vandaar dan ook, dat versche lucht zoo'n krachtig geneesmiddel is, zij toch is het verbindingsmiddel tusschen ons perisprit en dat der aarde.

Later kom ik op dit punt nog nader terug, want het geneeskundig gedeelte van de occulte wetenschap heeft voor mij eene bijzondere aantrekkelijkheid. Ik wil u echter wel belooven, dat ik ook de andere onderdeelen niet vergeten zal, want we moeten trachten, althans een overzicht van het geheel te krijgen.

Hoewel de beoefening dezer wetenschap natuurlijk eenige inspanning van onzen geest noodzakelijk maakt, is toch eene zoogenaamd wetenschappelijke voorbereiding daarvoor niet noodig. In sommige opzichten werkt die zelfs schadelijk, want het is niet gemakkelijk ons los te maken van eenmaal opgevatte veroordeelen. Vermoedelijk zinspeelde Jezus reeds hierop, toen hij zeide: „Wanneer Ge niet wordt, als

een dezer kinderkens, Ge zult het koninkrijk Gods geenszins zien."

Ik hoop, dat er weldra verscheidene redenaars zullen gevonden worden, die ons met hunne theosophische kennis willen voorlichten. Zoolang dit niet het geval is, ben ik bereid eenmaal per maand eene korte voordracht te houden, welke daarna besproken kan worden.

Velen uwer zouden misschien gaarne gezien hebben, dat ik deze vergadering met een gemeenschappelijk gebed had geopend. Ik heb dit niet gedaan, omdat sommigen uwer het wellicht bespottelijk zouden vinden. Het zou dan eene bloote formaliteit worden en daarom stel ik u voor, ieder voor zich zelven Gods zegen af te smeeken over deze en de volgende bijeenkomsten. Wij kunnen dit zeer goed doen, zonder door eenig uitwendig teeken te toonen, dat wij ons hart verheffen, om in gemeenschap te treden met den Schenker aller dingen, met den Opperbouwheer van het Heelal, met den God, dien de Theosoof vereert in de natuur, in den mensch, in de wereld, in het heelal, in God.

Thans meen ik u eenigszins te hebben uitgelegd, wat mijn doel is bij de oprichting dezer vereeniging, en stel dus voor, allen, die mij willen helpen in deze poging, met mij een genootschap op te richten, met het doel, om door verspreiding van de theosophische wetenschap, ware humaniteit te bevorderen.

Gedachten en Spreuken.

De tegenspraak der geleerden is mij even onverschillig, als hunne erkenning, of hun zwijgen. HELLENBACH.

* * *

Denk er aan, dat de natuur u twee ooren gaf en slechts eenen mond. PYTHAGORAS.

Kerstmis.

I.

Cosmische sleutel: 25 December.

Ademtocht, opeenhooping van fluïde, stroom van hulp, van genade, van verlossing, die op aarde neerdaalt. Het manna is gegeven, iedereen kan er zich van bedienen, hij kan er een goed gebruik van maken, hij kan het in zich opnemen, om zijn leven te zuiveren en te vernieuwen.

II.

Menschelijke sleutel: Middernacht.

Terwijl de geheele natuur in stille rust is gedompeld, kan de mensch het gemakkelijkst tot zichzelven inkeeren en zichzelven terug vinden. Wanneer hij het wil, hoort hij op dat oogenblik de stem, die vrede en moed geeft.

III.

Goddelijke sleutel. De geboorte.

Alleen in tijden van smart wordt de Goddelijke geest in den mensch geboren. Uit Chrestos moet Christos ontstaan; na de zelfopoffering komt de verheerlijking.

Opdat de opoffering rijke vrucht zal dragen, moet zij geheel vrijwillig zijn.

Wees gezegend, gij allen die mij doet lijden! Gij zijt de ware Godsgezanten tot mijne verlossing. Neen! ik haat u niet, ik bemin U, ik dank U, op mijne beurt wil ik U ook wel doen, zoodra ik daartoe de gelegenheid zal vinden.

God! Ik zal Uwe geheimzinnige bedoelingen volbracht hebben, zoodra ik het kwaad, dat anderen mij aandoen, met goed zal hebben vergolden.

Grondbeginselen der Geheime Wetenschap.

Naar het Fransche boekwerk „*Traité élementaire de science occulte*" van Papus.

3e Hoofdstuk.

HET GROOTE GEHEIM VAN HET HEILIGDOM.

De eenvoudigste deelen, waaruit het menschelijk lichaam is opgebouwd, heeten cellen. Van elk voorwerp kunnen we die eenvoudigste samenstellende deelen opsporen en daardoor tot de ontdekking komen, dat de menschheid uit sociale moleculen, of menschen, de wereld (1) uit hemellichamen en het Heelal uit werelden bestaat.

Maar cel, menschheid, hemellichaam, wereld en Heelal zijn alle slechts verschillende octaven van de zelfde Eenheid.

Zien wij niet, dat de cellen zich met elkaar verbinden, om een orgaan te vormen, dat de organen zich hiërarchisch (zie blz. 125) vereenigen, om stelsels (2) uit te maken en dat deze weder het individu samenstellen?

Cel;
Orgaan;
Stelsel;
Individu.

Ziedaar de opklimming der deelen, die in physischen zin, den mensch samenstellen. Maar de mensch is weer niets anders, dan eene cel van de menschheid. Zoo kunnen we voortgaan en overal, hoe groot de uitgebreidheid van de door

1) Papus geeft den naam van wereld aan een zonnestelsel en van Heelal aan een stelsel van zonnestelsels, wentelende om een centrale zon. Niemand verwondere zich dus, wanneer hieronder gesproken wordt over Heelallen. Vert.

(2) b v. Het spierstelsel, het zenuwstelsel enz.

ons beschouwde voorwerpen ook zijn moge, zullen we een dergelijke opklimming waarnemen.

De menschen vereenigen zich tot eene familie, verschillende familiën vormen te zamen een volk, terwijl de menschheid wederom bestaat uit de gezamenlijke volken.

Mensch;

Familie;

Volk;

Menschheid.

Maar is de menschheid weder niet eene cel van het dierenrijk? En is het dierenrijk niet één van de drie natuurrijken der aarde?

Ziet, hoe de manen zich rangschikken om de planeten en de planeten om de zonnen, om zonnestelsels te vormen, doch de zonnestelsels zelve, zij zijn niets anders dan cellen van het Heelal, die in vlammend schrift de eeuwige wetten der natuur in de oneindige ruimte opteekenen.

Overal ziet men dezen mysterieusen voortgang, die rangschikking van lagere Eenheden, om eene hoogere Eenheid te vormen, die universeele opeenvolging van seriën, die seriatie, om het met een enkel woord uit te drukken, uitgaande van het atoom, om op te klimmen tot het Hemellichaam, tot de wereld en verder tot die Hoogste Eenheid, waarom de Heelallen zich wentelen.

Alles is analoog; de wet, die de Hemellichamen beheerscht, bestuurt ook het leven van het nietigste insect.

Wanneer wij een studie maken van de wijze, volgens welke de cellen zich groepeeren, om een orgaan te vormen, dan leeren wij tevens inzien, hoe de natuurrijken gezamenlijk de aarde uitmaken, of de individu's zich vereenigen tot familiën, de organen van de menschheid.

Indien wij nagaan, hoe elk stelsel van ons lichaam gevormd wordt door organen, dan leeren wij tevens begrijpen, hoe eene natie uit familiën, eene wereld uit planeten is samengesteld.

Weten wij ten slotte, hoe een mensch bestaat uit verschil-

lende stelsels, dan kennen wij ook de samenstelling van het Heelal uit werelden en van de Menschheid uit volken.

Dit alles is analoog: weten wij het geheim van de cel, dan kennen wij ook dat der Godheid.

Het volmaakte is overal en in alles.

De methode door analogie openbaart zich hier in al hare heerlijkheid.

Indien dus de mensch eene cel is van de menschheid, dan is de menschheid een orgaan van een bezield lichaam, dat aarde heet. En zou dan de aarde niet een werktuig zijn van de nog meer verhevene wereld, waarvan de Zon het hoofddeel is, evenals de hersenen dit zijn van den mensch?

Op hare beurt maakt deze wereld zelve weder eene lagere serie uit van het wezen der wezens, van den Macrocosmos, waarvan de Heelallen de werktuigen zijn.

Ziedaar de resultaten van de onderzoekingen, waarmede men zich in de oudheid bezig hield. En wanneer de leerling nog niet in voldoende mate ontwikkeld was, om met al de kracht zijner intuitie zich te verplaatsen in het centrum der centra van het Heelal, wanneer hij den raad van Pythagoras:

„Opdat gij u verheffende in de schitterende aether
„Te midden der onstervelijken zelf een God zoudt zijn".

niet kon opvolgen dan verdiepte hij zich, sterk door zijne methode, in de studie van het oneindige.

Het leven circuleert in de cel, het circuleert in den mensch; van waar komt dit?

De cellen van het menschelijk lichaam liggen onbeweeglijk in de organen, maar de levensstroom, voortgedreven met het bloed, dringt er voortdurend voorbij. Uit dien stroom nemen zij, wat zij noodig hebben, om hare functiën te kunnen verrichten. Deze stroom is overal dezelfde, doch de cel wijzigt die naar behoeften; eene kliercel put er de noodige kracht uit,

om het speeksel, de gal, het maagsap af de scheiden; eene spiercel ontleent het vermogen, om zich samen te trekken, aan dienzelfden stroom, welke zoeven verschillende afscheidingen deed ontstaan; en in een zenuwcel zien wij dienzelfden stroom in verstand overgaan.

Is het mogelijk, dat door eenzelfde kracht, eenvoudig door de verschillende vormen der organen, het leven veranderd wordt in krachten van zoo uiteenloopenden aard?

Bij dit vraagstuk sluit de Egyptenaar zich op in het laboratorium van den tempel, en ziet daar, dat een straal wit licht, door een prisma gebroken, verandert in veelkleurige stralenbundels.Die kleuren verschillen, naarmate de hoeken waaronder de stralen het glas verlaten, meer of minder verschillen van den hoek van inval, of naarmate de eene straal een dikker gedeelte van het prisma doorloopt, dan de andere. Deze proef is hem voldoende. Hij begrijpt.

Vergelijken wij nu het leven, dat door den mensch circuleert, bij het witte licht, dat door het prisma straalt, de organen bij de verschillende gedeelten van het prisma. De straal wit licht gaat door het glas en alle deelen dragen bij, om dat licht te breken en te verdeelen, evenzoo stroomt het leven door den mensch en al de organen werken er op. Hier een orgaan, waarvan de stof grover is, het komt overeen met de basis van het prisma, de lagere kleuren komen voor den dag of liever de minder fijne afscheidingen; daar een orgaan, waarvan de stof zoo fijn mogelijk bewerkt is, dit komt overeen met den top van het prisma, de bovenste kleuren ontstaan, het verstand wordt geboren.

Ziehier de grondbeginselen der occulte (geheime) geneeskunde (1). Maar, zoo vraagt ge, die levensstroom, vanwaar komt die dan toch? Uit de lucht, waar de bloedlichaampjes hem opzoeken, om hem door het geheele organisme voort te dragen.

Schitterender nog dan dit alles, vertoont zich die heerlijke Eenheid in de voortbrengselen van Osiris-Isis.

---

(1) Verder ontwikkeld in *la medicine occulte* de Louis Lucas.

Alles, wat leeft op aarde, ontleent het leven aan een stroom, die zich over deze planeet verspreidt.

De mensch haalt adem en hierdoor wordt het leven der aarde omgezet in menschelijk leven, evenals dit menschelijk leven in de schedelholte tot hersen-leven, in de lever tot lever-leven, enz. overgaat.

Bij het dier verandert evenzoo de levenskracht der aarde in dierlijk leven. Ook de plant put haar eigen leven uit deze gemeenschappelijke bron; zelfs de mineralen doen dit, terwijl zij door kristalisatie, of op andere wijze gevormd worden.

Altijd en overal vinden wij de mathematisch juiste analogie met het witte licht en het prisma. Elk wezen stelt een gedeelte der gebroken lichtstralen voor.

Maar de aarde zelf, ontleent zij niet haar leven aan den levens- en lichtstroom, waarin zij zich bevindt?

De zon verspreidt in rijke mate het zonneleven over de planeten van het zonnestelsel en elk van die planeten verandert dit zonneleven in eigene levenskracht.

En de zon zelf, put zij weder niet het leven, het licht, de warmte en de electriciteit, welke zij meedeelt, uit het Heelal, waarvan zij een deel uitmaakt?

Verwondert het u nu, lezer, dat de Egyptische priester, eenmaal deze verheven synthese begrepen hebbende, vervult van bewondering en vereering, biddend ter nederknielt? Hij bewondert zijn eigen leven; een leven dat aan de aarde ontleend is, dat de zon gaf aan de aarde, nadat zij het zelve ontvangen had van het Heelal, dat het op hare beurt weder dankte aan het Wezen der Wezens, het mysterieuse, onvergankelijke middelpunt, waarvan de Heelallen zijn uitgegaan: de levende en levenwekkende Eenheid, Osiris-Isis, zetelende in eeuwige vereeniging. Hij knielt neder en aanbidt God in zich zelven, God in de wereld, God in het Heelal, God in God.

En zou nu het leven, dat wij overal aantreffen niet onderworpen zijn aan de algemeene wetten?

Elk verschijnsel, welk ook, het vertoont altijd en overal

den drievoudigen oorsprong. Ook de seriën, kunnen altijd worden gerangschikt volgens de geheimzinnige wet:

Actief.	Passief.	Onzijdig.
Positief.	Negatief.	Evenwicht.
+	—	∞

De man, die als heer en meester gebiedt in het huisgezin, waarvan hij het positieve element uitmaakt, moet buigen voor de wetten van den staat en daardoor negatief worden.

De aarde, welke alle wezens en voorwerpen aan hare oppervlakte tot zich trekt en in zich opneemt. handelt alzoo *actief*, doch gehoorzaamt aan de aantrekking der zon, en is daardoor *passief*.

Wij zien dus, dat de hoogere seriën de lagere in zich opnemen, doch dat de eerste zich als lagere seriën doen kennen ten opzichte van nog hoogere, enz., tot in het oneindige toe. (1)

De warmte doet zich positief kennen in het warme, negatief in het koude, neutraal in het lauwe.

Het licht is positief in het heldere, negatief in de duisternis, in evenwicht in het halfdonker.

De electriciteit is positief in de positieve, negatief in de negatieve uiting dier kracht; zijn beide krachtsuitingen met elkander in evenwicht, dan noemt men haar onzijdig.

Maar zijn warmte, licht en electriciteit wel iets anders, dan drie verschillende toestanden der kracht? (2)

Datgene, waarvan het positief zich doet kennen als warmte, het negatief als electriciteit en de evenwichtstoestand als licht, is de kracht van onze wereld.

---

(1) Louis Lucas, 3e loi du Mouvement.

(2) In de natuur is de electriciteit slechts eene afdeeling der kracht evenals in het zonnespectrum het rood eene nuance (schakeering) is.

Electriciteit, warmte en licht zijn drie duidelijk uitgedrukte verschillende toestanden van de beweging, terwijl de daartusschen gelegen nuances talloos zijn. (Louis Lucas).

Wanneer wij het gebied der physica verlaten en ons bezighouden met chemische proeven, dan merken we op, dat de zuurstof zich begeeft naar de pool der beweging, de waterstof naar die van den weerstand en de stikstof nu eens naar de eene, dan weder naar de andere, al naar gelang de rol, die het in de verbindingen te vervullen heeft. Volkomen hetzelfde kunnen wij waarnemen bij de andere lichamen, bij de metalen en de metalloïden. Overal vinden wij de zuurvormende beweging, de alcaliseerende rust en het evenwicht tusschen beide, vertegenwoordigd door de zouten. (1)

Wanneer wij nu opklimmen van reeks tot reeks, van wereld tot wereld, van Heelal tot Heelal, tot in de hoogste sferen, waarheen de verbeelding ons kan voeren, dan zien wij eene *krachts Eenheid*, welke zich tegenover zichzelven stelt, om in de activiteit ervan de beweging te scheppen en passief, de stof (2) te doen ontstaan, terwijl de evenwichts toestand alles omvat, wat begrepen is tusschen de deelbaarheid en de eenheid.

De kracht klimt dus op van den meest vasten, meest dichten toestand af, tot aan de meest verheven vormen van het verstand, van het genie, tot aan den oorsprong, God, in actieven toestand den Vader of Osiris genaamd, in passieven toestand de Zoon of Isis, en in staat van evenwicht de Heilige Geest of Horus, te zamen de verheven Drie-eenheid, de oorzaak van alles (3).

Hierin nu vinden wij een van de grootste geheimen van

---

(1) Louis Lucas, *Chimie nouvelle* p. 282.

(2) De stof is niets anders, dan eene weerstand, en vormt, als zoodanig, in zekeren zin ook eene kracht, want alleen krachten zijn in staat, om weerstand te bieden. Volgens deze beschouwing ontleent de stof haren oorsprong aan dezelfde Eenheid, als de oorspronkelijke, of elementaire beweging. Het woord stof is de uitdrukking voor den passieven toestand der beweging, evenals het woord kracht er de activiteit van aanwijst.
(Louis Lucas.)

(3) Zie de werken van Christian, Eliphas Levi en vooral Lacuria, aangehaald in *l'occultisme contemporain*.

het Heiligdom, de oorsprong van alle wonderen, die gebeurd zijn, die gebeuren en die nog zullen gebeuren.

Het bestaat in de kennis van het werkzame beginsel, dat onveranderd telkens weêr op eene andere wijze werkt, n.l. het Telesma van Hermes, de slang van Mozes en van de Hindoes, het Azoth van de Alchimisten, het Astrale licht van de Martinisten, (1) van de Spiritisten en van Eliphas Levi, het Magnetisme van Mesmer, en de Beweging van Louis Lucas. Deze heeft de drie wetten ontdekt, welke het besturen en aangetoond, hoe wij die kunnen toepassen bij de studie der positieve wetenschappen.

Wij hebben nu de verschillende wijzigingen leeren kennen, waardoor deze universeele kracht het leven wordt van elk wezen. Laat ons thans de ontwikkeling ervan nagaan in de drie phasen, waarin zij zich openbaart.

In de eerste phase is het passief sterker dan het actief, en het resultaat moet dus zijn eene passiviteit, eene materialisatie, eene verwijdering van de Eenheid naar het Veelvoud (2).

In de tweede phase zijn actief en passief met elkaar in evenwicht. We ontdekken de rangschikking in graden, de termen van lagere orde bewegen zich om de hoogere, de seriën ontstaan.

In de derde phase wint het actief het van het passief, en de ontwikkeling van het Veelvoud naar de Eenheid is hiervan het gevolg.

Involutie, of voortgaande materialisatie;

Evenwicht;

Evolutie of voortgaande spiritualisatie;

Ziedaar de drie wetten der beweging.

Van het mysterieuse centrum, waarin wij ons de onuitsprekelijke, de onbegrijpelijke *En suph Parabrahm* denken, straalt eene kracht uit in het oneindige. Deze kracht, evenals

(1) Een geheim genootschap, dat zich vooral bezig houdt met de studie der Gnosis (de kennis van het wezen en de oorsprong der dingen, de kennis van God).

(2) Zie *Eureka* van Edgar Poë, en *Chimie nouvelle* van Louis Lucas.

de oorsprong samengesteld uit actief en passief, zal een resultaat opleveren, verschillend, naarmate het actief, of het passief den boventoon voert bij de handeling.

De kracht verwijdert zich van de Eenheid, om door verdeeling in het Veelvoud over te gaan, daardoor heerscht het passief, de Schepper van het veelvoud. De productie is bovenal passief, stoffelijk; de kracht materialiseert zich. (1)

Het verstand omkleedt zich langzamerhand met een stoffelijk lichaam, dat in den beginne overeenkomt met dien toestand der stof, welke het meest nabij is aan de essence (geest): de stralende stof.

Op dit oogenblik doorklieft eene massa, verbazend groot voor het menschelijk begrip, oneindig klein in de oogen van den Oneindige, de ruimte. Op de lagere planeten van de werelden, waar zij op hare baan door heen loopt, wordt ze met werktuigen waargenomen en van de hoogte der observatoriums verkondigt men den stervelingen: „Eene komeet is aan den Hemel zichtbaar."

---

(1) Onlangs las ik eene brochure, waarvan de schrijver de uitspraak van Plotinus, welke luidt: „de natuur is door den duivel geschapen, het bovennatuurlijke is van goddelijken oorsprong", eene dwaasheid noemde.

Wanneer wij echter in verband met het bovenstaande ook in God eene Drieëenheid erkennen; wanneer wij bedenken, dat ook in Hem het Actief en het Passief, het zoogenaamd goede, en het zoogenaamd kwade (voor God bestaat er geen goed of kwaad, omdat het ééne noodig is voor het bestaan van het andere), het vereenigende en het verdeelende grondbeginsel tot eene Eenheid versmolten zijn, en wanneer wij dan, zooals men gewoon is, het Actieve, het goede, het vereenigende grondbeginsel God noemen; en ons het passieve, het kwade, het verdeelende grondbeginsel als den duivel voorstellen, dan blijkt uit het hier gezegde, dat de uitspraak van Plotinus volstrekt niet vreemd moet geklonken hebben in de ooren van hen, die de esotérische beteekenis der symbolen kenden, die de beteekenis begrepen van het zegel van Salomo, (twee ineengevlochten driehoeken, een lichte en een donkere, (zie titel) die aantoonen dat er in de natuur, in het Heelal, in God evenwicht moet bestaan, tusschen licht en donker, tusschen kracht en stof, tusschen goed en kwaad), en ook thans niet vreemd zal klinken in de ooren van de adepten, de ingewijden in de *Magie*, of *koninklijke kunst*.

Op de hoogere Planeten van deze werelden buigen zich de onsterfelijken en aanbidden eerbiedig het goddelijke licht, waaruit de terugkeer tot de Eenheid moet geboren worden. Zij buigen zich neder, onder den uitroep: Eene uitstraling van den Geest Gods doorklieft ons zonnestelsel! (1)

De materialisatie neemt intusschen meer en meer toe, naarmate de massa zich verder van de Eenheid .verwijdert. De stof wordt gasvormig en vult een groot gedeelte der massa, die op eenig punt in de ruimte gedeeltelijk hare oorspronkelijke snelheid verliest. De geleerde, die het opmerkt, verkondigt aan de stervelingen het ontstaan van een nevelvlek, van een nieuw planetenstelsel; de onsterfelijken zien er de geboorte van een God in.

De meest passieve toestand is geboren; de vaste opeenhoopingen van stof zijn ontstaan. Nu begint evenwel de actieve kracht zich weder te ontwikkelen, om evenwicht te maken met de passieve. Het leven hoopt zich op in het centrum van een systeem, in eene zon, en de planeten ondervinden des te meer den invloed er van, naarmate zij er naderbij komen en minder stoffelijk zijn, evenals de zon in sterkere mate den invloed ondervindt van het levensbeginsel, vanwaar zij is uitgegaan, naarmate zij er dichter bij is.

Langzamerhand krijgt nu de actieve kracht weder het overwicht over de passieve; de planeten worden gerangschikt om een middelpunt, dat er overwicht op heeft: het levende wezen, dat men eene wereld noemt, is ontstaan; het heeft eene organisatie gekregen en ontwikkelt zich meer en meer,

---

(1) Daar het astronomisch is aangetoond, dat de meeste kometen een kringloop om de zon volbrengen, begrijp ik niet, wat den heer Papus bewogen heeft, eene dergelijke voorstelling van die Hemellichamen te geven. Als vertaler heb ik echter gemeend dit gedeelte niet te mogen overslaan, te meer, daar ik vooral in de laatste jaren heb leeren inzien, dat ik vroeger veel voor dwaasheid heb gehouden, wat mij later schoon en verheven bleek te zijn. Wat mij dus thans nog eene dwaasheid toeschijnt, kan zeer goed een waarheid zijn, welke mijn beperkt begrip nog te boven gaat.

om tot de Eenheid terug te keeren, vanwaar het is uitgegaan.

Op elk der planeten wordt op gelijksoortige wijze de wet herhaald, volgens welke de wereld is ontstaan. De zon verhoudt zich te hunnen opzichte op dezelfde wijze, als het levensbeginsel ten opzichte van de zon zelve. De planeten zijn des te meer materieel, naarmate zij verder van dit middelpunt verwijderd zijn. (1) Eerst eene vuurmassa, worden zij weldra gasvormig, dan vloeibaar en ten slotte komen er opeenhoopingen van vaste stof: het vaste land ontstaat. Daarna begint de ontwikkeling van de planeet. Zij nadert hare zon: het planetaire leven neemt eenen aanvang. De actieve kracht behaalt ook hier weder de overwinning op de passieve kracht, de stof.

De voortbrengselen van de planeet volgen dezelfde phasen, als zij zelve ondergaan heeft ten opzichte van de zon

Gedurende de vorming der vaste landen wordt de stof, waaruit ze bestaan met dezelfde kracht samengeperst, die oorspronkelijk ook de planeet vormde, en die kracht is zoo belangrijk, dat zij het inwendige van den bol een vuurmassa deed worden.

De eerste openbaring van de werking der aardsche levenskracht, of wat hetzelfde is, van de uitstralende levenskracht der zon, is de vorming der lagere metalen.

Evenals deze wereld en als elke planeet zich ontwikkelt, om in volmaaktheid haar Heelal meer en meer te evenaren

---

(1) Hoewel het er niet rechtstreeks staat, kan men toch met meer of minder groote waarschijnlijkheid afleiden, dat ook de bewoners van de planeten minder volmaakt moeten zijn, naarmate zij verder van de zon verwijderd zijn. Is dit juist, dan zijn de denkbeelden van Papus te dien opzichte geheel verschillend van die der meeste spiritisten, die meenen, dat de planeetbewoners volmaakter zijn, naarmate de door hen bewoonde bol verder van de zon verwijderd is. Dergelijk verschil in denkbeelden tusschen spiritisten en Occultisten zullen wij meermalen aantreffen en is hoogst nuttig, tot bevordering van het onderzoek.

en zich een ziel vormt, als centrum van alle planetaire zielen, evenzoo ontwikkelen zich de metalen, de laagste openbaring van het leven op de planeet, in den loop der eeuwen, om vereenigd, de ziel van de aarde te vormen; ook zij hebben in zekeren zin een ziel. Het metaal, eerst van zeer laag gehalte, neemt in waarde meer en meer toe, wordt allengs geschikter, om meer actieve kracht te ontwikkelen en eerst na verscheidene eeuwen begint het leven, dat eerst circuleerde in het lood, haren kringloop in het goud (1), de zon der metalen.

Op gelijke wijze gaat in den loop der tijden het leven vooruit van plant tot dier en na eenige duizenden jaren verschijnt de mensch, het meest verheven voortbrengsel, de zon van het dierenrijk, evenals het goud dit is van het rijk der mineralen.

De wet van vooruitgang vindt men in de geheele natuur, dus ook bij den mensch.

Voor wij verder gaan is het noodig, eerst eenige opmerkingen te maken ten opzichte van de verschillende wijzen van ontwikkeling.

Gaan wij een weinig met onze gedachten terug, dan herinneren wij ons, dat bij de schepping der wereld reeds andere werelden bestonden, die aan hare bestemming, de ontwikkeling naar de Eenheid, al in meerdere of mindere mate beantwoord hadden. Het ontstaan der werelden dagteekent dus van verschillende tijden.

Ook de tijd van het bestaan der planeten is verschillend en evenzoo die van de voortbrengselen daar van. Wanneer op de eene planeet het eerste spoor van het rijk der mineralen zich ontwikkelt, vindt men op andere verschijnselen van het dierenrijk, terwijl op nog andere reeds menschen worden aangetroffen.

---

(1) De grondslag van de leer der Alchimisten. Zie voor dit denkbeeld over de ontwikkeling van het leven in meer en meer volmaakten zin de aan de Hindoepriesters bekende wet van het Karma.

Evenals de planeten, hebben ook de vaste landen op dezelfde planeet verschillenden ouderdom. Op elk vast land treft men een menschenras aan, dat daarvoor dezelfde beteekenis heeft, als de zon voor een planeet. (1)

Uit het een en ander valt nu licht af te leiden, dat de ontwikkeling van de menschenrassen evenredig moet zijn aan den duur van het bestaan der vaste landen, welke zij bewonen (2).

Hetzelfde merken wij op in de familie, waar wij den voorvader zien, rijk aan ondervinding, maar gebogen door den ouderdom, terwijl de jongst geborene even onwetend als levenslustig is. Tusschen beiden vinden wij allerlei graden van ontwikkeling; de vader spreidt de mannelijkheid in zijne volkomene ontwikkeling ten toon, terwijl de grootvader den overgang vormt tusschen hem en den voorvader.

Kind, Vader, Grootvader, Voorvader vertoonen dus in de familie dezelfde opklimming, die wij in de geheele natuur terugvinden.

Alles, wat de natuur oplevert, blijkt bij voldoende nasporing te bestaan uit het lichaam, het leven of den geest en de ziel.

De ontwikkeling van het lichaam doet het leven ontstaan, de ontwikkeling van het leven vormt de ziel.

Laat ons de waarheid dezer mededeelingen toetsen aan het leven van den mensch.

Elk vastland wordt bewoond door een menschenras, de meest verheven vertegenwoordiger van de materieele ontwikkeling op de planeet.

Het menschelijk lichaam verdeelt men in buik, borst en hoofd. Aan elk van die deelen zijn ledematen bevestigd. De buik dient om het lichaam, de borst om het leven, het hoofd om de ziel te vormen.

---

(1) Sommige Indische priesters beweren, dat duizenden of tienduizenden jaren geleden achtereenvolgens het zwarte en koperkleurige ras deze aarde hebben bewoond, die toen eene beschaving hebben bereikt, verre verheven boven de tegenwoordige.

(2) Zie, *la Mission des Juifs* en de philosophische leerstellingen van de geheime wetenschap, verspreid door de Société Théosophique, waarvan het orgaan is *le Lotus*.

Het doel van elk wezen door de natuur geschapen is, om een kracht te doen ontstaan van hoogere orde, dan die, over welke het zelf heeft te beschikken. De delfstoffen ontvangen het aardsche leven en moeten het door ontwikkeling veranderen in plantaardig leven; de plant is de oorzaak van het dierlijk leven en dit doet het menschelijk leven geboren worden.

Het leven is aan den mensch gegeven, opdat hij het verandere in eene meer verheven kracht: de ziel (1)

De bestemming van den mensch is bovenal, om die ziel, waarvan in den beginne slechts de kiem aanwezig is, in zich te ontwikkelen, en is één bestaan daarvoor niet voldoende, dan moet de mensch bij herhaling in een stoffelijk lichaam leven. (2)

Dit denkbeeld, verborgen voor de oningewijden, treft men aan bij alle schrijvers, die zijn doorgedrongen in de kennis van de natuurwetten. Het is een van de voornaamste openbaringen, die in den tegenwoordigen tijd verspreid zijn door de studie van het esotérische (verborgen — alleen voor ingewijden bestemde) Boudhisme, doch in de oudheid was het meer algemeen bekend en zelfs enkele Westersche schrijvers waren er van op de hoogte.

Zoo doet God zelve onafgebroken, door de volkomen kennis van het volmaakte, het wezen, dat in zijne volmaakte essence op Hem gelijkt, meer en meer aan Hemzelven gelijk worden. Hieruit blijkt, dat God steeds Zijne eigene schepping onsterfelijk maakt. Omdat nu de mensch geschapen is naar Gods beeld, moet hij zich op dezelfde wijze onsterfelijk

---

(1) Louis Lucas geeft van de ziel eene andere definitie. Hij noemt ze eene oorspronkelijke schepping, welke ons eigendom is, en in de eeuwigheid tegenover zichzelve verantwoordelijk is. De mensch is dus zijn eigen rechter, en zal dit in eeuwigheid blijven.

(2) Wanneer men verschillende schrijvers leest, die het wezen der ziel behandeld hebben, dan moet men nauwkeurig acht geven op de beteekenis, welke zij aan dat woord hechten. Sommigen noemen ziel, wat hier *geest* en *leven* genoemd is en geven den naam van geest aan den derden term, welke wij ziel genoemd hebben. Het denkbeeld is hetzelfde, maar aan de woorden wordt verschillende beteekenis gegeven.

maken; hij moet zijne eigene schepping bewerken, door de ontdekking van de essence der volmaaktheid, dat wil zeggen: van de voorwaarden voor het bestaan der waarheid." (1)

Fabre d'Olivet, geeft ons in zijn bewonderenswaardig resumé (hoofdinhoud), van de leer van Pythagoras, in enkele bladzijden den hoofdinhoud van de psychologie. Het is voldoende het te lezen en te vergelijken met het esotérische Boudhisme, om een van de grootste geheimen te leeren kennen, welke in de oude Heiligdommen bewaard werden.

Dit resumé luidt:

„Pythagoras nam twee beweegredenen aan voor de menschelijke daden, n.l.: de macht van den wil en de noodzakelijkheid van het noodlot; hij toonde aan, dat beide afhankelijk waren van eene grondwet, Voorzienigheid genaamd, waarvan ze gelijkertijd uitstraalden.

„De eerste van die beweegredenen was vrij, de tweede niet. De mensch is dus geplaatst tusschen twee tegenover elkaar gestelde, maar niet tegenstrijdige natuurlijke gesteldheden, die goed, of kwaad kunnen zijn, al naar gelang het gebruik, dat hij ervan weet te maken. De macht van den wil oefent haren invloed op de dingen, die gedaan kunnen worden, of wat hetzelfde is, op de toekomst; de noodzakelijkheid van het Noodlot op degedane zaken, of het verledene.De een verschaft, zonder ophouden, voedsel aan de andere, terwijl beide werken op de materialen, die zij elkaar wederkeerig verschaffen.

Volgens de leer van dezen bewonderenswaardigen wijsgeer ontstaat de toekomst uit het verleden, terwijl het verleden uit de toekomst wordt geboren en uit vereeniging van beide treedt het tegenwoordige te voorschijn, dat altijd blijft bestaan en waarin beide hun oorsprong vinden. Dit veelomvattend denkbeeld was door de Stoïcijnsche wijsgeeren aangenomen. Volgens deze leer ligt dus de Vrijheid in de toekomst, de Noodzakelijkheid in het verledene en de Voor-

---

(1) Wronski *Lettre au pape.* — Eene lijst van de werken van Wronski vindt men in *l'occultisme contemporain.*

zienigheid in het heden. Niets geschiedt bij toeval; alles heeft plaats door de vereeniging van de door de Voorzienigheid beschikte grondwet met den menschelijken wil, die haar opvolgt, of overtreedt, terwijl zij werkt op de noodzakelijkheid.

„De overeenstemming van den Wil met de Voorzienigheid vormt het goede; het kwade ontstaat door elkanders tegenwerking.

Het instinct, de deugd en de wijsheid, of wetenschap, respectievelijk onderworpen aan het lichaam, de ziel en het verstand, zijn voor elk van de drie wijzigingen van het menschelijk verstand geschikt gemaakt; zij staan in zeer nauwe betrekking met den wil en leiden den mensch op zijnen levensweg ten goede, wanneer de wil er een goed gebruik van maakt, doch heeft het tegenovergestelde plaats, dan ontaarden zij in: verdierlijking, misdaad en onwetendheid.

Het instinct bewerkt het lichamelijk goede en kwade, dat voortvloeit uit het zintuiglijk gevoel (het tastgevoel en het gevoel van pijn, warmte, koude, zwaarte enz.) het wordt genot, of smart genoemd; de deugd kent het goede en kwade door het medegevoel (medelijden, liefde, welwillendheid enz.) en wordt met den naam van liefde, of haat bestempeld; de wetenschap beoordeeld het goede en kwade, voor zooverre het binnen ons begrip ligt en uit het verstandelijk gevoel (oordeel, gevoel voor recht en billijkheid enz.) ontstaat; we noemen dit „het gevoel voor waarheid en dwaling."

Daar het zintuiglijk, het zedelijk en het verstandelijk gevoel in het lichaam, in de ziel en in den geest zetelen, vormen zij te zamen een drievoud, dat zich ontwikkelt tot eene betrekkelijke eenheid, het menschelijk viervoud, of den mensch in abstracten zin beschouwd.

„De aandoeningen, die dit drievoud samenstellen, werken wederkeerig op elkander en verhelderen, of verduisteren elkaâr. De eenheid, die ze verbindt, d. w. z. de mensch, wordt volmaakter, of slechter, naarmate zijn streven is, zich te vereenigen met de algemeene Eenheid, of er zich van af te scheiden. De oorzaak van deze toenadering, of verwijdering

is de wil, die, door het gebruik dat hij maakt van de vermogens hem door het lichaam, de ziel en den geest verschaft, het instinct ontwikkelt of afstompt, en den mensch deugdzaam, of slecht, wijs of onwetend maakt. Een gebruik ten goede stelt hem in staat, om met meer juistheid te beoordeelen, wat goed, schoon en rechtvaardig is in het zintuiglijk, het zedelijk en het verstandelijk gevoel; om met meer kracht en helderheid het goede en het kwade te onderscheiden en om met zekerheid te kunnen bepalen, wat waarlijk genot of smart, wat liefde of haat, wat waarheid of dwaling is.

„De mensch, zooals hij hier, volgens Pythagoras begrippen, is afgeschilderd, is geplaatst onder het bestuur van de Voorzienigheid, tusschen het verledene en de toekomst; hij bezit een volkomen vrijen wil, welke naar verkiezing het goede, of het kwade kan opzoeken. Hij moet de bron kennen van de ongelukken, die hem noodzakelijk moeten treffen, en bedenken, dat niet de Voorzienigheid de oorzaak daarvan is, want Deze deelt aan ieder het goede en het kwade uit, als noodzakelijk gevolg van edele of slechte handelingen. De mensch heeft het dus alleen zichzelven te wijten, wanneer hij lijden moet: het is de welverdiende straf voor gepleegde misdrijven.

„Deze stelling, baseerde Pythagoras op het geloof aan een voorbestaan. Ook beweerde hij, dat het tegenwoordige, wat ons treft en de toekomst, die ons bedreigt, het natuurlijk gevolg is van vroegere feilen.

„De meeste menschen, zoo redeneert hij verder, verliezen bij het terugkeeren tot het leven al de herinneringen aan de vroegere levens, doch bij hooge uitzonderingen mogen sommigen door bijzonderen gunst der Goden die herinneringen behouden.

„Volgens zijne leer kan de mensch zich dus niet onttrekken aan de wet der harde noodzakelijkheid, die de onvermijdelijke straf is van een verkeerd gebruik van zijnen wil Hij doorloopt eenvoudig den weg, dien hij zich van te voren heeft afgebakend, en naarmate hij daarop, om zoo te zeggen,

deugden of ondeugden gezaaid heeft, zal hij haar aangenaam, of moeielijk vinden, wanneer de tijd, om haar opnieuw te doorloopen, zal zijn aangebroken." (1)

Om een overzicht te geven van bovenstaande belangrijke beschrijving, heb ik de volgende graphische voorstelling gemaakt.

De inwijding in den tempel kan geheel worden teruggebracht tot de studie van de algemeene kracht in zijne verschillende uitingen.

De leerling moest beginnen met de zichtbare gevormde natuur te bestudeeren, *de wereld der verschijnselen*, *die der gevolgen*. Het begin der inwijding was dus een onderricht in de physische- en natuurwetenschappen. Had hij eenmaal begrepen, dat al deze gevolgen afhankelijk waren van eene zelfde serie van oorzaken, en had hij hierdoor de veelheid der *feiten* teruggebracht tot de eenheid der *wetten*, dan werd daardoor de *wereld der oorzaken* voor hem geopend. Hij drong dan door tot de studie der vormende natuur en leerde daaruit de *wetten van het leven* kennen, die in de verschillende

(1) Fabre d'Olivet. *Vers dorés* pag. 249 en 251.

openbaringen altijd dezelfde blijven. De kennis van het leven der werelden en van de Heelallen gaf hem de sleutels der *Astrologie*, de kennis van het aardsche leven, die der *Alchimie*.

Steeg hij nog eene sport op den ladder der inwijding, dan vond hij in den mensch de vereeniging van de vormende en de gevormde natuur, en kon van daar zich verheffen tot het begrip van eene enkele kracht, waarvan deze twee naturen de twee polen voorstelden.

Slechts weinige menschen brachten het zoover, dat zij practisch en theoretisch bekend werden met de verheven wetenschappen, die hun eene bijna Goddelijke(1) macht verleenden. Onder deze wetenschappen, die de Goddelijke essence en de wijze, waarop zij in de natuur in werking treedt door hare vereeniging met den mensch behandelden, zijn vooral van belang de *Theurgie* (de bezwering van goede geesten) de *Magie*, de *geheiligde geneeskunde* en de *Alchimie*.

„De oude wetenschap werd op vier verschillende wijzen bestudeerd.

„Drie er van omvatten de *vormende Natuur*, de *gevormde Natuur* en de *menschelijke Natuur*, welke laatste de band vormt, die de beide eerste vereenigt. In geheimschrift drukten zij dit uit door het woord Hévéh (eva), het leven.

„De vierde, voorgesteld in de Mozaïsche overlevering door de eerste letter van het woord Jehveh, had betrekking op eene geheel andere klasse van wetenschappen, aangeduid door het getal 10."(2)

„Het is een zekere waarheid, dat in het hier bedoelde tijdperk van beschaving de Eenheid van het menschelijk geslacht in het Heelal, de Eenheid van het Heelal in God, de Eenheid van God in Hemzelven niet werd gehouden voor een

---

(1) Papus bedoelt hier met het woord *pouvoir presque divin*, (bijna Goddelijke macht) natuurlijk niet de macht van den Eenigen, maar de macht van ver boven den mensch verheven wezens.

(2) Saint Yves. pag. 121.

duister verward bijgeloof maar voor de schitterende bekroning van eene in vier opvolgende klassen verdeelde wetenschap, die den mensch bracht tot de vereering van den oorsprong van het leven.

Die vier klassen zijn:

1e. De studie der algemeene kracht geopenbaard in het leven der natuur	Physiogonische wetenschappen ה
2e. De studie van deze kracht in zijne menschelijke openbaring	Androgonische wetenschappen ו
3e. De studie van deze kracht in zijne astrale openbaringen.	Cosmogonische wetenschappen ה
4e. De studie van deze kracht in zijne essence, en het in praktijk brengen van de ontdekte grondbeginselen.	Theogonische wetenschappen י

N.B. Het overige gedeelte van het boekwerk *science occulte* wordt niet als vertaling in dit tijdschrift opgenomen, maar zal voor 't grootste deel in oorspronkelijke stukken worden ingevlochten. Wanneer ik dus zoogenaamd oorspronkelijke stukken plaats, deel ik toch slechts zelden werkelijk oorspronkelijke denkbeelden mede. Ik vermeld dat hier, om te vermijden, dat men mij later verwijten kan, met geleende veeren te pronken, en bovendien heb ik ook geen lust telkens te vermelden, aan wien ik de door mij medegedeelde ideeën heb ontleend.

Gedachten en Spreuken.

Edelmoedigheid bestaat niet in het geven van geld of geldswaarde. Wij zijn den mensch hoogeren bijstand dan voedsel en vuur schuldig. Aan hem zijn wij den mensch verschuldigd. De grootmoedigen verlaten zich op hun hart niet op hunne beurs. De grootste man, waarvan de geschiedenis gewaagt, was de armste. EMMERSON.

* * *

De wetenschap van de Liefde, die de beweging der sterren en de afwisseling der jaargetijden regelt, wordt astronomie genoemd. PLATO.

Te Verbranden,

naar het Fransch van Jules Lermina, vertaald uit *l'Initiation.*

Vervolg van blz. 72.

Op den volgenden uitgaansdag verzocht ik, om nogmaals bij die studiën tegenwoordig te mogen zijn, hetgeen mij geredelijk werd toegestaan, want ik was in geen enkel opzicht hinderlijk geweest.

Van nu af aan konde ik mij elke week éénmaal dat onbegrijpelijk genot verschaffen. Ik voldeed daardoor aan mijne zucht naar het geheimzinnige. Door oplettendheid had ik eindelijk begrepen, dat de twee geleerden sanscrit spraken en eene verklaring zochten voor de wonderen, zooals: het levend begraven van personen gedurende verscheidene maanden, gevolgd door wederopstanding; het ontstaan van heesters uit een zaadkorrel in den tijd van twee uren; oplichting en zweving in de lucht enz., die in Indie werden verricht door bevoorrechte wezens, yoguis of fakirs genaamd.

De heer Charvet was de ongeloovige, George hield dit alles voor mogelijk.

Toen ik dit begreep, lette ik nog nauwkeuriger op de gesprekken tusschen vader en zoon.

Ik heb altijd een fijn gehoor gehad, niet alleen in dien zin, dat ik zwakke geluiden op grooten afstand konde waarnemen, maar bovendien was mijn geheugen om geluiden te onthouden fijn ontwikkeld. Zoodra ik er mij op begon toe te leggen, gelukte het mij, de woorden, van welke de beteekenis mij ontsnapte, in het geheugen te bewaren, evenals de wijs van een lied, en ze later op te schrijven volgens de juiste uitspraak, al was de spelling dan ook verkeerd.

Te gelijkertijd ontstond er bij mij eene sterke begeerte, om die taal te bestudeeren. Mijn doel was daarbij niet bepaald de zucht naar taalkennis, doch in mijn idee had die taal iets mystieks. Ik verbeeldde mij, dat ik door deze studie tevens verborgen krachten zou leeren kennen, en hierdoor dezelfde macht zoude verkrijgen, als de Indische fakirs bezaten. En dit was het toppunt mijner wenschen. Honderden malen voelde ik in den slaap, dat ik werd opgeheven in de lucht, dat ik vloog, evenals een vogel; dat ik mij verhief tot op duizelingwekkende hoogten, en dit veroorzaakte bij mij eene alleraangenaamste gewaarwording. Indien de fakirs het zoover konden brengen, dat zij in wakenden toestand door de lucht konden zweven, waarom zou dit dan voor mij onmogelijk zijn? Ik was tot de overtuiging gekomen, dat het uitspreken van eenige sanscritsche woorden en enkele andere voorwaarden, die ik nog niet kende, aan den mensch de macht verschaffen, om over sommige van die geheime krachten te beschikken.

Voor geen geld ter wereld zoude ik dit denkbeeld echter aan mijn voogd en zijn zoon hebben willen bekend maken: want ik had voor niets meer vrees, dan voor teekenen van minachting, of spotternij. Alleen moest ik dus aan het werk gaan. Ik kocht de spraakkunst van J. Desgranges en van Oppert, welke ik met evenveel zorg verborg, als mijne medeleerlingen de romans; gaf mijne dagelijksche autohypnose prijs en ging met woede aan het werk. Ik was verwonderd, toen ik bemerkte, hoezeer het mechanische werk, om de uitspraak te leeren, waaraan ik mij, zooals ik boven medegedeelde, eerst gewijd had, mijne taak vergemakkelijkte. Na drie maanden was ik in staat, om een gedrukte bladzijde tamelijk vlug te lezen. Het vertalen was echter minder gemakkelijk.

Het sanscrit verhoudt zich tot de moderne talen, als de algebra tot de cijferkunst. Men moet den sleutel gevonden hebben, die ons deze taal in zijne bijna mathematische verbindingen leert begrijpen.

Ik besloot, om nogmaals eene proef te nemen met de wilskracht, die mij ook vroeger in moeielijke omstandigheden geholpen had. Tot mijn grooten spijt gevoelde ik evenwel, dat het mij onmogelijk was opnieuw met de sterke inspanning van mijne energie te werken, welke zich vroeger, om zoo te zeggen, spontaan ontwikkelde. In werkelijkheid was ik een zeer gewoon, middelmatig man geworden.

Ik werd boos en liet het sanscrit rusten.

Kort daarna stierf mijn voogd, en daar ik nagenoeg meerderjarig was, kreeg ik mijn vermogen in handen en veranderde plotseling van houding: mijne vrijheid genoot ik met volle teugen, of liever, ik misbruikte haar en jaagde allerlei genoegens na, welker bestaan mij vroeger zelfs onbekend waren.

Ik werd, wat men noemt, een liederlijke losbol, en toch bleef de zucht, om alles met orde en regelmaat te doen en die ik van mijnen vader geërfd had, ten allen tijde bij mij levendig, zoodat ik, hoewel ik mij liet medesleepen tot de dolzinnigste vermaken, terwijl mijne kameraden mijne ijdelheid als richard (1) vleiden, of wel toegaf aan de grillen van wezens, die onze ijdelheid en onze onbezonnenheid exploiteeren, nooit meer dan mijn inkomen verteerde. Mijn inkomen bedroeg bijna duizend francs per maand en dat vertegenwoordigde in het quartier latin (2) een bijna vorstelijk fortuin.

Vijf jaren gingen op die manier voorbij. Ik studeerde weinig, ik dacht bijna niet om de examens en bekommerde mij niet over de toekomst.

Wellicht ware het mij beter geweest, indien ik het licht-

(1) Dit woord is in de Hollandsche spreektaal gebruikelijker dan rijkaard. Ik vind er dus niets tegen, het te gebruiken, te meer, omdat de vrees voor Gallicismen en Germanismen in mijn oog eene groote dwaasheid is. Alleen dan, wanneer hierdoor onze geschriften moeielijker verstaanbaar worden, moet men ze vermijden. Is dit niet het geval, dan maken zij de taal rijker en vergemakkelijken eenigszins het aanleeren van vreemde talen.

(2) De wijk waar te Parijs de meeste studenten wonen.

zinnige leven, waardoor ik langzamerhand geheel te gronde zou zijn gegaan, had voortgezet, dan dat ik er mij eensklaps met geweld aan ontrukte,.... om te stijgen tot eene hoogte, waarop ik nog slechts eene trap behoef te klimmen, om te geraken tot eene onbegrensde macht, of.... tot den dood.

Doch mijne bestemming lag elders. Plotseling kwam er eene verandering in mijn lot door eene belachelijke twist des nachts in een bierhuis tusschen mij en een student, ter wille van een lichtzinnig meisje, welke zoo hevig werd, dat men ons de deur uitwierp. Wij stonden allen op straat, mijne kameraden, de vrouwen en mijn tegenpartij.

De laatste, een kolossus, afkomstig uit Provence, met breede schouders en ijzeren knuisten, ging voort mij te beleedigen en op den eersten klap, dien ik hem toediende, ontstond een hevig gevecht. In een oogwenk had hij mij om het middel gegrepen, en ik voelde mij, als vastgeklemd in eenen band, welke mij de borst samenkneep en de lendenen verbrijzelde.

Door eene herseninspanning, overeenkomende met die, waardoor ik in der tijd de beteekenis van den zin van Tacitus had ontdekt, concentreerde zich al mijne kracht in de hand, in den voorarm, in mijn biceps (1). Ik sloeg mijn vijand, of liever: een zeker iets, dat van mij uitging en sterker was dan ik zelf, trof hem, en hij viel rochelend ter aarde.

En ik — ook ik zakte ineen, geheel buiten kennis en uitgeput door bovenmatige inspanning.

Hier eindigt het eerste gedeelte van mijn leven: ik kan dit gerust zeggen, ofschoon er slechts zes jaren na dit voorval zijn verloopen: ik heb in dien tijd meer beleefd, dan in de vijf-en-twintig, die er aan voorafgingen. Ik ben een-en-dertig jaren oud, maar het is mij, alsof ik vijftig ben. Bovendien, wat weet men van zijnen leeftijd aan den vooravond van eenen veldslag, immers de ware ouderdom is de nabijheid van den dood.

---

(1) Een der sterkste spieren van den arm.

VI.

Drie dagen later kwam ik weder bij. Gedurende dien tijd had ik volstrekt geen begrip van wat mij omgaf, en toch wist ik, dat ik leefde. Alles in mij — lichaam en geest — was, als het ware, vastgebonden in het onontknoopbare net eener verdooving, dat mij niet toeliet, na te denken, of eenige beweging te maken.

De eerste uitwendige indruk, welke ik weder kreeg, was het geluid van twee stemmen. De eene was van een man, gedempt en ernstig; de andere zacht, liefelijk, harmonieus en zoo welluidend, zoo meêslepend, dat het mij toescheen, als ware mijn geheele wezen eene harp, die trilde, om hare toonen met die stem te vereenigen.

Op hetzelfde oogenblik kreeg ik in de hartstreek een gevoel, alsof er een zeer snelle ademtocht met zooveel kracht in mijn lichaam binnendrong, dat het mij in den beginne pijn veroorzaakte. Maar terzelfder tijd verspreidde zich die voor mij onverklaarbare adem door mijn geheele wezen, en deed het leven en de kracht in mijne zenuwen en spieren terugkeeren; hij doortintelde mij van onder tot boven; ik geraakte in een soort dronkenschap, met oververhitting van het geheele organisme, met overprikkeling der gedachten, met woordenvloed en gebrek aan samenhang in de bewegingen. Het evenwicht, dat te gelijker tijd het bewustzijn en de gezondheid uitmaakt, was nog niet hersteld.

Evenals het water in een kom, dat door schudden in beroering gebracht is en weder langzamerhand effen wordt aan de oppervlakte, evenzoo keerde langzamerhand de kalmte bij mij terug en weldra opende ik de oogen, om mij, wederom met de buitenwereld in gemeenschap te stellen. Op dat oogenblik lag ik half op mijne zijde en overzag de geheele kamer, waarin ik mij bevond.

Het was winter: een zacht vuur verspreidde een roodachtig licht door het vertrek, waarin zich twee schaduwen van menschen afteekenden, die bij den haard zaten te praten

Door de gordijnen heen zag ik de schaduw van eene waakster. Mijn ontwaken was door niemand opgemerkt en daarom zetten de aanwezigen het bijna fluisterend gesprek voort.

Onmiddellijk herkende ik een van die twee stemmen, welke reeds bij het ontwaken uit mijne verdooving, door mij waren opgemerkt. Het was die van George Charvet. Maar hoe kwam ik bij hem? Ik wist het niet.

Hij sprak. Ik hoorde het volgende:

„Deze crisis is zonder twijfel de laatste. Zooals ik u reeds zeide, heeft hij eene natuurlijke voorbeschiktheid, die waarlijk verwonderlijk is. De toestand, waarin wij hem gevonden hebben, komt geheel overeen met die van de vreemde wezens, waarover ik u gesproken heb. Ik ben overtuigd, dat alles heel goed terecht zal komen, het eenige gevaar bestaat daarin, dat zijne lethargie niet het gevolg is van eene willekeurige daad, maar van een ongelukkig toeval. Hij heeft geen enkele van de voorzorgen kunnen nemen, waarvan de Hindoes zich bedienen, en de terugkeer tot het leven zal misschien met zooveel geweld geschieden, dat het organisme het niet kan verdragen."

Hierop zeide eene andere stem:

„Wees daarvoor niet bang. Hij is jong en sterk."

Dit was alles. En toch, dat oogenblik besliste over mijn geheele leven. Wij Westerlingen zijn nog niet bekend met de buitengewone kracht van het geluid. Wij gaan meermalen de meest vreemde verschijnselen voorbij, zonder er onze aandacht aan te wijden: zoo hooren wij meermalen de vensters van een kamer sterk trillen, wanneer een violist zijn instrument bespeelt, zonder er ons over te verwonderen, dat van al de toonen, die de speler voortbrengt er slechts één enkele — en lang niet altijd de sterkste — dit verschijnsel onmiddellijk te voorschijn roept. Ongeveer op dezelfde wijze dringt vaak in eene melodie de eene of andere combinatie van accoorden diep in ons binnenste door, perst ons tranen in de oogen en snoert ons het hart toe, zonder dat wij het accoord ons nog juist kunnen herinneren, zoo vluchtig en snel ging het voorbij. Zoo ook heeft onlangs een

geleerde in het voortbrengen van zekere geluiden eene kracht ontdekt, zoo sterk, dat de stoom en zelfs de electriciteit, voor zooverre wij die tegenwoordig kennen, er in de verste verte niet mede kan worden vergeleken.

Zoo ook bracht deze stem al mijne zenuwen in trilling, evenals de strijkstok eene muzieksnaar; zij drong door tot in het merg mijner beenderen, deed mijn hart sterk kloppen, vervulde mijn geheele organisme en veroorzaakte, dat ik in hartstochtelijke verrukking plotseling opstond en uitriep:

„Wie sprak daar?"

George liep naar mij toe, en ik gevoelde, dat mij van woede het bloed naar het hoofd steeg, want op dat oogenblik verborg hij voor mij, wat ik zien wilde.

Begreep hij, als bij ingeving, die drift, zoodra hij mij zag?

Ik geloof het wel, want nog voordat hij mijn bed was genaderd, ging hij weder weg en zei:

„Zuster, hij is gered."

Zijne zuster! dit was dus het meisje, wier naam ik zoo dikwijls gehoord had — eene naam, zoo vreemd, dat alleen de fantasie van een Oosterling haar die kon gegeven hebben — Sita heette zij. Het jonge meisje, dat ik vroeger nauwelijks had opgemerkt, verscheen mij nu plotseling, als had ik haar opgeroepen; twintig jaar oud en onvergelijkelijk schoon. Van onder een hoog, eenigszins gewelfd voorhoofd, straalden hare groote zwarte oogen een buitengewoon zacht licht uit. Hare gelaatsuitdrukking was als die van een heilige en eene geheimzinnige glimlach, die aan een priesteres deed denken, paarde bekoorlijkheid aan hare schoonheid.

Och! waarom die herinneringen toch weder opgewekt, waarom de aarde weder omgewoeld, waarin ik ze zoo langen tijd heb trachten verborgen te houden, waarom het vuur weder aangeblazen, dat mijn leven verteerde? Toch wil ik het, want die herinneringen zijn de oorzaak van mijn thans genomen besluit; ik ontleen er mijne kracht aan.

Sita ging weg en ik bleef met George alleen.

Dadelijk kwam ik weer tot kalmte, maar de echo van

de stem, die van nu af altijd mijne vreugde en mijne foltering zou zijn, is mij steeds bijgebleven.

Bij elk woord, dat ik na dien tijd van George hoorde, bracht ik mij onwillekeurig de welluidende, zachte stem zijner zuster te binnen.

George en ik waren nu samen in het vertrek overgebleven en nu vertelde hij mij eerst, hoe ik in zijne woning gekomen was.

Toen ik neerviel, wist geen der omstanders — het waren allen kennissen, die ik in koffiehuizen ontmoet had — waar ik woonde; doch een hunner herinnerde zich, dat ik wel eens over Mijnheer Charvet gesproken had en de vrees, om betrokken te worden in eene zaak, waarvan de gevolgen zeer ernstig konden zijn, was oorzaak, dat men hem had opgezocht. Terstond was hij de onheilboden gevolgd en had mij naar zijne woning doen vervoeren, terwijl de vrienden van mijn tegenpartij dezen bewusteloos per rijtuig naar zijn woning hadden gebracht.

Gelukkig was de politie niet tusschenbeide gekomen, maar toch was George gedurende eenige dagen zeer ongerust geweest, zoowel om mijne lethargie, als om den zorgwekkenden toestand van mijn tegenpartij.

Nu vertelde hij mij iets, wat mij ongelooflijk toescheen, maar dat toch waar was, daarvan ben ik thans volkomen overtuigd. Mijn tegenstander verkeerde in een toestand van bedwelming, overeenkomende met die, welke ontstaat door hersenschudding. Dit deed er natuurlijk aan denken, dat hij een slag op het hoofd gekregen had, en toch was nergens eenig spoor van een slag te ontdekken, noch zwelling, noch ontvelling. Bovendien — en dit vooral vond ik onwaarschijnlijk — beweerden allen, die getuigen van het tooneel geweest waren, dat ik hem niet had geslagen, dat ik hem zelfs niet had aangeraakt, doch dat het, op het oogenblik, dat hij ineen zakte, den schijn had, of hij ter aarde gestort was, door een schok of een slag, welke hem met een verborgen gehouden werktuig was toegebracht; zoo vast waren

ze daarvan overtuigd, dat studenten, die deel uitmaakten van de bende, aan eene beroerte dachten, als gevolg van zijne razende woede.

Toch was het duidelijk, dat dit denkbeeld onjuist moest zijn, want sedert den vorigen avond was hij weder volkomen hersteld en geen spoor was te bemerken van de verschijnselen, die het noodzakelijke gevolg eener beroerte zijn.

Voor mij zelf was ik overtuigd, dat ik hem een slag had toegebracht, zoo al niet met mijnen vuist, dan toch met iets, dat van mij was uitgegaan.

„Wel, wel! riep George daarop lachende, ik heb nu bemerkt, dat ge het sanscrit ook al kent."

„Hoe komt gij daarbij?" vroeg ik blozende.

„Omdat ge in de tusschenpoozen, waarin de lethargie afnam, en de levenskracht in uw lichaam terugkeerde, bij herhaling zinnen in die taal zeer zuiver hebt uitgesproken. Mijne zuster merkte het op."

„Zij!"

„Och ja! Ge weet het nog niet, ge kunt het ook nog niet weten, dat Sita na den dood van mijn armen vader bij mij is komen inwonen. Zij toonde een buitengewone geschiktheid en lust te hebben voor de studie der Oostersche talen, zoodat ik het niet beletten kon, dat zij aan mijne werkzaamheden deelnam; twee jaren later was zij reeds mijn leerares in die taal. Zij heeft niet geleerd, daar ben ik zeker van, zij herinnerde zich slechts alles (1); gij moet weten er bestaat in onze familie een zeer eigenaardig geval van atavismus (2). Mijn vader was in onze familie de eerste, althans voor zooverre wij kunnen nagaan, die kennis had van de Oostersche wijsbegeerte; plotseling ontstond bij hem en daarna

(1) Als oriëntalist geloofde George natuurlijk aan een vroeger leven en zinspeelt thans daarop.

(2) Dit woord komt af van atavis (voorvader) en wordt gebruikt, wanneer een kind eigenschappen vertoont, die aan voorouders in een lang verleden tijdperk doen denken.

ook bij mij, de zucht, om de Oostersche talen te bestudeeren; natuurlijk dachten noch mijn vader, noch ik er aan, om mijne zuster deel te laten nemen aan onze studiën, tot zij plotseling in eenige weken een der diepzinnigste, der verstandigste vertolkers werd der talen van Zuidelijk Indië. Daar, waar de bedoeling der volzinnen voor mijnen vader en voor mij in eene ondoordringbare duisternis gehuld was, daar, waar onder een schat van schoonklinkende woorden de philosophische zin ons ontging, gaf Sita met de meest mogelijke vaardigheid opheldering; zij gevoelt meer de beteekenis, dan zij zelf weet. Och! waarde vriend, ge weet niet in welk eene onbegrensde wereld zij mij met zich voert, het is eene wereld, zoo verheven, dat de zuiverste genietingen van onzen geest slechts een schaduw zijn van het genot, daar aangeboden.

En terwijl hij sprak lag een glans van verrukking op zijn aangezicht. Ook ik had een intuïtief verlangen, om deze wetenschap te bestudeeren; en ik overreedde mij zelf, dat voor mij evengoed als voor hen, de eene of andere atavistische voorbeschikking bestond. George zelf vond het verwonderlijk, dat ik zonder hulp, zoo gemakkelijk de eerste gronden van eene taal geleerd had, die met veel moeite slechts door enkele geleerden begrepen werd. Ik besloot nu mij geheel aan die wetenschap te wijden.

George was goed, zwak zelfs en verheugde zich daarom omiddellijk bij 't vernemen van mijn plan. Altijd had hij mij behandeld als een jongeren broeder en nu was het hem hoogst aangenaam, vooral na mijne lange afwezigheid, dat hij zijn quasi-recht van ouderen broeder weder kon doen gelden: het recht, om mij te beschermen en te leiden. Mijne jongelingsjaren had ik op de meest lichtzinnige wijze doorleefd; geen enkele weg stond voor mij open; ik had geen lust in de rechtsgeleerdheid, noch in de geneeskunde, noch in de overige acadamische studiën. Waarom dan eene neiging tegen te gaan, die uitzicht geeft op een degelijke roeping?

Zoodra de gelegenheid zich voerdoet, zeide hij, zal ik

mijne zuster uw voornemen mededeelen en hare toestemming vragen, om u bij onze studiën toe te laten en te helpen.

Verwonderd zag ik hem aan. Zou het mogelijk zijn, dat zij om de eene of andere reden mijn verlangen zou kunnen dwarsboomen?

„Gij kent Sita niet, hervatte hij; zij is de wachteres van den tempel.

Ik hechtte aan die woorden geen anderen zin, dan de letterlijke beteekenis scheen mede te brengen. Hierbij kwam nog, dat ik, terwijl ik aan den broeder mijne begeerte te kennen gaf, bovenal dacht aan de zuster, die ik vurig beminde.

Te leven in hare omgeving, te luisteren naar hare w oor den, mij te verkwikken met het fluïde, dat van hare blikken uitstroomt, was het geluk, waarvan ik steeds droomde .. en dat geluk zou zij mij kunnen onthouden?

VII.

Eerst vier en twintig uren later zag ik haar terug. Ik was weder geheel hersteld. Nooit te voren had ik mij zoo sterk, zoo levenslustig gevoeld. Duidelijk nam ik waar, da er nieuwe levenskracht door mijne aderen, door mijne zenuwen stroomde; een levenskracht, die mij verwarmde, die mij vervulde van genot.

George zocht mij in mijne kamer op, om mij naar de eetkamer te brengen, waar Sita ons wachtte.

„Hebt ge uwe zuster over mij gesproken?” vroeg ik met de achteloosheid van iemand, die zeker is van zijn succes.

Hij knikte met het hoofd en antwoordde niet. Mijn hart werd saâmgeknepen, want ik begreep, dat een gevoelige slag mij treffen moest. Ik werd jaloersch op iets, wat ik niet kende, maar dat mij ondragelijk deed lijden.

Beangst trad ik binnen. Sita stond, en thans zag ik nog beter dan tijdens de eerste verwarring bij mijn ontwaken, de aanbiddelijke volmaaktheid van dat schepsel, geheel het

beeld van eene verhevene priesteres, — eene vergelijking eenmaal door haren broeder gemaakt.

In de slanke, buigzame taille, in de fiere houding, in den hals, in het middel, zelfs in de wijze, waarop haar kleed, eenvoudig met rechte plooien neerhangend om hare leden sloot, zag ik eene godsdienstige kalmte, die aantrok en tegelijk eerbied afdwong.

De zwarte haren, die haar ongekunsteld om de schouders hingen, omgaven haar aangezicht, als met een mystieken band en in hare diepe, zachte oogen spiegelde zich een wereld van gedachten af.

Met een stijve buiging elkander groetend, nam ik stilzwijgend plaats.

In angstige spanning wachtte ik tot zij begon te spreken, overtuigd, dat ik bij de eerste woorden opnieuw den klank zou hooren, waarvan de echo in mijn geheugen bewaard was gebleven.

Mijnheer, zoo begon zij eindelijk, mijn broeder, uw vriend, heeft mij over u gesproken. Is u er wel zeker van, dat uw wensch, om aan onze werkzaamheden en onze studiën deel te nemen, inderdaad gemeend is?

Op deze vraag moest ik het antwoord schuldig blijven. Eene nieuwe vergelijking nam al mijne gedachten in beslag. Hare stem — eene stem, zooals die, waarmede de sphinx tot Oedipus moet hebben gesproken — harmoniëerde met die van haren broeder, en ik gevoelde, dat de mijne er bepaald valsch bij moest klinken, daarom boog ik slechts, zonder een woord te spreken.

„Wilt ge mij toestaan, hernam zij, dat ik u ronduit mijne opinie mededeel? Ik hoop dit te kunnen doen, omdat mijne opmerkingen niet zoo zeer persoonlijk op u betrekking hebben, maar meer op het geheele Fransche ras, waartoe gij behoort."

„Maar zijt gij dan niet even goed een Franschman als ik?" sprak ik, mij tot George wendende.

Hij glimlachte en zachtjes mijnen arm drukkende, antwoordde hij:

„Luister naar mijne zuster.”

„Inderdaad, hernam Sita, wij zijn ook Franschen; maar wie weet nauwkeurig, vanwaar wij afkomstig zijn? Op dit oogenblik evenwel is er geen sprake van ons, maar alleen van u. Welnu, ik vermoed, dat uwe hoedanigheden en uwe neigingen, die geheel en al den Galliër, den Parijzenaar kenmerken, — ook wanneer wij ze afscheiden, van uwen oorsprong, — op zich zelf reeds de vervulling uwer wenschen zullen tegenwerken.

„In de studie, waaraan ge u wilt wijden, is het vooral de letterkundige zijde, die u aantrekt, of liever, te oordeelen naar zekere woorden, die uwe lippen ontsnapten tijdens uwe lethargie, wordt ge vooral medegesleept door eene u aangeboren nieuwsgierigheid, door de zucht, om het geheimzinnige, het verborgene te leeren kennen. Antwoord mij zonder omwegen; verbeeld ge u niet, dat de grondige kennis der Oostersche talen aan de ingewijden eene zekere magische macht kan verleenen, en hen den toegang kan ontsluiten tot eene bovennatuurlijke wereld? Is dit niet de ware oorzaak van uwen ijver als nieuweling?”

Op dat oogenblik zag zij mij strak aan, en eene vreemde gewaarwording doortintelde mij: ik voelde, als het ware, op het voorhoofd en de slapen werkelijke materiëele voelbare uitwasemingen, welke mij uit hare blikken toestroomden; ik was dan ook zoo verward, dat ik levendig uitriep:

„Kunt ge mijne gedachten lezen?”

Daarop zweeg ik plotseling, verdrietig over den onharmonischen klank mijner stem.

„Nu kent ge mij reeds eene bovennatuurlijke macht toe, zonder dat ik weet, om welke reden. Doch wat er ook van zij, mijne opmerking blijkt juist te zijn,” hernam ze zachtzinnig.

„Is het dan eene misdaad, vroeg ik, onze kennis uit te breiden, door het aanleeren van talen?”

„Zeker niet, was haar antwoord, het is de plicht van ieder mensch, om beter te worden, en alles, wat goed is, is ook machtig. Maar wanneer die macht verkregen kan wor-

den — hetgeen ik, noch toestem, noch ontken — dan hangt hare waarde toch geheel af van het doel, dat men zich bij het gebruik ervan voorstelt. Veronderstel eens, dat ge een hoogere macht verkregen hadt, voldoende om meer of minder den gewonen natuurlijken gang der dingen te wijzigen, dat ge u b. v. in een oogwenk van de eene streek naar de andere, kondet verplaatsen, dat ge door vaste voorwerpen heen kondet dringen, dat ge verborgen schatten kondet ontdekken, dat ge.... ja! wat weet ik al? gesteld nu, dat ge deze macht bezat, welk gebruik zoudt ge er dan van maken?"

Ik stotterde en vond geen geschikt antwoord.

„Ge zoudt uwe macht gebruiken, om aan uwe eerzucht te voldoen, hernam Sita; ge zoudt machtig willen zijn onder de machtigen, misschien zelfs, doch daarvan wil ik niet eens spreken, ge zoudt schatten willen bezitten; ge zoudt u in weelde willen baden, ge zoudt willen voldoen aan allerlei materiëele neigingen.

Het is mogelijk, dat ge edel genoeg zijt, om dat alles te verachten, maar zouden uwe edele bedoelingen den hoogmoed kunnen trotseeren, wanneer ge een afgod kondet worden van uwe tijdgenooten; wanneer ge allen door uwe geestkracht kondet besturen; wanneer men u begroette als Meester, als Vorst, als Koning. Zou het u geen buitengewoon genot zijn eene dergelijke macht te bezitten; door iedereen bewonderd, vereerd, toegejuicht te worden; te hooren dat een geheel volk in verrukking over u was? Zoudt ge een dergelijk droombeeld van u willen stooten?

„Ik zou mijn leven willen geven voor zulk eene verheffing!" riep ik in vervoering en zonder mij zelf meester te zijn."

En medegesleept door de schitterende illusie, die mij geheel beheerschte, keek ik Sita onverschrokken aan, als wilde ik haar aanbieden, die macht met mij te deelen.

„De wetenschap, die gij zoekt, hernam zij zoo koud mogelijk, eischt van den mensch volkomen zelfverloochening;

zij kan niet verkregen worden, voor dat alle eerzucht en alle egoïsme in ons gedood en vernietigd is. De eerste voorwaarde, waaraan men moet voldoen, om ingewijd te kunnen worden, is volkomen zelfopoffering, gepaard aan welwillendheid, hulpvaardigheid en liefde tot de naasten. Elke wetenschap geeft macht hetzij voor edele, hetzij voor slechte bedoelingen, dat is een axioma, doch de onze kent geene slechtheid; zij spoort aan tot het goede, zij beoogt het welzijn van het geheele menschdom. Indien het kon gebeuren — doch dit is onmogelijk — dat een van de ingewijden eene enkele gedachte behield van persoonlijk belang, dan zou hij door dit feit alleen lager zinken, dan de minste der paria's. Dit was u niet bekend, Mijnheer, toen ge aan mijnen broeder vraagdet, om deel te mogen nemen aan onze werkzaamheden. Ik moet hem daarom den raad geven u beter in te lichten. Denk er over na! Nogmaals vraag ik vergeving, indien ik u beleedigd mocht hebben."

„Er over nadenken, riep ik, maar dan hebt gij mij niet begrepen. Weet ik zelf wel, wat ik wil? Wees niet boos, ik verzoek het u op mijne beurt, wanneer ik u zeg, dat ge mij een valstrik hebt gespannen. Welke man zou niet van begeerte vervuld zijn geworden, bij uwe schildering, toen ge mij zoo even een beeld van eer en macht voor den geest tooverdet, hetwelk ieder mensch zou doen duizelen. En wie zegt u, dat het niet mijne bedoeling is, om die macht alleen te gebruiken voor het heil van anderen? Maar ik wil het gesprek daarover staken. Ik heb een misslag begaan, ik ben gestuit op hinderpalen, die ge mij voor de voeten wierpt bij mijn eerste schrede op den weg der volmaking. Ik erken mijne dwaling, ik belijd ze, ik vervloek ze. De weg, dien ik moet bewandelen, is een andere. Ik zal dien bewandelen met al zijn lijden, met al zijne ontberingen, met al zijne martelingen. Gij hebt gezegd, dat ik een nieuweling, een leerling, een kind ben, maar wanneer gij welwillendheid en goedhartigheid op hooge waarde schat, waarom zoudt gij dan mij weigeren, met u te werken? Mijn wil is goed, mijn besluit oprecht; ik smeek u, stoot mij

niet van u. George weet dat ik geen levensdoel heb. Ik voel mij aangetrokken tot uwe studie, die eene buitengewone bekoorlijkheid voor mij heeft. Ik wil den weg volgen, dien gij gaat, welke het ook zijn moge, en wanneer ik er niets anders op mocht ontmoeten, dan lijden en ontgoocheling, welnu! dan zult ge mij verlaten; en zonder zuchten, zonder eenig verwijt zal ik u zien gaan naar de schitterende gewesten, waarheen ik u niet zal hebben kunnen volgen!"

„Dichter" zeide George lachende.

Dichter, ja! dat was ik misschien, maar juister ware het geweest te zeggen, verliefde! neen, ook dat woord is niet in staat het heerlijke en tegelijk pijnlijke gevoel, dat mij meer en meer medesleepte, uit te drukken. Ik behoorde mij zelf niet meer toe: ik had tegenover haar een nederig gevoel, een gevoel van onbeduidendheid, evenals een knecht, die vreest weggejaagd te zullen worden Ik beminde, ik aanbad haar, evenals ik haar nog bemin en aanbid op dit oogenblik, nu ik van hare schat van kennis nog slechts een zeer klein gedeelte heb leeren kennen, een gedeelte, dat ik vervloek, terwijl ik den dood ga trotseeren, om weder bij haar te kunnen komen.

Op de zooëven medegedeelde romantische ontboezeming had Sita niets geantwoord, maar ik had gezien, dat een waas van onuitsprekelijke treurigheid zich over haar gezicht verspreidde. Vreezende haar gekwetst te hebben door eene al te levendige uitdrukking, waarvan ik mij trouwens niets herinnerde, zweeg ik op mijne beurt.

Maar George, mijne afgetrokkenheid begrijpende, bracht het gesprek op een ander onderwerp, en wij spraken over vroegere tijden en over mijne jeugd, terwijl Sita, steeds zwijgende, scheen op te gaan in eene innerlijke overpeinzing.

Plotseling weerklonken naast of boven ons — ik zou niet hebben kunnen zeggen waar — de heldere, doch uiterst zachte toonen van een klokje. De toon was fijner, dan die, voortgebracht door het tikken met een of ander voorwerp tegen een fijn glas.

Sita en haar broeder draaiden plotseling het hoofd om

en keken elkander aan. Het jonge meisje werd een beetje bleek. Zij scheen George met de oogen te ondervragen. Deze zeide eenvoudig:

„Wel ja, ga maar."

Sita stond op: zij kruiste, als het ware instinctmatig, de armen op de borst en verliet langzaam maar met vasten tred het vertrek.

George volgde haar met zijne oogen, en op zijn gelaat was een zekeren onrust te lezen.

„Wat beteekende toch dat luiden van dat klokje, vroeg ik hem. Werd zij geroepen?"

Hij zag mij aan, alsof hij mijne vraag niet terstond begreep, en aarzelend antwoordde hij:

„Ja, zij werd geroepen."

„Het kwam mij voor, hernam ik, dat dit klokje hier in deze kamer was en ik zie het niet."

George nam mij bij de hand en zeide op veel ernstiger toon, dan hij gewoon was:

„Sita werd geroepen, ik kan u niets meer zeggen."

Op nieuw bewaarden wij beiden het stilzwijgen. George keek naar de deur, waardoor Sita verdwenen was, en ik bleef onbeweeglijk zitten met een angstig gevoel, alsof ik mij op den drempel van het onbekende bevond. Na een kwartier zwijgens, dat mij wel een dag toegeschenen had, kwam Sita weer, doch slechts om haren broeder te roepen. Deze stond onmiddellijk op en verdween ook.

Alleen gebleven, liet ik mijn hoofd op de handen rusten. Wat zou Sita aan haren broeder te zeggen hebben. Zou zij mijn geheim hebben geraden, en ging zij nu bevel geven, om mij uit de woning te verwijderen? Dit denkbeeld greep mij zoo aan, dat ik van smart meende te sterven. Had ik mij dan zoo spoedig en op zoo'n onnoozele wijze verraden? Welk jong meisje zou zich niet beleedigd gevoelen bij eene zoo ruwe, of liever zoo brutale bekentenis. Helaas! ik kende haar nog niet en ik wist ook niet, dat mijne vrees niets anders was, dan domme eigenwaan.

George kwam weldra terug en zeide mij:

„Sita blijft den geheelen dag in hare kamer. Indien ge wilt, gaan we samen een luchtje scheppen, evenals vroeger, toen mijn vader nog leefde.”

„Goed, zeide ik, maar van te voren zou ik u nog wel een ding willen vragen.”

„Wat dan?”

„Is mijn verzoek voor goed geweigerd?”

Hij keek mij met zijnen zachtzinnigen en goedhartigen blik aan en zeide:

„Morgen kunt ge een aanvang maken met uwe studiën.”

Van blijdschap kon ik een vreugdekreet niet onderdrukken, en zijne beide handen grijpend, drukte ik die van innige dankbaarheid.

„Verheug u niet te zeer, zei hij, misschien zal het u uw leven lang berouwen, dat ge de toestemming van mijne zuster ontvangen hebt.”

Doch ik hoorde hem niet, ik begreep hem niet. Zij wilde mij ontvangen, zij joeg mij niet weg, ik kon uren achtereen in hare nabijheid leven, dezelfde lucht inademen, die ook haar omgaf? Hoe zalig!

En thans weet ik maar al te goed, dat George waarheid sprak

Ik heb over niets berouw, maar ik ben verloren.

VIII.

Mijne installatie had spoedig plaats. In hetzelfde huis was nog een kamer te huur. Ik betrok die onmiddellijk en we kwamen overeen, gezamenlijk onze maaltijden te houden.

De studie nam al onzen tijd in beslag. Ik was aanhoudend de gast van George en kwam alleen op mijn kamer, om te slapen.

Het jaar, dat nu volgde, was uiterst heerlijk voor mij: ik aanvaardde in letterlijken zin de rol van leerling. Tegelijkertijd was ik leerling van George en van Sita, doch de laatste belastte zich meer in het bijzonder met het hoogere

toezicht op mijne studiën. Een vreemdeling zou verwonderd hebben opgekeken, indien hij onverwachts binnen ware getreden in het vertrek, waar twee jongelingen en een jong meisje onafgebroken zaten te studeeren. Nabij de bibliotheek, waar Sita bijna den ganschen dag bezig was met het bestudeeren van manuscripten, het maken van aanteekeningen, en het onderzoeken van de wetenschap der oude Ariers, zat George in een kabinet, waarin zich slechts twee lessenaars en eenige stoelen bevonden; hij gaf mij les, als ware ik een scholier.

In de eerste plaats moest ik Engelsch leeren, en niet alleen de gewone spreek- en schrijftaal, maar bovenal de wetenschappelijke en metaphysische termenologie ervan. Niettegenstaande de verschrikkelijke eentoonigheid van deze taak, volbracht ik ze met lust en ijver. Sita had mij de noodzakelijkheid hiervan aangetoond door de mededeeling, dat de tegenwoordige Hindoes in de taal van hunne verdrukkers verklaringen geven van de oude geschriften, waarvan de origineele text, steeds nog voor het publiek verborgen, bewaard wordt in de tempels van Zuidelijk Indië. Voor iemand, die op de hoogte wil komen van de geheimen der heilige wetenschap, is het dus noodig te weten, op welke wijze zij de philosophische uitdrukkingen, die in hunne taal een eigenaardig karakter hebben, overzetten in de Westersche talen, want anders zouden we de beteekenis ervan niet kunnen begrijpen. En werkelijk, ofschoon ik na zes maanden met het meeste gemak allerlei Engelsche boeken kon lezen, het scheen mij toe, alsof ik ging doordringen in een onbekende wereld, waar voor mij alles nog in nevelen was gehuld, zoodra ik een werk van een Hindoe opende, dat over de theoriën van het Boeddhisme handelde.

Ik begreep nu, waarom Sita mij vroeger minder geschikt vond voor het werk, dat ik op mij wilde nemen. Wij Franschen maken onze afleidingen met de meest mogelijke zuiverheid, onze gevolgtrekkingen hebben, om zoo te zeggen, eene zekere mathematische duidelijkheid, die niet best overeenstemt met de

fijnheid der metaphysische redeneeringen, en met de zwakheid van den draad. die het eene idée met het andere verbindt. Wij hebben eene neiging tot het maken van vergelijkingen, en juist daardoor ontbreekt ons het geduld, om breedvoerig de zaken uiteen te zetten.

Op zekeren tijd meende ik het Cosmogonisch (1) en Historisch stelsel der Hindoes in zijn geheel begrepen te hebben en ik ging het, zeker als ik was van mijne overwinning, uitleggen met een vloed van woorden, die, naar ik meende, met elkander verbonden waren volgens de strengste regelen der logica.

Toen kwam Sita tusschenbeiden. Het was avond, onze dagtaak was geëindigd en wij zochten alle drie in de conversatie eene vergoeding voor het stilzwijgen, dat wij over dag hadden moeten bewaren. Trotsch op mijzelf wilde ik bewijzen, dat ik mijne voeten gezet had op den drempel des tempels, waar ik als overwinnaar dacht binnen te treden. Doch door een enkel woord deed Sita mij gevoelen, hoe groot mijne onkunde nog was. Ik hoorde haar aan, bekoord zelfs door hare kritiek, en luisterde naar den klank harer stem, de lust van mijn leven. Ik merkte al de fijnheid van hare muzikale stembuigingen op en deze bekoorden mij, zij bedwelmden mij, terwijl ik, van hetgeen zij mij meedeelde, weinig verstond.

Langzamerhand evenwel begon het licht tot mij door te dringen; ik had de eerste schrede gedaan, door de overtuiging af te leggen, dat de moderne wetenschap — ik bedoel hiermede de Westersche wetenschap, die geheel materialistisch en positivistisch is, en die daarbij iedere metaphysische overdenking vermijdt — het laatste woord zou zijn van de menschelijke kennis. Mijn horizon had zich plotseling verruimd en ik begreep, dat er nog een hoogere wetenschap kon bestaan, die zich bezig houdt met de bestemming

(1) Cosmogonie, kennis van het ontstaan der wereld.

der wezens; ik had, niet zonder ontzetting, den verheven cyclus (kringloop) leeren kennen, waarin het leven zich beweegt, van af de stof tot den geest, van af de ruwste openbaringen, die zich doen kennen door de splitsing in oneindig kleine deelen, tot aan de Eenheid toe, die alles samenvat.

In het Westen is deze wetenschap nog in hare kindscheid, zij zal zich eerst dan behoorlijk kunnen ontwikkelen, als de zuivere materialistische wetenschap haar toppunt heeft bereikt. Toen ik doordrong in de geschriften der Hindoes, ontdekte ik het bestaan van mysterieuse personen, adepten (ingewijden) in de zuivere en hooge wetenschap; zij bezaten krachten, die, wel is waar, geheel ontstaan zijn door de ontwikkeling der menschelijke vermogens, en deze dus volstrekt niet overschrijden, maar die toch eene zoo hooge ontwikkeling dier vermogens vereischen, dat wij door den toestand, waarin onze geheele materialistische beschaving verkeert, nog op verre na niet in staat zijn, haar te bereiken.

Ik werd toen getroffen door het licht, dat in de laatste jaren geworpen is op het geestelijke door het hypnotisme, door suggestie, door de werking van geneesmiddelen op afstand; alle verschijnselen, die tegenwoordig door de professoren in de hospitalen bestudeerd worden. Daarin zag ik een schitterend bewijs voor het bestaan eener psychische macht, welke werkingen van eene ontzettende kracht zou kunnen voort brengen, zoodra men haar door een nauwkeurig onderzoek had leeren kennen.

Bezitten de adepten onder de Hindoes, die men aanduidt met den naam van Mahatma's, al deze krachten in hun geheel, of hebben zij er nog maar een klein gedeelte van kunnen machtig worden? Wat daar ook van zij, ik was overtuigd, dat zij in staat waren, dingen te doen, die in mijne oogen op wonderen geleken en die toch eenvoudig verklaard konden worden door een hoogere ontwikkeling van de fluïdische of psychlsche macht.

Wanneer ik met Sita over deze dingen sprak, trachtte zij er mij af te brengen, niet dat zij, althans onder

zeker voorbehoud, de juistheid ervan ontkende, maar zij zeide mij:

„Mijn vriend, indien ge door onze studie wilt trachten, die macht te verkrijgen, dan zijt ge niet op den goeden weg."

„Welk doel hebt gij er dan toch mede?" vroeg ik.

„Het geluk van alle menschen te bevorderen," antwoordde zij, terwijl zij mij met hare groote, zwarte oogen aankeek.

„Maar ik weet toch zeer goed, dat ge door uwe volharding reeds hoogere vermogens hebt verkregen. Meent ge, dat het mij niet bekend is, dat ge door een soort geestelijke telegraphie in betrekking staat met de Indische Adepten, — dat ge gewaarschuwd wordt door de klank van een luchtschel, wanneer men u de eene of andere mededeeling moet doen, — dat ge op brieven, die ge aan bewoners van Indië schrijft, antwoord krijgt, voor dat uw bericht de plaats van bestemming nog bereikt kan hebben, — en is het nu niet natuurlijk, dat ook ik deze vermeerdering van vermogens wensch te verkrijgen?"

„Dat wil zeggen," hernam Sita glimlachende, „ge houdt mij voor eene toovenares en ge zoudt zelf ook een toovenaar willen worden."

„Waarom niet? In u kan niets zijn, wat misdadig is. Te trachten uw voorbeeld te volgen is een deugd."

Terwijl ik tot haar sprak, deed ik mijn best haar een blik te doen slaan in mijnen gemoedstoestand. Zij moest begrijpen, waarom ik mij onderwierp aan dat kloosterleven, waarom ik mij vernederde tot leerling, aan wien men de wetenschap toemeet, alsof hij niet in staat ware meer te verdragen, en waarom ik nu eindelijk deze macht wilde bezitten — van welke ik het bestaan raadde en welke mij tot haars gelijke, zoo al niet tot haren meester zou maken.

(Wordt vervolgd.)

Theosofie een gids op ons levenspad.

Vrij naar het Engelsch.

Wij leven in een practische eeuw en elk stelsel of elke theorie moet bewijzen geven van hetgeen er door volbracht kan worden. Het verwijt aan de onderscheidene kerkgenootschappen dat het geloof ons volstrekt geen voordeel aanbrengt is tegenwoordig vrij algemeen. De verschillende geloofsartikelen hebben zich langzamerhand ontwikkeld uit de honderden nieuwe vraagstukken, die er gerezen zijn ten opzichte van de theologie en de wetenschappen, men vindt daarom heden ten dage bij de verschillende secten de meest uiteenloopende begrippen van allerlei onderwerpen. Een groot gedeelte van die onderwerpen hebben niets te maken met het practische leven, b. v. die, welke betrekking hebben op de natuur, op het aantal der goddelijke wezens, op het karakter en de werking van den goddelijken wil, op den toestand gedurende een volgend leven, op den besten vorm van kerkelijke ceremoniën etc. — alle onderwerpen, waarvan totaal niets met zekerheid gezegd kan worden en die van niet het minste nut zouden zijn, wanneer zij volkomen bekend waren. Het twisten over de vragen, of men aan één of aan drie goden gelooven moet, of er al dan niet voorbeschikking bestaat of de kwaaddoeners eeuwig, of tijdelijk gestraft worden, of de doop al of niet onze zonde uitwischt, heeft de aarde in geen enkel opzicht verbeterd (1) en de misdaden niet ver-

---

(1) Ik ben dat niet geheel met den schrijver eens en geloof, dat het bespreken van dergelijke onderwerpen werkelijk nuttig is, indien we onze opinie maar niet voor eene onfeilbare waarheid en het denkbeeld onzer tegenstanders voor eene dwaasheid of ketterij houden. Laat ons over alles spreken, maar daarbij zorg dragen, dat we nederig blijven, dan zullen wij de denkbeelden van anderen niet alleen eerbiedigen, maar er zelfs wijze lessen uit trekken.

minderd, wat toch het hoofdstreven der godsdiensten zijn moet. Wanneer het de plicht der kerkgenootschappen is, de goede zeden te bewaren, de zonden tegen te gaan en de maatschappij te verbeteren, dan hebben zij aan het doel geenszins beantwoord. Zij hebben de maatschappij niet verbeterd en niemand verwacht meer, dat er betere maatschappelijke toestanden door geboren zullen worden. Een menigte verschillende secten hebben zelfs niets bijgedragen, om de misdaden uit te roeien.

Het is dus niet te verwachten, dat een nieuw geloof den mensch zedelijk verhoogen zal. Menschelijke vooruitgang is slechts mogelijk, óf door philantrophie, óf door godsvrucht, en beide zouden leeren, wanneer eenig nieuw schema voor vooruitgang er aan getoetst werd, dat elke geloofsvorm in dit opzicht schipbreuk moest lijden. Van geen enkel nieuw kerkgebouw is heil te verwachten, maar wel van een nieuw levensdoel, van alles, wat ons aanspoort tot zelfverbetering, van de Theosofie, een nieuw stelsel, dat in de laatste jaren bijzonder de aandacht heeft getrokken van het denkende deel der menschheid. Wanneer het doel der Theosofie niet beter is, dan dat van de kerkelijke secten, wanneer het ons niet sterker aandrijft tot zelfverbetering, wanneer het niet kan wijzen op gunstiger resultaten, dan doen we het best haar maar dadelijk over boord te werpen. Maar wanneer zij ons een beter levensdoel voor oogen stelt, wanneer zij ons kan aantoonen, dat zij werkelijk nut heeft gesticht, waar onze conventioneele begrippen schipbreuk leden, dan is zij waard, onderzocht te worden.

Het kerkelijk vraagstuk is van ondergeschikten aard, maar toch moeten wij niet vergeten, dat een etisch stelsel meer hoop geeft op een gelukkige toekomst, naarmate het berust op een meer rationeele basis.

Laat ons nu nagaan, of de „Theosofie" eigenschappen bezit, die haar waardig maken, boven de Godsdiensten rondom haar te worden verkozen. M. i. is dit wel het geval en dat om de volgende redenen:

1°. *Theosofie neemt den grond weg van alle zonden en bestrijdt het egoïsme, de voornaamste oorzaak van de ellende des levens.* Elke vorm van oneerlijkheid, van geweld, van beleediging, van bedrog, zelfs van onbeleefdheid ontstaat uit de zucht, om eigen voordeel te bevorderen, al geschiedt dit ook ten koste van de rechten van anderen. Elke aanval op onze naburen, elke poging, om zich iets toe te eigenen, wat hun toebehoort, wat hun gemak bezorgt, of hun aangenaam is, is een uitvloeisel van ons egoïsme; ook de zucht, om hen te verkleinen, om hen op zijde te zetten, of te vernederen is eene uitdrukking onzer zelfzucht En dit is niet alleen waar ten opzichte van maatschappelijke ondeugden, maar ook ten opzichte van de persoonlijke wederstreving van het goddelijk gezag, hetwelk wij Goddeloosheid noemen. De bron van alle kwaad, bedreven ten opzichte van God, van andere menschen, of van ons zelven is eigenliefde, welke zulk eenen overwegenden invloed op den mensch heeft, dat hij zich gaarne de grootste opofferingen getroost, om toch maar toe te kunnen geven aan zijne neigingen.

Uit die toegeeflijkheid voor ons zelven spruiten voort: Vooreerst de smart, veroorzaakt door nijd, teleurstelling, jaloezie, zelfzuchtige gedachten en den mensch verlagende hartstochten, die een aanhoudend denken aan ons zelven en ons eigen belang vergezellen, en alle fijnere, edeler, lievelijker genoegens, die de vruchten zijn van weldadigheid en met altruïsme gepaard gaan, onmogelijk maken. Ten tweede, de belemmerende maatregelen, die de maatschappij moet nemen, om zich zelven te beschermen tegen aanvallen in ruweren vorm — de werkhuizen, de gevangenissen, soms zelfs de galgen, — die wij terugvinden bij elk beschaafd volk en bij elk kerkgenootschap. En wanneer wij ons nu eens de uitwerking voorstellen, die een algemeen heerschen van het altruïsme op de menschen zou hebben, dan kregen wij de schildering van een land zonder gerechtshoven, gevangenissen, politie, legers; van eene maatschappij zonder rechtsverdraaiïng of bedrog; van eene gemeenschap, waarin elk hart

vrij was van nijd en haat. De oorzaak van algemeene ellende was dan weggenomen.

En dit is het juist, wat de Theosofie wil. Hare voornaamste leerstelling is, dat alle menschen volkomen dezelfde rechten hebben en dat allen verplicht zijn, die rechten te eerbiedigen. Wanneer ik overtuigd ben, evenveel eerbied te moeten hebben voor de bezittingen, de gevoelens, de rechten en het geluk van anderen, alsof het mij zelf gold, dan zal ik niet trachten hen te benadeelen. Sterker nog; wanneer ik de ware broederschap der menschen begrijp, wanneer ik handel in overeenstemming met de wetten der sympathie, die door dit begrip worden in het leven geroepen, wanneer ik overtuigd ben, dat het aangenamer is, te geven, dan te ontvangen, dan zal ik zeker passief anderen niet benadeelen, maar actief weldadig zijn; met andere woorden: ik zal een waar philantroop zijn. En zoodra ik dit ben, zal ook het hoogste geluk mij ten deel vallen, want „wie zijn leven zal verliezen — ter wille van anderen, — die zal het behouden." Dit is een bijbeltext, zegt ge? Nu goed, het is ook een theosofische spreuk.

2e. *Theosofie verkondigt, onophoudelijk, dat elke goede of slechte handeling haar verdiend loon zal ontvangen.* De meeste godsdiensten leeren dat anders. Velen nemen een plaatsvervangend lijden aan, waardoor de straf uitgedelgd en een onverdiende zegen ons verzekerd wordt. Doch dit plaatsvervangend lijden was niet voor allen, maar alleen voor hen, die in den lijder gelooven. Ook door dit dogma is niet voorzien in alle onrechtvaardigheden van het menschelijk leven. Het leert dat een zedelijk leven zonder godsdienst niet denkbaar is, want zelf kunnen we onze zaligheid niet bewerken; deze immers is alleen een gevolg van onverdiende genade. Het is onmogelijk al die onbillijkheden, paradoxen en onzekerheden met elkaâr in verband te brengen. Daardoor neemt het kwaad meer en meer toe en wordt het ons onmogelijk den goeden weg te leeren kennen. Duisternis, diepe duisternis

ligt er over de meest belangrijke vraagstukken van het menschelijk geluk.

De theosofie verspreidt hieromtrent een helder licht. Zij toont aan, dat zedelijke oorzaken evengoed hunne noodzakelijke gevolgen hebben als physische, en dat die gevolgen hetzij gunstig, hetzij ongunstig, altijd afhankelijk zijn van den aard der zedelijke handeling. Men kan zich daaraan onmogelijk onttrekken; deze wet is onomstootelijk en onwederstaanbaar. Alles moet tot op den laatsten penning toe worden betaald door of aan den persoon zelf. Doch dit geschiedt niet altijd in een enkel leven; somtijds wordt dit strenge recht toegepast in den loop van meerdere opeenvolgende levens, want de uitwerking van zedelijke oorzaken vertoont zich in physische omstandigheden.

Wanneer het tegengestelde van zelfzucht het beginsel is voor de maatschappelijke hervorming, dan moet het Karma, want dit is de naam van deze leer der rechtvaardigheid, het menschdom tot zelfopoffering brengen. Elke daad heeft hare gevolgen, hetzij goede of slechte, naargelang zij zelve edel of verkeerd is, en die gevolgen zijn even zeker, als de handeling zelve. Zou nu iemand kunnen twijfelen aan het practische van een stelsel, dat elke hinderpaal, die stoornis verwekt in de uitvoering van de wet van oorzaak en gevolg, uit den weg ruimt?

3e. *Theosofie leert, dat ieder mensch zijn eigen toekomst schept.*

Al de theologische leerstellingen van uitverkiezing, praedestinatie en voorbeschikking breekt de Theosofie met verontwaardiging af. Niet minder veroordeelt ze de half-materialistische theoriën omtrent, geluk, noodlot en toeval. Elke theorie, die verantwoordelijkheid wegredeneert, of ons streven naar veredeling tegenwerkt, cijfert zij weg. Zij toont aan, dat wij juist zijn, wat wij hebben willen zijn en dat geen enkele macht boven of onder ons in staat is, iets te veranderen aan hetgeen door bovenstaande wet wordt uitgedrukt. Wij moeten het schoone in die opvatting der toekomst gelegen, begrijpen; het doet ons de volheid der goddelijke genade kennen, waardoor wij in staat gesteld worden, ons te zuiveren

van alle zinnelijke neigingen, van alle zelfzucht, van alle zucht, om anderen te verkleinen, om door strijd en arbeid te naderen tot een verwijderd doel, of om ons zelf te misleiden door vol begeerte naar het voorbijgaande en het stoffelijke aan onze aardsche neigingen in het geheim toe te geven, zonder te denken aan het genot van anderen en de wetten der *Karma*. Maar wat ons ideaal, ons streven ook moge zijn en wat er ook uit moge voortvloeien, wij blijven steeds dengene, dien wij van ons zelf gemaakt hebben. Geen godheid zal een veroveraar begroeten als een gunsteling des hemels; geen duivel zal een edele ziel tot het kwade kunnen verleiden.

Wij komen nu aan de reïncarnatie. Een enkel leven is niet voldoende voor de ontwikkeling van een mensch. Telkens en telkens weer moet hij op aarde terugkomen. om zijne hoedanigheden te onderzoeken, om zijne ondervinding te vermeerderen, om zijne opvoeding zooveel mogelijk te voltooien, en elk aardsch bestaan bepaalt de natuur van het volgende. Hieruit kunnen we twee gevolgtrekkingen maken.

1e. *ons tegenwoordig leven* geeft aan, hoedanig wij ons in een vorig bestaan gedragen hebben, en

2e. *onze tegenwoordige neigingen en gewoonten zijn* de oorzaak van den toestand, waarin wij in ons volgend leven zullen geplaatst worden.

De vormende kracht is in ons; ons verlangen wijst aan, wat wij worden kunnen; onze wil bewerkt onze toekomst en stelt ons in staat, het einddoel te bereiken. Kan men zich de volmaakte goedheid schooner voorstellen, dan door de leer, dat ieder mensch zal worden, wat hij wil zijn?

Is er onder al de stelsels, uitgedacht tot verbetering der menschheid. een enkel door de geschiedenis vermeld of door de menschheid beproefd, dat even juist, even gegrond, even verheffend en even onpartijdig is, als dat, hetwelk de Theosofie ons hier aanbiedt? Kunstmatige onderscheidingen en opvattingen zijn geheel buitengesloten. Voor een willekeurig voortrekken van den een boven den ander kan hier niet de minste vrees bestaan. Het is geheel onmogelijk zich door

listig uitgedachte middelen, of door boetedoening aan de gevolgen zijner daden te onttrekken. De oorsprong van alle onheilen, van alle rampen des levens — de zelfzucht, die afscheiding, haat en trotschheid teweeg brengt — is opgespoord en tentoongesteld. De onveranderlijkheid der zedelijke wetten is krachtig verdedigd. Het is volkomen de schuld van het individu, wanneer hij zijne bestemming, zijn doel niet bereikt. Hierdoor wordt elk kunstmiddel, om gelukkig te worden volkomen weggecijferd, elke straf, uitgedacht door priesters en godsdienstleeraren volkomen vernietigd. En zoo is de weg gebaand tot de hoogste idealen van godsdienstijver, zoo zijn wij zeker, dat er geen enkele post verloren gaat op de lange rekening van het debet en credit in onze verschillende levens; zoo heeft ieder het in handen, zich eene bestemming te kiezen en zijn leven zoo in te richten, dat hij die bestemming bereikt. Theosofie doet, wat geen enkel ander stelsel doen kan; zij bevestigt het zedelijk bewustzijn, verdedigt den zin voor het zedelijke, en spoort aan tot ontwikkeling der zedelijkheid; zij is bereikbaar en uitvoerbaar en daarom kan zij ons een gids zijn op ons levenspad. Wanneer eenmaal een doel is vastgesteld en de zekerheid is gegeven, dat al onze daden invloed uitoefenen op het bereiken van dat doel, dan is daardoor het nut van elke daad bepaald, is een daad zelfzuchtig, onbroederlijk, vijandig, dan is zij in strijd met de lessen der Theosofie; leidt zij tot welwillendheid, tot zucht, om wel te doen, tot geestelijken vooruitgang, dan is zij in overeenstemming met de Theosofie. De toetssteen is eenvoudig, niet samengesteld en daardoor bruikbaar. Ieder, die geleid wil worden door de moeielijkheden des levens, moet geen priester, geen-tusschenpersoon zoeken, maar den Goddelijken geest, die altijd in hem is, dan zal hij, aangevuurd door het vooruitzicht op een vereeniging met het Opperwezen, verzekerd zijn, dat elke poging een noodzakelijk resultaat oplevert, het bewustzijn in zich dragen van de verantwoordelijkheid voor eigen vooruitgang, in vrede, in hoop, in geluk, vrij zijn van allen twijfel omtrent de rechtvaardigheid of den goeden uitslag.

en sterk zijn in het geloof dat hij, die zich heeft gevormd naar de natuur en hare wetten, ook geschikt zal worden voor de bestemming, welke zij aan den mensch belooft.

Gedachten en Spreuken.

Onschuldig veroordeeld te worden is heerlijk, maar schuldig vertrouwd te worden is verschrikkelijk.

***

In uwen geest moet de arend en de uil moet er uit.

***

Ernst is niet eensluidend met somberheid, integendeel zij is juist de bron van waarachtige opgeruimdheid en levenslust.

***

De meesters zeggen: „Wanneer iemand plotseling schrikt, zonder iets te zien, dan ziet toch zijn Massel (geest, transscendentaal wezen) iets, want een schrik, die zonder oorzaak den mensch plotseling overvalt, is een bewijs dat, zoo het lichaam al niets ziet, toch de N'schama (dit is de Massel die de menschen beweegt) wel degelijk iets gewaar wordt. Dikwijls heeft het hart een voorgevoel van sterfgevallen, of slechts tijdingen, die eerst later volgen, en het hart treurt, zonder te weten waarom; de N'schama ziet, wat het lichaam later treffen zal en treurt daarover.

KABBALA.

Kort Begrip van het Magnetisme.

naar het Fransch van Rouxel.

(Vervolg van blz. 104.)

XV.

Het aardsche fluïde, dat overgebracht wordt door de voeten, wordt weinig gebruikt door de moderne magnetiseurs. Dit is niet goed, want de theorie geeft het aan en de proef van Pyrrhus steunt het, dat deze wijze van behandeling sterker moet werken, dan die met de handen bij de talrijke ziekten van de onder het middelrif gelegen ingewanden.

Het solaire fluïde, dat het meest gematigd en de bron van de beide andere fluïdes is, wordt ook het meest gebruikt. Slechts pro memorie spreken wij van het magnetisme door middel van het hart. Alleen moeders en minnaars maken van deze sterk werkende behandelingsmethode gebruik.

De handen zijn de organen, waarvan men zich het meeste bedient; vooreerst, omdat dit het gemakkelijkst is, en ten tweede, omdat het solair fluïde overal kan gebruikt worden en nergens schaadt. Men doet dit door middel van *poses* en *passes*. (1)

De *pose* bestaat daarin, dat men de handen legt voor, of op het lichaamsdeel, dat men wil magnetiseeren. Men doet dit door aanraking of men houdt de handen op eenigen afstand, en laat zich hierin, alsook ten opzichte van den duur der pose, dikwijls door den patient leiden.

---

(1) Er worden ook andere methodes aangewend, maar ons bestek veroorlooft ons alleen de meest gebruikelijke te bespreken.

De *passes* zijn het meest in gebruik. Men maakt ze door aanraking, in den regel met zachte wrijving, of op eenigen afstand, zonder stijfheid, met uitgestrekte armen, open handen en eenigszins uitgespreide vingers en onderscheidt ze in *passes longitudinales* (van boven naar beneden) en *passes transversales* (in dwarse richting). De eerste manier heet magnetiseeren, de laatste demagnetiseeren, ontladen. Hierbij moeten wij echter opmerken, dat de passes longitudinales langzaam moeten worden verricht; snelle trekken het fluïde van het sujet mede, zonder aan dat van den operateur den tijd te laten, om in het lichaam te dringen; bijgevolg ontladen zij (1).

Men wendt de passes aan op, of liever, voor een van de drie lichaamsstreken, of op alle te gelijk. Longitudinale passes kunnen ook met voordeel op de armen en de beenen worden aangewend. Passes en poses van de handen op de beenen zijn het beste middel, om het hoofd te ontladen. Maakt men passes langs de geheele lengte van het lichaam, dan noemt men ze passes tot groote stroomen. In sommige gevallen zijn zij een uitstekende bewerking: zij demagnetiseeren snel, bovendien verdeelen zij het fluïde gelijkelijk over het geheele lichaam en herstellen daardoor het verstoorde evenwicht. Men kan ze doen met een of met twee handen aan den voor- of achterkant, of langs de zijden; men kan ook passes maken tegelijk aan den voor- en achterkant, een hand langs de borst, de andere langs den rug.

Ten slotte kunnen de passes neerdalend en opstijgend zijn. De moderne magnetiseurs verbieden de opstijgende passes. Over 't algemeen hebben zij gelijk, maar er bestaan uitzonderingen op elken regel.

„Iemand, wiens geest verward was, werd woedend wan-

---

(1) Dit laatste feit is, voor zoover ik weet, nog door geen enkel magnetiseur opgemerkt. De redeneering wees er mij op, en de proef bevestigde het. Meermalen is het mij gelukt, personen te doen inslapen, nadat dit aan anderen mislukt was, wanneer ik begon met het sujet eerst door eenige snelle passes te ontladen.

neer men hem magnetiseerde, beginnende bij het hoofd en eindigende bij de voeten; men kwam gelukkig op het denkbeeld hem in omgekeerde richting te magnetiseeren, opstijgende van de voeten naar het hoofd." *(Deleuze, Leitre d'un médicin).*

Dezelfde bewerking wordt in Indië aangewend (1) en de resultaten passen juist bij ons systeem.

Men kan zeer goed begrijpen, dat het aardsche en het solaire fluïde de opgewektheid van de hersenen moeten matigen, wanneer ze op die wijze er heen getransporteerd worden.

Van uit den mond stroomt een gemengd solair en lunair fluïde door de zenuwen, die er in eindigen en door den adem, die uit de borst komt. Aanblazingen zijn dan ook zeer nuttig bij de magnetische geneesmethode en worden dikwijls aangewend. Volgens Bruno de Lausanne zijn deze de krachtigste van alle magnetische bewerkingen. Warm brengen zij de vochten in beweging, bevorderen de darmbeweging, heffen verstoppingen op en doen nerveuse krampen bedaren. Men kan ze op alle lichaamsdeelen aanwenden. Gewoonlijk legt men een dubbel gevouwen zakdoek op het zieke deel, drukt er den mond tegen en blaast er den adem doorheen.

Koud, ontladen zij en doen zij het sujet ontwaken, vooral wanneer men ze op het voorhoofd aanwendt.

Geen enkel magnetiseur spreekt van passes door middel van den adem. Volgens getuigenis van somnambules, bij wie ik ze heb aangewend, zijn zij echter heel aangenaam, maar minder krachtig en dus vermoeiender, dan passes met de handen.

Tot het gebied van het magnetisme met den mond be-

(1) Volgens een schrijver uit den tijd van Alexander en volgens onze hedendaagsche reizigers, verkrijgen de Brahminen een soort van nieuw leven door deze bewerkingen. Zij bewegen de handen van den buik naar het hoofd en beweren op die wijze de ziel naar het hoofd over te brengen en zich daardoor met de Godheid te vereenigen. (Charpignon Physiologie Medicine et Metaphysique du Magnetisme. pag. 140).

hooren nog de vervloekingen en bezweringen, maar wij bepalen er ons toe, ze in het voorbijgaan slechts te noemen.

Het magnetiseeren met de oogen, ook fascinatie (begoocheling) genaamd, veroorzaakt de grootste helderziendheid.

M. Teste heeft dit reeds opgemerkt, want hij zegt: „Ik vermeen waargenomen te hebben, dat deze wijze van magnetiseeren de helderziendheid doet vermeerderen." (pag. 199).

Mijne eigene opmerkingen stemmen met de zijne overeen. Wij moeten dit echter niet beschouwen, als orakeltaal, want de helderheid van de somnambules hangt niet alleen af van de aangewende bewerking, maar ook van den magnetiseur en van de wijze, waarop hij die bewerking aanwendt.

Wil men magnetiseeren met de oogen, dan moet men in de eerste plaats vermijden, de bewerking der charlatans over te nemen, die daarin bestaat, dat zij het sujet barsch en met eene woeste uitdrukking aanzien. Hierdoor verkrijgt men geen helderheid en bederft men het sujet. De blik van den magnetiseur moet zijn: welwillend, flink, zonder de minste hardheid en te gelijk levendig en zacht. De uitwerking zal niet zoo snel zijn, doch daarvoor ook des te beter. „Wij hebben geen oogenblikkelijke werking noodig, zegt de Lausanne, maar eene „genezende." Het is goed, maar niet absoluut noodzakelijk, dat het sujet den operateur aanziet; beter is het, dat hij de oogen gesloten en onbeweeglijk houdt, dan open en beweeglijk. In het eerste geval dringt het fluïde gemakkelijk door de oogleden heen tot in de hersenen, terwijl in het tweede geval de fluïdische stralen gebroken worden door de bewegingen van den oogbol.

Het magnetiseeren met het voorhoofd, bestaat daarin, dat de magnetiseur zijn voorhoofd drukt tegen dat van het sujet met of zonder tusschenplaatsing van een ander voorwerp, en is het krachtigste middel, om de gedachten of den wil van den operateur over te brengen op den patient. Voor zooverre mij bekend is, heeft Chardel op aanraden van eene

somnambule, het eerst dit middel beproefd en de uitwerking ervan geconstateerd. (1)

De Hypnotiseurs hebben zich van dit middel bediend en het, zooals bekend is, aangewend, bij de vermaarde proeven te Havre, doch over den uitvinder hebben zij nooit gerept, wat niet pleit voor hunne ontwikkeling of goede trouw.

En hiermede hebben wij nu de meest gebruikelijke en meest werkzame magnetische bewerkingen medegedeeld. Bij al die bewerkingen, wij zullen dit telkens herhalen, is het hoogst noodig, om zacht en langzaam, dat wil zeggen, voorzichtig te werk te gaan.

De uitdrukking „langzaam gaat zeker" moet hier meer dan ergens anders hare toepassing vinden. Vooral de eerste maal, dat men iemand magnetiseert moet men dezen regel in acht nemen, want de weg voor het fluïde is dan nog niet gebaand en, wanneer het sujet zeer gevoelig is, zou het zich te snel in de hersenen of in een ander zenuwmiddelpunt ophoopen en het evenwicht verbreken, waardoor een zenuwtoeval zou ontstaan.

Laat ons aan de hypnotiseurs, die publieke voorstellingen geven, aan de leden der academie en aan de geneesheeren der hospitalen, die de magnetiseerbare personen beschouwen als hunne zaak, als hunne „justiciables" (dingen waarop zij van rechtswege aanspraak hebben) — dit is hunne eigene uitdrukking, — laat ons aan al die goochelaars het monopolie der gewelddadige bewerkingen overlaten, waarvan wij de nadeelen nog nader zullen aantoonen, wanneer wij het hypnotisme vergelijken met het magnetisme.

---

(1) „Eene somnambule wees mij het middel aan, om deze dame van hare visioenen te bevrijden; het was noodig haar in somnambulisme te brengen, en te doen ontwaken met den wil, om de herinnering er aan te doen verdwijnen. Zij vond het bovendien noodig, dat er nooit weder tegen haar over gesproken werd. Ik moest mijn voorhoofd tegen het hare houden met een voorwerp tusschen beide, om door het gevoel mijn wil op een uitwendig punt te vestigen. De zaak gelukte . . ."

(Esquise de la nature humaine, pag. 271).

XVI.

Nu wij de verschillende magnetische bewerkingen en hunne redenen van bestaan hebben aangetoond, is het voor iedereen gemakkelijk, er eene methode, om te magnetiseeren, uit af te leiden, en die toe te passen op de verschillende toestanden, waarin de personen zich bevinden met betrekking tot hunne gevoeligheid en hunne gezondheid, en, in verband met het doel, dat men zich voorstelt, om physische, zedelijke of psychische werkingen te verkrijgen.

De methode, die mij over het algemeen het meest rationeel en het meest afdoende toeschijnt is de volgende:

1o. Men kan altijd beginnen het sujet te ontladen door eenige snelle passes langs de armen, langs de beide zijden van het lichaam tot aan de voeten en langs de voor- en achterzijde. Bij deze snelle passes is eene zachte aanraking noodig, en men moet zorg dragen na iedere passe de handen af te schudden en er op te blazen, om het fluïde van het sujet te verwijderen.

Deze voorzorgsmaatregelen, zijn overbodig bij een gezond sujet, doch bepaald noodig, wanneer het ziek is.

Vele magnetiseurs verwaarloozen ze, vooral sedert zij zich door de hypnotiseurs van den goeden weg hebben laten afbrengen, maar de spiritisten nemen ze in acht, en zij bevinden zich er wel bij. De allereenvoudigste gezonde redeneering toont werkelijk reeds genoegzaam aan, dat het nuttig is, om eerst het lichaam te ontlasten van het zieke fluïde, voordat men er het gezonde inbrengt.

2o. Men plaatst den lijder op een hoogere of lagere stoel, naar gelang gij zelf gedurende de bewerking verlangt te staan of te zitten.

3o. Menplaatst zich zelf tegenover hem, staande of zittende, maar op zoodanige wijze, dat al uwe bewegingen gemakkelijk zijn, en gij poses of passes kunt maken, zonder de armen te hoog op te tillen. Op deze wijze circuleert het fluïde gemakkelijker, en vermoeit de operateur zich het minst.

De staande houding is beter, dan de zittende, de operateur heeft dan meer kracht, somtijds zelfs te veel, dit komt omdat het afgegeven fluïde gemakkelijker vervangen wordt door dat, wat van de aarde uitstroomt.

4°. Van tijd tot tijd rust men een oogenblik en laat aan het sujet den tijd om hetzelfde te doen.

5°. Men legt de handen op de schouders, laat ze zachtjes en langzaam over de armen glijden tot aan de vingers, neem de duimen van het sujet en houdt ze eenige oogenblikken in aanraking met de onze.

6°. Deze beweging herhaalt men vijf of zesmaal tot het rapport is tot stand gekomen. Volgens Deleuze is dit het geval, zoodra de warmte der duimen van den magnetiseur en het sujet gelijk zijn. Naar mijn oordeel blijkt dit beter uit het isochronisme der polsslagen van beiden.

7°. Men zorgt er voor, dat men, wanneer men de handen naar de schouders terugbrengt, om de passes te herhalen en over het algemeen bij alle passes, de handen van het lichaam verwijdert en ze omdraait, zoodat de handrug naar het sujet worde gekeerd, anders zou te niet gedaan worden wat men gewrocht had.De reden van dit voorschrift is, dat de rug veel minder fluïde ontlaadt, dan de palm van de hand.

8o. Zoodra het rapport is tot stand gekomen, moet men de poses, passes en aanblazingen bewerkstelligen, die bij het ziektegeval te pas komen.

Wij kunnen hier niet verder in bijzonderheden treden; de ondervinding leert meer dan vele woorden, wat in elk bijzonder geval noodig is, en meermalen geven de zieken zelven aan, wat hun het meeste goed doet; men moet zich alsdan door hen laten leiden. Al slaapt de zieke niet, toch kan hij zeer goed de weldadige uitwerking van het magnetisme gevoelen en somtijds aangeven, welke wijze van bewerking het weldadigst op hen werkt.

9°. Wanneer het ons te doen is, om een gezond persoon in somnambulisme te brengen, dan is het nuttig om, nadat

het rapport is tot stand gebracht, eerst poses op het hoofd te doen en te eindigen door passes, die afdalen tot de navelstreek.

Herhaal die poses en passes zoo dikwijls het noodig is, om althans de eerste verschijnselen van slaap op te wekken, doch let er daarbij altijd op, dat ge bij het opheffen der handen steeds den rug daarvan naar het sujet toekeert.

10°. Wanneer het sujet de oogen gesloten heeft, doe dan eerst met de duimen poses voor de oogen en ga voort met het maken van passes, die lager naar beneden moeten afdalen naarmate het sujet meer voorbeschikt is voor congesties naar het hoofd en voor zenuwtoevallen.

11°. Wanneer het sujet slaapt, — wat kenbaar is aan stuiptrekkingen der oogbollen — zonder geïsoleerd te zijn, magnetiseer dan de ooren, wanneer u dit ten minste mogelijk is, tot de isoleering volkomen is tot stand gekomen.

12°. Vestig gedurende de geheele bewerking uwe aandacht en uwen wil op hetgeen ge doet en uwen blik op het voorhoofd, op de oogen of op den onderbuik van het sujet.

13°. De seance mag een halfuur tot drie kwartier duren. Wanneer men eer vermoeid is, moet men rusten, of zoo noodig geheel ophouden.

XVII.

Deze methode schijnt de beste, om de verschillende uitwerkingen van het magnetisme tot stand te brengen.

Maar men begrijpt, dat er allerlei veranderingen in gemaakt kunnen worden (1). Zij moet in de onderdeelen

(1) Het komt mij voor, dat bij het behandelen van patienten het wegnemen van zieke en bedorven fluïdes hoofdzaak is, en dat het universeele fluïde ook bij den lijder spoedig genoeg dit verlies herstelt. Eenig fluïde wordt trouwens altijd door den magnetiseur afgestaan, en het wegnemen van bedorven fluïde vereischt niet minder wilsinspanning, dan het opwekken van den magnetischen slaap. Dit schijnt mij slechts bij uitzondering nuttig en noodig toe. Daarentegen heb ik meermalen bemerkt, dat massage de werking van den wil ondersteunt, ten opzichte van het wegnemen van bedorven fluïdes. VERT.

meer of minder wijzigingen ondergaan, naarmate het doel, dat men wil bereiken, van physischen, zedelijken, of psychischen aard is; ook hangt zij af van den natuurlijken aanleg van den magnetiseur en den gemagnetiseerde; daarom bestaat er in sommige opzichten verschil in de resultaten van alle magnetiseurs en zelfs van denzelfden magnetiseur; dit is afhankelijk van de natuur van het sujet, welke men leert kennen door ondervinding. Men moet zich dus niet slaafs houden aan de opgegeven methode maar de resultaten, die men verkrijgt, opmerken, ze onderling vergelijken en naar omstandigheden wijzigen.

Wij kunnen niet gedetailleerd al de methodes van de voornaamste magnetiseurs opgeven, doch wij zullen enkele punten opnoemen, waardoor hunne bewerkingen onderling en ook van de onze verschillen.

Mesmer begon met de handen op de schouders te leggen en twee of drie passes te maken langs de armen. Het meerendeel zijner navolgers hebben het aantal passes op vijf of zes gebracht. Bovendien bediende Mesmer zich van verschillende hulpmiddelen zooals: baquet (1), tooverstafmuziek enz.

Puysegur legde de eene hand op de maag en de andere er tegenover op den rug, of ook wel de eene op de maag en de andere op het hoofd. Ook hij bediende zich van het baquet en van gemagnetiseerde boomen.

Deleuze begon het rapport, door de duimen tegen die van het sujet te houden; vervolgens maakte hij in navolging van Mesmer vijf of zes passes van de schouders tot de vingertoppen, daarna legde hij de handen op het hoofd en maakte gedurende het overig gedeelte van de bewerking, longitudinale neerdalende passes.

Wat is nu beter? Moeten wij het rapport tot stand brengen door de aanraking der duimen, zooals Deleuze, of door poses op de schouders, zooals Mesmer?

Daar het fluïde een grooteren weg moet afleggen van de

(1) Eene beschrijving van het baquet van Mesmer kan men o. a. vinden in Benet en Féré. Le Magnetisme animal pag. 6. Het is thans geheel in onbruik.

duimen, dan van de schouders naar de hersenen, werkt, zooals men begrijpen zal, de behandeling van Deleuze langzamer en zachter.

Wanneer de poses op de schouders evenwel te langdurig zijn, wanneer de magnetiseur bovendien veel wilskracht bezit en het sujet zeer gevoelig is, dan zal het effect te snel zijn en kan eene ontstemming in het organisme van den patient ten gevolge hebben.

Het is dus voorzichtig, ten minste, wanneer men iemand voor de eerste maal magnetiseert, het rapport door de duimen te bewerkstelligen, of kortdurende poses op de schouders te maken.

Wij zullen maar niet te veel uitwijden over de methode van Faria, die bestaat in het fixeeren van het sujet met een woesten blik en een krachtige wilsinspanning, hetwelk korteren of langeren tijd wordt voortgezet, tot men den patient eindelijk op ruwe wijze toevoegt: „Slaap!" en dien uitroep des noods twee- of driemaal herhaalt.

Deze ruwe bewerking behoort meer te huis bij het hypnotisme, dan bij het magnetisme. Dergelijke ruwe middelen zullen wij dus maar overlaten aan de magnetiseurs, die op de kermissen reizen en aan de beunhazen der wetenschap.

Vóór du Potet magnetiseerde men zonder contact en op groote afstanden, maar na hem meende men over het algemeen, — Faria maakt hierop eene uitzondering — dat aanraking noodig was, om het rapport tot stand te brengen en om daarna op afstand te kunnen werken. Du Potet, M. Teste en vele magnetiseurs van lateren tijd vinden het contact niet noodig en meenen zelfs zonder dat grootere resultaten te verkrijgen.

Deze opmerking is zuiver, maar juist daarom is het beter bij personen, die ons onbekend zijn, de behandeling niet te beginnen, voordat wij ons eerst door aanraking met hen in verbinding hebben gesteld. Men verlieze niet uit het oog, dat het wenschelijk is, de behandeling niet te krachtig te beginnen. Bij de vergelijking van de methodes van Mesmer en Deleuze hebben wij hier reeds op gewezen.

Dat het fluïde op afstand sterker werkt, dan bij aanraking, schijnt vreemd en zelfs in strijd met onze grondstellingen, maar toch is het een feit, dat niet te ontkennen valt. Wij kunnen dit aantoonen en somnambules bevestigen het.

Het menschelijk fluïde deelt zijne beweging mede aan het universeele fluïde, dat het onderweg ontmoet (1) Dit verschaft hier dus in zekeren zin hulptroepen en maakt daardoor de uitwerking sterker, somtijds zelfs te sterk doch in allen geval minder heilzaam, want het vrije fluïde heeft niet dezelfde levenwekkende hoedanigheden, als dat van den operateur.

Is men genoodzaakt zonder aanraking te werken, b. v. bij een zieke die te bed ligt, dan moet men vooral zorgen, zijne wilskracht te matigen, ten einde niet meer kwaad, dan goed te doen.

Nog eenige andere methodes, zijn eerst onlangs in gebruik gekomen, ik vind het evenwel niet noodig er nader melding van te maken, omdat de wijzigingen meest van ondergeschikten aard zijn en omdat de lezer, door hetgeen wij gezegd hebben, genoeg weet, om eene methode te zoeken, die voor zijnen aanleg past.

XVIII.

Wanneer wij magnetiseeren met het doel, om het sujet te doen slapen, moet de seance een half uur of drie kwartier, hoogstens een uur duren. (2) Zijt gij vermoeid van

---

(1) „De magnetiseurs, die niet al te ruim voorzien zijn van fluïde, zeide eene somnambule, oefenen meer invloed uit op afstand dan door aanraking, omdat op afstand hun fluïde in zooverre overvloediger is, dat het vermeerderd wordt met eene zekere hoeveelheid vrij fluïde, dat er zich bijvoegende de macht van den operateur doet toenemen." (Laisson de Guinaumont, somnologie magnétique, p. 55).

(2) Bij zeer gevoelige personen, die in eenen diepen magnetischen slaap gebracht kunnen worden, mag men somtijds de seance veel langer

het maken van poses en passes, voordat ge uw doel bereikt hebt, rust dan een weinig uit, doch ga intusschen door met te denken aan uwe bewerking en blijf willen, dat zij gelukken zal, anders loopt ge gevaar te verliezen, wat gij gewonnen hebt; om uwen wil te ondersteunen, moet ge aanhoudend naar het sujet blijven zien. Zoodra gij zijt uitgerust, zet ge de bewerking voort.

Het beste middel, om minder spoedig vermoeid te worden, bestaat daarin; dat men zich beurtelings van de rechter- en van de linkerhand bedient.

Wanneer ook uw geest vermoeid raakt, moet ge eindigen, want ge zult niets goeds meer tot stand brengen

Is het sujet ingeslapen, of hebt gij met te veel overhaasting gewerkt, hem daardoor overladen met fluïde, en als gevolg hiervan het evenwicht verstoord, breng hem dan weder in den normalen toestand, ontlaad of demagnetiseer hem. Wanneer hij slechts een weinig overladen is, dan zijn eenige transversale passes voldoende, om het overtollige fluïde te verspreiden. Is hij veel te sterk beladen, wat een gevolg kan zijn van uwe ongeoefendheid of zijne grootspraak op onvatbaarheid, dan zijn eenige passes langs het geheele lichaam, passes langs de beenen, poses op de knieën en voeten het beste middel, om het evenwicht te herstellen.

Ontstaat de ongesteldheid — en dat is in den regel het geval — doordien gij te sterk op de hersenen gewerkt hebt, dan is eene pose van eenige minuten op den onderbuik voldoende, om het opgehoopte fluïde uit de plexus lunaris (de hersenen), over te brengen naar de plexus solaris (de zonnevlecht), eene in de buikholte gelegen gedeelte der sympathische zenuw. Nerveuse en hysterische toevallen worden door dit middel zeer dikwijls gekalmeerd, ten minste als

---

laten duren. Zoo heb ik b. v. eene patient, die drie dagen achtereen aanhoudende koortsen had, daarvan genezen door eene behandeling, waarbij ik haar tien uren achtereen heb doen slapen. Vert.

men de zieke overigens vrij laat en niet door oppassers de armen laat vasthouden, want die trekken dan met alle macht en verhinderen hierdoor het overvloedige fluïde langs de natuurlijke wegen af te vloeien.

Indien ge iemand wilt wakker maken, die ge in slaap hebt gebracht, dan is volgens de lessen der Hypnotiseurs op de kermissen en in de hospitalen niets anders noodig, dan hem met kracht op het voorhoofd te blazen en hem te gelasten op te staan. Als ge deze manier toepast, behoeft ge u echter niet te verwonderen, wanneer de op die wijze gewekte persoon ontsteld en zelfs geheel in de war is; ge moet evenwel de schuld hiervan niet geven aan het magnetisme, maar wel aan het hypnotisme, waarvan de bewerkingen veel ruwer zijn en daardoor soms verkeerde gevolgen hebben.

Als magnetiseur dient ge op de volgende manier te handelen:

Vooreerst moet ge, zoowel om wakker te maken, als om te doen inslapen, u in verbinding stellen met het sujet, zijn oordeel vragen en niet handelen zonder zijne toestemming.

Voor dat ge hem wekt, onderzoekt ge, hoe zijn lichamelijke en geestelijke toestand is, en neemt ge zijne lichamelijke pijnen en ongesteldheden, zijne droefheid, zijne smart weg.

De reden van deze voorzorgen is, dat de patient bij zijn ontwaken, wel is waar, niet de herinnering maar toch eene min of meer verwarden indruk overhoudt van den lichamelijken en geestelijken toestand, waarin hij zich tijdens den slaap bevond.

Vermaak u dus niet op wetenschappelijke manier door uw sujet (die niet alleen een sujet, maar ook een mensch is) te wekken, nadat gij een zijner ledematen krampachtig hebt doen samentrekken, of hem eene verlamming hebt bezorgd, of nadat gij hem treurige of zelfs zedelooze denkbeelden, die na het ontwaken blijven bestaan, hebt gesuggereerd. Laat dit over voor diegenen onder de geneesheeren en hoogleeraren, die de menschen beschouwen als *vleesch*

voor hunne onderzoekingen, als hunne *justiciables*, en zoo zijn er helaas! velen.

Wanneer de gemagnetiseerde er in heeft toegestemd, om gewekt te worden, verlang dan, dat hij wakker worde in eene goede lichamelijke en geestelijke gesteldheid (1), blaas hem zacht op het voorhoofd met het doel, om overmaat van fluïde, dat hem omringt, weg te nemen, maak vervolgens eenige transversale passes naar beide zijden langs het hoofd en de maagstreek en eindig met enkele passes langs het geheele lichaam, om het hoofd te ontlasten en het fluïde gelijkelijk over het geheele lichaam te verspreiden.

Blijft er nog eenige zwaarte in het hoofd over, leg dan de handpalm op zijn voorhoofd, er op lettende, dat ge de vingers uitgespreid en omhoog houdt, om te zorgen, dat het fluïde, door uwe hand aangetrokken, langs uwe vingertoppen zal kunnen ontsnappen.

Al deze bewerkingen moeten zacht worden uitgevoerd, zonder te drukken en zonder eenige inspanning, noch van de spieren, noch van den wil.

Wanneer gij een zieke of een onbekende magnetiseert, dan is het altijd voorzichtig, om na elke demagnetiseerende passe uwe vingers af te schudden en op de handen te blazen, ten einde het onzuivere fluïde, dat ge medegenomen hebt, te verwijderen. Bovendien is het zeer raadzaam, om u zelven na afloop der

---

(1) Ook onder de geneesheeren-hypnotiseurs zijn er, die dit aanraden, en ik zou bovenstaanden aanval niet in mijne vertaling overgenomen hebben, ware het niet, dat men in verscheidene boeken van hypnotiseurs allerlei verschrikkelijke proeven leest, voor het meerendeel genomen in de hospitalen op minvermogende patienten, die genoodzaakt zijn, zich alles te laten welgevallen. Is het niet voldoende voor den minvermogenden lijder, dat hij niet behandeld mag worden in den schoot zijner familie? Moet ook de behandeling zelf slechter zijn, dan die van een vermogend man? Mag zijne gezondheid gewaagd worden aan de zucht, om nieuwe wetenschappelijke ontdekkingen te doen, mag men daarvoor proeven nemen, die zelfs voor den proefnemer geen nut kunnen hebben, want eene onzedelijke handelwijze heeft nog nooit iemand gelukkig gemaakt. VERT.

bewerking te demagnetiseeren, of te laten demagnetiseeren, door eenige snelle passen langs het hoofd en de armen aan beide zijden, en ook, om de handen te wasschen, want die zijn vergiftig, nadat ge gemagnetiseerd hebt, vooral, wanneer het fluïde van het sujet onzuiver, grof of ziekelijk is (1).

Lacht maar, Heeren Doctoren, die hypnotiseeren met de stop van een karaf, of met spiegeltjes, over al de voorzorgsmaatregelen, die wij aanraden, onderzoek evenwel en vertel ons dan uwe bevinding.

XIX.

De gewaarwordingen van den persoon, die zich aan de bewerking onderwerpt, hangen af van de natuurlijke gesteldheid en den wil der beide wezens, die aan de bewerking deelnemen, het sujet en de operateur.

Wanneer de magnetiseur groote en snelle resultaten verlangt, ten einde bewijzen te geven van zijne buitengewone magnetische kracht, dan begrijpt men, dat zijn fluïde, omdat het geen tijd heeft, zich over het geheele zenuwstelsel te verspreiden, zich in het een of ander middelpunt zal ophoopen en wel juist in het zwakste, omdat dit het minst tegenstand biedt. Daardoor ontstaan verschillende ongesteldheden. Zijn de hersenen overladen, dan ontstaat er hoofdpijn; is dit het geval met de zonnevlecht — het sympathische zenuwstelsel — dan krijgt de lijder last van benauwdheden, braakneiging en zelfs braking.

Indien het sujet, na te hebben toegestemd, om gemagnetiseerd te worden, den sterken man wil uithangen en weerstand biedt, dan zullen dezelfde ongemakken zich voordoen, als het den magnetiseur gelukt is den dijk, die men tegen hem opwierp, verbroken te hebben.

---

(1) Mij is zelfs aangeraden, om na het behandelen van lijders met besmettelijke ziekten, tering, rheumatiek enz. telkens een nagelborstel te gebruiken, en ik bevind er mij wel bij. VERT.

In beide gevallen beschuldigt men het magnetisme van schadelijke werkingen en niet den magnetiseur; alsof de onwetendheid van een rekenplichtige zoude bewijzen, dat de regels der rekenkunde valsch zijn.

Maar wanneer beide partijen oprecht, ter goeder trouw zijn en wanneer de magnetiseur zijn werk goed verstaat, dan krijgt de gemagnetiseerde spoedig een gevoel van kalmte en weldadige rust, overeenkomende met dat, wat men gewaar wordt, kort voordat men in slaap valt. Weldra overwint de slaap; de oogleden worden een weinig rood, de pupillen verwijden zich, de oogen staan strak. Nu is het tijdstip gekomen, waarop het sujet afhankelijk is van den operateur en, wanneer men op dit oogenblik de bewerking afbreekt, de geschiktheid heeft, om al de hypnotische wonderen te doen, die men te zien krijgt op de kermis, in de hospitalen van de Salpetrière en op andere plaatsen, aan de wetenschap gewijd.

Gaat men daarentegen voort met magnetiseeren, dan begint het sujet te knipoogen, de oogleden vallen toe, de oogbollen worden gewoonlijk naar boven gedraaid, het gehoor wordt afgesloten voor elk geluid behalve voor de stem van den magnetiseur. Het somnambulisme is ingetreden.

Zet men de bewerking nog verder voort, dan volgt een lethargie op het somnambulisme, het sujet is geheel geïsoleerd en zelfs niet meer in onmiddellijk contact met den magnetiseur (1); het gevoel is bijna geheel opgeheven.

Men verkrijgt deze geheele serie van verschijnselen niet bij alle sujetten, het gebeurt zelfs niet dikwerf, dat men reeds bij de eerste magnetisatie iemand tot somnambulisme brengt. Daarentegen zijn velen vatbaar voor den magnetischen toestand, die de lust is der hypnotiseurs, en

---

(1) Uit dezen toestand kan de magnetiseur hem zonder moeite door enkele transversale passes weder in somnambulisme terugbrengen.

VERT.

er zijn weinig personen, die niet de eerste verschijnselen ondervinden, namelijk rust, slaperigheid, congestie en een brandend gevoel in de oogen.

De eerste maal, dat ik magnetiseer, doe ik dit gedurende 15 à 20 minuten, zelden een half uur. Velen beweerden dan, dat zij niets gevoelden, maar wanneer ik ze dan aan hun lot overliet, om een ander te magnetiseeren, gevoelden zij meer, zij vielen in slaap.

Sommigen van hen liet ik vertrekken zonder demagnetisatie, dezen verklaarden mij dan den volgenden dag, dat zij telkens bij hun werk in slaap waren gevallen, en hadden in den regel geen lust, om de proef te herhalen.

Ik besluit hieruit, dat zeer weinig personen volstrekt geen invloed van het magnetisme ondervinden; de eerste verschijnselen ziet men bijna altijd en dat zijn ten opzichte van de therapie juist de belangrijkste.

Nooit wordt het magnetisme te vergeefs in het menschelijk lichaam gebracht; het veroorzaakt altijd eenige werking. Indien gij een vertrouwbaar persoon, die in staat is behoorlijk waar te nemen, magnetiseert, en hij zegt niets te hebben gevoeld, demagnetiseer hem dan niet. Hij zal, alleen gelaten, last hebben van slapeloosheid of vaster slapen, dan gewoonlijk; somtijds is ook de gevoeligheid toegenomen."

(Dupotet *Manuel de l'Etudiant magnetiseur*, p. 13.)

XX.

Zooals wij zeiden, zijn er weinig personen, die reeds bij de eerste magnetisatie in somnambulisme geraken, zelfs onder hen, die daarvoor vatbaar zijn.

Wil men het somnambulisme verkrijgen, dan moet men de bewerking meermalen herhalen; gewoonlijk is het voldoende, wanneer men dit acht of tien malen doet. Het is evenwel noodig de operatie op periodieke tijden te herhalen; dagelijks, om de twee dagen of minstens, om de drie

en in allen gevalle moet men de seance steeds op dezelfde tijden beginnen en eindigen.

Bij al die bewerkingen is het taak de voorschriften in acht nemen, die wij gegeven hebben en bovenal te vermijden, om het somnambulisme met geweld op te wekken, zooals sommige magnetiseurs doen. Zij werken daardoor te sterk op de hersenen met uitsluiting van het overige gedeelte van het menschelijk lichaam.

„Vele magnetiseurs, zeide reeds Deleuze, beladen bij de behandeling het hoofd te sterk en veroorzaken daardoor verdooving en te sterke congestie naar het hoofd, hetwelk niet alleen zonder nut is, maar zelfs nadeelig zou kunnen werken Men handelt voorzichtig door groote passes te maken bij het opwekken van den magnetischen slaap en het hoofd niet sterker te beladen, dan het overig gedeelte van het lichaam. Wanneer de persoon er vatbaar voor is, dan zal het fluïde van zelf naar het hoofd stijgen en de geschiktheid voor het somnambulisme blijken, door de kalmte, die zich dan zal openbaren; (Instr. prat. pag. 103.)

Is de natuur niet geschikt voor dien toestand, dan zal de magnetiseur te vergeefs trachten haar geweld aan te doen; hij kan wel congestie naar het hoofd opwekken, indien de gemagnetiseerde hem laat begaan, maar nimmer zal hij helderziend somnambulisme veroorzaken. Zijne overdreven pogingen zullen eer den natuurlijken loop belemmeren, dan bevorderen.

XXI.

De teekenen, waaraan men het somnambulisme herkennen kan, zijn verschillend. Hieronder volgen de voornaamste, volgens Georget. (Physiol. du syst. nerveux):

Meer of minder volkomen opheffing van de werking der zintuigen; afzondering van de omringende wezens; vermeerdering der geestkracht en concentratie van de gedachten op een bepaald voorwerp.

Het somnambulisme is een soort van ontwaken in vergelijking met den toestand, die er aan voorafgaat; het sujet wiens zintuigelijke en verstandelijke vermogens schenen opget heven te zijn, krijgt ze terug, maar inwendig. Hij gevoelt met zijn inwendig zintuig. Zijne afzondering, die maakt, dat hij niet elk oogenblik door noodzakelijke gewaarwordingen wordt afgeleid, veroorzaakt, dat hij zich geheel aan zich zelf kan overgeven en zijne aandacht op een enkel punt kan bepalen.

Wanneer men het somnambulisme verkregen heeft, dan moet men vermijden, het sujet maar dadelijk lastig te vallen door hem verschillende bewegingen te laten uitvoeren, door hem te doen gehoorzamen aan de aantrekking van den magnetiseur, door hem te doen antwoorden op vragen, onverschillig of die met woorden of in den geest gedaan worden, enz.

De somnambule bevindt zich in een toestand, die nieuw voor hem is; men moet hem den tijd laten, om tot zich zelf te komen, om zich eigen te maken met de nieuwe manier van gevoelen en opmerken. Hij zal, zoodra hij er toe in staat is, genoeg uit zich zelven spreken en wel over nuttige zaken, terwijl men kans heeft de ontwikkeling der nieuwe vermogens misschien onherstelbaar tegen te gaan, wanneer men hem overhaast, om proeven te geven van zijn somnambulisme.

De oude magnetiseurs waren wijzer dan wij; zij lieten de verschijnselen den natuurlijken loop volgen; zij *merkten op*, in plaats van *proeven te nemen;* zij begrepen te recht, dat hunne somnambules uit liefde voor de zaak niets zouden uitvoeren, wanneer zij het talent van die menschen zouden willen forceeren.

Zoo handelende verkregen zij de resultaten, welke zij hebben opgeteekend en thans tot bewijs strekken, dat de zoogenaamde wetenschappelijke proeven der hedendaagsche hypnotiseurs onbeduidend zijn.

Het is gewoonlijk eerst na verloop van een meer of minder lang tijdperk en ten gevolge van verstandig uitge-

voerde magnetisaties, dat de somnambule geschikt wordt, bewijzen te geven van de werkelijkheid der meer verheven psychische vermogens, die aan dezen toestand eigen zijn.

De somnambules, zegt Georget zeer oordeelkundig, zijn in den beginne meer of minder onvolmaakt, doch nemen allengs in volmaaktheid toe, wanneer men bij het magnetiseeren steeds voorzichtig te werk blijft gaan.

XXII.

Nu wij de algemeene uitwerking van het magnetisme op het sujet hebben nagegaan, moeten wij met een enkel woord melding maken van de werking op den operateur, om daarna meer in het bijzonder te spreken, van zijnen physischen, ethischen (zedelijken) en psychischen invloed.

Er bestaat geene werking zonder terugwerking. Van het oogenblik af, waarop eenig lichaam op een ander begint te werken, reageert dit met al de kracht, die de natuur ervan toelaat; dat wil zeggen, in verhouding met de expansieve kracht, waarmede het begaafd is.

Daar het zenuwfluïde van den operateur overvloediger is en zich sterker kan uitzetten, dan dat van het sujet — ware dit niet het geval, dan zouden de rollen omgekeerd zijn, hetgeen strijdt met de verkregen resultaten — ontvangt de patient meer, dan hij afgeeft en wordt daardoor meer of minder snel verzadigd met dit fluïde.

Dat de patient ook wel degelijk fluïde in ruil afgeeft tegen dat, wat hij van den magnetiseur ontvangt, wordt in de eerste plaats bewezen door het belangrijke verschijnsel, dat de operateur na een korter of langer tijdsverloop gedurende eenige oogenblikken en in geringe mate, de ongesteldheden en kwalen der lijders gevoelt.

Ik zelf heb eens pijn in de milt gevoeld, nadat ik geruimen tijd eene somnambule (die buiten mijn weten leed aan eene ziekte van dat orgaan), had gemagnetiseerd.

Daarom moet de magnetiseur zich na elke behandeling

ontdoen van de opgenomen fluïdes, vooral wanneer de bewerking geschiedt op een lijder.

Wanneer ik iemand magnetiseer, die, zonder beschonken te zijn, een glas te veel gebruikt heeft, dan bemerk ik het spoedig, zonder dat hij het mij meedeelt, niet aan de verschijnselen der dronkenschap, maar ik krijg hoofdpijn, een gewoon gevolg van het gebruik van alcoholische dranken.

Men vindt magnetiseurs, die in dat opzicht eene merkwaardige gevoeligheid bezitten; bij alle somnambules die magnetiseeren, treft men deze gevoeligheid in meerdere of mindere mate aan, ook al doen zij het in wakenden toestand; dit medegevoel komt hun zeer ten stade: het leidt hen bij de behandeling. Dit verschijnsel is reeds lang geleden, bij herhaling opgemerkt.

„Er bestaan, zegt Olivier, magnetiseurs, wier organisme zóó vatbaar is voor indrukken, dat zij de pijnen van hnnne patienten gevoelen en ze somtijds overnemen." (Traité de Magnétisme suivi des paroles d'une somnambule et d'un recueil de traitements magnétiques p. 150.)

Bruno de Lausanne gevoelde de pijnen der patienten op bijzondere wijze.

„Wanneer ik dicht bij en tegenover den patient zit, bemerk ik onder de bewerking de reactie van zijn lijden aan den tegenovergestelden kant, zoodat pijn in de lever, door mij gevoeld wordt in de miltstreek en omgekeerd, pijn in de milt, aan de zijde, waar de lever gelegen is. Ben ik evenwel op eenigen afstand van hem verwijderd, dan gevoel ik de pijn in dezelfde organen als de patient."

Deze aandoeningen zijn niet ernstig en kort van duur, men kan zich bovendien nog gemakkelijk voor dat medegevoel vrijwaren, door zich te demagnetiseeren, dit merkten we vroeger reeds op, en deze voorzorgsmaatregel is van groot belang, omdat wij de ziekte van den behandelden patient, op een ander persoon zouden kunnen overbrengen, wanneer wij dezen magnetiseerden, alvorens ons zelf van de

opgenomen fluïdes ontdaan te hebben. Met verscheidene voorbeelden zouden wij dit kunnen aantoonen. (1)

Een ander feit wijst op het afgeven van fluïde van den kant des magnetiseurs en op de ruiling er van, daar het magnetiseeren den operateur meer vermoeit, dan eene andere lichaamsoefening, die even lang duurt, en waarvoor dezelfde krachtsinspanning der spieren vereischt wordt. Ook is de uitputting sterker bij het magnetiseeren van een lijder, dan van een gezond persoon.

Deze opmerkingen moeten ons echter niet terughouden, van het doel, om het lijden der zieken te verminderen, of om hen te genezen, want:

1e. Zij bewijzen de werkdadigheid van het magnetisme, het is immers duidelijk, dat, indien de ziekte overgaat van den eenen persoon op den anderen, de gezondheid, die meer expansief is, dit in veel sterkere mate moet doen;

2e. de lijder wint veel meer door deze bewerking, dan de operateur verliest; en

3e. is het niet moeilijk die kleine ongemakken te vermijden en het geleden verlies te herstellen, door zich, we

---

(1) Mij is een geval bekend van een magnetiseur, die een geruimen tijd leed aan hevige rheumatische pijnen, ontstaan door de behandeling van een patient, die hij van deze ziekte genas. De man had verzuimd zich voldoende te demagnetiseeren.

Ook de moderne hypnotiseurs hebben reeds iets dergelijks opgemerkt. Zoo las ik in het „Nieuws van den Dag" van Woensdag 30 April j.l. het volgende bericht:

„Een Parijsch geneesheer Dr. Luys van de Charité moet tegenwoordig zieken genezen, door de ziekte met behulp der hypnose op een ander persoon over te brengen, die tot dat doel gehypnotiseerd wordt en bij wien zich na een zeker aantal *fantasmagorico medische seances* de kenmerken van de ziekte gaan vertoonen, terwijl de oorspronkelijke lijder daarvan wordt bevrijd. Gene behoudt echter niet lang die ziekte, want met zijn ontwaken uit den hypnotischen slaap is ook de kwaal verdwenen."

Men ziet hieruit, dat sommige hypnotiseurs dingen als nieuw en nuttig aanprijzen, die aan de oude magnetiseurs volkomen bekend waren, maar door hen als schadelijk of gevaarlijk, werden afgekeurd. VERT.

herhalen het, behoorlijk van de opgenomen fluïdes te ontdoen en om de krachten terug te krijgen, die men daarbij verbruikt heeft, behoeft men juist niet veel te eten of te drinken, het tegendeel is waar, matigheid, een eenvoudige en sobere leefregel is noodig voor den magnetiseur, maar het afgegeven fluïde kan men het best aanvullen, door te wandelen in de buitenlucht, vooral bij zonneschijn. Door de ademhaling dringt dan het universeele fluïde in het lichaam.

Dit eenvoudige, maar uitstekende middel is aangeraden door alle somnambules, die hieromtrent geraadpleegd zijn.

Loison de Guinaumont o. a. (somnologie p. 21) kreeg op de vraag aan een somnambule, hoe een magnetiseur zijn krachten kan herstellen, en het verloren fluïde kan vernieuwen, tot antwoord:

„Neem veel lichaamsbeweging, rijd in een rijtuig of te paard en wandel veel, vooral terwijl de zon schijnt."

Deleuze zegt hetzelfde, en ik zelf had reeds, voordat ik deze schrijvers gelezen had, opgemerkt dat de buitenlucht niet alleen zeer verkwikkend werkt, maar ook in sterke mate de krachten herstelt, die men verloren heeft, òf door magnetische behandeling, òf door geestelijken arbeid, òf door genoegens, in één woord door elke handeling, die een groot verlies van zenuwfluïde veroorzaakt.

XXIII.

Wij hebben gezegd, dat het magnetisme bij personen, die er zich aan onderwerpen, op de physiologische functien, op de zedelijkheid en op het verstand werkt. In het boven medegedeelde vinden wij reeds eenige van die uitwerkingen, maar wij zullen nu verder in die zaak doordringen en trachten uit te leggen, hoe die verschijnselen ontstaan.

Beginnen wij met de physiologische uitwerkingen.

De meest ontwikkelde en de meest nauwgezette onderzoekers hebben geconstateerd, dat de gevolgen van den invloed van het magnetisme op het menschelijk lichaam vaak met

elkander in strijd schijnen te zijn, ten minste op het eerste gezicht. Nu eens neemt het de pijn weg, dan weder doet het de pijn toenemen en veroorzaakt meer of minder hevige aanvallen, zoogenaamde *crises*; den eenen keer geneest het een lijder, als door een tooverslag en een andermaal roept het eene ziekte te voorschijn, van welke het bestaan vroeger niet was opgemerkt en door de magnetische bewerking veroorzaakt schijnt te zijn. Tallooze malen is waargenomen, dat het magnetisme de spijsvertering, opslorping van bloeduitstortingen, de af- en uitscheidingen, en zelfs, volgens sommige magnetiseurs, de ontleding van doode lichamen bevordert. Een korte magnetisatie is voldoende, om eene indigestie te genezen of dronkenschap te verdrijven, een paar passes met de hand doet den hik bedaren.

Wanneer wij ons herinneren, dat de functies der levendige organismen geregeld worden door eene centripetale of eene centrifugale kracht, — de functies voor de samenstelling, voor de opneming en verwerking van het voedsel door de centripetale, die voor de ontleding, voor de af- en uitscheidingen door de centrifugale kracht, — dan schijnt het, dat het magnetisme aan één van deze twee wetten moet gehoor zamen en niet aan beide. Werkelijk hebben die schijnbare tegenstrijdige uitwerkingen oppervlakkige onderzoekers, die ze niet met elkander in overeenstemming konden brengen, er toe gebracht, ze eenvoudig te ontkennen en ze toe te schrijven aan de verbeelding van het sujet.

Het is bekend, dat het magnetisch fluïde zich kan uitzetten. Terwijl het doordringt in het lichaam van den patient, volgt het de centripetale stroom en verlevendigt de functies, die daarvan het gevolg zijn. Is het eenmaal doorgedrongen in het passieve organisme en heeft het er zich in opgehoopt, dan zal er weder fluïdisch evenwicht ontstaan tusschen den magnetiseur en den gemagnetiseerde. Indien de eerste de laatste dan aan zich zelven overlaat, zal het zich uitzettende fluïde de centrifugale stroom doen toenemen, die dan het

overwicht verkrijgt over de centripetale en de werking der organen, die de ontleding onderhouden, versterken.

De ongesteldheid, de ziekmakende oorzaak, welke evenals de gezondheid en het voedsel de centripetale richting volgt en die men eerst bemerkt, als zij het centrum bereikt heeft, kan tot snellere voortgang aangedreven worden, wanneer het magnetisch fluïde haar op haren weg ontmoet, en zij zal hare aanwezigheid eer verraden, dan zonder magnetische behandeling het geval zou zijn geweest. Het is niet het magnetisme, dat de ziekte doet ontstaan; de kiem bestond reeds, het magnetisme heeft alleen het uitbreken bespoedigd. Men behoeft zich over dit verschijnsel niet te verontrusten; integendeel, het magnetisch fluïde, dat de ontwikkeling bespoedigd heeft, zal bij zijnen terugvloed ook de uitdrijvende beweging bevorderen.

Men ziet dus, dat sommige onwetenden; en bovenal de geleerden, het magnetisme ten onrechte beschuldigd hebben, dat het ziekten in 't leven roept, eene beschuldiging, soms uitgesproken door personen, die het bestaan van het magnetisme zelfs ontkenden. Wij zijn evenwel overtuigd, dat het ons ongesteldheden doet ontdekken, om ze daarna te genezen

Het spreekt van zelf, dat het magnetiseeren alleen genezend kan werken, wanneer de magnetiseur gezond is; Paracelsus zeide hierover: „de magneet van gezonde personen trekt de bedorven magneet aan van lijders."

XXIV.

Wanneer men hulp zoekt bij het magnetisme als geneesmiddel, is het van belang een magnetiseur te kiezen, die gezond is naar lichaam en ziel. De sensitieven (alle zieken zijn het in dit opzicht in meerdere of mindere mate) onderscheiden zeer spoedig het fluïde, dat hun nutttg is van dat, wat hun schaadt; daarom moet men in dat opzicht op hunne gewaarwordingen letten.

De voornaamste eigenschappen, die een magnetiseur

moet bezitten, om sterk genezend te kunnen werken, zullen wij hier laten volgen.

„De eene magnetiseur," zegt Deleuze, „heeft meer kracht dan de ander, en dezelfde magnetiseur is niet geschikt voor alle zieken. Sommige menschen meenen daarom, dat zij ongevoelig zijn voor de werking van het magnetisme, omdat zij den magnetiseur niet gevonden hebben, die op hunne ziekte genezend werken kan.

Uit onze vroegere mededeelingen over hetgeen de magnetiseur doen moet, om zijne krachten te herstellen, volgt, dat hij een krachtiger, meer genezende en weldadiger invloed zal uitoefenen, naarmate zijne levenswijze eenvoudiger, matiger en meer in overeenstemming met de natuur is.

Een goed magnetiseur moet zooveel mogelijk van de buitenlucht genieten, hij moet matig zijn in het gebruik van voedsel en drank, gematigd in zijne uitspanningen, moedig en vastberaden in tegenspoed en kalm zooveel geestelijken en lichamelijken arbeid verrichten, als hij, zonder zich te overspannen, van zijne krachten vorderen kan. De rede en de ondervinding hebben ons deze voorschriften verschaft.

Lees de levensbeschrijvingen van beroemde genezende magnetiseurs, gij zult zien, dat het bijna allen eenvoudige menschen waren, meest landlieden, die uit het groote reservoir van de natuur het genezend fluïde putten, dat zij op de zieken overbrachten.

Doordat de oude volken naar de hier genoemde voorschriften moesten leven, bezaten zij veel krachtiger en verhevener magnetische krachten, dan de beschaafde natiën, waar men gewoon is een physiek en zedelijk leven te leiden, hetwelk alles behalve natuurlijk is.

Dezelfde eigenschappen, die een goed magnetiseur moet bezitten, heeft men ook noodig, om den invloed van het magnetisme in sterke mate te kunnen ondervinden.

Over het algemeen werkt het magnetisme op een zeer sterke en afdoende wijze op personen, die een eenvoudig en sober leven geleid hebben, die niet worden voort-

gezweept door hunne hartstochten, en bij wie de werking der natuur niet bedorven is door de gewoonten der groote wereld, of door geneesmiddelen. Het magnetisme geneest spoediger landlieden en kinderen, dan menschen, die in de groote wereld leven, die veel geneesmiddelen gebruikt hebben en wier zeuuwen geprikkeld zijn.

Dupotet, Deleuze en alle magnetiseurs van ondervinding hebben dezelfde opmerking gemaakt en het is goed, om er bij te voegen, dat de zedelijke toestand der ziel niet minder invloed uitoefent op de gunstige uitwerking van het magnetisme, dan de physische.

Gedachten en Spreuken.

Liefde is niet de oogen te sluiten voor de gebreken van een persoon of van een geloof, — neen, de ware liefde werpt juist een zóó diepen blik in het zieleleven van hen, die zij bemint, als alleen de hoogste geestelijke verwantschap en innig medegevoel vermogen. Beminnen is niets anders, dan zich elkander volkomen openbaren, dan een oplossen van alle raadselen, een doordringen in alle verborgenheden. Wie bemint ziet diep maar juist, omdat hij dieper en verder ziet dan anderen, wier blik niet door de liefde verscherpt is.

HENRI SOU.

***

Magnetiseer nooit; wanneer Ge zelve geestelijk, zedelijk of lichamelijk niet gezond zijt, en vooral nooit, wanneer slechte gedachten of booze neigingen U kwellen.

***

Stof is ruimtevullende kracht.

Naar het Duitsch van J. Schlesinger, prof. aan de K.K. Hoogeschool voor Bodemcultuur te Weenen.

In de moderne natuurwetenschap is algemeen de hypothese aangenomen, dat de stof bestaat uit afzonderlijk-niet-waarneembare deeltjes, atomen genaamd, maar een bewijs hiervoor is niet gevonden, want aan niemand is het nog gelukt een enkel atoom van de stof af te zonderen. Nu is het niet te verwonderen, dat de natuurkundigen zich zoo gaarne aan die hypothese vasthouden, daar men er de physische en chemische verschijnselen voortreffelijk door kan verklaren, en daar onze zintuiglijke waarnemingen zoo juist met die theorie overeen schijnen te stemmen.

De lichaams- of stofatomen zijn slechts wetenschappelijk veronderstelde en geenszins zintuiglijk waargenomen voorwerpjes; het is dus volstrekt nog niet uitgemaakt, wat die atomen werkelijk zijn.

Door waarneming krijgen we een begrip van een vast lichaam en al kunnen wij nu ook die vaste stof in vloeibaren- en vervolgens in gasvormigen toestand overbrengen, toch dragen wij het idée *vastzijn*, hetwelk wij door de beschouwing der vaste lichamen gekregen hebben, op het stof-atoom over, zonder dat wij hiervoor eenig bewijs kunnen aanvoeren. Men is er dan ook zoo gewoon aan geraakt de stof-atomen voor innerlijk vast te houden, dat men er niet eens meer over denkt, dat die heele theorie slechts op een bloot vermoeden berust. Wanneer wij nu zoo'n vast vertrouwen stellen in deze theorie, dat ze ons onwederlegbaar toeschijnt, dan moet het ons bij eenig nadenken ook duidelijk zijn, dat elk atoom

de som der eigenschappen vertegenwoordigt, welke men bij elk voorwerp, bij elke stofmassa, bij elke atomenverzameling aantreft.

Daar de lichamen ten opzichte van elkaar verschillende eigenschappen bezitten, onderscheidt men ook de atomen naar de stoffen, die zij samenstellen; daarom spreekt men van ijzer-, koper-, zuurstof-atomen enz.

Behalve deze bijzondere eigenschappen zijn er ook eenige algemeene, waarvan de *ondoordringbaarheid* er eene is. Door deze eigenschap wordt uitgedrukt, dat, op de plaats waar het eene lichaam is, zich tegelijkertijd geen tweede kan bevinden.

Wanneer nu een stof-atoom de som is van eenige eigenschappen, dan moet er toch ook een oorzaak zijn voor het bestaan dier eigenschappen; „die bestaat ook" zegt men: het is de materie, het innerlijke der lichaams-atomen. Maar we hebben reeds aangetoond, dat de ervaring ons volstrekt niets leert van het innerlijke wezen der atomen. Waren ze innerlijk vast, dan zou dat vastzijn niets anders zijn, dan een eigenschap der stof en evengoed eene oorzaak moeten hebben, als alle andere eigenschappen. We kunnen dus een stof-atoom niet beschouwen als iets, dat geen oorzaak voor eigen bestaan behoeft. Neen, een stof-atoom heeft wel degelijk zijn bestaan aan een oorzaak te danken, aan een oorzaak, die zonder ophouden blijft werken, want deed zij dat niet, dan zou het atoom verdwijnen, zoodra de werking dier oorzaak ophield.

Indien wij nu begrijpen, dat de zoogenaamde materie niet de oorzaak van het ontstaan der lichamen is, maar dat zij zelve eene oorzaak voor eigen bestaan moet bezitten, dan mogen we ook niet onlogisch redeneeren, door te zeggen: „de oorzaak der materie is materie en is de oorzaak der materie geen materie, dan moet zij iets anders zijn, dus iets wat inmateriëel (onstoffelijk) is."

Het gewicht dezer conclusie ligt dus in het erkennen, dat de innerlijke oorzaak der stof atomen geene stof is, maar iets niet materiëels, iets niet stoffelijks, dat eerst als werking

de eigenschappen doet ontstaan, die te zamen genomen het begrip geven van een vast stof-atoom. Houde men zich hieraan vast, dan kunnen wij verder redeneeren.

Behalve de ondoordringbaarheid noemen we nog een tweede algemeene eigenschap n. l. de *uitgebreidheid*.

Ons geheele denken is zoo innig met het idée „begrensde ruimte" verbonden, dat wij onmogelijk zouden kunnen begrijpen, hoe iets werkingen in de ruimte zou kunnen verrichten, zonder zelf ruimte in te nemen, ons verstand en ons oordeel komt hier tegen op, want iets wat zintuiglijk waarneembare werkingen uitoefent, moet ruimte innemen.

Nu is echter de stof-atoom de werking in de ruimte van een oorzaak, welke dan toch ook als een voorwerp moet worden aangemerkt: bijgevolg moeten we erkennen, dat *„de onstoffelijke oorzaken van het bestaan der zoogenaamd materiëele stof-atomen, zijn ruimte innemende dingen* en de materiëele oorzaak van elk atoom moet evenver reiken, als de werking ervan zich doet gevoelen.

Wat nemen we dus waar, wanneer we een zoogenaamd materiëel lichaam beschouwen? de werkingen van onstoffelijke volumen bezittende dingen. *Een werkelijke lichamelijke wereld bestaat dus niet, wel bestaat eene wereld van de werkingen van onstoffelijke oorzaken.*

Wanneer nu krachtsmoleculen (wij spreken hier van moleculen, omdat men gewoon is de atomen als hierin begrepen te denken) zich kunnen vereenigen tot systemen, die de eigenschappen der zoogenaamde materie vertoonen, dan kunnen we ons heel goed voorstellen, dat zij ook iets kunnen samenstellen, hetwelk die eigenschappen niet bezit. En dit is ook inderdaad het geval, we zullen het erkennen, mits men maar niet bevooroordeeld zij.

„Hoe is dat mogelijk?" zal men vragen.

Welnu, waarde lezer, hoe ontstaat de zwaarte der aardsche lichamen? Hoe komt het, dat een gewicht b.v. aan een luchtballon gehangen, deze naar de aarde trekt? Eenvoudig, omdat de aarde niet alleen een lichaam is, welke haar be-

staan aan onstoffelijke oorzaken, aan onstoffelijke krachten te danken heeft, maar omdat zij bovendien in de nauwste betrekking staat met een onmetelijk stelsel van krachten, dat haar omgeeft; en deze krachten zijn de oorzaken der zwaarte. Zoodra een lichaam zich in de bij de aarde behoorende krachtsfeer bevindt, wordt het er van doordrongen en de werking er van veroorzaakt de zwaarte. Hoe die werking plaats heeft, heb ik verklaard in mijn „Die geistige Mechanik der Natur" (1).

Wij moeten ons niet alleen voorstellen dat de aarde het resultaat is van onstoffelijke krachten, maar ook dat zij omgeven wordt door een onmetelijk stelsel van krachten, krachtsfeer genoemd, welke op geen enkel punt eenig teeken van de zoogenaamde materie vertoonen.

We bewegen ons op aarde dus voortdurend door een niet waarneembaar stelsel van krachten, dat zich op alle deelen van het lichaam doet gevoelen en de zwaarte veroorzaakt.

Geheel dezelfde voorstelling moeten we ons maken van alle andere wereldbollen en van elk lichaam.

Dit alles samenvattend kunnen we dus zeggen: *Alle zoogenaamde materiëele voorwerpen zijn door eene inmateriëele krachtssfeer omgeven, waardoor zij tot op een schijnbaar niet te bepalen afstand op andere lichamen inwerken en deze dwingen, om zich te bewegen.*

Wat wij dus gewoon zijn een lichaam te noemen is slechts het stoffelijke gedeelte er van, doch uit hetgeen wij boven beweerden blijkt, dat het zinnelijk-niet-waarneembare krachtstelsel, dat het stoffelijk gedeelte omgeeft, ook tot het lichaam behoort.

Dit krachtstelsel is afhankelijk van het aantal lichaamsatomen en de ligging er van ten opzichte van elkander. Ware nu ons gezichtsorgaan zoo geschapen, dat wij die krachten konden waarnemen, dan pas zouden wij ons een juist denk-

(1) Versuch zur Begründung einer antimaterialistischen Naturwissenschaft, Leipzig, Oswald Mutze 1888.

beeld kunnen vormen van de zoogenaamd lichamelijke wereld. Als een schijnsel zou zich de krachtssfeer van elk lichaam voor ons vertoonen en het stoffelijke gedeelte zou van het geheele lichaam slechts de kern uitmaken. Uit de samenstelling van het onstoffelijk gedeelte zou men dan evengoed de samenstelling van het stoffelijk gedeelte kunnen afleiden, als uit het laatste, het eerste.

Welke gevolgtrekking kunnen we nu uit deze redeneering maken?

De menschen op aarde hebben allen verschillende begaafdheden; hieruit kunnen we besluiten, dat zij alle verschillend georganiseerd zijn. Stellen wij ons nu menschen voor van eene bijzondere organisatie, een organisatie, waardoor zij in staat gesteld zijn, de krachtsfeeren, die de verschillende lichamen omringen, van elkaar te kunnen onderscheiden, dan is het toch mogelijk, dat zulke menschen dit abnormale gevoel met iets zintuiglijk waarneembaars in verband brengen, zoodra de ervaring hen het verband heeft leeren kennen (1) en dat zij door dit abnormaal waarnemingsvermogen physische verschijnselen opmerken, die met hunne zintuigen niet kunnen worden waargenomen.

Het lezen van gesloten brieven door sonnambules zal door ons nu niet meer zoo in twijfel worden getrokken, daar deze handeling uit 't voorafgaande gemakkelijk te verklaren is en wel op de volgende manier.

Een beschreven blad papier heeft eene andere krachtsfeer, als een onbeschreven blad. Wanneer nu een mensch door zijn eigenaardige organisatie het onderscheid tusschen beide krachten kan gevoelen en onderscheiden, dan kan hij het schrift en zelfs ook den inhoud er van gewaar worden, zonder het met de zintuigen waar te nemen, wanneer men den brief op het hoofd of den maagkuil legt.

---

(1) Het is zeer interessant hiermede te vergelijken, wat de Freiherr von Reichenbach over dit gevoel zegt in zijnen *Odisch-Magnetische Brief* 1856 (Stuttgart und Augsburg. J. G. Cotta).

Op dezelfde verklaring berust het opmerken door sommige personen van ertsen of water onder den grond verborgen; zij gevoelen dan de krachtsfeeren, die deze stoffen omgeven.

Bedenken wij nu ook, dat ieder mensch met een krachtsfeer omgeven is, welke voortdurend verandert, omdat het bloed in het menschelijk lichaam steeds in beweging is en verandert en omdat de krachtsfeer mede afhankelijk is van de ligging der bloeddeeltjes ten opzichte van elkaar, bedenken wij, dat de mensch die krachtsfeer zou kunnen zien en haren samenhang met de organisatie van het lichaam bepalen, dan zouden wij door bemiddeling van die krachtsfeer ziekelijke veranderingen in het inwendige van den mensch kunnen ontdekken, zonder zintuiglijke waarnemingen. Wanneer ons nu bekend is, dat sommige menschelijke organisatiën die krachtsfeer werkelijk kunnen waarnemen en beoordeelen, dan kan het ons ook niet verwonderen dat dergelijke helderzienden, die men meermalen onder de somnambules aantreft, in de geneeskunde de grootste diensten kunnen bewijzen.

De ontstoffelijke, maar in de ruimte aanwezige krachtsfeer kan dus blijkens deze weinige opmerkingen tot heil der menschheid worden aangewend; daarom zou het van het grootste belang zijn, als de onderzoekers op het gebied der natuurwetenschap naar toestellen zochten, waarmede zij den toestand van de krachtsfeer der menschen konden onderzoeken, want daarvoor moeten physische, chemische of physiologische reagentia bestaan. En wanneer men nu door de spectraal-analyse de samenstelling van nabijzijnde en ver verwijderde lichamen kan nagaan, waarom zou het dan onmogelijk zijn, middelen uit te vinden, waardoor men de krachtsfeer van alle lichamen, dus ook van menschen kon onderzoeken? Het zou volstrekt geen nutteloos werk zijn, wanneer iemand, die een wetenschappelijk materialisme huldigt, de veronderstelde materie eens in studie nam en zich met de oorzaken van het bestaan er van bezig wilde houden.

Groot, zeer groot zijn de vorderingen reeds, die sommigen op dit gebied gemaakt hebben, doch van de resultaten, die na verloop van tijd door een verstandig onderzoek kunnen verkregen worden, kan men helaas! nog geen goed voorgevoel hebben.

NASCHRIFT
van den vertaler.

Ik kan niet nalaten bij dit stukje van een der tegenwoordige Hoogleeraren eenige opmerkingen te voegen, ten einde de resultaten, waartoe ZEd. komt, te vergelijken met die, waartoe men komt, wanneer men deze zaak onderzoekt, met behulp van de geheime wetenschap, dus op de wijze, waarop men haar duizenden jaren geleden onderzocht.

Wel is waar, hebben wij nog slechts een klein gedeelte van die wetenschap behandeld, doch dit weinige is reeds voldoende, voor het hier bedoelde onderzoek.

Wij hebben gezien, dat de duisternis het tegenovergestelde was van het licht, of liever dat het volkomen gemis aan licht was; dat licht en duister elkander echter ontmoeten en evenwicht maken in het half duister, dat er van lichter of donkerder sprake is, al naar gelang het licht of de duisternis de overhand heeft.

Ook kennen wij verscheidene krachten, — licht, warmte, electriciteit enz. — welke alle onstaan door beweging. Beweging is dus de oorzaak van de kracht.

Verder hebben wij geleerd, dat het tegenovergestelde van kracht, stof is. De oorzaak van stof moet dus het tegenovergestelde zijn van beweging, dus traagheid.

Kracht en stof of beweging en traagheid op elkander inwerkende, roepen den gasvormigen, den vloeibaren, of den vasten toestand in 't leven, naarmate de kracht of de stof sterker vertegenwoordigd zijn, m. a. w. naarmate de beweging of de traagheid de overhand hebben. In hoe sterker mate de traag-

heid dus in een lichaam vertegenwoordigd is, des te vaster zal het zijn.

De resultaten van prof. J. Schlesinger en die, waartoe men komt door de geheime wetenschap, komen dus geheel met elkander overeen, vooral wanneer wij bedenken, dat het tegenovergestelde van de kracht, de weerstand, in zekeren zin ook eene kracht moet zijn. Dan begrijpen wij volkomen de uitdrukking: *„Stof is ruimtevullende kracht"*, ofschoon hij in plaats daarvan ook had kunnen zeggen: *De stof en dus ook de lichamen ontstaan, zoodra beweging en traagheid op elkander inwerken.*

Intusschen is het mij hoogst aangenaam te kunnen aantoonen, dat thans reeds enkele der Westersche geleerden tot resultaten komen, waartoe zij ook gebracht zouden zijn door de studie der geheime wetenschap, omdat hieruit op nieuw blijkt, dat ook de bewoners van Europa vermoedelijk spoedig hoog genoeg zullen staan, om ingewijd te worden in het occultisme.

Zie ik echter van den anderen kant de verregaande onzedelijkheid, waarin niet alleen bijzondere personen, maar zelfs geheele staten nog verzonken liggen, dan vrees ik, dat die inwijding niet zal kunnen plaats hebben, voordat nog hevige maatschappelijke omwentelingen de sociale toestanden verbeterd zullen hebben, want evenals stormen en onweders de lucht zuiveren van schadelijke stoffen, zoo ook moeten rampen en tegenspoeden de menschen en staten zuiveren van alles, wat slecht is en verpestend werkt op de maatschappij.

Te Verbranden,

naar het Fransch van Jules Lermina, vertaald uit *l'Initiation.*

———

(Vervolg van blz. 176.)

O! de grootste opofferingen had ik mij gaarne getroost, indien ik haar op mijne beurt had kunnen zien, opmerkzaam toeluisterende naar mijne lessen en door teedere bewondering blijken gevende van hare aandacht. Welk eene marteling was het voor mij, te moeten zien, dat om haren mond eenen vriendschappelijken ironischen glimlach te voorschijn kwam, wanneer ik theoriën verkondigde, die mij verheven toeschenen.

'sAvonds maakte ik gebruik van de vertrouwelijkheid, die langzamerhand tusschen ons was ontstaan.

Ik verweet haar dan, dat zij trotsch was. Waarom anders meende zij, dat ik niet waardig zou zijn, om mij, evenals zij zelve en haren broeder te verheffen tot de hoogste sfeeren der methaphysica? Ik ontkende toch de van haar geleerde grondbeginselen niet en ik betwistte de waarheid er van in geen enkel opzicht. Evengoed als zij, hield ik het voor eene waarheid, dat er eene geestelijke kracht moest bestaan, die, onafhankelijk van den lichamelijken vorm, door de overpeinzing, de studie en den wil meer en meer kon gezuiverd worden; ook ik nam het bestaan van een geweten aan, dat verheven was boven lichamelijken vorm en boven levenskracht, en dat, ten opzichte van het georganiseerde menschelijk schepsel, de hoogste uiting was van de physische kracht welke van het lichaam uitgaat; ik begreep ook zeer goed het bestaan van zuiver geestelijk ontwikkelde menschenrassen, die, ver verheven boven het onze, zich door eene bewonderenswaardige evolutie (ontwikkeling) zoo verhieven, dat hunne individueële

geest geheel opging in den wereldgeest, de onverdeelde Eenheid.

Ik zeide haar dit alles harstochtelijk, alsof alle woorden slechts ééne enkele beteekenis hadden: liefde! — Het was mij, alsof ik, door hare wetenschap voor goddelijk te houden, haar zelve ook gelijk stelde met eene godin.

En zij antwoordde mij niet, maar gaf zich over aan overpeinzingen, die te oordeelen naar de rimpels, welke zich op haar voorhoofd vertoonden, bepaald martelend moesten zijn. Zonder twijfel had zij medelijden met mij.

Dit hinderde mij. Ik werd boos, ik werd opgewonden, en beschuldigde haar van egoïsme en ongevoeligheid. Was ik dan nog een kind, dat men een les opgeeft, een kwâjongen, wiens lectuur men regelt? Mijne vorderingen waren nu reeds voldoende, om aanspraak te mogen maken op de geheele wetenschap, daarom vorderde, ja eischte ik haar op doch Sita zeide mij: „Nog is het de tijd niet daarvoor."

„En waarom niet?" hernam ik.

Zij stond op, keek mij strak aan en antwoordde: „Omdat ge niet deugdzaam zijt."

Ik deinsde terug, niet alleen omdat mij dit woord door merg en been drong, maar ook, omdat ik haren blik niet kon verdragen. Ik hield de handen voor het aangezicht, om er mij aan te onttrekken en eerst eenige seconden later durfde ik weder rond te zien. — Zij was verdwenen.

Nu vatte George mijne hand en trachtte mij tot kalmte te brengen, doch zijne tusschenkomst deed mij opnieuw in toorn ontsteken, welke ik lucht gaf door hem allerlei verwijtingen naar het hoofd te slingeren. Het was zijne schuld, dat zijne zuster mij haatte. Het was een misdaad, een jong meisje te veroordeelen tot zulk eene drooge en doellooze studie, want deze werkzaamheid kon toch niet de rol zijn, die eene vrouw in dit leven te vervullen had. Wanneer hij zelf onder den invloed was van charlatans, die ik niet kende en ook niet wilde kennen, dan had hij toch nog niet het recht de ziel en den geest van Sita aan hen

over te leveren. Misschien had hij egoïstische bedoelingen, die ik niet kende, en gebruikte hij zijne zuster als een werktuig, dat hem moest dienen, om aan zijne eerzucht te voldoen." Zoo raasde ik voort tot George door een gebaar mijnen woordenvloed stuitte.

„Luister," zeide hij: „Ik zal de laatste woordee van mijne zuster niet herhalen, en wil hopen, dat zij zich vergist. Dwing mij daarom niet, om te gelooven, dat zij gelijk heeft. Toen ge verzocht, om met ons samen te mogen studeeren, zijt gij oprecht en met zorg gewaarschuwd. Onze wetenschap is een tweesnijdend wapen, geschikt voor verschillende doeleinden, afhankelijk van de handen, die er zich van bedienen; zij is het zwaard van den aartsengel, of de dolk van den moordenaar. Denk er aan: de mythe van Hercules op den kruisweg is volkomen menschelijk. Twee wegen staan voor u open, de eene, de onze, voert naar de verhevenste deugd, naar het goede; de andere... ik laat het aan u over te beoordeelen, waarheen die voert. Bedenk echter, dat het van den door u gekozen weg zal afhangen, of ge ons zult kunnen volgen, of u van ons zult moeten scheiden."

IX.

O! hoe verschrikkelijk was de volgende nacht, waarin ik mijn geweten over mijn gedrag raadplegende, de gebeurtenissen van den dag nog eens voor den geest trok.

In dien nacht kreeg ik een juist begrip van hetgeen ik zoo vol ijver bestudeerd had en was vast besloten binnen weinige oogenblikken zoo volkomen mogelijk een proef te nemen met mijzelve, om alles wagende, mijn doel te bereiken. —

Ik was dan in mijne woning teruggekeerd, ontzenuwd en koortsig. Ik voelde mijne borst branden van verkropten toorn, die inwendig ziedende, mij geheel verteerde. Het was of door mijn geheele lichaam een vuurgloed stroomde,

welke doordrong tot in het binnenste mijner ingewanden; ik geleek een stoomketel zonder veiligheidsklep.

Mijn lichaam was overspannen; mijne levenskracht hoopte zich in mij op door verhitte denkbeelden, die mijne hersenen doorwoelden; ik sprak niet, ik schreeuwde niet. Al mijne krachten zetelden in mijne hersenen, van welke de kwabben met eene buitengewone levendigheid werkten; ik lag onbewegelijk, geheel verstijfd, zonder na te denken en onderging eene opeenvolging van niet geformuleerde indrukken, welke niets anders waren, dan de door mijne verbeelding gevormde voorstelling van mijne gevoelsgewaarwordingen.

In mijne verbeelding zag ik Sita voor mij en zonder zelfs te denken aan de woorden: „Ik bemin u", deed ik haar al mijne liefde gevoelen. Hare toorn, hare minachting — dit was mijn loon, want wederliefde ontving ik niet — drukten mij neder, verpletterden en verbrijzelden mij. Er kwam zelfs een oogenblik, waarin ik tengevolge van een krankzinnige hallucinatie meende te voelen, dat zij mij doodde. En mijne angst en smart waren zoo groot, dat ik eene krachtige poging deed, om haar te beheerschen, om haar te overwinnen. Door de bovenmenschelijke inspanning, om tot haar te gaan, voelde ik, als het ware, mij het hart verscheuren, en het scheen mij toe, dat mijn geest door deze opening het lichaam verliet. Plotseling werden mijne hersenen koud, ik voelde eene zekere ledige ruimte in mij en tegelijkertijd eenen mij niet onbekenden ademtocht of luchtstroom, die van het inwendige mijner borst naar de omringende lucht haren weg nam en een soort verstikking veroorzaakte.

Mijn toestand was het best te vergelijken bij het lijden van een levend wezen onder de klok eener luchtpomp, waaruit bij elke pompslag een gedeelte der lucht verdwijnt.

Ik verzette mij volstrekt niet, integendeel, ik gaf er mij geheel aan over, ik bevorderde door de kracht van mijnen wil het vlieden mijner levenskrachten en smaakte het ge-

not van eene aangename verdooving, van eene eigenaardige bedwelming, overeenkomende met die, welke aan eene volkomene verstikking vooraf gaat. Mijne zintuigen waren niet werkeloos en mijn verstand werkte ook nog want ik nam het volgende waar:

Op twee pas afstands van mij stond eene witachtige massa, maar zoo dun en zwak, dat ik die ter nauwernood kon waarnemen; — eene wolkachtige, siderale schaduw van mij zelf. Ofschoon ik de uitdrukking van het gelaat niet kon onderscheiden, herkende ik het toch. Het wezen, dat voor mij stond, was ik zelf, het was de essence (de geest) van mijn lichamelijk leven. Plotseling herinnerde ik mij verhalen van mediums, die zich op deze wijze verdubbelden. Vroeger had ik, even als zoovele anderen gelachen om de proeven van William Crookes, die dergelijke verschijnselen ging bestudeeren met behulp van physische werktuigen, terwijl hij er zorgvuldig den materieelen invloed van opteekende, ze zelfs photographeerde, omdat hij aan zijne zintuigen twijfelde en ze controleerde met instrumenten, die automatisch de werkingen aangaven.

Wat mij bijzonder vreemd toescheen, was, dat hoe sterker ik mijn verstand liet werken, hoe ijler de massa werd. Het was, alsof de levenskracht, die ze deed ontstaan, hierdoor in mij zelf terugkeerde. Gelukte het mij daarentegen, om niet meer te denken, dan werd de gedaante scherper en de omtrekken bepaalder.

Op eens werd de schim zoo duidelijk, dat ik angstig werd, als voor eene fantastische verschijning. Mijne vrees veroorzaakte eene krachtige inspanning van mijne hersenen, en ik viel zielloos achterover.

Drie uren later kwam ik weder bij. Ik was vreeselijk vermoeid, maar mijn verstand was weder helder.

Ik overdacht het gebeurde.

Eéne zaak was zeker: Ik had gevoeld, ik had gezien; ik was niet krankzinnig, ik was niet de speelbal eener zinsbegoocheling geweest.

Met behulp van de kennis, die ik in het afgeloopen jaar had verkregen, formuleerde ik het probleem op de volgende wijze.

Mijn herinneringsvermogen te hulp roepende overdacht ik, wat er in mijne jeugd gebeurd was, hoe ik mijnen wil of mijn levensfluïde naar buiten had doen werken; ik overdacht de bewijzen, die ik gekregen had voor de mogelijkheid er van en besloot uit dat alles, dat ik, tengevolge van eene buitengewone organisatie van mijn lichaam de macht had, om een gedeelte van mijzelf buiten mijn lichaam te doen treden en wel dat gedeelte, hetwelk mijn eigenlijke individualiteit, mijne energie, mijn leven uitmaakt. En ofschoon dit gedeelte niet tastbaar was, had het toch een eigen bestaan. Ik herinnerde mij tevens den naam *het astrale lichaam*, een drukking der occultisten, hetwelk ten opzichte van het lichaam hetzelfde was, als de stoom voor de stoommachine, en de electriciteit voor de telegraphie.

Het ontvangen onderwijs kreeg plotseling eene zekere helderheid. Het menschelijk drievoud bleek mij samengesteld te zijn uit een stoffelijk lichaam, een astraal lichaam, waardoor het eerste in staat is physische handelingen te verrichten, en den wil of het bewustzijn, dat op beide werkt.

Daar ik door den wil meester was over mijn stoffelijk- moest ik het ook zijn over mijn astraal lichaam, dat door de Hindoes *linga Sharira* wordt genoemd. Opmerkelijk was het zeker, dat juist dit woord in der tijd zoo'n sterken indruk op mij had gemaakt en den lust bij mij had opgewekt, om de Hindoetaal te bestudeeren. Was dit niet een soort voorbeschikking?

En in dit begrip vond ik de verklaring van het fluïde der magnetiseurs, en van de zoogenaamde wonderen der mediums. Ik begreep, dat mijn wil de kracht, die van mij uitging, kon besturen en haar opdragen, om de eene of andere handeling te verrichten. Tot berstens toe hoogmoedig dacht ik aan die wonderbare en geheime macht, die ik niet nutteloos als een goochelaar wilde verspillen, maar gebruiken, om mijne verlangens te bevredigen.

Van dit oogenblik af keerde de kalmte in mijn gemoed terug. Ik was zeker van mijne kracht, ik was volkomen meester over mijzelf en had de overtuiging, dat ik in staat was, alle moeielijkheden, te overwinnen.

En Sita, zou zij niet gedwongen zijn, mij te bewonderen, wanneer zij de overtuiging kreeg, dat ik door mijzelven, alleen door geestkracht, mij had meester gemaakt van eene kracht, door haar toegekend aan de Adepten, die zich verbergen in de eenzame streken van het Himalaya-gebergte? Zou ik hierdoor ten laatste niet haar meester, haar echtgenoot, haar koning worden? Zou ik haar niet te eeniger tijd hooren zeggen, evenals de Sita van Ramayana, aan wie zij haren naam ontleende:

„Ik zal u overal volgen, waar gij ook henen gaat. Gescheiden van u zou ik niet in den hemel willen wonen, ik zweer het bij uwe liefde, bij uw leven! Het Paradijs zonder u, zou voor mij eene plaats zijn vol ellende, doch wanneer ik met u in de Hel moest wezen, dan werd die voor mij een Hemel."

Welk een onuitsprekelijk genot gaf mij de hoop op overwinning!

Edoch! wat heb ik van dat alles over gehouden?

X.

Den volgenden morgen vroeg ik vergiffenis.

Het was toch immers geen misdaad, wat te veel ambitie te hebben. Ik was jong, vurig en vol enthusiasme. Was het dan een misdaad, om bij het verrichten der droge werkzaamheden, waaraan ik mij gewijd had, te droomen, dat ik de verheven bron, het doel van mijn streven, nabij gekomen was?

Ja, ik was slechts een leerling, een kind; ik moest nog geheel worden geleid en ik boog mij.

George omhelsde mij uit vreugde en Sita beantwoordde mijne woorden met een raadselachtigen glimlach. Het werk begon weder, maar thans was de weg beter voor mij afge-

bakend, want het doel, dat ik wilde bereiken, was mij nu bekend.

De bibliotheek van mijne vrienden stond geheel ter mijner beschikking en ik kon dus de boeken uitkiezen, die mij het meest belang inboezemden. Thans begreep ik beter dan ooit, hoe noodig het was, de Engelsche taal goed te kennen; ik zag nu in, dat de volharding, waarmede ik die taal bestudeerd had, geen vergeefschen arbeid was geweest.

Op nieuw begon ik mij met vurigen ijver op het sanscrit toe te leggen en begreep weldra al de plaatsen, die mij vroeger zoo duister toeschenen, want thans kon ik ze beschouwen in het licht mijner persoonlijke ondervinding; de *upanishads* en het *Bhagavat Gita* werden nu daardoor voor mij gemakkelijk leesbaar. Bovendien oefende ik mijnen wil dagelijks meer en meer. Ik kon die nu tusschenbeide zoodanig op een bepaald punt concentreeren en in werking brengen, dat ik de scherpte er van in korten tijd vertienvoudigde.

Mijne vrienden koesterden niet de minste gedachte dat ik mijne wilskracht in zoo sterke mate oefende; daarentegen begreep ik zelf heel goed, dat ik langzamerhand, zelfs bijna onmerkbaar, mijne physische krachten moest ontwikkelen, daar de bovenmatige inspanning mij anders het leven zou kosten. En wat beteekenden dan een of twee jaren van ingespannen arbeid, wanneer ik zeker was, daardoor de overwinning te zullen behalen.

Sita was in den volle bloei van jeugd en schoonheid, ik wachtte dus, en mijne taak werd bijzonder gemakkelijk gemaakt, doordien mijn ijver en gehoorzaamheid, mij hare genegenheid deden verwerven. Ik was geduldig, omdat ik meende, niets te vreezen te hebben. Nooit kwam er een man over den drempel; ik behoefde dus niet bezorgd te zijn voor medeminnaars. Ook had ik te veel achting voor haar verstand, om zelfs maar een oogenblik te veronderstellen, dat zij zich zou overgeven aan teedere genegenheid voor een man, die harer onwaardig was; om dat hart te openen was

een sleutel noodig van 't edelste maaksel, en ik meende die te bezitten in mijne wetenschap en mijne macht.

Het is niet te zeggen, welk een heerlijk genot het voor mij was, te zien, hoe ze mij bij voortduring eenigszins op een afstand hield, sedert den dag, waarop we ons twistgesprek hadden gehouden. Deze gewaarwording was heerlijk en te gelijk pijnlijk. Het was duidelijk dat zij mij wantrouwde; zij had in mij meer zelfverloochening willen vinden. Naar haar oordeel, behoorde ik afstand te doen van alle menschelijke eerzucht. Maar wat kwam het er op aan? Ik was zeker, dat ik, zoodra de tijd daar was, haar met behulp mijner kracht zoo volkomen onder mijnen invloed zou brengen, dat zij zich lijdelijk onderwerpen zou aan mijnen wil, en zich geheel en al zou laten overmeesteren, zoodat alle idée van weerstand moest verdwijnen. Ben ik zoo ver gevorderd, dan voer in haar in eene sfeer, waarin zij zal heerschen, ver verheven boven alle aardsche schepselen.

Het tweede jaar van mijn oefentijd liep ten einde en langzaam, maar zeker, vorderde ik op den weg, die ik mij had afgebakend. Het was mij gelukt door nauwlettende zorg alles, wat ik zeide en deed in acht te nemen en langzamerhand de voorzorgsmaatregelen van Sita te doen verminderen, ten minste, het scheen mij zoo toe. Ik verbeeldde mij zelfs meer en meer haar hart en hare sympathie te winnen.

Overtuigd van mijnen goeden wil om te leeren, besteedde zij meer en meer zorg aan haar onderwijs en daardoor kwam ik in de gelegenheid op te merken, hoe grondig hare kennis en hoe juist haar oordeel was. Ware ik niet overtuigd geweest, dat mijne kracht weldra gelijk zou zijn aan de hare, dan had hare schat van kennis mij zeker doen terugschrikken?

Mijne liefde veranderde in aanbidding, vooral in den laatsten tijd, toen het mij toescheen, alsof een lichtkrans haar gelaat omgaf, zoo lieflijk was haren glimlach, zoo verstandig haren blik; was dit doordien zij den leeftijd bereikt had, waarop de maagd zich tot vrouw ontwikkelt?

Nu en dan meende ik verschijnselen op te merken van

eene uitterende ziekte, die mij verontrustte. Zoo voorzichtig mogelijk vroeg ik daarnaar, maar plotseling werd zij weder geheel opgewekt en antwoordde: „Nooit heb ik mij zoo gezond en zoo wel gevoeld als tegenwoordig" en terzelfder tijd schitterden hare oogen als flonkerende sterren.

Somtijds verbeeldde ik mij, dat zij de hartstocht geraden had, die in mijnen boezem brandde en dat hare bleekheid en benauwdheden een gevolg waren van de onderdrukking eener ontkiemende liefde.

Wat wenschte ik vurig, dat zij mij zou aanmoedigen, en ik begreep maar niet, hoe het kwam, dat ik haar hiertoe niet kon brengen.

Door volharding in het oefenen mijner wilskracht, ontwikkelde ze zich steeds nog, en meermalen kreeg ik op straat of in den schouwburg het bewijs van den invloed er van. Vestigde ik mijne aandacht op een voorbijganger, dan zag ik, dat hij op mijn mentaal (door middel van de gedachten, dus zonder woorden gegeven) bevel, langzamer begon te loopen en eindelijk stilstond. Ik kende de uitwerking van mijne pogingen; mijne psychische kracht trad buiten mijn lichaam, overviel het individu en dwong hem, mij te gehoorzamen. Ook in den schouwburg dwong ik den meest aandachtigen toehoorder de oogen van het tooneel af te wenden en mij aan te zien; nog verder was ik gegaan. Eens zag ik voor een winkel een volksoploop: men arresteerde iemand, die een uitgestald voorwerp gestolen had. Op de vragen der politie, ontkende hij de diefstal met zooveel hardnekkigheid, dat de omstanders begonnen te twijfelen. Toen ik den persoon zag, bemerkte ik aan de gelaatsuitdrukking, dat de man een zenuwlijder was, die gedurig misbruik maakte van sterken drank. Zonder een woord tegen hem te spreken, keek ik hem strak aan, niet in het gezicht, maar in den nek en dwong hem in zich zelf, dus mentaal, de misdaad te bekennen en de geheele waarheid te zeggen.

Plotseling begon hij hevig te beven en te schreien onder den onmiskenbaren indruk van eene zenuwachtige ont-

roering; hij bekende zijn schuld en noemde den medeplichtige, aan wien hij het gestolen voorwerp had toevertrouwd.

Nu kon ik niet meer twijfelen aan mijne macht, maar — ik moest het in mij zelven erkennen — ik bezat ze nog slechts in geringe mate, want wanneer ik eene dergelijke poging gedaan had, verliepen er verscheidene dagen, voor dat ik haar kon herhalen. De zenuwkracht, die ik in enkele seconden van mij had doen uitstralen, kwam slechts langzaam terug.

Ik had ook andere proeven genomen en wel op stoffelijke voorwerpen. Het gelukte mij spoedig, om in eene stoelleuning of eene tafel kraken of kloppen waar te nemen, alleen door die dingen aan te raken. Ik kon dat kloppen zelfs tot op zekere hoogte regelen, door er een rhytmus in te brengen of het aantal tikken te bepalen, maar dit beschouwde ik als kinderspel, het voldeed mij niet.

Gedurende eenigen tijd besteedde ik elken nacht een uur, om te beproeven, invloed op afstand uit te oefenen; het gelukte mij een zekere hoeveelheid psychisch fluïde — een gedeelte van mijn astrale lichaam, van mijne levenskracht — naar buiten te doen uitstralen en het te doen werken op het een of andere voorwerp, b. v.: een pennehouder, een blad papier of een klein meubelstuk; de uitwerking was evenwel gering. Mijn wil werkte slechts in tijden van absolute kalmte en miste de kracht, die zij bezeten had in oogenblikken van toorn of hartstocht; ter nauwernood verplaatste zich het kleinste voorwerp enkele millimeters. Ik twijfelde eenigszins aan mij zelven en vervaardigde een zelfregistreerend werktuigje, dat deze bewegingen graphisch opteekende. Door gebruik te maken van dit instrumentje kwam ik tot de ontdekking, dat de bewegingen inderdaad bestonden; door oefening kon ik ze dus doen toenemen. Dit was mij voldoende, want ik leerde er niet alleen het werkelijk bestaan der verschijnselen uit kennen, maar bemerkte tevens, dat ik in mijne studie vorderingen gemaakt had. Ik had althans het eerste sta-

dium, dat van ongeloof en wantrouwen, doorloopen en door hetgeen ik geleerd had omtrent de adepten in Indië, scheen mij niets meer onmogelijk.

Wat is er op tegen, om aan te nemen, dat menschen, die zich geheel hebben afgezonderd in eene geheimzinnige eenzaamheid, van hunne voorgangers onder het zegel van geheimhouding eene wetenschap zouden hebben geleerd, welke daar duizenden jaren achtereen bewaard is gebleven, en waarom zou men zich niet mogen voorstellen, dat die wetenschap even ver verheven is boven alles, wat onze tegenwoordige geleerden van de natuur weten, als onze tegenwoordige kennis van de electriciteit en de andere natuurkrachten dit is boven die der geleerden uit de vorige eeuw. Iemand, die ten tijde van Napoleon zou hebben durven beweren, dat het mogelijk was, om in enkele seconden een bericht van Amsterdam naar Parijs te zenden, had men zeer zeker krankzinnig genoemd. Zou het dan niet mogelijk zijn, dat binnen een eeuw het overbrengen van gedachten of van den wil van den eenen mensch op den anderen een alledaagsche zaak kan wezen. Wellicht zal de levenskracht, die tot nu toe niet bestudeerd en niet ontwikkeld is, weldra de verschijnselen doen ontstaan, die tegenwoordig als het werk der magie beschouwd en veelal onmogelijk genoemd worden, maar middelen zullen zijn, om de beschaving en het algemeen welzijn te bevorderen.

Doch hoe het ook zij, de feiten die ik zag, waren voor mij voldoende en zelfs onbetwistbare bewijzen. Wat kon mij de toekomst schelen? Ik had niets te maken met de menschen die over vijftig of honderd jaar zouden leven. Ik had slechts één doel, de liefde van Sita, en voor dat doel wilde ik alles opofferen, zelfs mijn leven.

Reeds dacht ik er aan, haar aan mij te onderwerpen. Ik meende al sterk genoeg te zijn, en wanneer ik zag, dat zij alleen en in gedachten verzonken was, dan beproefde ik hare denkbeelden te lezen, of wel, ik trachtte mijne gedachten op haar over te brengen. Oh! wat zoude het mij veel waard

geweest zijn het raadsel, verborgen achter dat blanke voorhoofd en die donkere oogen, te kunnen oplossen.

Maar te vergeefsch concentreerde ik mijne wilskracht op dat eene punt. Het scheen wel, dat zij omringd was door een ondoordringbaar omhulsel waar mijne kracht op afstuitte als een rieten stok op een stalen wapenrusting. Zij bemerkte echter mijne poging en terwijl zij omzag bemerkte ik, dat zij mij verrast aankeek en rood werd, alsof mijne hand de hare had aangeraakt. Ik verbleekte en schaamde mij, verslagen door de onschuldige uitdrukking van haar gelaat, waar ik een stilzwijgend verwijt in las.

Mijn aanslag was dus mislukt. Zal dit later ook het geval zijn? Gelukkig niet, want nu heb ik de hoogste macht verworven.

Nog zie ik tegen den laatsten strijd op, maar neen! ik wil niet langer aarzelen. Alle schroom verdwijnt, als ik bedenk, wat er op dien vervloekten dag gebeurd is.

Alle drie, Sita, George en ik waren bij elkander in de bibliotheek. Ik las in oude boeken met legenden, die reeds lang vergeten zijn. George schreef, Sita zat na te denken. Zij leunde tegen den rug harer stoel, en de fijne, blanke handen lagen op hare knieën.

Plotseling — en in de oogen van onwetenden schijnt dit een wonder — viel er een regen van rozebladeren uit de lucht — en zelfs niet eens uit het plafond — op haar neder. Hoogst verrast stond ze op.

Reeds meermalen was ik getuige geweest van dergelijke verschijnselen, en ik wist, dat zij alleen voorkwamen, wanneer een der Indische Mahatmas — die, welken Sita haren meester noemde — haar kennis gaf, dat hij haar eene mededeeling te doen had.

Ik werd zoo wit als krijt, en voelde, dat mijn hart in een kromp van angst en spijt.

Sita ging langzaam naar hare kamer.

„George!" riep ik, „wat gebeurt hier? Ik wil het weten.... ik vrees...

(Wordt vervolgd.)

De Steen der Wijzen.

Theoretische en geschiedkundige gronden voor het bestaan er van.

Toen ik ongeveer 26 jaren geleden scheikunde begon te leeren, werd mij gezegd: „Er zijn ruim zestig elementen of stoffen, die scheikundig ondeelbaar zijn en dus niet uit verschillende grondstoffen bestaan. In de oudheid kende men er slechts vier, nl.: aarde, water, lucht en vuur. Ge kunt echter zelf wel nagaan, dat dit geene grondstoffen zijn."

Tegenwoordig leert men nog ongeveer hetzelfde, als een kwarteeuw terug, en de tegenwoordige studenten zullen zich dus wel verheugen, evenals ik dit vroeger deed, dat zij van de natuur zooveel meer weten, dan de oude wijsgeeren.

Maar was het onkunde, dat men in de oudheid slechts vier elementen aannam of zou het soms mogelijk zijn, dat de ingewijden uit die dagen te hoog stonden, om door de tegenwoordige geleerden begrepen te worden.

In het hoofdstuk „*Stof is ruimtevullende kracht*" (zie blz. 212 e. v.) hebben we kunnen opmerken, dat er slechts eene oorzaak bestaat, die de stoffen doet ontstaan, deze is de werking van kracht en weerstand op elkander en door de wijze, waarop zij op elkander inwerken, ontstaan de verschillende soorten van stof. De elementen der tegenwoordige scheikundigen zijn dus geen grondstoffen, maar alleen verschillende toestanden, waarin de stof verkeert, en theoretisch moet men dus aannemen, dat het mogelijk is, een dergelijk chemisch element in een ander te doen veranderen. Of dit wel eens gedaan is, m. a. w. of men wel eens andere metalen, b.v. lood in goud heeft veranderd, zal later besproken worden. Wij moeten nu nagaan, wat de ingewijden der oudheid bedoelden, wanneer zij van elementen spraken.

De stof komt voor in vier verschillende toestanden, en niet in drie, zooals de tegenwoordige geleerden meenen. Zij zijn: de vaste, aarde (terra); — de vloeibare, water (aqua); — de gasvormige, lucht (aër); — de stralende, vuur (ignis). Die vier toestanden noemden de ouden elementen.

In den vasten toestand heeft de weerstand de overhand over de kracht, in den vloeibaren toestand heffen beide elkander op, in den gasvormigen toestand heeft de kracht de overhand over den weerstand, en in den stralenden toestand is de weerstand bijna tot nul gereduceerd. Van daar, dat het licht, de electriciteit, de gedachten zich met zoo'n onbegrijpelijke snelheid kunnen voortbewegen.

En zoo ben ik dan nu ook in de gelegenheid, eene der beteekenissen van het woord INRI te verklaren. Ik wil volstrekt niet ontkennen, dat dit woord gestaan zou hebben boven het kruis van Jezus, en geef gaarne toe, dat het dan moet gelezen worden: Jezus Nazareus Rex Judeorum, *Jezus, de Nazarener de koning der Joden*, maar reeds lang te voren las men het al om het Rozekruis, een Egyptisch symbool, en ook bij de Alchimisten was het reeds bekend; volgens dezen moet het uitdrukken: Igne natura renovatur integra, *In den stralenden toestand wordt de natuur volkomen vernieuwd.*

Wij zien dus, dat theoretisch de steen der wijzen, de kunst, om goud te maken, volstrekt geene chimère is; zelfs is het geschiedkundig aan te toonen, dat enkele Alchimisten die gevonden hebben. De heer Papus toont in een boekje over dit onderwerp (1), waaraan het nu volgende grootendeels is ontleend, dat een boekwerk van den Heer Figuier (2) drie wetenschappelijk onwederlegbare bewijzen daarvoor bevat.

De bewerking was verricht door een ongeloovige met betrekking tot den steen der wijzen. Hij bediende zich van werktuigen, die niet door Alchimisten geprepareerd konden zijn en dezen

(1) *La Pierre Philosophale* par Papus 1889, Paris G. Carré.
(2) L'Alchimie et les Alchimistes 1854.

waren ook bij de bewerking niet tegenwoordig. Om geen enkele reden kan men de bewerkers dus van oneerlijkheid verdenken; daarom zijn we wel genoodzaakt aan te nemen, dat de oude Alchimisten in menig opzicht hooger stonden, dan de tegenwoordige scheikundigen. Voor we de drie historische feiten, waarop we zooeven wezen, mededeelen, wil ik eerst met u bespreken, wat de steen der wijzen eigenlijk is. Vooraf zeg ik u, dat ook de hoogleeraar Berthelot het bestaan er van voor mogelijk houdt, want deze schrijft o. a. (1):

„Ik herhaal het, niemand kan *a priori* verzekeren, dat de vervaardiging van zoogenaamde enkelvoudige stof tot de onmogelijkheden behoort."

De steen der wijzen dan is een poeder, dat verschillende kleuren kan bezitten, afhankelijk van de meerdere of mindere volmaaktheid. In den meest volkomen toestand is het rood, en bezit dan drie verschillende krachten.

1o. Verandert die steen gesmolten kwikzilver of lood, in goud. Ik zeg in *goud* en niet in een metaal, dat er op gelijkt, zooals prof. Berthelot veronderstelt;

2o. ingenomen, zuivert hij het bloed en geneest alle ziekten bijna oogenblikkelijk;

3o. werkt hij op fabelachtige wijze op de planten, die hij doet opgroeien, bloeien en vruchten krijgen in enkele uren.

Ziedaar drie punten, die het tegenwoordig geslacht wel voor fabelen moet houden, maar waarover al de Alchimisten het toch eens zijn. Ook moeten wij niet vergeten, dat deze drie eigenschappen eigenlijk alle een en dezelfde zijn: n.l. versterking van de levenskracht. (2)

De steen der wijzen is dus niets anders, dan een krachtige samenpersing van de levenskracht tot een kleine hoeveelheid stof (2). Hij werkt, evenals een ferment (eene gisting teweeg brengende stof) op de lichamen, waarmede

---

(1) Les Origines de l'Alchimie 1885, pag. 321.

(2) Vergelijk het derde hoofdstuk van de Grondbeginselen der geheime wetenschap in dit maandwerk.

hij in aanraking komt. Een weinig gist toch is voldoende, om een groote hoeveelheid deeg te doen rijzen; evenzoo is een weinig van den steen der wijzen voldoende, om het leven te ontwikkelen, dat aanwezig is in de eene of andere minerale, plantaardige of dierlijke stof. Daarom noemen de Alchimisten hunnen steen *het geneesmiddel der drie cijfers.*

Wij weten nu genoeg er van, om hem te herkennen in de verschillende symbolische beschrijvingen, die men in de Alchimistische boeken en ook in het boven vermelde werk van Figuier kan vinden. Ik zal daaruit geene aanhalingen doen.

Alleen een ingewijde kan de hermetische beteekenis begrijpen van de symbolen door den Alchimist gebruikt, wanneer hij de wijze van bereiding beschrijft; de geleerde ontdekt hoogstens de ésotérische beteekenis; hij ziet er eene beschrijving in van natuurkundige gebeurtenissen, zooals de wisseling der jaargetijden, de loop van de zon, eene beschrijving van den dierenriem enz., terwijl de eenvoudige landman ze voor vertelsels houdt.

Tot de personen, die, dit lezende, soms lust mochten gevoelen, om den steen der wijzen te zoeken, moet ik de waarschuwing richten, dat volgens de Alchimisten niemand dien zal vinden, zoolang hij niet geheel genezen is van alle mogelijke geldzucht; koestert men ook maar de geringste begeerte, om goud te bezitten, dan zal al het onderzoek zonder vrucht blijven (1). Om zich van deze waarheid te overtuigen leze men de biographiën van twee Alchimisten dezer eeuw Cyliani (2) en Gambriel. (3)

De drie geschiedkundige bewijzen, waarover ik boven sprak, zijn de volgende:

1o. Jean Frederic Sweitzer, bekend onder den naam van Helvetius, was een bepaald tegenstander der

---

(1) Zie *Lumière sur les entier* (G. Carré, editeurs.

(2) Cyliani *Hermes dévoilé* 1832.

(3) Cours d'Alchimie en dix-neuf leçons.

Alchimie; als zoodanig is hij zelfs beroemd geworden door een geschrift tegen den ridder Digby.

Den 27 Dec. 1666 ontving hij te 's-Hage bezoek van iemand, die zich niet bekend wilde maken. Hij was gekleed als een Noord-Hollandsche boer. Deze persoon vertelde hem, bij geruchte het een en ander gehoord te hebben over het dispuut tusschen hem en den ridder Digby en daarom wilde hij hem nu materiëele bewijzen leveren van het bestaan van den steen der wijzen. In een langdurig gesprek verdedigde de adept de hermetische grondbeginselen en toonde ten slotte, ten einde allen twijfel weg te nemen, den steen in een ivoren doosje. Het was een metaalachtig poeder, in kleur veel gelijkende op zwavel. Te vergeefs bezwoer Helvetius hem, de kracht van zijn poeder door het vuur te toonen. De Alchimist weigerde, maar beloofde binnen drie weken terug te komen.

Helvetius had echter de handigheid gehad, om, terwijl hij met dien man sprak en den inhoud van het doosje bekeek en betastte, enkele korreltjes onder zijn nagel te verbergen. Nauwelijks alleen gebleven, haastte hij zich, om er een proef mede te nemen. Hij smolt lood in een smeltkroes en wierp er het poeder bij.... Maar alles vervloog in rook. In de smeltkroes bleef slechts een weinig lood en tot glas gesmolten zand.

Helvetius was dus bedrogen en dacht bijna niet meer aan deze gebeurtenis, toen de vreemdeling drie weken later op den bepaalden dag terug kwam. Wederom weigerde hij de bewerking te doen, maar gaf aan den geneesheer een weinig van het poeder, ongeveer evenveel in massa, als een gierstkorrel. Toen Helvetius hierop zijn vrees te kennen gaf, dat zoo'n kleine hoeveelheid niet de minste werking zou uitoefenen, nam de Alchimist, die zijn geschenk wel wat al te prachtig vond, de helft terug, zeggende, dat het overblijvende voldoende was, om anderhalf ons lood in goud te veranderen. Tevens gaf hij de voorzorgen op, die noodig waren, om het werk te doen gelukken, en achtte het bovenal noodzakelijk, den

steen met een weinig was te bedekken, alvorens men hem in het gesmolten lood wierp, ten einde hem te beschutten tegen de dampen van het lood. Helvetius begreep nu waarom de vorige proef mislukt was. Hij had den steen niet met was bedekt en dus eene noodzakelijke voorzorg verzuimd.

De vreemdeling beloofde nu den volgenden dag terug te zullen komen, om bij de proef tegenwoordig te zijn. Toen hij dien dag niet verscheen, kon de vrouw van den geneesheer haar ongeduld niet langer bedwingen en overreedde haren echtgenoot, de proef alleen te nemen. Helvetius deed dit in tegenwoordigheid van zijne gade en zijnen zoon.

Hij smolt anderhalf ons lood, wierp den steen der wijzen, in was gewikkeld, op het gesmolten metaal, dekte de kroes zorgvuldig toe, en liet den inhoud een kwartier blootgesteld aan den invloed van het vuur. Na verloop van deze tijdsruimte had het metaal de fraaie groene kleur van gesmolten goud, en werd prachtig geel, toen het koud en vast geworden was.

Al de goudsmeden uit de stad vonden het goud van uitstekend gehalte. Povelius, de keurmeester van het Hollandsche geld, onderzocht het 7 maal met antimonium, zonder dat het gewicht er van verminderde.

Ziehier het verhaal van dit voorval, dat Helvetius zelf geeft. De nauwkeurige bijzonderheden sluiten alle verdenking van bedrog ten zijnen opzichte buiten. Hij was dan ook zoo verrukt over den uitslag, dat hij bij deze gelegenheid een boekwerk schreef, *Vitulus aureus* getiteld, waarin hij dit feit mededeelt en de Alchimie verdedigt.

Figuier meent, altijd *a priori*, te moeten denken aan bedrog, en daar hij dit feit niet verklaren kan, maakt hij de volgende tegenwerpingen.

De Alchimist zou een handlanger gehad hebben, die in eene der smeltkroezen van Helvetius eene door de warmte ontleedbare goudverbinding geworpen had.

Is het nog noodzakelijk de onbeduidendheid van deze opmerking aan te toonen?

1e. Hoe kon die handlanger van te voren weten, welke kroes Helvetius zou nemen.

2e. Hoe kan men meenen dat Helvetius dwaas genoeg zou geweest zijn, om een gevulde kroes voor de proef te gebruiken.

3e. Waarom heeft Figuier niet wat beter gelezen, dan had hij zeker niet over het hoofd gezien, dat er staat: *hij nam anderhalf ons lood* Dit bewijst dus, dat hij zelf lood nam en het zelfs gewogen heeft.

4e. Helvetius bedekte de smeltkroes zorgvuldig, hetgeen alle verdamping belette.

5e. kan men onmogelijk aannemen, dat Helvetius bedrogen is en eene goudverbinding genomen heeft in plaats van lood. Nemen we aan, dat er werkelijk een alliage bestaat, waarin het goud verborgen is, dan zal na de verbranding of de verdamping van het onzuivere metaal het overblijvende toch veel minder gewogen hebben, dan het oorspronkelijk gebruikte metaal.

Vermoedt men echter, dat er reeds goud in de gebruikte kroes aanwezig was, dan had Helvetius een alliage van goud met lood moeten vinden, dat veel meer woog en onmogelijk door de goudsmeden zuiver genoemd zou zijn.

Het tweede feit, door Figuier genoemd, heeft betrekking op Bérigard van Pisa. Deze schrijft:

„Er is een tijd geweest, waarin ik de verandering van kwikzilver in goud voor eene onmogelijkheid hield. Een bekwaam man, die mijnen twijfel in dit opzicht wilde opheffen, gaf mij een weinig poeder, waarvan de kleur veel geleek op de wilde papaver en de reuk aan klipzout deed denken. Om alle mogelijk bedrog te voorkomen, kocht ik zelf bij verschillende kooplieden de smeltkroes, de kolen en het kwik, want ik wilde er zeker van zijn, dat de benoodigde stoffen geen goud bevatten. Bij tien gros kwik, (de hollandsche vertaling

van dit gewicht ken ik niet, doch zulks doet er ook niet toe) voegde ik een weinig van het poeder, zette dit op een sterk vuur en weldra vond ik de geheele massa veranderd in eene gelijke hoeveelheid goud, dat door de goudsmeden zeer zuiver genoemd werd.

„Indien dit feit niet had plaats gegrepen zonder getuigen, dan had ik nog aan bedrog kunnen denken. Nu kan ik evenwel met zekerheid zeggen, dat de zaak gebeurd is, zooals ik haar vertel.”

Ook hier verrichte een geleerde de bewerking en nog wel een geleerde, die de listen der kwakzalvers kent en alle mogelijke voorzorgen nam.

Thans volgt de getuigenis van een der meest beroemde mannen uit de 17e eeuw, van van Helmont. Deze ontving in 1618 in zijn laboratorium te Vilvorde nabij Brussel van een onbekende een kwart grein steen der wijzen. Het werd hem gegeven door een adept, die, toen hij het geheim ontdekt had, den beroemden geleerde wilde overtuigen.

Van Helmont nam de proef, terwijl hij zich alleen in zijn laboratorium bevond. Met dit kwart grein veranderde hij acht ons kwik in goud. Dit is wel een van de meest overtuigende bewijzen, die men kan bijbrengen voor het bestaan van dien steen. Het was niet gemakkelijk een man, als v. Helmont, de grootste scheikundige zijner eeuw, te bedriegen, en dat hij de wereld misleiden zou, valt niet te denken, daarvoor was hij te edel (1) en bovendien zou dit bedrog hem in geen enkel opzicht voordeel hebben kunnen aanbrengen.

Ook hier geschiedde de proef zonder dat de Alchimist er bij tegenwoordig was; deze kan hem dns geen parten gespeeld hebben. Van Helmont zelf was door dit resultaat zoo volkomen overtuigd, dat hij van dat oogenblik af een krachtig verdediger werd van de Alchimie. Ter eere van deze gebeur-

---

(1) „Zie de beschrijving van het leven van v. Helmont door Mej. Betsy Perk in Ned. Dicht- en Kunsthalle.”

tenis gaf hij aan zijnen pasgeboren zoon den naam van Mercurius. Deze Mercurius van Helmont verloochende op lateren leeftijd zijnen alchimistischen doopnaam niet: Hij bekeerde Leibnitz en zocht zijn geheele leven door naar den steen der wijzen, hoewel het hem nooit gelukt is, die te vinden.

Ziehier drie verhalen, die het bestaan volkomen aanneembaar maken.

De proeven zijn genomen en medegedeeld door personen, aan wiens waarheidsliefde niet mag worden getwijfeld en onder omstandigheden die alle bedrog buitensluiten.

Maar is het wel waar, dat zij medegedeeld zijn door de drie auteurs zelf? Wij lezen ze in gedrukte boeken van hunne hand, het titelblad bewijst dit.

Kan het nu niet zijn, dat handige Alchimisten ze onder valsche namen hebben doen drukken?

Deze vraag schijnt al onze argumenten te vernietigen, maar gelukkig zijn er bewijzen, die deze tegenwerping ontzenuwen.

Er bestaat een brief van een vierde persoon, niet minder verheven, dan de drie genoemde, n.l. van den filosoof Spinoza, gericht aan Jarrig Jellis, en deze brief bewijst ten duidelijkste, dat Helvetius werkelijk die proef heeft genomen. Hij luidt:

„Toen ik Voss gesproken had over de zaak van Helvetius, bespotte hij mij, en verwonderde zich, dat ik mij met zulke dwaasheden bezig hield. Om zeker van mijn zaak te zijn, ging ik naar den munter Brechtel, die het goud onderzocht had, en deze verzekerde mij, dat het niet slechts zuiver goud was, maar dat ook zilver, dat hij er bijgevoegd had, terwijl het gesmolten was, in goud zou zijn veranderd. Het was dus goud van een bijzondere hoedanigheid. En niet alleen Brechtel, maar ook andere personen, die dezen laatsten proef hadden bijgewoond, verzekerden mij hetzelfde. Daarop begaf ik mij naar Helvetius zelf. Hij toonde mij het goud, dat nog aan de wanden der smeltkroes was blijven kleven en zeide mij, dat het vierde deel eener graankorrel in massa grooter was, dan de hoeveelheid steen der wijzen, die hij

op het lood had geworpen. Hij verklaarde dan ook deze geschiedenis zooveel mogelijk wereldkundig te zullen maken.

Het schijnt, dat de adept van Helvetius in Amsterdam dezelfde proef genomen heeft, en naar ik hoor, moet hij daar nog wonen. Ik heb daaromtrent echter niet meer inlichtingen kunnen krijgen."

Boorbourg, 27 Maart 1667.

SPINOZA.

Opera Posthuma, pag. 553.

Deze schets zou niet volledig zijn, als ik er niet een enkel woord over de Alchimisten aan toevoegde.

Men stelt zich een dergelijk persoon gewoonlijk voor, als een wezen, dat aanhoudend het onmogelijke zoekt te midden van gloeiende ovens, gedroogde krokodillen, zwaarmoedige nachtuilen en betooverde katten. Wij behoeven echter hunne boeken slechts te openen en er op te letten, hoe zij zelve hunne ovens en hunne laboratoriums voorstellen, om op te merken dat dit eene dwaling is, gegrond op het vooroordeel der menigte.

De ware Alchimist is iemand, die genoegzaam ontwikkeld is, om de onrustigste en moeielijkste tijdperken zonder bezorgdheid te doorleven. Hij kent de bewonderenswaardige wetenschap, die oudtijds in Indië en Egypte werd onderwezen; hij weet zijne kennis in voldoende mate te verbergen, om te ontsnappen aan de jaloersche blikken van een clerikaal despoot, die hem als een vijand beschouwt en zoo streng mogelijk bewaakt. Vooral ten tijde, toen de Inquisitie alle wetenschap meêdoogenloos vervolgde, verborg de hermetische wijsgeer zijne geschriften zoo zorgvuldig mogelijk onder symbolen en geheimzinnige teekenen, maar toch op zoodanige wijze, dat een nauwgezet onderzoeker de beteekenis terug kan vinden. Dit is dan ook de oorzaak, waarom de werken der adepten zoo duister zijn.

Welk gebruik maakten de ingewijden toch wel van de

onmetelijke rijkdommen, welke dit geheim hun konde verschaffen?

Een der grondregels van de occulte wetenschap leert, dat men nergens volkomen meester over wordt, zoolang men het niet met de meest mogelijke onverschilligheid kan beschouwen.

Iemand, die den steen der wijzen dus zoekt, om daardoor in het bezit te komen van groote rijkdommen, zal haar vermoedelijk wel nooit vinden.

Daarom stelt de ésotérische overlevering ons den Alchimist voor, als een eenvoudig gekleed man, die altijd op reis is, aalmoezen uitdeelende aan bedelaars en aan koningen, en daardoor dus hooger staande dan de laatsten.

Zoo besteedde, volgens de verhalen der tijdgenooten, de Alchimist Nicolaas Flanel, die onmetelijke rijkdommen bezat, deze alleen tot het stichten van inrichtingen voor liefdadige doeleinden en leefde met zijne vrouw van gekookte groenten, opgedischt in grof aardewerk.

Ook de Alchimist Cyliani leefde, zooals hij ons vertelt, toen hij, na veertig jaren arbeids den steen der wijzen had ontdekt, als een eenvoudig burger, nadat hij grooten lust had gehad, zijn kostbaar geheim aan Lodewijk XVIII aan te bieden, maar daarvan door zijne vrouw, was teruggehouden.

Uit het hier medegedeelde kan men zien, hoe dwaas de tegenwoordige scheikundigen handelen, wanneer zij trotsch genoeg zijn, om te beweeren, dat zij voortbouwen op de wetenschappen, hun door de Alchimisten nagelaten, en dus eenigszins uit de hoogte neerzien op mannen, die in waarheid ver boven hen stonden. De Alchimie, we zagen het boven, berust op geheel andere grondslagen, dan de tegenwoordige chemie. Zij gaat uit van het denkbeeld van de eenheid der stof en van een algemeen grondbeginsel, eene geheimzinnige kracht, die in alle lichamen aanwezig is, welke ook de samenstelling er van moge zijn.

Deze occulte kracht draagt in de alchimistische boeken

verschillende namen: Zij is het Telesma van Hermes, de Aour der Kabbalisten, de Rouah Elohim van Mozes, de Mercurius-universalis der Alchimisten, het Astrale licht der occultisten, het Od van Reichenbach, de Beweging van Louis Lucas enz.

En hiermede zou ik kunnen eindigen, doch om ook andere getuigen, dan Papus aan te halen, wil ik er nog een korte levensbeschrijving van een adept uit het midden der vorige eeuw aan toevoegen, n. l. die van den Alchimist Sehfeld (1).

Deze bezocht in 1745 of 1746 de badplaats Rodaur, nabij Weenen, en begreep, dat de herberg van den badmeester Friedrich voor hem een uiterst geschikt verblijf zou zijn. Het huis lag in een stil, romantisch dal, en slechts gedurende enkele weken van het jaar waren er gasten; den overigen tijd werd het alleen bewoond door den badmeester, zijne vrouw en drie dochters.

Sehfeld deelde aan Friedrich mede, welk geheim hij ontdekt had en veranderde in zijne tegenwoordigheid een pond tin in goud, dat de badmeester aan de munt verkocht, waar men het als voor het fijnste goud erkende en betaalde. Weldra bemerkten ook de vrouw en de dochters iets van de goudmakerij, en niet lang daarna was het een publiek geheim, waarop de politie den adept begon te vervolgen, omdat alchimistisch goud, volgens de wetten van het land, toebehoorde aan den Landsheer.

Sehfeld wendde zich hierop tot keizer Frans I, die hem een vrijbrief gaf en tegen betaling van *f* 30,000 per jaar toestond, zich geheel aan zijn lievelingsvak te wijden. Zoolang men Sehfeld ongemoeid liet, betaalde hij deze som geregeld in maandelijksche termijnen.

Bij zijne metaalveranderingen gebruikte hij altijd tin, waarop hij, als het gesmolten was, een rood poeder strooide Terstond kwam er op het metaal een roodachtig schuim vol

(1) Zie Sphinx Nov. 1889, blz. 281.

kleurschakeeringen. De massa werkte ongeveer een kwartier sissende, borrelende en blazen vormende, daarop smolt het samen en was in zuiver goud veranderd.

De dochters van Friedrich hadden dit kunststuk eenige malen gezien en wilden het zonder Sehfeld ook eens beproeven. Onder voorwendsel het als geneesmiddel te willen gebruiken, wisten zij Sehfeld over te halen, hun wat van dat poeder te geven. Deze gaf evenwel een ander poeder en kwam te huis op het oogenblik, dat de meisjes te vergeefsch de goudmakerij beproefden. Vruchteloos trachtten zij het te verbergen en schertsend beweerde hij, dat zij de proef niet goed genomen hadden. Nu gaf hij hun wat van den werkelijken steen der wijzen, maar bleef bij de bewerking tegenwoordig. De meisjes schreven daarop het slagen der proef toe aan de magische kracht van Sehfeld; hierdoor behoefde hij niet meer te vreezen, dat het kostbare poeder hem ontstolen zou worden.

Lang liet men Sehfeld echter geen rust. Maria Theresia hoorde weldra van hem en zonder zich om haren gemaal en den door dezen aan Sehfeld gegeven vrijbrief te bekommeren, liet zij hem gevangen nemen. Op dat oogenblik had hij acht pond goud bij zich, dat spoorloos verdween.

In Weenen werd de adept streng verhoord, met de pijnbank bedreigd en eindelijk zwaar gegeeseld, maar niets kon er hem toe brengen, zijn geheim bekend te maken. Daarop werd hij in Themeisvar gevangen gezet, want daardoor hoopte Maria Theresia hem tot bekentenis te dwingen, doch ook dit mislukte.

Een jaar later kwam Frans I bij gelegenheid eener jacht in Rodau, vernam daar van Friedrich allerlei bijzonderheden over de goudmakerij van Sehfeld, en wist te bewerken, dat zijne gemalin aan Sehfeld de vrijheid teruggaf. Nu werd hem opgedragen aan het hof in het bijzijn van twee officieren, die hem steeds moesten bewaken goud te maken, doch hij begon hen te vermaken met allerlei chemische proeven. Het was

hem toegestaan in gezelschap van zijne bewakers kleine reisjes te maken en op een daarvan verdwenen alle drie.

Daar het nu bekend was, dat beide officieren, tot 's keizers trouwste dienaren behoorden, maakte men uit hun verdwijnen op, dat Sehfeld de kunst, om goud te maken, wel moest verstaan, daar men niet kon aannemen, dat zij gevlucht zouden zijn, als daaraan geen aanzienlijke voordeelen verbonden geweest waren.

Sehfeld bleef verdwenen, doch twee jaren later vertoonde zich in Halle een Alchimist, die wel niet den naam van Sehfeld droeg, maar toch dezelfde persoon moet geweest zijn.

Hij maakte daar kennis met een apothekersleerling Reussing, die hem op een Zondag in zijne woning bij den zagensmid Wegner in de Clausstrasse opzocht en hem daar vond te midden van kolven en retorten. Onder het gereedschap bevond zich ook een ivoren doosje. Toen Reussing het opnam verwonderde hij zich over het gewicht er van. Als het van massief lood geweest ware, kon het zelfs niet zoo zwaar geweest zijn. „Het treft goed", zeide de vreemdeling, „dat u die bus in handen valt. Ge zoudt mij genoegen kunnen doen, indien ge bij gelegenheid eens beproefdet, daarmede goud te maken." Hierop nam hij een gouden lepeltje, ter grootte van een oorlepeltje, en nam zooveel poeder, dat het ongeveer voor een derde gevuld was. Reussing vond dit te weinig, om er een proef mede te nemen, waarop de vreemdeling het poeder weder in het doosje deed, en het lepeltje met watten afveegde. Die watten deed hij daarna in een papier en gaf het Reussing met de opmerking, dat hij dit op gesmolten zilver uit moest schudden.

Niets begrijpende van de sybellinische vermindering van het geschenk, smolt Reusser toch dienzelfden avond nog een zilveren lepel van ongeveer 25 gram ,en wierp het papiertje in de smeltkroes. Terstond begon het metaal te schuimen, terwijl het vuur om de kroes, alle kleuren van den regenboog vertoonde. Een kwartier later hielden die verschijnselen op en het metaal werd helder Tot verbazing bemerkte Reussing, dat de kleur van het zilver

veranderd was en toen hij den volgenden morgen zijn nachtelijk werk onderzocht, vond hij een zwaar buigbaar goudkleurig metaal, op welks oppervlakte stervormige kristallen van robijnrood glas verspreid waren. Een streek op den proefsteen werd door salpeterzuur niet aangetast, maar door koningswater weggenomen, hetgeen Reussing overtuigde, dat hij geen zilver, maar goud bezat.

Vol vreugde ijlde hij naar de woning van den vreemdeling; hij vond die leeg, maar niet gesloten. Al het glaswerk enz. was stuk geslagen. De adept had het bedrag der kamerhuur op de tafel neergelegd, en zich verwijderd, zonder afscheid te nemen. Nooit heeft men hem in Halle teruggezien.

Reussing bracht zijn metaal bij den goudsmid Lemmerick, die er den hoogen prijs van 36 thaler voor betaalde. Hij spoorde den verkooper aan, spoedig terug te komen en keek met welgevallen naar de roode sterretjes, waaruit hij opmaakte, dat de hoeveelheid goud zou vermeerderen, wanneer hij het nogmaals met zilver ging smelten.

Deze geschiedenis wordt vermeld door Dr. van Leyser, directeur van het gezelschap van Natuurvorschers in Halle, in het boekwerk *Beilage zur Beförderung der Naturkunde*, door hem geschreven, na zijn huwelijk met Reussings dochter.

Gedachten en Spreuken.

Magnetisme is de Goddelijke kracht in den mensch, die door liefde wordt opgewekt, en door medelijden wordt overgedragen.

Wat men algemeen voor een uitgemaakte zaak houdt, eischt dikwijls nog een grondig onderzoek.

Enkele opmerkingen over het Magnetiseeren.

Vrij naar het Duitsch van H. VON BENDER.

Bestaan er algemeen geldige regelen voor het Magnetiseeren?

Ja en neen. — Het is altijd aan te raden bij het beproeven van onze eigen magnetische kracht de algemeene regelen, die daarvoor in verschillende handboeken, tijdschriften en brochures worden opgegeven, na te lezen. Deze kracht is zoo individuëel, dat alleen de praktijk eene goede onderwijzeres kan zijn, niet slechts voor iederen magnetiseur, maar ook voor elk bijzonder geval. Zelfs de bekwaamste magnetiseurs doen op dit gebied bij herhaling nieuwe ontdekkingen en leeren niet alleen door eigen ondervinding, maar slaan ook bijzonder acht op mededeelingen van anderen.

Als basis voor de Magnetische behandeling moeten wij de sympatische (1) strijkingen (passes) beschouwen. Gewoonlijk wordt het rapport tusschen geneesheer en patient tot stand gebracht, doordat gene de handen van den lijder vasthoudt; daarna legt hij de handen op diens hoofd en eindigt de behandeling met passes of strijkingen van het hoofd langs het geheele lichaam en de beenen, om aan de voeten in de lucht te eindigen.

---

(1) In het oorspronkelijke stuk wisselen de woorden Magnetisme en Mesmerisme elkander af. Ik heb gemeend dit laatste te moeten vertalen door sympatisch, niet omdat ik iets af wil dingen op den naam van den zoo zeer verguisden Mesmer, die in Europa de eerste wetenschappelijke verklaring van het magnetisme gegeven heeft, maar alleen, omdat dit woord de oorzaak van de magnetische werking eenigszins verklaart.

VERT.

Of we bij die strijkingen den lijder zullen aanraken, dan wel, of we ze in zijne onmiddellijke nabijheid, of op eenigen afstand znllen uitvoeren, hangt af van de meerdere of mindere kracht van den operateur, van de gevoeligheid van den patient, en van het doel, dat men zich bij de behandeling voor oogen stelt. Wil men den patient doen inslapen, dan zijn passes op eenigen afstand in den regel het krachtigst, terwijl onmiddellijke aanraking en strijkingen beter werken, wanneer men zieke fluïdes wil wegnemen.

Het is echter steeds noodig de strijkingen van zich af te doen en de fluïdes, die we van den patient hebben afgenomen, weg te werpen. Uit het volgende voorbeeld zal ons de noodzakelijkheid hiervan blijken, als schrijver beweert:

„Ik behandelde een door een allopatisch geneesheer opgegeven jong meisje, lijdende aan verdichting van de linker long (gedempte percussietoon); aanhoudend had zij koorts en hare krachten verminderden snel. De geringe eetlust getuigde van slechte spijsverteering en bij herhaling braakte het meisje ijzerpraeparaten in verschillenden vorm weder uit. Ik deed magnetische strijkingen langs de borst, zonder ze tot aan dén grond voort te zetten, en bewoog de handen telkens in de richting naar mijn lichaam. Bovendien beademde ik borst en rug op die plaatsen, waar de pijn het hevigst was. Daardoor bewerkte ik vermindering van de pijn, doch reeds den volgenden dag kreeg ik, voornamelijk langs den ruggegraat, een sterk prikkelend gevoel in de huid. In den beginne lette ik daarop niet, doch weldra werd de aandoening heviger en ontstond er ettervorming op verschillende plaatsen van den rug.

Over deze verschijnselen schreef ik aan een bevriend magnetiseur, die mij per ommegaande aanraadde de behandeling terstond na te laten, omdat ik anders de ziekte van mijne patiente op mij zelf zou overbrengen. Uit de verschijnselen, die zich bij mij voordeden, maakte hij de diagnose, dat de long mijner patiente etterhaarden bevatte en dat haar toestand daardoor hoogst gevaarlijk was. Midden in den

winter transporteerden wij de lijderes naar den bedoelden magnetiseur, die haar in korten tijd volkomen deed herstellen.

Ik zal daarop straks terugkomen. Hier wil ik alleen aantoonen, dat het mogelijk is, eene ziekte door magnetische behandeling op ons zelve over te brengen en nagaan, hoe men dit kan vermijden.

Ik moet beginnen met te zeggen, dat de ettering weldra ophield en de open wonden snel genazen, toen ik niet meer magnetiseerde.

Waren door mij de magnetische strijkingen van de long naar beneden voortgezet en de afgenomen fluides telkens weggeworpen, dan had ik sterker genezend gewerkt en de ziekte niet op mijzelven overgebracht. Na de behandeling had ik bovendien de handen moeten wasschen en na het aanblazen ook den mond en het aangezicht flink moeten reinigen. Dat dit laatste noodig is, blijkt weder uit het volgende geval. Ik behandelde een vijfjarig knaapje met een boosaardigen uitslag in het aangezicht, waaraan hij van de geboorte af lijdende was en genas hem, door het gezicht driemaal daags te bademen, in zes dagen. Na deze herstelling kreeg ik zelf het gezicht vol uitslag, welke echter spoedig weder verdween. Thans, nu ik mij na elke behandeling zorgvuldig wasch, blijf ik van alle nadeelige gevolgen bevrijd. Dat wasschen is trouwens niet alleen noodig voor den geneesheer zelve, maar ook voor zijne andere patiënten, daar men hierdoor voorkomt, dat de ziekte van den eenen lijder op den anderen wordt overgebracht.

„De magnetiseur kan niet iedere patient genezen of hem verlichting verschaffen; in hoeverre hij kan helpen, hangt af van zijne kracht en van de gevoeligheid des lijders. Zijn gevoel is in dit opzicht een betere raadgever, dan zijne ondervinding. Er zijn ook specialiteiten bij deze behandeling, die in bijzondere gevallen zeer sterk werken.

De werking van het magnetisme is volstrekt niet aan de sympathische strijkingen gebonden. Vele magnetiseurs hechten meer waarde aan het opleggen der handen, andere

weer aan het sterk aanzien hunner patienten. Over het beademen sprak ik reeds. Op verschillende manieren kan dus met succes het magnetisme worden aangewend. Ik ken iemand, die mij verzekerd heeft, vermindering van hoofdpijnen te gevoelen, wanneer hij zijnen voet hield tegen dien van den magnetiseur, (1) ja zelfs, wanneer deze in de kamer kwam; en door gemagnetiseerd water aan te wenden had ik bij enkele patienten meer succes, dan door magnetische strijkingen. (2) Of nu sommige ongesteldheden werkelijk hiervoor wijken en of de magnetiseur zijne kracht bijzonder sterk in het water kan concentreeren, of dat hier wederom de persoonlijkheid van den lijder of van den magnetiseur van invloed is, kan men moeielijk uitmaken.

Elk voorwerp dat een magnetiseur aan een patient geeft, kan magnetische kracht bezitten. Een studieboek b.v. doordrongen met het magnetisme van een sterk magnetiseur, veroorzaakt heel licht een gevoel van vermoeidheid en kan dikwijls een gezonden slaap doen ontstaan. De geneeskracht en de beschuttende werking van amuletten moet verklaard worden door het daaraan aanwezige magnetisme. Bij het belezen van de roos, bij het stelpen van verbloedingen, zijn het niet de gesproken woorden, waaraan wij de werking moeten toeschrijven, maar het magnetisme, waarover de belezer bewust of onbewust beschikt, bewerkt dat werkelijk geschiedt, wat hij wil, zoodra er sympathie bestaat tusschen geneesheer en lijder. Men kan daarom deze methode evengoed een sympathische, als een magnetische geneeswijze noemen. Het is wel opvallend, dat ook bij het aanwenden van ongeveer dezelfde geneeswijze de eene geneesheer veel

(1) Dit kan men verklaren door auto-suggestie. Is dit niet het geval en werkt de aanraking der voeten werkelijk heilzaam, dan is onderbuikslijden de oorzaak der hoofdpijnen Vert.

(2) Bij slepende beenzweeren, sommige uitslagziekten en slepende ontsteking der oogleden werkt dit naar mijne ondervinding zeer sterk genezend. Vert

gelukkiger is, dan de andere en dat eene patient, die door tien geneesheeren was opgegeven, door den elfden nog hersteld werd. Zou men dit niet aan sympathie moeten toeschrijven? Sommige patienten doen dit onwillekeurig, als zij zeggen: „het is, of de komst van den doctor al goed doet."

Het meer of minder goede resultaat van de magnetische behandeling hangt af van de kracht der inwerking en de vatbaarheid voor de opname. De ondervinding leert, dat het magnetisme steeds werkt, zoodra er sympathie bestaat, (1)

---

(1) Ook bij antipathie bestaat er eene magnetische werking, doch die werkt nadeelig op beiden. Personen, die iets tegen elkander hebben en toch in elkaars gezelschap moeten leven, zullen elkander het leven vaak verbitteren, zelfs wanneer ze niet met elkaar spreken of elkaar aanraken, alleen doordien hunne magnetische fluïdes elkaar afstooten.

Magnetische sympathie of antipathie is vaak van zeer grooten invloed op het geluk van het huwelijksleven. Hierom zijn de tegenwoordige wetten en gebruiken ten opzichte er van hoogst onzedelijk. Bij het sluiten van een huwelijk wordt er dikwijls meer gelet op uiterlijke omstandigheden, dan op de wetten der sympathie en antipathie en is de aardsche band eenmaal gesloten, dan is zij zeer moeielijk te verbreken, niet alleen door verkeerde wetten, maar nog meer, omdat de publieke opinie onder den invloed van de thans in zwang zijnde kapitaalvergoding dit voor onzedelijk of minstens voor niet eervol houdt. Zoolang het wanbegrip omtrent overbevolking der neomalthusianen echter blijft bestaan, is het niet mogelijk hierin eene verandering te brengen. Wanneer echter menschen die geen sympathie voor elkander gevoelen door een huwelijk gedwongen worden samen te leven, dan heeft dit niet alleen een nadeeligen invloed op het aantal, maar ook, en zelfs in veel sterkere mate, op de physieke gesteldheid en de geaardheid der kinderen.

Wettige kinderen hebben, wel is waar, maatschappelijk een betere positie, dan natuurlijke kinderen, maar zullen physisch en psychisch op een lager standpunt staan, wanneer de ouders der natuurlijke kinderen wel, en die der wettige kinderen niet door liefde vereenigd waren, iets wat helaas! tegenwoordig maar al te dikwijls gebeurt. Doch de macht van het kapitaal is zoo groot, dat ook buiten het huwelijk meermalen even weinig of nog minder liefde gevonden wordt, dan in het huwelijk, en die macht zal blijven bestaan, zoolang de mensch meer waarde hecht aan hetgeen hij heeft, dan aan hetgeen hij is, dus zoolang de wet van het *Karma* niet volkomen bekend en erkend is. VERT.

onverschillig of de magnetiseur zich van zijne kracht bewust is of niet, met dit onderscheid evenwel, dat men in het eerste geval veel sterker kan werken. Het vertrouwen van den patient bevordert de genezing, maar het concentreeren van den wil, om herstellend op den lijder en genezend op zijn kwaal te werken, heeft eene veel grootere uitwerking.

Meer en meer begin ik overtuigd te worden, dat de homoeopathie, electrohomoeopathie, koud water-behandeling en massage, die allengs in zwang komen, de glansrijke gevolgen hoofdzakelijk te danken hebben aan magnetischen invloed. (1) Wie zich eenmaal met koud water behandelen liet weet, dat er een groot onderscheid bestaat tusschen de wijzen, waarop men afgewreven wordt. Hoe komt het anders, dat de gasten eener inrichting allen door eenzelfden knecht willen geholpen worden, terwijl vele andere bedienden niets te doen hebben; waarom anders werkt de eene masseur zooveel sterker dan de andere. Ook de homoöpathische kogeltjes kan men door magnetiseeren veel werkzamer maken. (2)

---

(1) Bij de door magnetischen invloed werkende geneesmiddelen moet ik nog melding maken van zonbaden — eene blootstelling van het geheele ontbloote lichaam aan den onmiddellijken invloed der zonnestralen — aanbevolen door Dr. Andrew Stone, *The new gospal of health* 1879 blz. 16 Ook is het nuttig, om bij het gebruik van baden water te nemen, dat lang aan den invloed der zonnestralen is blootgesteld geweest. Van daar de aan het volk algemeen bekende genezende werking van stroomend water. Ook bij badkuren heeft de in het bronwater aanwezige magnetische kracht veel invloed op de genezing. Van daar dat ditzelfde water naar elders verzonden, minder sterk werkt.

(2) Wanneer homoeopathische geneesmiddelen werken, geloof ik, dat het alleen is door het menschelijk magnetisme, dat deze in zich hebben opgenomen. Hahnemann wilde steeds zijne geneesmiddelen zelf gereedmaken, en volgens mijne gedachten is 't waarschijnlijk, dat zij alleen aan de bereiding kracht te danken hadden. Maakt de geneesheer zelf zijne kogeltjes, dan weet hij onder het gereedmaken aan welke ziekte de patient lijdt, welke werking zijne middelen dus moeten doen, en dit denkbeeld brengt hij met die kogeltjes op den lijder over, evengoed als een magnetiseur dit doet op het water, dat hij vaak als geneesmiddel geeft. Elke gedachte heeft eene bepaalde, zij het ook voor ons onzichtbaren vorm, waarin zij voortleeft. Gedachten doen zoogenaamde elementale geesten ontstaan; wat dit zijn, zal ik later bespreken. VERT.

Doch wat doet nu het magnetisme, en hoe vertoont zich de werking ervan?

De magnetiseur geeft een gedeelte van zijn eigen kracht aan den zwakken lijder; hij wekt de levensgeesten in hem op en bewerkt door zijne magnetische strijkingen, door zijne gedachten, die hij onverdeeld op den lijder bepaalt en door zijnen wil, dat de bloedsomloop geregeld wordt. Daar elke ziekte echter berust op eenen abnormalen toestand van het bloed of van de levenskracht, die met het bloed door het lichaam wordt rondgevoerd, kunnen ook alle ziekten door het magnetisme genezen worden. Dat niet elke ongesteldheid door deze behandeling geneest, komt, omdat de tegenwoordige magnetiseurs geen van allen sterk genoeg zijn, om ten allen tijde en op alle lijders, die zij behandelen, een voldoende hoeveelheid kracht over te brengen, en omdat niet alle lijders even vatbaar zijn, om die kracht in zich op te nemen.

Daarom kan slechts dan sprake zijn van een volkomen herstel, wanneer de noodzakelijke gegevens daartoe: sympathie tusschen magnetiseur en gemagnetiseerde voorhanden zijn. Het is licht in te zien, dat lijders onmogelijk door het magnetisme te herstellen zijn, wanneer de ziekte reeds te ver gevorderd is m. a. w. wanneer de natuur van het organisme meer streeft naar verval van het lichaam dan naar uitscheiding der ziektestoffen. Wel kunnen in het laatste geval de pijnen en benauwdheden er dikwijls veel door verminderd worden

Een sensitief persoon voelt de kracht van den magnetiseur onmiddellijk, wanneer deze de handen opheft, aan een koude of warme stroom, die door het lichaam gaat in dezelfde richting, als waarin de handen zich bewegen. De moderne hypnotiseurs schrijven dit gevoel toe aan inbeelding; zij immers zijn nog altijd doordrongen van het begrip, dat er niets bestaat buiten de zichtbare stof. Maar het gevoel alleen is niet voldoende, om ons een oordeel te doen vellen. Daarbij is het beter acht te slaan op de zichtbare genezingen en de onmiskenbare verschijnselen.

Laat ik nu nog eens even terugkomen op de genezing van het jonge meisje, van welke ik boven zeide, dat fouten bij de behandeling, mij ongesteld deden worden.

Het onderzoek dat mijn bevriende magnetiseur instelde, geschiedde op de volgende wijze:

Hij nam de handen van de lijderes in de zijne, boog het hoofd en sloot de oogen. Na eenigen tijd deze houding aangenomen te hebben verklaarde hij, dat het hoofd de hoofdzetel was van de ziekte, de longaandoeningen en de verschijnselen van bleekzucht waren slechts secundaire ziektehaarden. Hij beweerde op dezelfde plaats de pijn waar te nemen, waar de lijderes haar gevoelde. Deze wijze, om de diagnose te stellen, berust op dezelfde wet, waarop ook de overbrenging der ziekte berust. Den eersten dag nam de hoofdpijn bij de lijderes toe, en was heviger dan ooit te voren; den tweeden dag zwollen de neus en de oogleden op en kregen eene roode kleur; ook ontstond er een kleine verzweering aan het linker oor.

Volgens bewering van den allopathischen geneesheer die haar vroeger behandelde, hadden deze verschijnselen zich onder zijne behandeling meermalen voorgedaan, en moest dit in verband staan met de longaandoening; den derden dag ontstonden er zwellingen aan den hals; den vierden dag kreeg de patient een hevigen droogen hoest, vergezeld van meerdere pijn in de borst; den dag daarop volgende bracht ze door hoesten een groote hoeveelheid geele met bloed vermengde slijm op. Dit duurde eenige dagen voort. Hoe vrijer het hoofd werd, des te heviger werden de pijnen in de lager gelegen deelen van het lichaam. De zieke klaagde over de maag en den onderbuik; kreeg hevige zenuwpijnen in armen en knieën, die langzamerhand over gingen in de handen en voeten, tot ze zich uit de vingers en teenen verwijderden en wel op dezelfde wijze, doch in omgekeerde volgorde, als waarin zij vroeger ontstaan waren. De magnetiseur behoefde nu nog slechts de zwakte van het meisje te overwinnen en ook dit gelukte uitstekend. Reeds den derden dag beproefde de

lijderes zich zelfstandig op te richten en elken dag ging dit beter, zoodat zij na eene behandeling van vijf weken weder naar huis kon terugkeeren. Men had evenwel te veel gerekend op de nawerking van het magnetisme. De toestand werd weder minder gunstig en de lijderes moest zich op nieuw onder behandeling van den magnetiseur stellen. Gedurende zes maanden bleef zij nog onder behandeling, doch werd alleen dan gemagnetiseerd, wanneer het noodig scheen, haar kracht te geven. Toen werd zij hersteld verklaard. Wel vertoonden zich nu en dan nog geringe aanvallen van zwakte; doch voldoende voedsel en frissche lucht, namen die langzamerhand geheel weg.

Dit geval geeft ons het normale verloop van eene magnetische genezing, waarbij alle voorwaarden voor het gevolg gunstig waren. De ziekte was, de strijkingen van den magnetiseur volgende, meer en meer omlaag gegaan en eindelijk verdwenen, terwijl zij overal duidelijke sporen van haren uittocht vertoonde. Nu kon de bloedsomloop zich herstellen, en de verzwakte zenuwen de kracht van den magnetiseur in zich opnemen.

Wie iets van dien aard gezien heeft, niet eenmaal, maar vele malen, mag die stom blijven? Moet die niet getuigenis geven zoo goed hij het kan? Gij, die twijfelt, overtuigt u daarom door eigen onderzoek.

Gedachten en Spreuken.

———

Wanneer God ons niets geeft zonder moeitevollen arbeid, is het, omdat de arbeid ons gelukkig en tevreden maakt, en omdat alles, wat we zonder inspanning verkregen hebben ons waardeloos toeschijnt, zoodra wij het bezitten.

———

Tracht anderen te veredelen, niet door het kwade in hem aan te tasten, maar door den zin voor het goede en schoone bij hem op te wekken.

———

Theosophie.

In onze eeuw van zoogenaamde beschaving, waarin schijn de werkelijkheid op den achtergrond stelt; waarin uiterlijke vormen in alles de kern en het wezen bedekken; waarin prijzen worden uitgeloofd voor vuistvechters, sterke paarden en vette varkens, terwijl men voor zedelijkheid en deugd niets, althans zeer weinig, ter aanmoediging over heeft; waarin het hart liefdadig klopt voor de bescherming der dieren, terwijl men menschen laat uithongeren, doordien in 't algemeen de kapitalist van den arbeid van zijnen minbedeelden natuurgenoot voor zich rijkdommen vergaart en hem zeer weinig voor dien arbeid beloont, mag men zich wel verheugen in de oprichting van Theosophistische Loges — vooral in Europa en Amerika — met het doel: broederschap onder het menschdom tot stand te brengen zonder onderscheid van ras, geloof, sexe of kleur; de Oostersche letterkunde, godsdienst en wetenschap te beoefenen; de onbekende natuurkrachten te onderzoeken en de zielskrachten in den mensch te leeren kennen en ontwikkelen. De Theosophie zal zeker leiden tot een beteren socialen toestand, doordien zij slechts naar waarheid streeft en ongekunstelde beschaving tracht te verspreiden. Wij weten 't allen, dat door vasthoudendheid aan eenmaal aangenomen beginselen en vormen op wijsgeerig, godsdienstig en wetgevend gebied, dat door zucht tot heerschen en regeeren, dat door verwaandheid bij vele geleerden om stellingen, die zij eenmaal aankleven niet los te laten, de ware beschaving en ontwikkeling van het menschdom wordt tegen gehouden.

Ware beschaving moet steunen op wijsheid, en wijsheid is waarheid en rechtvaardigheid. Uiterlijke vormen moeten daarom niet op den voorgrond worden gesteld, om de waarheid te verdringen.

Onze tegenwoordige cultuur kan het best vergeleken worden met eene frissche graszode op een doodend moeras. De beschaafde Staten dulden geen lijfeigenschap, doch de zedelijke en geestelijke slavernij in dogma's gekleed en onder opgehevene vaandels, door kleuren en spreuken, versierd en wellicht in menig opzicht even wreed als lijfeigenschap, is in onze eeuw nog in vollen bloei. Uit ieders mond hoort men de machtspreuk verkondigen: „Wij streven naar waarheid." De moderne philosophie of de zoogenaamde officiëele wetenschap daarentegen is angstvallig vasthoudend aan eenmaal vastgestelde beginselen. De Indische wijsbegeerte, die den sluier van het Isis-beeld voor Europa zal trachten op te lichten, kan er voorzeker toe leiden, om op vele verkeerde stelsels van de moderne wetenschap te wijzen. De magie en het occultisme doen door feiten een helder licht schijnen over vele zaken, waarvan men tot heden geen begrip had in Europa. Nog altijd moeten voor de kennis der natuurwetten en natuurkrachten der Indische wijzen onze moderne natuurkundigen bukken.

Het is mijne bedoeling niet in eenig betoog daaromtrent te treden, om door 't aanhalen van feiten aan te toonen, waarin de moderne geleerden te kort schieten; alleen wil ik doen uitkomen, dat de Theosophie godsdienst aan wetenschap zal verbinden en op een liberaal standpunt plaatsen. Hierdoor zal een betere toestand geboren worden; want zoodra de mensch de natuurwetten en zijne eigene krachten beter leert kennen, zal hij beseffen dat de geheele wereld één aaneengeschakelde keten is en dat de een in en door den ander bestaat, zoodat wij elkander moeten steunen. Hij zal leeren beseffen, dat onderlinge liefde en verdraagzaamheid in alles, vooral in wetenschap en godsdienst, noodzakelijk is voor den maatschappelijken vrede en het maatschappelijk

geluk. Godsdienst, voornamelijk bij de cultuurvolken, noopt niet om een Hooge Oppermacht, de Onoorzakelijke Alvolkomenheid, het Eenige Licht van waarheid en onfeilbaarheid te verheerlijken en te aanbidden, maar om te heerschen, om dogma's te verspreiden, partijen te vormen, die elkander bestrijden, zoodra de eene door verschil van inzichten, niet dezelfde dogma aanhangt en dezelfde vormen in acht neemt als de andere. De waarheid dringt men altijd op den achtergrond, men stelt zich tevreden met bedrog en misleiding. En de bewering, dat de meeste menschen geneigd zijn, anderen voor zich te laten denken en daarom niet achter de waarheid kunnen geraken, is niet altijd juist, doch de levensomstandigheden, de kracht der gewoonte, het maatschappelijk belang van het individu en vooral de opvoeding maken, dat de meesten, die niet op rijperen leeftijd zich door studie en onderzoek een eigen denkbeeld omtrent het hun omringende hebben gevormd, den moed missen, om begrippen, die men hun heeft ingeprent, te verwerpen.

De Theosophie plaatst zich, wat godsdienst betreft, op een geheel onzijdig standpunt, hetgeen uit het programma blijkt. Zij laat ieder vrij te denken, wat hem het meest aannemelijk voorkomt, doch bewijst door hare leerstellingen, dat de verschillende godsdiensten en dogma's menschelijke instellingen zijn. Er bestaat een werkelijkheid, een wereldgeest, die voor de aardbewoners evenmin is te begrijpen, als de begrippen tijd en ruimte. De mensch, die zou willen doordringen in het wezen van den wereldgeest, is ten opzichte hiervan, wat een infusiediertje, voor hetwelk een waterdroppel reeds een wereldbol mag heeten, ten opzichte van de aarde is.

De vaste en onveranderlijke natuurwetten geven te kennen, dat die wereldgeest intelligent is, dat staat dus vast en is ook alles, wat de mensch ten aanzien van dien wereldgeest kan begrijpen. Van daar dan ook, dat de onverdraagzaamheid in godsdienstzaken alleen kan voortspruiten uit bekrompenheid van verstand en uit ziekelijke hersens; daarom kenmerkt ze uitsluitend menschen, die blind zijn voor de

waarheid. Met de moderne wetenschap is het niet beter gesteld. Men heeft bepaalde beginselen aangenomen, axioma's vastgesteld, van welke de geleerden veeltijds niet willen afwijken. Zij ontkennen eenvoudig zonder onderzoek, wat zij niet kunnen begrijpen en wat naar hun inzien niet mogelijk is. Waarheid blijft echter waarheid, al zou ieder weigeren, die te erkennen. De Theosophie tracht door het onderzoek van natuurwetten en natuurkrachten veel tot helderheid te brengen, wat tot nu toe in het duister ligt. Zij hecht zich niet aan stelsels en beginselen. Zij neemt aan, hetgeen na degelijk onderzoek gebleken is, waarheid te zijn, al is die bevinding in strijd met beginselen en zelfs met axioma's van de zoogenaamde officiëele wetenschap. De Indische wijsbegeerte is juist door haar onpartijdig onderzoek in het bezit geraakt van natuurgeheimen, waarvan men tot nu toe in Europa in 't algemeen geen begrip heeft.. De kennis en de ontwikkeling van psychische krachten der wijzen van Indië, grenst aan het wonderbaarlijke. Verhaalt men in 't algemeen daarvan feiten door ooggetuigen waargenomen, dan wordt eenvoudig aan misleiding en bedrog gedacht: slechts één voorbeeld.

Terwijl men in Europa met moeite een paard temt en met gloeiende ijzeren roeden half tam gemaakte verscheurende dieren in bedwang kan houden, zijn er Fakirs, die door de ontwikkeling van psychische krachten met het grootste gemak wilde dieren temmen.

Een Fakir heeft eens een Bengaalschen tijger, die in een dorp vreeselijke verwoestingen aanrichtte, als een schoothondje voor zijne voeten doen kruipen. Dit heeft een ooggetuige verhaald. (1)

---

(1) Er is geen dier zoo wreed als een Bengaalsche Koningstijger. Op zekeren morgen verwekte een tijgerin van de grootste soort algemeene ontsteltenis onder de geheele bevolking van een dorp niet ver van Dakota gelegen. Gewoonlijk verlaten wilde beesten alleen des nachts hunne holen, om prooi te zoeken of te drinken. Deze buitengewone omstandigheid was hieraan toe te schrijven, dat het beest moeder was en hare jongen zocht, die haar door een

De kennis van de eigenschappen der stof in 't algemeen en van de geheime eigenschappen der planten in 't bijzonder, is bij de Indische wijzen veel grooter dan bij de moderne natuurkundigen. Op het gebied van de zoo belangrijke geneeskunde, zullen, wanneer de magie en het occultisme meer licht verspreiden over de levens- en zielskrachten van den mensch, betere methodes gevolgd worden, dan tot nog toe het geval was. Wanneer de ontleedkunde zich niet alleen tot het stoffelijk deel van den mensch zal bepalen, doch zich ook met het geestelijke zal bezighouden, wanneer men de werking en de macht zal kennen van het astraal lichaam en de wijze, waarop de astrale elementen de levenskracht uit de milt trekken, wanneer men zal weten, hoe de electriciteit bij de verschillende functiën van het lichaam werkt, dan zal de verstoring van het evenwicht in het lichaam, in vele gevallen op een meer eenvoudige wijze worden hersteld, dan door het innemen van walgelijke geneesmiddelen. Het valt niet te ontkennen, dat de geneeskunde op het gebied van chirurgie groote vorderingen heeft gemaakt,

moedigen jager waren ontroofd. Twee mannen en een kind waren reeds door het beest verscheurd, toen een oude Fakir van de pagode komende het dier bemerkte en met éénen oogopslag den treurigen toestand van het dorp begreep. Een mamtram zingende, ging hij recht op het beest af. Met vlammende oogen en schuimenden muil kroop het nabij een boom, om zich gereed te houden voo· den sprong op dit offer. Toen hij ongeveer tien voet van de tijgerin verwijderd was, eindigde hij zijn zingend gebed en begon het beest geregeld te magnetiseeren met passes. Een vreeselijk gebrul deed ieder in den omtrek sidderen, maar eindigde langzamerhand in klagend snikken. Tot grooten schrik van de menigte, die in boomen en huizen was gevlucht, deed het beest een sprong op den Fakir, doch slechts om zich voor diens voeten krampachtig te verwringen. Eenige oogenblikken daarna lag de tijgerin roerloos met den grooten kop op de voorpooten, terwijl de bloedige oogen, die een uitdrukking van kalmte hadden gekregen, op den Fakir waren gericht, die heel rustig naast de tijgerin plaats nam en haar langs den nek streek. Een half uur daarna was het geheele dorp op de plaats, om te aanschouwen, hoe het ondier den Fakir de linkerhand lekte. Zie: Isis Unveiled 2 D. blz. 623, door H. P. Blavatsky.

doch veel vooruitgang in het behandelen van interne ziekten is niet te bespeuren. Voor hen, die eenigszins op de hoogte zijn van de occulte wetenschap, is het duidelijk, dat veel, wat onbetwistbaar waar is, door de geneeskunde wordt verworpen, zonder er over te denken, het als een voorwerp van onderzoek en studie te beschouwen. De tegenwoordige geneeskunde bepaalt zich in haar onderzoek tot symptomen, terwijl in vroegere eeuwen door de magiërs, die ook de geneeskunde uitoefenden, bij ziekten tal van omstandigheden in acht werden genomen, die de meeste geneeskundigen van onzen tijd zouden bespotten, omdat zij het nut ervan niet kennen. De stand der maan o. a. speelde veeltijds bij de behandeling van zieken een belangrijke rol. Zoo behandelde men b. v. sommige ziekten alleen bij afnemende maan en men lette er op, hoe de lijders zich bevonden bij de verschillende maanstanden (nieuwe of volle maan), omdat dit hemellichaam, vooral binnen de keerkringen, grooten invloed op het planten- en dierenrijk uitoefent; het wordt immers algemeen erkend, dat onder de tropen de sensitieven zeer gevoelig zijn voor den maneschijn.

Er zijn geneeskundigen, die betwisten, dat de werking van den maneschijn op het menschelijk lichaam van invloed zijn zou, hoewel meermalen is waargenomen, dat iemand, die in de maneschijn had geslapen, niet alleen ziek werd, doch dat diens aangezicht krom was getrokken. Het is een bekend feit, dat visschen, in de tropen gevangen en vervoerd, bij helder maanlicht meestal bedorven op de plaats van bestemming aankomen. De mimosa (kruidje roer mij niet) opent en sluit hare bloembladeren naar gelang de volle maan er op schijnt of achter de wolken verscholen is. De werking der maan op de zeeën, vloed en ebbe, op de ontwikkeling van planten en niet minder op het geslachtsleven van de vrouw is genoegzaam bekend. Vreemd is de werking van de maan op de aarde zeker niet, vooral niet voor hen, die aannemen, dat onze sateliet een afgestooten deel is van den aardbol, welke eveneens onder dezelfde werking staat van

licht, warmte, electriciteit en magnetisme. Opmerkelijk is 't, dat de godsdiensten der ouden in verschillende wereldstreken bij het licht der maan op bergen plaats vonden en dat daarbij het woud en de boomen de grootste rol speelden. Die natuurmenschen zullen toch zeker wel een doel en eene bijzondere opvatting daarvoor gehad hebben. Een glas brandewijn of madeira in den maneschijn gezet maakt iemand spoediger dronken dan in gewone omstandigheden. In de gematigde luchtstreek echter schijnt de maan niet zulk een grooten invloed op het dierlijk leven uit te oefenen. Waarschijnlijk is dit hieraan toe te schrijven, dat hare stralen er minder kracht hebben dan onder de tropen, waar men veeltijds bij maanlicht lezen kan. Het is dus niet denkbaar, dat de geneeskunde zonder eenige kennis van het occultisme een hooger standpunt zal kunnen bereiken; vele lichaamskwalen toch ontstaan tengevolge van zielstoestanden en van het astraal lichaam of perisprit, dat eene bijzondere ademhaling heeft en door de milt gevoed wordt, want de milt is het orgaan, waaruit de astrale elementen de levenskracht putten, evenals de hersens het centraal orgaan zijn van de circulatie der zenuw-vloeistof en het hart het is voor die van het bloed. Zonder een grondige kennis van den samenhang der geestelijke organen en hunne directe en indirecte werking op de stof, zonder een degelijke bekendheid met het dierlijk magnetisme, kan de geneeskunde in vele gevallen geene hulp bieden. Op *staatkundig* of *diplomatiek* gebied is 't in vele zaken thans nog niet beter gesteld, dan in vroegere dagen. Bedrog, huichelarij en veinzerij staan meestal op den voorgrond en de waarheid wordt eerst dan gehuldigd, wanneer zij van dienst kan zijn tot bereiking van het een of ander oogmerk, anders is elk middel in de diplomatie geoorloofd tot volvoering van een vastberaamd plan, tot het naderen van een bepaald doel. Volgens de redeneeringen der menschen stelt ieder de waarheid op hoogen prijs, ieder tracht het groote voordeel er van aan te toonen, doch wee dengene, die het durft wagen altijd hulde aan de waarheid

te doen. In de tegenwoordige maatschappelijke omstandigheden zou men het niet ver brengen, wanneer men steeds de waarheid op den voorgrond zou willen stellen. In vele landen behooren zelfs de kerkelijke begrippen van een machtige partij tot de staatkunde. Alles wordt aan dien partijgeest opgeofferd, er ontstaat daardoor natuurlijk ontevredenheid bij de onbevooroordeelden, een ontevredenheid, die helaas! maar al te dikwijls tot de bloedigste en voor de samenleving meest verderfelijke oorlogen aanleiding geeft en de treurigste gevolgen heeft.

Met betrekking tot *wetgevingen* hebben we volstrekt geene redenen, om onze tevredenheid te kennen te geven. In 't algemeen vinden wij bij de wetgeving veel, dat aan waarheid en menschenliefde getoetst, niet recht en billijk bevonden wordt. Het is waar, dat in den laatsten tijd vooruitgang is te bespeuren; doch de verbeteringen zijn nog lang niet van dien aard, om een beteren socialen toestand te doen geboren worden. Godsdienst vooral beheerscht de wetgeving van de meeste beschaafde landen en dit zal steeds het geval blijven, zoolang niet alle staten (er zijn er, die dit reeds gedaan hebben) gelijke bescherming verleenen aan elken godsdienst, zonder ze evenwel geldelijk te steunen. Elke godsdienst moet beschouwd worden als een zedelijk lichaam en zich zelven onderhouden. Tot heden worden vele maatschappelijke bewegingen, ja, in sommige landen de geheele politiek door godsdienst beheerscht. De wetboeken moesten vrij zijn van voorliefde voor den eenen of anderen godsdienst. In Nederland, om ons eens tot dat land te bepalen, verleent de wet gelijke bescherming aan alle kerkgenootschappen en geeft aan ieder volkomene vrijheid, om zijne godsdienstige meening te belijden. Het regeerings-reglement of de grondwet van de Nederlandsche kolonie Suriname bevat dezelfde bepalingen. Echter wordt geen Boudhist, Mahomedaan of aanhanger van Confusius, die te Suriname als getuige voor den rechter verschijnt, toegelaten op de wijze die zijn godsdienst hem voorschrijft, den eed af te leggen; wel is dit den Christen

en Israëliet geoorloofd; men laat hem eenvoudig een belofte doen. (1) Moet men nu niet tot de gevolgtrekking komen, dat alleen het Christondom en Jodendom als de eenig erkende godsdiensten beschouwd worden, of zou de wijze van eedsaflegging bij die gezindten minder waarborg voor de goede trouw opleveren dan een belofte. Men vindt in het Surinaamsche strafrecht tot nu toe de bepaling van Deut. 18:10, waarbij het waarzeggen, het voorspellen of droomenuitleggen, zelfs met gevangenisstraf wordt bedreigd. Wanneer men nu in aanmerking neemt, dat waarzeggen in vele gevallen in werkelijkheid kan geschieden en dat het in Europa en Noord-Amerika door geleerden in de occulte wetenschappen wordt gedaan, dan kan men toch geen andere oorzaak voor die bepaling vinden, dan de teugels van den godsdienst. Eveneens vindt men wetsbepalingen in Suriname tegen het plegen van afgoderij; terwijl niet eens bepaald is, wat men door afgoderij verstaat. De rechter is geheel vrij, om naar zijn inzien dit feit te bepalen. In het algemeen wordt te Suriname onder afgoderij verstaan een soort van helschen dans, waarbij men op een grooten trom slaat en geesten oproept; in den regel wordt daarbij een groot vuur aangelegd en nu gebeurt het wel eens, dat een der dansers in geestvervoering geraakt en ongekleed in het vuur gaat dansen.

De uitbreiding van de Theosophie en daaraan verwante occulte wetenschap zal een algeheele wijziging brengen in de wetgeving der verschillende landen. Zoodra de natuurwetten beter zullen worden gekend en de mensch zijn zielskrachten, zijn eigen Ego zal leeren kennen, zal hij duidelijk de wanbegrippen en dwalingen, ook op wetgevend gebied, inzien en de wetten meer in overeenstemming brengen met de rechten der menschheid. Onze wetten zullen dan vrij worden

---

(1) Men telt op aarde 450 millioen Bouddhisten, 60 millioen Braminen. Het Bouddhisme breidt zich in den laatsten tijd uit in Europa. In Parijs heeft het meer dan 30.000 aanhangers, voornamelijk onder de geleerden en op Ceylon worden zelfs Bouddhisten-scholen opgericht.

van godsdienstaanhang en de rechter zal vooral bij de beoordeeling van de toerekenbaarheid bij misdrijven met meer kennis van zaken en daardoor met meer vrijgevigheid te werk gaan. Vele strafbepalingen zullen vervallen en een herziening, die tot verbetering zal leiden, is dan noodzakelijk geworden. (1)

Ook strijdt de Theosophie er voor en zal langzamerhand haar doel bereiken, om de rechten van de vrouw, vooral als echtgenoote en moeder, beter te doen waardeeren. De vrouw, die lief en leed met den man deelt, kan volgens de wetten van de meeste Europeesche landen bij sterfgeval, niet de minste aanspraken doen gelden op diens vermogen, al zijn er geene wettige afstammelingen. Volgens de Nederlandsche wet treedt de vrouw dan eerst op als erfgename van den man, als er geene bloedverwanten tot in den twaalfden graad bestaan. Van daar dan ook, dat men wel eens hoort, dat een geheel onbekenden bloedverwant, die in den vreemde leeft, erfgenaam wordt, met uitsluiting van de vrouw, die wellicht door haren arbeid en ijver voor het grootste gedeelte heeft bijgedragen, om het vermogen van den man te vermeerderen. Wat dit onderwerp betreft, is 't beter in het half barbaarsche Rusland gesteld: daar zijn de rechten van de vrouw in vele opzichten gelijk aan die van den man. Indien een rijke vrouw huwt, blijft zij sedert de regeering van Catharina II, de eenige meesteres van haar eigendom, de man heeft geen recht, iets van haar te vervreemden, zonder haren wil. Indien een arm meisje een rijk man huwt, heeft zij het recht op diens vermogen gedurende zijn leven en op een deel er van na zijnen dood, onverschillig of de man dit goed- of afkeurt. De Theosophie, die licht, waarheid en liefde verspreidt, zal verbetering brengen in vele van die maatschappelijke kwalen. Zij zal langzamerhand, doch zeker er toe leiden, om het menschdom gelukkig te maken, door op sociaal gebied, vooral in godsdienst en wetgeving een grooten ommekeer te brengen.

(1) In het nieuwe Nederlandsche Strafrecht is veel veranderd, wat in de Nederlandsche koloniën nog wordt gehandhaafd.

De Theosophische Loges volgen den praktischen weg; de mannen, die er voor berekend zijn, houden openbare voorlezingen; zij richten bibliotheken op met boeken over de Theosophie en verspreiden zooveel mogelijk Theosophische lectuur. Er worden boeken geschreven in theosophischen geest voor het kind, dat nog ter schole gaat, ten einde dogma's en valsche begrippen van beschaving en deugd aan het kinderlijk gemoed te onthouden. Het is te hopen, dat de Maçonieke Loges, naar het voorbeeld van de Theosophische, zich meer op praktisch gebied mogen bewegen; dat zij in haren arbeid ook vrouwen toelaten, die, wanneer ze moeders zijn, de Theosophie in het kinderlijk gemoed zullen doen ingang vinden; de moeder immers heeft uit den aard van het huwlijksleven meer omgang met het kind, en wordt het met vrijzinnige begrippen opgevoed, dan zal het zich nooit aan dogma's hechten, om daardoor de geestelijke vermogens aan kluisters te slaan. Moge Nederland, evenals Noord-Amerika, — dat reeds 38 Theosophische Loges telt, — en andere beschaafde landen van Europa, ook zulke vereenigingen oprichten, dan zal het, evenals andere landen, bijdragen tot het verspreiden van licht, waarheid en liefde.

Ik kan dit onderwerp niet eindigen zonder een woord van hulde te brengen aan Kolonel H. S. Olcott en mevrouw H. P. Blavatsky, die het initiatief hebben genomen en er krachtig voor werken, om de Indische Wijsbegeerte, zoo hoog geëerd, in andere werelddeelen te verspreiden. De menschen leven op de wereld in verwarring en misverstand en dit strijdt met natuur en rede. Indien de Theosophie dus kan leiden, om de verschillende godsdiensten met elkander te verzoenen en de menschen te doen begrijpen, dat zij slechts één hoofddoel voor oogen moeten stellen d. i. zich geestelijk verheffen door onderdrukking der hartstochten, ten einde tot volmaking te kunnen geraken en dat zij, om dit doel te bereiken, elkander moeten verdragen, liefhebben en steunen, dan zal zij daarmede reeds de kroon op haren arbeid hebben gezet.

Paramaribo, Dec. 1890. S. Bueno Bibaz.

Karma, een middel tegen kommer, zorg en verdriet.

Vrij naar het Engelsch.

Het belangrijkste vraagstuk in het menschelijk leven is: om welke redenen wij voortdurend door kommer, zorg en verdriet worden gekweld. Niemand onzer ontkomt de smarten des levens. De gelukkigste en meest benijdenswaardige man heeft tijdperken in zijn leven gehad, waarin hij leed door lichamelijke pijn, door geestelijken onrust, door verslagenheid tengevolge van teleurstellingen, vrees of verlies. Hoe veel te erger is het gesteld met hen, die bij voortduring door ziekte geteisterd worden, met hen, waar nijpende armoede voor de deur staat, of waar zij reeds den drempel is overschreden. Wat kan toch de reden zijn, dat zij, die lijden door koude, honger en tegenspoed in allerlei vorm, daarbij nog verbitterd moeten worden door het zien van weelde, overdaad en allerlei gemakken, het deel van anderen, wiens karakter en leven geen reden geeft tot denken, dat zij meer verdiensten hebben, integendeel, wiens karakter het stempel draagt van minder mannelijke kracht.

Ieder vraagt, waarom er lijden in de wereld moet zijn, en de arme in het bijzonder zou wenschen te weten, waarom hij nu juist tot lijden gedoemd is. Hij wordt ontevreden bij het zien van de onrechtvaardige, of liever ongelijke verdeeling der aardsche goederen, balt de vuisten bij het zien van pracht en buitensporigheden, en vervloekt misschien de aarde, waarop hij leeft, omdat zijn buurman van zijnen overvloed noodeloos verkwist, waaraan hij dringende behoefte gevoelt.

Geen enkele verklaring verneemt hij, die zijn gevoel of zijne rede kan bevredigen. De staathuishoudkundige bewijst hem, dat de ongelijke maatschappelijke toestanden een noodzakelijk gevolg zijn van de hoogere beschaving, dat er geen werklieden kunnen zijn zonder arbeid, geen arbeid zonder kapitaal, geen kapitaal zonder weelde, en dat inspanning van den geest evengoed recht geeft op verdienste, als inspanning van het lichaam. De socialist beweert, dat dit alles een gevolg is van slechte wetten, en dat de gemakken en genoegens van het leven aller deel zullen worden, wanneer de wetten worden verbeterd. De predikant leert hem, dat het Gods wil is, en dat wij niet mogen redetwisten over Zijne wijsheid, maar ons moeten onderwerpen aan Zijn gezag. Hij heeft het goed gevonden, om enkelen rijk en velen arm te maken, sommigen gezond en anderen ziek; allen toch moeten verdriet hebben, sommigen veel, anderen weinig; wij moeten dit feit met vrome berusting aannemen, en mogen het niet bezien met twijfel of bitterheid.

Geen van die argumenten evenwel lossen het vraagstuk op. Veel geestelijk leed, veel lichamelijk lijden bestaat, waarvoor zij geene voldoende verklaring geven en het is niemand duidelijk, waarom de ongelijkheden van het leven een gevolg moeten zijn van hoogere beschaving of van onbillijke wetten. Nog minder is men tevreden met de uitlegging van een partijdig God, van een Vader, die slechts enkele zijner kinderen liefheeft en onverschillig is voor de overigen. En de hongerige arme, die van koude rilt, kan niet met eerbied opzien naar den hemel, wanneer hij denken moet, dat zijne ellende en zijne pijnen hem van daar worden toegezonden.

Er moet dus eene betere oplossing gevonden worden voor het vraagstuk van het menschelijk lijden, anders kan ons verstand niet voldaan, ons zedelijk gevoel niet bevredigd worden. Hier treedt de theosophie te voorschijn, die groote leeraar en opwekker tot menschelijkheid, die door de leer van Karma eene uitlegging en rechtvaardiging geeft van de levenstoestanden, zoo als wij ze kennen. Karma toch leert, dat de mensch juist datgene is, wat hij van zichzelven gemaakt heeft, dat

hij zijn lot bereid heeft door eigene daden en dat hij lijdt of geniet, naarmate hij lijden of vreugde gezaaid heeft. De toestand, waarin wij leven, is geen toeval, het is een gevolg. Velen zullen vragen: „hoe is dat mogelijk?" De toestand, waarin ik leef, begon bij mijne geboorte, hoe kan zij dan het gevolg zijn van hetgeen ik in latere jaren gedaan heb? Uwe leer immers zegt, dat ik ben, wat ik ben, omdat ik mij voorheen zoo gemaakt heb! Theosofie antwoordt: „Dit is niet uw eerste leven, als zelfbewust menschelijk wezen, misschien niet eens uw honderdste. Gedurende het langzame proces, waarin de natuur u opvoedde van kind tot man, was uw leven samengesteld uit verschillende dagen, van elkaar gescheiden door nachten, die ge in slapenden toestand doorbracht. Zoo is ook in het nog langzamer proces, waarin zij u opvoedt van den laagsten trap van menschelijke onbeduidenheid tot de hoogste sfeer van Goddelijke wijsheid uw bestaan samengesteld uit verschillende levens, van elkander gescheiden door tijdperken, waarin de geest zich geheel uit het lichaam terugtrekt. In deze levens werkt ge en leert ge en vormt ge uw karakter; zoo als dit karakter is, zoo zullen ook de volgende levens zijn, want zij zijn er de uitdrukking van. Wedergeboorte, reincarnatie, dit is de wet der menschelijke ontwikkeling. Ge komt telkens en telkens weder op aarde terug, opdat ge u zult kunnen verbeteren en voortgaan en worstelen, om op te klimmen tot hoogere volmaking. Karma is de uitdrukking van de hoogte, waartoe ge zijt opgeklommen; ge zijt dus nu, wat ge van u zelven gemaakt hebt; uw toestand is die, waarvoor ge geschikt geworden zijt."

„Maar hoe kan dit zijn," zoo vraagt men. „Geeft armoede of rijkdom, zwakheid of macht, onbekendheid of eer dan aan, in welke mate wij ons in een vroeger leven verdienstelijk hebben gemaakt?" „Volstrekt niet," antwoordt de Theosofie, „maar de mate van geluk, die ge geniet, doet dit wel. Geluk hangt niet af van weelde of stand en verdriet is geen noodzakelijk gevolg van gebrek aan geld of invloed. Vreugde en

smart zijn toestanden van den geest, waarop de lichamelijke omgeving wel invloed uitoefent, zonder dat zij er evenwel van afhangen. De rijken zijn niet altijd gelukkig en dus is rijkdom geen bewijs, dat het vorig leven goed was; armoede maakt den mensch niet altijd ongelukkig, en is dus ook geen bewijs, dat men in een vorig leven een misdadiger was. Het is de toestand van den geest, niet die van de beurs, waarvan ons geluk afhangt en die dus door Karma bepaald wordt.

Zoodra iemand eenmaal duidelijk heeft leeren inzien, dat zijn tegenwoordige toestand enkel en alleen het gevolg is van zijn gedrag in een vorig leven, dat zij niet de uitdrukking is van hetgeen hij gedaan heeft, maar van hetgeen hij is, dat zij niet het gevolg is van een toeval, van een gril of van een mislukte schepping, maar wel van onveranderlijke wetten, dan heeft hij een grooten stap voorwaarts gedaan op den weg tot tevredenheid, harmonie, of een betere toekomst, want dit begrip geeft ons een helder inzicht in de beteekenis van onzen toestand en drijft ons aan tot zelfverbetering. Het gevoel van onrechtvaardigheid verdwijnt. De mensch mag en kan niet weten, hoedanig zijn vorigen aardschen loopbaan geweest is, maar hij ondervindt er nu de gevolgen van en kan uit die gevolgen in zekere mate beoordeelen, hetgeen voorafgegaan is.

Hij oogst, wat hij gezaaid heeft. Het moge verdrietig, deerniswaardig of verschrikkelijk wezen, zeker zal het rechtvaardig zijn. Nijd verdwijnt dus. Waarom zou hij met wangunst zien op hen, die, alles wel beschouwd, recht hebben op meer geluk. Hij weet toch, dat ook hem datzelfde geluk zou zijn ten deel gevallen, wanneer hij in een vorig leven de geschiktheid daartoe had gekregen. De bitterheid wordt hierdoor verzacht. Er is geen plaats voor iets van dien aard, wanneer hij heeft leeren inzien, dat hij zelf en niemand anders de oorzaak is, van zijnen rampzaligen toestand. Het kwetsende denkbeeld van een Goddelijke uitverkiezing verdwijnt te gelijk met het geloof aan een wispelturig en onrechtvaardig God, die naar willekeur vreugde of smarten uit

deelt, die het eene kind vertroetelt en het andere kastijdt, zonder rekening te houden met zedelijke waarde of verdiensten van het leven. Niemand zou kunnen vertrouwen op een dergelijk wezen, en is ons vertrouwen eenmaal geschokt, dan is Karma de eenige natuurwet, die het kan herstellen. Zij erkent geen onderscheid des persoons, doch leert, dat ieder gelijke rechten heeft, dat al onze daden worden opgeteekend in een volledig grootboek, dat zij alle op de juiste waarde worden geschat, en dat zij eenmaal met de meest mogelijke nauwkeurigheid in dit of in een volgend leven worden verrekend. Wij zijn dus zelf geheel en al verantwoordelijk voor al onze daden, en hebben zelf ons toekomstig lot in handen. Karma geeft vertrouwen op de Voorzienigheid, en kalme berusting, zij verdrijft de ontevredenheid en bewijst de rechtvaardigheid van het Opperbestuur. Nog meer dan dit doet het, het prikkelt ook ons streven tot meerdere volmaking. Indien wij nu zijn, wat wij van ons zelve gemaakt hebben, dan zullen wij later zijn, wat we nu van ons zelven maken. Onze toestand gedurende latere incarnatie's hangt, we herhalen het, niet af van het toeval, noch van een oppersten wil, maar zal juist zóó wezen, als zij moet zijn in het leven, waarvoor wij ons geschikt gemaakt hebben. Wij zijn alleen onszelven verantwoording, verschuldigd. Het is even zeker, dat wij bij reïncarnatie de gevolgen van een vorig leven moeten dragen, als dat wij op lateren leeftijd de gevolgen van vroegere daden ondervinden. Reïncarnatie is in waarheid de uitdrukking van ons karakter en het karakter geeft aan, wat wij zijn en wat wij doen. Verlangt iemand een gelukkig volgend leven, dan moet hij een goed gebruik maken van het tegenwoordige. Wij moeten de fouten leeren kennen, die vlekken werpen op ons leven, zooals: de luiheid, de ontevredenheid, de onbezonnenheid, de onnadenkendheid, de begeerlijkheid, de haat, de onbarmhartigheid, doch tevens moeten wij ze overwinnen. De grootste fout is echter de zelfzucht, die ongelukkige liefde voor ons zelven, die eigen begeerten stelt boven de rechten de privi-

lege's of het geluk van anderen, eene liefde, die elk laag element in het menschelijk hart doet ontkiemen en elk verheven en waarlijk schoon gevoel doodt. Wil iemand, dat zijn volgend leven gelukkig zal zijn, dan moet hij beginnen het leven van anderen gelukkig te maken. Hij moet hunne rechten eerbiedigen, rekening houden met hun gevoel, hunne genoegens vermeerderen en zich zelven edelmoedig opofferen in hun belang. Wanneer hij zoo handelt, dan krijgt zijne hoogere natuur meer vastheid en een heerlijke voldoening vervult hem door een onuitsprekelijk gelukkig gevoel. Het is een gezegende wet in ons bestaan, dat hij, die aldus zijn leven verliest, het zal behouden, want hij smaakt niet alleen rijker genot, dan hij door eenig zelfzuchtig streven kan verwerven, maar hij vormt tegelijkertijd zijn karakter in de bevalligheid en de schoonheid der ware mannelijkheid. Zeker is het dan, dat hij in een volgend leven beter en gelukkiger zal zijn, om misschien weldra zoo hoog te stijgen, dat reïncarnatie voor hem niet meer noodig is.

Zeker, een grondbeginsel, dat de edelste drijfveeren van de menschelijke natuur in beweging brengt, moet wel het menschelijk leven vernieuwen. Hij, die begrijpt, dat zijn heden een gevolg is van zijn verleden en zijn toekomst het product van zijn tegenwoordig bestaan, die in Karma eene onvergankelijke schat vindt, een troost bij elke inspanning, bij elk moeitevol werk, die verlangt in zijn volgend bestaan een minder smartelijk en gelukkiger leven te lijden dan thans; hij zal in een edelmoedig streven, om anderen van dienst te zijn, zijn hoogste geluk vinden, en daardoor zijn hoogere vermogens ontwikkelen, vertrouwende op de wet, die niet verbroken kan worden en op de kracht, die ons nimmer in den steek laat.

Te Verbranden,

naar het Fransch van Jules Lermina, vertaaald uit *l'Initiation.*

(*Vervolg van blz. 232.*)

Verontrust u dit zoogenaamde wonder? zeide hij. Hebt ge door uwe studie, dan nog niet geleerd, u over dergelijke feiten niet meer te verwonderen. Wanneer de Mahatma's door psychische telegraphie aan hunne leerlingen mededeelingen kunnen doen, onverschillig hoe groot de afstand ook zij, die hen van elkander scheidt, waarom zouden zij hun dan geene bloemen kunnen toezenden....

Maar hieraan twijfel ik ook niet! riep ik in vervoering....

Het moet u ook geen onrust baren, hernam George, die mijne gejaagdheid niet scheen op te merken, dat de Adepten de macht bezitten, om stoffelijke voorwerpen zelfs door muren te doen heendringen. Weet gij niet, dat al, wat bestaat, niets anders is, dan eene verzameling van hoogst kleine stofdeeltjes, waarin oogenblikkelijk elk voorwerp kan ontbonden worden (1).

Het waren geene volkomen rozen, die door de wanden dezer kamer heengedrongen zijn, maar de gescheiden elementen van deze bloemen, door den wil van den Mahatma wederom vereenigd.

Doch wat kon mij dat schelen; hetgeen mij ontzette, was niet het feit, maar die wetenschap zelve, want ik ge-

---

(1) Zie ter verklaring van dit feit, waarvan men honderden goed waargenomen voorbeelden in verschillende boeken, tijdschriften en couranten kan vinden het artikel: *Stof is ruimtevullende kracht* Vert.

voelde, dat Sita steeds een macht omzweefde, welke tot in haar binnenste doordrong en haar geheel beheerschte. En wat beteekende mijne kracht in vergelijking met die der Mahatma's. De vrees, dat ik verslagen zou worden, deed mij ieder haten, die mijne plannen wilde verijdelen.

Plotseling kwam Sita terug. Nog nimmer was zij zoo verrukkelijk schoon geweest. Van haar lichaam straalde een schitterend licht uit en hare gitzwarte haren schenen als met diamanten bezaaid. Terwijl ik hijgende terugweek als voor eene geestverschijning, trad zij op mij toe, reikte mij de hand en zeide:

„Verheug u met mij, mijn vriend; eindelijk zal ik het doel bereiken, waarnaar ik reeds zoo lang streefde en waarop ik zoo vurig hoopte. Gij kunt getuigen, dat wij, mijn broeder en ik, niets verzuimd hebben, om de genegenheid van onze meesters te winnen. Wij waren gehoorzaam aan de lessen, die men ons gaf en wij hebben ons steeds beijverd, om het recht te verkrijgen de Hoogere wetenschap te mogen beoefenen. Wel zijn wij nog niet volkomen ingewijd, doch wij hebben reeds toegang tot de voorportalen van den tempel der waarheid en onze meesters hebben, na tallooze malen daartoe te zijn aangezocht, eindelijk gunstig beschikt op ons eerbiedig verzoek."

Zij ging voort, zacht sprekende, als of zij in een toestand van verrukking verkeerde.

„Nu zal ik mij met George geheel kunnen wijden aan het groote werk, dat de keten moet vormen, waardoor het Oosten zal vereenigd zijn met het Westen, het verledene met de toekomst, onze onvolmaakte beschaving met de toekomende maatschappij. Wij kunnen nu onze krachten inspannen, om een verhevener bewustzijn te verkrijgen, om tot een meer geestelijk bestaan te komen, om ons op te heffen tot Prana (1) . . . . O, mijn vriend! mijn broeder! ik zal voor U den weg openen, die tot de hoogste deugd leidt en misschien wordt gij ook te eeniger tijd geroepen, om daar weder met ons samen te zijn."

(1) Prana beteekent: de overgang van de stof tot geest, de transformatie van den vorm in het wezen, de intrede in een hooger verhevener bestaan.

„Gaat ge weg?" riep ik in wanhoop uit.

„Morgen," zeide zij op den meest eenvoudigen toon.

„En naar welk land? Voor hoe lang?"

„Binnen twee dagen, antwoordde zij, schepen wij ons in op de pakketboot naar Madras. Meer mag ik u niet zeggen. Hoe lang ik afwezig zal zijn? Het is mij niet mogelijk daarover te oordeelen. Daar ginder in de eenzaamheid, waar de wetenschap als de eenige meesteres regeert, zal het mij wellicht gegeven zijn het verheven Geheim van de Natuur, van de Eenheid, het beginsel en het doel, de aanvang en het einde van het zijn te begrijpen. Daar zal ik wellicht zien, hoe de verspreide en gezuiverde krachten zich oplossen in de heerlijke synthese van het Al, maar of mij ook de gunst zal worden toegestaan, terug te keeren tot mijne broeders in het Westen, om hun een straal van dat licht te brengen, dat weet ik niet. Ik zou het wel gaarne willen, maar moet gehoorzamen aan mijne meesters."

Ik zeide nog niets. De keel was mij als het ware dichtgeknepen. Sita stond rechtop, zij leunde met de hand op den schoorsteen en scheen verheven en schitterend als eene Godin

Op een teeken door haar gegeven, verliet George middellerwijl het vertrek.

Bevende van woede en aandoening tegelijk bleef ik nu met haar alleen. Ik voelde het bloed mij naar het hoofd stijgen en riep in wanhoop uit:

„Wreede vrouw! ge durft aan mij te zeggen, dat ge vertrekt, dat ge mij verlaat. Maar wat beteekent dan Uwe wetenschap, hoe is het dan toch gesteld met de sterke ontwikkeling van Uw gevoel, als ge nog niets begrepen, niets geraden hebt! Wat weet ik van Uwe wetenschap, van de Toekomst der Menschheid, van de Eeuwige Eenheid! Mijne wetenschap, mijne toekomst, mijn doel zijt gij, gij alleen! De Alpha en de Omega van mijn leven, zij smelten samen in het woord liefde!"

Langzaam lichtte zij glimlachend het hoofd op, doch bleef zwijgen.

Mijn opgewondenheid steeg nu ten top.

— „Ja ik bemin u! Alles wat ik doe, wat ik denk, wat ik verlang, 't is alles ter wille van uwe liefde! En zouden dan die Indische toovenaars, die kwakzalvers u aan mij ontrukken! Wonen ginds ook al menschen, die er hun werk van maken, om zich door listen in het bezit te stellen van uwe bezittingen? Ge zijt rijk en de kloosters van de Himalaya kunnen uwe schatten wel gebruiken. Stel u evenwel niet voor, dat ik in uw vertrek toestem. Wees voorzichtig Sita. Ge weet nog niet, dat ook ik sterk ben, dat ik eene groote macht bezit, dat ik, indien ik wilde...

Terwijl ik deze laatste zinnen met een krassende stem en op elkaar geklemde tanden uitsprak, loog ik, want van af het begin van ons onderhoud had ik getracht, haar aan mij te onderwerpen, maar al mijne krachten waren afgestuit als op een muur van marmer, die haar als het ware omringde.

„Doch neen, ik dreig niet, ik bid, ik smeek u, Sita, ik geef u mijn leven, neem het! Wat geeft u die hoogste wetenschap! Kent ge hooger doel, dan te beminnen en bemind te worden! Het is niet mogelijk, dat ge verlangt naar het Eeuwige Nirvana! Wat beteekent de vereeniging van den individuëelen met den universeelen geest in vergelijking met de ware, de tegenwoordige, de vaste vereeniging van twee Menschelijke zielen! Zinkt niet het onpersoonlijk Zich in het niet, tegenover het levende en denkende U en Mij? Sita, ik bemin u! verlaat mij niet, verjaag mij niet. Antwoordt ge niet, ge wilt dus toch vertrekken! Welnu, neem mij dan mede, ik zal uwen knecht, uwen slaaf zijn!"

Het scheen mij toe, dat zij bewogen was. Ik vatte nog meer vuur en vervolgde:

„Heb medelijden met mij, Sita! blijf! och blijf toch hier! Hoe is het mogelijk, dat die goochelaars zoo'n indruk hebben kunnen maken op uw zoo verheven, zoo ontwikkeld verstand! Hoe kunnen die lieden toch beweren, dat zij de bewaarders zijn van verloren wetenschappen? Welke wetenschappen bedoelen zij dan? Zij bezitten vermogens en krachten, die onze

verwondering opwekken, maar er is niets bovennatuurlijks in. Wij zelf, wij zullen hen overwinnen door ons werk, Ja Sita, ik ben er zeker van, ik weet reeds het grootste gedeelte hunner geheimen. Laat die wonderdoeners los; het zijn slechts goochelaars, die alleen indruk maken op de domme menigte. En van alles, wat werkelijk bestaat, van hetgeen zij hunne macht noemen, zullen wij ons zoo volkomen meester maken, dat wij ons daardoor alleen reeds kunnen verheffen boven de onontwikkelde wereld. Wij zullen meester zijn over ieders wil, wij zullen allen weerstand vernietigen, geen tegenstand zullen wij ondervinden in onze vlucht en wij zullen handelen, als de Mahatma's, die volgens u onafgebroken werkzaam zijn tot heil der menschheid en die toch welbeschouwd, niets anders zijn, dan lage egoïsten! Wanneer zij werkelijk die kracht bezitten, waarom bewaren zij haar dan voor zich zelf alleen? Trotsche menschenhaters zijn het, anders niets! En deze menschen, vermomd achter klinkende en grootsche namen, zouden u aan mij ontrukken? Dat zou mijn dood zijn! Sita, gij zult niet van mij gaan."

Gedurende al dien tijd was zij stil blijven staan, zonder mij zelfs door een gebaar in de reden te vallen.

Ik hield op, in de hoop dat het haar onmogelijk zou zijn, weerstand te bieden aan deze laatste inspanning van mijnen wil.

Maar in dit oogenblik van stilte verhief zij plotseling hare stem, die stem, welke hare grootste kracht uitmaakte, die mij overwon en mij verbrijzelde.

Mijn vriend, zeide zij, ik vergeef u. Leef gelukkig en tracht deugdzaam te worden.

En toen zij dit gezegd had, ging zij naar hare kamer.

In een sprong was ik haar voor, gereed om op alle mogelijke wijzen geweld uit te oefenen. Ik hield mijne armen uitgestrekt, om haar vast te grijpen en haar tegen te houden. Maar zonder dat hare hand mij, of zonder dat ik haar aanraakte, gevoelde ik mij genoodzaakt, te wijken en

bedroefd zag ik haar langs mij heen naar de deur gaan, die door een onzichtbare hand voor haar geopend en achter haar gesloten werd. Als een waanzinnige trachtte ik het slot te verbreken doch, of ik mijne vuisten tot bloedens toe beukte, of ik al raasde, tierde, schreeuwde, de toegang bleef voor mij versperd.

Plotseling voelde ik, dat iemand de hand op mijnen schouder legde.

Ontsteld keerde ik mij om; een onbekende man, groot, met een bruin gelaat en in de kracht van zijn leven stond voor mij.

Terstond begreep ik, dat dit de man was, die Sita aan mij ontvoeren wilde. Hoe was hij toch binnengekomen? Ik had niets gezien en niets gehoord, maar eigenlijk kon mij dat ook niet schelen, het was mijn vijand, de vervloekte Magiër, wiens helsche macht mijn levensgeluk vernietigde.

In razende woede wilde ik op hem aanvallen.

„Mij broeder!" zeide hij.

En door dit woord gevoelde ik, dat mijne zenuwen zich plotseling ontspanden; mijn toorn bedaarde, en ik werd allengs kalmer. Zoolang hij sprak, bleef ik onbeweeglijk stilstaan, vol eerbied en onderworpenheid; ik gevoelde, dat de vreemdeling mij volkomen beheerschte.

„Mijn broeder," zeide hij op nieuw, „gij zijt op den drempel van het kwaad; luister naar mij. Ik zal u in enkele woorden inwijden tot de kennis der waarheid. Gij zijt een kromgebogen werktuig, dat ik weder recht wil maken. Ik wil trachten u te gebruiken voor edele doeleinden. Gij houdt ons voor menschen, die slechts wetenschappelijk hoog ontwikkeld zijn, gij vergist u daarin; gij noemt ons toovenaars, gij beschuldigt ons van egoïsme, doch dit is een dwaling van u.

Vele duizenden jaren geleden, — ik zal niet zeggen hoelang, want dat zou u toch ongelooflijk toeschijnen — bestond er op aarde een andere beschaving dan de tegenwoordige. Uwe dichters hebben het bestaan er van vermoed, uwe wijsgeeren hebben de herinnering daaraan terugge-

vonden, Plato en Herodotus noemden het Atlantis. Onlangs nog hebben uwe geleerden de onloochenbare bewijzen gevonden, dat er een uitgestrekt vast land bestaan heeft, hetwelk Europa met Amerika verbond. Denk nu eens, dat dit vaste land — desverkiezende kunt ge hetAtlantis noemen — bestaan heeft, dat daar menschen gewoond hebben gedurende een zóó groot aantal eeuwen, dat het tijdperk, door u het historische genoemd, daarbij in het niet verzinkt; veronderstel nu verder, dat die menschen zich mochten verheugen in eene beschaving, verre verheven boven die, waarop gij u thans beroemt; een beschaving overeenkomende met die, waarop uwe nakomelingschap over tien of twintig duizend jaren vermoedelijk zal kunnen bogen; bedenk daarbij, dat de natuurkrachten, die u bekend zijn, zooals licht, electriciteit, warmte enz. en ook de verschijnselen, die gij aanduidt met de namen hypnotisme, magnetisme, suggestie enz. toen oneindig veel beter bekend waren, dan thans; dat men toen in staat was, al die krachten, al die verschijnselen tot een enkel grondbeginsel te vereenigen, overeenkomende met de kracht, die Bulwer beschrijft in zijn *mensch der toekomst* onder den naam *Vril*; veronderstel ten slotte, dat een verschrikkelijke ramp, een zondvloed, het land in zee had herschapen en het geheele menschelijk geslacht had verwoest, wat was er dan van uwe beschaving, hoe volmaakt die ook wezen moge, overgebleven? Niets dan stilzwijgen en vergetelheid. Enkele personen, bekend met de geheimen van die hooge beschaving, zijn evenwel aan die algemeene ramp ontsnapt Rondom hen begon weder de ontwikkeling, langzaam, stap voor stap, zoekende naar den waren weg. Zou het nu goed zijn, om aan dat nieuwe, kinderlijk onwetende en vreesachtige ras een wetenschap te doen kennen, die in hunne handen verschrikkelijk en uiterst gevaarlijk zou zijn. Begrijpt gij niet, dat het een misdaad zou zijn, om een kind te laten spelen met een gevulde granaat? Is het niet nuttiger, dat deze wetenschap bewaard wordt door enkele ingewijden, tot dat dit ras in voldoende mate ontwikkeld zal zijn.

Neen, die menschen zullen geen enkel geheim verraden. Geduldig zullen zij wachten, eeuwen achtereen, in stilzwijgen en overpeinzingen. Zij zullen het geheim van de psychische kracht, van het *Vril*, wanneer dat woord, zonder juist omschreven beteekenis, u aanneembaarder toeschijnt, bewaren en op andere ingewijden overdragen. Van afstammeling op afstammeling hebben zij zich de waarlijk menschlievende, doch moeilijke taak opgelegd, om elkander door de verschillende graden van inwijding heen, op te leiden tot meesters, tot adepten, tot mahatma's, en om te wachten tot het uur geslagen is, waarop zij de erfenis hunner vaderen ongeschonden aan de menschheid kunnen overleveren.

Waarom, vraagdet ge zooeven aan haar, die wij waardig gekeurd hebben, om een van de erfgenamen en bewaarderessen der geheimen van het verleden te zijn, wordt die verborgen wetenschap nog geheim gehouden? Is dit uit trotschheid? Neen, want door ijdele tentoonstelling van onze kundigheden zouden wij duizenden malen in de gelegenheid zijn, om bewondering op te wekken, en eer in te oogsten.

Is het dan menschenhaat? Juist het tegendeel is waar, want wij weigeren slechts u die macht te geven, omdat ge haar zoudt gebruiken tot bevrediging uwer zelfzuchtige bedoelingen. Of zoudt ge misschien het tegendeel willen beweren, gij, die de menschheid zoudt kunnen opofferen aan een uwer grillen. We weigeren het, omdat het tegenwoordige egoïstische geslacht er slechts een nieuw middel in zou yinden, om de zwakken te onderdrukken.

„Dit wil nog niet zeggen, dat wij ze geheim zullen houden; wij zijn slechts de bewaarders, maar getrouwe bewaarders. Zoodra de beschaving, die zich nog steeds bedient van geweld en verdrukking, zoover gevorderd is, dat zij den weg der ware menschelijkheid bewandelt, dat zij het welzijn van allen zoekt, dat een beredeneerd altruïsme (zucht om voor anderen te leven) de plaats inneemt van het tegenwoordig egoïsme, dan geven wij onmiddellijk de zoo zorgvuldig bewaarde wetenschap, aan de menschheid over.

En ook dan nog zouden wij het niet doen zonder eenige huivering, als wij niet volkomen vertrouwden op de eeuwige rechtvaardigheid, die het evenwicht zal bewaren, want juist door een overmatig gebruik van de krachten, die wij eenmaal bekend zullen maken, is de oude beschaving ten gronde gegaan.

Nog een enkel woord: de tijd voor die onthulling is nog wel niet aangebroken, maar nadert toch met rasse schreden en daarom staan wij sedert jaren toe, dat enkele leerlingen tot ons komen. Met hen evenwel gaan wij nog met de uiterste omzichtigheid te werk. Wanneer wij iemand aannemen als *chela* (leerling), dan moet hij al zijne zelfzuchtige neigingen de een na de ander afleggen, alle zucht naar eer, geld, of stoffelijk voordeel moet in hem gedood zijn; hij moet die neigingen zoo volkomen overwinnen, dat het hem nooit meer kan berouwen, er afstand van gedaan te hebben. Eerst dan, wanneer wij het proefondervindelijk bewijs gekregen hebben, dat de leerling de krachten, waarmede wij hem bekend maken zal gebruiken in het belang der menschheid, openen wij onzen tempel voor hem.

Hebt ge mij begrepen, mijn vriend? wanneer wij het nu en dan toelaten, dat de aandacht der menschen getrokken wordt door een wonderbaarlijk verschijnsel, dan doen wij dat met de uiterste voorzichtigheid en alleen voor diegenen, van wien wij met eenige zekerheid mogen verwachten, dat zij later trouwe medewerkers zullen worden.

Sommige menschen en daartoe behoort gij zelf, hebben geestelijke vermogens, waardoor de studie van onze mysteriën voor hen gemakkelijker en begrijpelijker wordt. Maar gewoonlijk worden zij trotsch op hunne kracht, die evenwel niets meer is, dan een oneindig klein gedeelte van de ware kracht. Zij zijn niet goed, niet liefderijk, niet geduldig genoeg; ze blijven, wat ze zijn, iets vreemds, van voorbijgaanden aard. Wees voorzichtig mijn broeder, gij hebt het tweede menschelijk grondbeginsel leeren kennen, dat gij het astrale lichaam noemt Prijzenswaardig is uwe volharding en de regelmaat, die ge bij uwe pogingen steeds

in acht hebt genomen. Wanneer ge volhoudt, dan zult ge er toe komen, om aan uw astrale lichaam het vermogen te verschaffen, zich zelfstandig te bewegen en te handelen. Gij beschouwt dit als eene macht, maar waartoe zult ge die gebruiken? Immers alleen, om te voldoen aan uwe *Tanha*, uwe onverzadiglijke begeerte, om te leven in zelfzucht. Neem u in acht voor die kracht: wanneer ge er een verkeerd en ondoelmatig gebruik van maakt, dan keert zij zich tegen uzelven en veroorzaakt uwen ondergang.

Ik heb gesproken. Uwe onderworpenheid bij het aanhooren mijner woorden bewijst — in uwe eigene oogen — dat wij de macht en den wil hebben, om goed te doen. Vaarwel, mijn broeder! Sita en haren broeder gaan met mij naar den tempel der wetenschap. Ik hoop, dat zij eenmaal terug zullen keeren, om algemeene menschenliefde aan de wereld te verkondigen. Het zal ons groote blijdschap geven, wanneer gij u waardig maakt, om hen te volgen.

Ga nu slapen."

IX.

Drie jaren zijn er verloopen na dien noodlottigen dag, drie jaren van foltering en smart. Ik ben geen wijsgeer, maar een zeer gewoon sterveling, in wien de hartstochten verschrikkelijk woeden.

Drie dagen, nadat het mysterieuse wezen mij had toegesproken, feitelijk om mij zijne bevelen, waaraàn ik geen weerstand bieden kon, over te brengen, kwam ik pas wederom tot mij zelven. Hij, een ingewijde in alle psychische krachten, was veel sterker dan ik, en het kostte hem ook geene moeite, mijnen weerstand te overwinnen, want bij hem vergeleken, was ik slechts een onbeholpen kind.

Drie dagen dan achtereen had ik geslapen en toen ik ontwaakte, richtte ik als een zinnelooze het eerst mijne schreden naar de kamer van Sita. Vertrokken! Zij waren vertrokken! Een brief lag voor mij gereed, waarin mij een

laatst vaarwel werd toegeroepen; een brief, gevuld met alledaagsche troostredenen en bespottelijke raadgevingen. Ik moest goed worden, mij wijden aan het heil der menschheid, en dat droeg zij mij op in oogenblikken, waarop ik slechts de begeerte had, om zóó sterk te zijn, dat ik de wereld kon omvatten en haar verpletteren door mijne hand te sluiten.

Wat gingen mij die droomerijen aan? Wat gaf ik om het geluk der volken? Waarlijk, ik lachtte er om en ik lach er nog om, nu ik de macht bezit, die ik zal gebruiken bij een uiterste krachtsinspanning, om te voldoen aan mijnen haat. Ja, de Mahatma had gelijk toen hij zeide: „wanneer alle geheimen u bekend waren, dan zoudt gij er u van bedienen, om misdadig te handelen tegen deze verdorven wereld," doch mijn haat heeft slechts één doel, al het andere is mij onverschillig. Ik veracht de menschen zoo zeer, dat ik er zelfs niet over denk, om ze kwaad of goed te willen doen.

Zoodra ik mijn doel bereikt heb, zal ik deze bekentenis, het verhaal van mijne werkzaamheid en van mijn lijden, dan ook maar verbranden.

Den volgenden morgen was ik aan de kust van de Middellandsche zee. Geen enkel schip was naar Indië vertrokken. Ik liep als een waanzinnige door Marseille van het eene einde naar het andere, maar van Sita of haren broeder ontdekte ik geen spoor. Ik begreep, dat zij naar Engeland gegaan waren, om de reis van daar uit te maken; maar wat had ik er ook aan, om nog langer in Europa te zoeken; zij waren reeds sedert eenige dagen op zee, en ik besloot dus, met de eerste mailboot mijne reis te beginnen.

Zes maanden bracht ik in Indië door en onderzocht alle bergen en dalen. Steeds trachtte ik de vervloekte adepten op te sporen, die mij mijne geliefde, mijn alles hadden ontvoerd. Wanneer ik Engelschen ondervroeg dan antwoordden zij mij ongeloovig en spottend, terwijl de ernstige inlanders mij niet wilden begrijpen, of schenen te wachten op eenig paswoord, dat ik toch niet kende.

Mijne woede nam toe, naarmate ik minder vorderingen maakte. Somtijds verbeeldde ik mij, dat Sita het slachtoffer was geworden van een bedriegerij, waaraan haar broeder wel medeplichtig zijn kon. Ik besloot nu, mijne vlammende woede, het gevolg van onleschbare hartstochten zelve te gebruiken, om het vraagstuk op te lossen, dat ik mij gesteld had.

Ik wist, — de Hindoe had het trouwens zelf gezegd, — dat ik eene buitengewone kracht bezat; ik was in staat, proeven te nemen, die voor anderen onmogelijk waren. Ik was geen medium, ik was meer, want ik kon mijne psychische kracht langzamerhand ontwikkelen en er het bestuur over bewaren. Ik bezat dus dezelfde kracht, als de Fakirs in Indië, die, zooals ik gezien had, door uitstraling van hunne astrale kracht een zaadkorrel in weinige uren konden doen ontkiemen en opgroeien; dezelfde kracht, als de yoguis, die zich zelven in een toestand van schijndood konden brengen, zich daarna laten begraven, om twee maanden later levend en krachtig wederom uit hun graf op te staan. En daarin was ook niets bovennatuurlijks, dit begreep ik, wanneer ik mij mijn vroeger leven herinnerde. Was ik zelf niet meermalen gestorven, of liever in volkomen lethargie gevallen na een plotselinge en hevige wilsinspanning?

Ik begreep dus, dat ook ik mijnen geest zou kunnen oefenen, om het lichaam geheel te verlaten en als ik eenmaal zoover was, dan zou ik macht stellen tegenover macht, en zonder aarzeling, den strijd beginnen tegen den ellendeling, die mij Sita had ontroofd. Daarom keerde ik naar Frankrijk terug en hervatte kalm mijne studiën in de meest volkomene eenzaamheid, met den meest mogelijken regelmaat, zonder iets aan het toeval over te laten. Van te voren had ik mijne berekeningen gemaakt en was vast besloten daar niet af te wijken.

Mijn stoffelijk lichaam had geen spoor van Sita kunnen vinden, er schoot voor mij dus niets anders over, dan mijn astrale lichaam voor de opsporing te gebruiken, en gelukte het mij, dat geheel los te maken en onder

den invloed van mijnen wil te kunnen doen reizen, dan kon geen afstand mij langer tegenhouden, dan kon ik doordringen in de meest verborgen schuilhoeken, dan was het haar niet meer mogelijk, zich voor mij schuil te houden en dan.. dan kon ik mij wreken, want dat wilde ik en dat wil ik nog. Ik zal de waakzaamheid van hare wachters verschalken, ik zal doordringen tot in het heiligdom, waarin zij zich verbergt, en daar... daar zal ik toeslaan en mijnen vijand treffen, zonder een enkel woord te spreken.

Al spoedig bemerkte ik, hoe uiterst moeielijk het was, mijn levensfluïde buiten mijn stoffelijk lichaam te brengen. In den beginne gevoelde ik een hevige pijn, alsof mij een dolk in het hart gestoken werd. In een toestand van absolute onbewegelijkheid begon ik mijne wilskracht steeds meer en meer te ontwikkelen, en daardoor een invloed op mijn geheele bestaan uit te oefenen, waardoor ik deze pijn langzamerhand deed verminderen. Dit was noodig, want die pijn had het mij tot nu toe onmogelijk gemaakt, vrij te beschikken over hetgeen ik naar buiten deed treden.

De pijn geeft afleiding en ik moest elke aandoening doen verdwijnen, die mij de eene of andere gewaarwording opdrong en daardoor een gedeelte van mijne geestelijke energie verbruikte. Ook bemerkte ik, dat de lichamelijke behoeften den geest verhinderden, om volkomen over het lichaam te heerschen. Alleen de kluizenaars hebben het zoover gebracht, in volkomen extase te kunnen geraken. Ik besloot dus, om langzamerhand het gevoel van honger en dorst te onderdrukken; ik berekende de hoeveelheid voedsel, die noodzakelijk was, om evenwicht te maken met het dagelijksche physische verlies en onthield mij van elke nuttelooze beweging, van elke overbodige inspanning; ik deed alleen datgene, wat mij kon helpen, tot bereiking van mijn doel en maakte daardoor, het stofverlies uiterst gering.

Ik zag van alles af. Niets prikkelde mijne nieuwsgierigheid, niets hield mijne aandacht gaande, stoffelijke begeerten had ik niet meer; ik kon door Parijs wandelen, als een

machine, zonder eenigen indruk te krijgen van wat er om mij gebeurde; mijne oogen zagen niet, mijne ooren hoorden evenmin, geheel werktuigelijk ontweek ik, wat voor mij niet wijken kon.

Weldra begreep ik echter, dat ook deze wandelingen, welke in den beginne noodig waren, om gezond te blijven, wel achterwege konden blijven. Daarom maakte ik ze allengs korter en ten slotte verliet ik mijn kamer niet meer.

Hoe minder ik mij bewoog, des te meer nam mijn geest toe in helderheid en kracht. Meer en meer maakte hij zich los van de kluisters der stof en meer en meer macht kreeg hij, om zelfstandig te handelen. Onder den invloed van mijnen wil verrichtte ik weldra zonder meeite, wat ik vroeger onwillekeurig gedaan had; ik bracht namelijk eene onbepaalde, onvolledige materialisatie van mijn levensfluïde buiten mijn lichaam. Wanneer ik echter dat onbepaalde wilde versterken, wanneer ik trachtte te bewerken, dat het zich verdichtte en een meer bepaalden vorm aannam, dan veroorzaakte deze inspanning van mijn denkvermogen, dat juist het tegendeel gebeurde, dat de reeds eenigszins zichtbaren vorm weder geheel verdampte, of wel, ik werd geheel bewusteloos, hetgeen, plaats, had zonder dat ik er iets van bemerkte. (1)

„Maar hoe kondet ge dan constateeren, wat er gebeurde?" vraagt ge zeker. Het volgende zal u de noodige ophelderingen geven.

Ik was gewoon in de duisternis te werken, opdat het licht mij niet zoude afleiden; doch was ik eenmaal, terwijl ik op de canapé lag in lethargie (zeer diepen op schijndood gelijkenden slaap) gevallen, dan werd ik ook door het sterkste licht niet gewekt. Ik liet hierom een photographisch toestel

---

(1) Meermalen heb ik verhalen gehoord of gelezen van dubbelgangers, maar nergens eene zoo uitvoerige en goed afgewerkte verklaring van dit verschijnsel gevonden als die, welke de heer J. Lermina geeft in hetgeen nu volgt.

met uurwerk vervaardigen, dat op een gegeven oogenblik begon te werken en elke tien seconden een nieuwe gevoelige plaat in de camera obscura bracht. Vervolgens liet ik een tweede toestel vervaardigen, dat elke tien seconden een magnesiumdraad deed ontvlammen; ten slotte verbond ik beide werktuigen met een wekker, welke mij op een gegeven oogenblik weder uit mijne bezwijming moest doen ontwaken.

Doordien het mijn bepaalde wil was, dat dit alles zou gelukken, weigerde niets de werking. Op het oogenblik heb ik de photographische afbeeldingen voor mij en zal ze bij dit manuscript voegen. Keer ik terug, dan vind ik ze weder, en blijf ik weg, dan worden zij met dit handschrift verbrand.

Met behulp van die afbeeldingen kan ik den geheelen gang der bewerking volgen. Eerst ontwikkelt zich van uit de hartstreek een soort grijsachtige damp, zóó dun, dat hij bijna onzichtbaar is. Als een spiraalvormige draad stijgt hij omhoog, doch weldra loopen de windingen ineen, hij wordt dichter en valt langzamerhand neer. Op de afbeeldingen gelijkt die damp dan eenigszins op een strook wit linnen. Intusschen blijft het levensfluïde steeds naar buiten stroomen, de draad wordt dikker, doordien hij zich uitzet, doch weldra wordt hij weder dichter, en ten slotte neemt hij eene gestalte aan en wel de mijne.

Zes maanden achtereen werd ik telkens op hetzelfde oogenblik door den wekker wakker gemaakt. Ik gebruikte al dien tijd, om de bezwijming hoe langer hoe korter te doen duren, en dit kon ik alleen doen, door den tijd telkens onmerkbaar te bekorten. Ten slotte was het mij echter gelukt wakker te blijven tot mijn uitwendige vorm zich volkomen ontwikkeld had. Ook had ik het toen zoover gebracht, dat mijn wil door niets kon worden afgeleid en zich geheel en al concentreerde in de verkregen materialisatie.

Het was nu noodig den vorm meer en meer te volmaken. Ik had hem een bestaan gegeven, ik moest hem nu ook kracht geven; hij moest zich kunnen bewegen,

terwijl mijn lichaam onbeweeglijk bleef. Ook nu verliep er wederom een geruimen tijd, voordat ik kon constateeren, dat mijn dubbelganger nauwkeurig aan mijnen wil gehoorzaamde. Ik stelde mij een enkele beweging duidelijk voor en weldra verrichtte mijn levensfluïde die beweging, eerst aarzelend, doch later zonder eenige terughouding. Langzamerhand gelukte het mij, het geestelijk lichaam de armen en beenen te laten bewegen, en het zich op mijnen wil zelfs te laten verplaatsen. Dikwijls overviel mij de bezwijming, doch als ik de nadering bemerkte, bracht ik mijn photographisch toestel in beweging en kreeg daardoor de overtuiging, dat mijn tweede ik de bevelen had uitgevoerd. Nu moest ik er de macht aan geven, om de stoffelijke voorwerpen, die mij omringden, in beweging te brengen; ik moest er een werkzamen en onderworpen slaaf van maken. Dit zou mij niet veel moeite kosten, want ik was reeds ver gevorderd, daarom stelde ik mij eerst nu deze samengestelde beweging voor: het gaan naar mijne bibliotheek, het uitsteken van den arm naar een boek, om het daarna bij mijn stoffelijk lichaam te brengen. Verloor ik het bewustzijn, voordat de handeling geëindigd was, dan vond ik bij mijn ontwaken het boek naast mij liggen.

Drie maanden later kon ik zeggen, dat mijne proeven volkomen gelukten. Niets bemerkte ik meer van het pijnlijke gevoel, dat mij vroeger, tijdens of na de proefnemingen, zoo hinderde en ternauwernood gevoelde ik eenige vermoeidheid, wanneer de proef wat lang geduurd had. De bezwijming herhaalde zich nu alleen dan, wanneer ik weder eene vordering gemaakt had. Eindelijk nam ik de volgende hoogst gevaarlijke proef.

Het was mijne vaste overtuiging, dat de reeds besproken vorm samengesteld moest zijn uit stofdeeltjes, veel dunner, dan de moleculen van de eene of andere gassoort. Daarom moest mijn levensfluïde ook in staat zijn, door de poriën van vaste stoffen heen te dringen, zonder hare gedaante te verliezen.

In mijn vertrek liet ik een kamertje afzonderen door een houten beschot van vijf centimeters dikte, in die ruimte sloot ik mij op en er buiten plaatste ik mijn photographisch toestel. Hoewel ik al mijne wilskracht inspande, om den dubbelganger te dwingen door de houtporiën te dringen, toch mislukte deze poging, en de schok, die dit op mijn gestel te weeg bracht, was zoo hevig, dat ik verscheidene uren in volslagen lethargie bleef.

Een oogenblik werd ik ontmoedigd. Was ik dan zoover gekomen, om nu plotseling een hinderpaal te ontmoeten, die mij het voortgaan totaal belette? Langen tijd dacht ik hierover na, doch eindelijk ontdekte ik, welke fout door mij begaan was. In mijne verbeelding drong ik door het hout van het beschot heen en nu verdween de vorm werkelijk en op mijn verlangen keerde hij ook weder terug. Tot mijne vreugde bewees de photographische toestel, dat de proef gelukt was.

Allengs werd de vorm steeds duidelijker, zoodat hij ten slotte volkomen op mij geleek. Door de werking mijner verbeelding kleedde ik mijn dubbelganger met mijne kleederen en bezielde hem met mijne gedachten en mijnen wil.

Intusschen was ik tot de treurige ontdekking gekomen, dat de band, die mijne levenskracht met mijn lichaam vereenigde, dunner en zwakker werd, naarmate mijn dubbelganger in volkomenheid toenam. Wanneer hij dacht, dan bleef in mijn lichaam niets meer over, dan een verwijderde echo van die gedachte, dan een flauwe gewaarwording van den wil. Verbrak nu de band, waardoor ik in staat was hem terug te roepen, dan keerde de levenskracht niet meer in mijn lichaam terug en ik zou dood zijn.

De angst, om te sterven, moest ik verdrijven en dit gelukte mij ook, want thans heb ik, ten minste volgens menschelijke berekeningen, geen gevaar te vreezen.

Maar neen, ik spreek onwaarheid, ik wil me zelf slechts wijs maken, dat ik niets te duchten heb. Wel is waar, ik kan tegenwoordig beschikken over mijnen dubbelganger als mijn tweede ik; ik kan hem, terwijl ik krachteloos op de

canapé lig, mijne kamer en zelfs mijne woning doen verlaten; ik weet, — doordat hij mijne gedachten en zelfs mijn geheugen bezit, — dat hij door de straten kan loopen, alsof ik het zelf was; dat hij gezien is door bekenden, wier groet hij beantwoord heeft; ook weet ik, dat hij zich van de straat tot mijne kamer heeft opgeheven, dat hij door den muur heen weder is binnengekomen, en zelfs is mij bekend, dat de afstand, die mij van hem scheidt niets beteekent, daar de levensband door dien afstand niet verscheurd kan worden.

Maar waardoor dan wel?

Ik ben alleen, vol moed, vast besloten het uiterste te beproeven. Binnen weinige oogenblikken ga ik op de canapé liggen, en dan zend ik mijne gedaante uit. Ik zal die bevelen, over land en zee naar Indië te zweven, om daar het spoor van Sita te zoeken, haar te naderen en....

Zonder twijfel zal hij mij gehoorzamen. Maar op het oogenblik, waarop hij komen zal bij haar, die ik haat — die ik bemin! zal dan de aandoening niet zoo sterk wezen, dat de band moet breken?

Maar ben ik dan bang? Heb ik niet drie jaren achtereen gewerkt, gezwoegd en mij allerlei ontberingen opgelegd, om dat doel te bereiken, waartoe ik nu gekomen ben?

En zou ik dan nu aarzelen? Neen! ik ben trotsch op mijn werk; ik ben sterk tegenover de sterken, machtig tegenover de machtigen.....

Of ben ik misschien krankzinnig.....? Neen, het is dwaasheid dit te denken. Mijn verstand is helder, mijn pols slaat kalm.

Sita! Sita! Gij, die thans volkomen rustig in vrede meent te leven, Gij zijt het, die alles te vreezen hebt. Mijn wil bedreigt u, en mijn kracht zal zich met de snelheid des bliksems op u neder storten! Sita, ik bemin u, en ik heb u veroordeeld!

Ik aarzel niet langer....

Ontwikkel u langzaam, erg langzaam, geheimzinnige gedaante, die te gelijkertijd mijn wil en mijn leven zijt. Ga,

linga sharira, o! wat sprak zij die woorden welluidend en zoetvloeiend uit, ga, bevrijd van de ketenen, die mijn stoflichaam dwingen, hier te blijven. Ga, vervul het vervloekte werk, en kom terug, om mij de tijding te brengen dat gij mij gewroken hebt.

Wees welkom, ik zie, dat ge u losmaakt, mijn afgezant van den dood.... Wees welkom... neem al mijn krachten.. neem mijn geheele leven in u op... zuig het fluïde uit mijne borst... en mijne hersenen....

Ik kan niet meer schrijven... Ik moet de enveloppe sluiten... Ik moet,... want... niemand mag dit geheim kennen... er op schrijven... om... te... verbranden... Ah!...

. . . .

In de Nouvelliste Parisien kan men lezen:

„Sedert verscheidene dagen hadden de huurders en de concierge van de woning No.... in de straat.... een zonderling, Louis de S...., die geheel als een kluizenaar leefde, niet meer gezien. Men besloot de politie hiervan kennis te geven. De commissaris, die tegenwoordig was bij het openen van de deur, bemerkte, dat de ongelukkige gestorven was. Men vermoedde, dat de overledene hoogstens acht en veertig uren dood kon zijn. Het lijk scheen volkomen bloedeloos en vertoonde volstrekt geene sporen van ontbinding. De geneesheeren dachten aan een slagaderbreuk.

„Op een tafel, in de nabijheid van het lijk vond men een open enveloppe, waarin een geschrift, met koortsachtige hand geschreven, allerlei wartaal scheen te bevatten.

„Louis de S... hield zich, naar men meent, bezig met de studie van het magnetisme. Men vermoedt, dat zijn geestvermogens gekrenkt waren. Daar hij eenig vermogen nalaat, is de woning verzegeld.

„Het lijk is naar de Morgue overgebracht.

Post scriptum. Terwijl wij dit ter perse brengen, vernemen wij, dat de lijkschouwing de diagnose van de eerste geneesheeren niet bevestigd heeft. Volgens de laatste schouwing, zou de ongelukkige zichzelven om het leven hebben gebracht,

door zich het hart te doorboren met een zoo fijne naald, dat er uitwendig geen spoor van verwonding te zien was. (1)

Ten slotte nog een voorval, dat niet vergeten worden mag. Toen hedenmorgen de beambten binnen kwamen in de kamer, waarin het lijk was neergelegd, vond men de doodkist bedekt met rozen. Niemand weet, wie dit huldeblijk aan het stoffelijk overblijfsel van den overledene gebracht heeft.

Gedachten en Spreuken.

Wanneer God ons niets geeft, zonder moeitevollen arbeid, is het, omdat de arbeid ons gelukkig en tevreden maakt en omdat alles, wat we zonder inspanning verkregen hebben, ons waardeloos toeschijnt, zoodra wij het bezitten.

Tracht anderen te veredelen, niet door het kwade in hem aan te tasten, maar door den zin voor het goede en schoone bij hem op te wekken.

In de oudheid onder de Heidenen werd de spreuk verkondigd: „de onstervelijke Goden geven den stervelingen niets zonder moeitevollen arbeid", en in dat woord ligt eene diepe eeuwige waarheid. God biedt zijn gaven aan, maar de mensch moet ze zich verwerven en er voor arbeiden.

J. W. BEVERSEN.

---

(1) Of dit laatste al dan niet mogelijk is, wil ik niet constateeren, maar wel heb ik bij ondervinding feiten opgemerkt, die mij doen begrijpen, dat iemand zeer goed op de in dit verhaal beschreven wijze zich zelven vermoorden kan en dat de levenskracht zooal niet uitsluitend, dan toch hoofdzakelijk in de hartstreek het lichaam verlaat. VERT.

Verklaring van enkele Symbolen.

Op den titel van dit tijdschrift vinden we verschillende symbolische figuren.

Menigeen heeft zeer zeker reeds verwacht, dat ik de beteekenis dier symbolen zou verklaren. Dat zou ik dan ook reeds gedaan hebben, als ik het niet noodig geacht had, u eerst in het algemeen eenigszins op de hoogte te brengen van theosofie en occultisme. Gaarne zou ik zelfs eerst een beschrijving hebben gegeven van den mensch, of een antwoord op de vragen: *Wie zijn wij? Van waar komen wij? Waarheen gaan wij?* doch voor het beantwoorden dier vragen heb ik meer ruimte noodig, dan mij in den eersten jaargang over blijft. Ik moet dit dus nog eenige maanden uitstellen, om elken jaargang zooveel mogelijk een geheel te laten vormen.

Het eerste symbool, waarop ons oog valt, is een slang, welke de staart in den bek houdt. Dit is de voorstelling van de alles vullende (magnetische) kracht. De natuur dult geen ledig; het ledige wordt terstond door iets gevuld. Op het symbool is de kop van den slang hol, doch zij wordt gevuld door den massieven staart. Dat die aanvulling van het holle eeuwig geschiedt, wordt voorgesteld door eene lijn zonder einde, dus een cirkel. Dit alles is in een figuur vereenigd. Nog op vele andere manieren heeft men dezelfde waarheid zinnebeeldig voorgesteld, doch die behandel ik later.

De tweede figuur, waarop onze aandacht valt, is het zegel

van koning Salomo. Dit bestaat uit twee, elkander kruisende driehoeken, waarvan de een licht en de andere donker is. Het is eene voorstelling van het harmonisch evenwicht in de natuur, het evenwicht tusschen goed en kwaad, tusschen licht en donker. Indien er geen kwaad bestond, zou het ons onmogelijk zijn, goed te doen, wij zouden geen vrijen wil hebben, en dus niet in staat zijn, ons zelven te verbeteren; wij zouden in waarheid dood zijn, want leven is strijden, om gelukkig te worden, en dit is alleen mogelijk door zelfvolmaking. Zijn wij in dat opzicht vooruitgegaan, dan is ons leven niet nutteloos geweest. Op sommige teekeningen ziet men in de beide driehoeken twee menschenbeelden, het eene helder wit met het gelaat naar ons toegewend, het andere zwart met den rug naar ons. Deze figuur is eene voorstelling van de gaven Gods, die ons goed of kwaad toeschijnen, maar in werkelijkheid alle goed zijn; immers het goede kan niet bestaan zonder het kwade. De duivel is derhalve niet de vijand van God, maar een noodzakelijk bestanddeel van Hem. De tegenwoordige Christenen vatten dit verkeerd op, maar in vele andere godsdiensten, b. v. in die van Zoroaster of in die der Indiërs, wordt dit duidelijk uitgedrukt. In de laatste zijn b. v. *Vischnu* en *Siva* twee krachten, die samen *Brahma* vormen, en daarmede vereenigd de heilige *Trimurti* of drieëenheid uitmaken.

Nog iets anders leert ons deze figuur. De mensch bestaat uit zeven grondbeginselen, de octaaf uit zeven toonen, het zonnespectrum uit zeven kleuren. In den volgenden jaargang zal ik die drie zaken met elkander vergelijken en het nauwe verband aantoonen dat daartusschen bestaat. Nu wil ik er slechts met een enkel woord over spreken.

Het zonnespectrum bevat drie hoofdkleuren, rood, geel en blauw. Die kleuren zijn geheel verschillend en geven in behoorlijke verhouding met elkander vermengd wit licht. Heel eigenaardig zou men ze kunnen beschouwen, als de hoekpunten van den lichten driehoek. De regelmaat van vorm, zoowel als van kleur geeft ons het denkbeeld

van rust. Tusschen die drie hoekpunten van den driehoek vinden we de drie punten van den donkeren driehoek. Hierdoor ontstaat afwisseling en overgang van de eene kleur in de andere, hetwelk heel juist doelt op de overgangskleuren, die men naast de drie hoofdkleuren aantreft. Niet moeielijk valt het ons, uit die afwisseling, uit die overgang het denkbeeld van vermenging of beweging af te leiden. Tusschen rood en geel vinden we oranje, tusschen geel en blauw het groen; naast het blauw hebben we het indigo. Oppervlakkig schijnt het, of het blauw in het zwart, in de duisternis wil overgaan, doch dit is het geval niet, want naast het indigo staat het violet. Deze kleur is eene overgang tusschen blauw en rood; het kan evenwel geen overgang zijn tusschen deze beide kleuren van hetzelfde spectrum, daarom staat het tusschen twee spectrums van verschillende orde, evenals in de muziek de laatste toon van een octaaf ons tot een volgend octaaf brengt. Het voert dus het geheele spectrum over tot een ander, hetwelk voor ons oog onzichtbaar is, immers bij het licht kennen we er slechts een. Bij de muziek evenwel hebben we meer octaven en de analogie doet ons daarom denken, dat er werkelijk ook meer spectrums moeten wezen.

Hoewel we boven beweerden, dat de mensch uit zeven grondbeginselen bestaat, moeten we erkennen, dat er ons slechts vijf bekend zijn. We kunnen echter wel nagaan, welke die twee anderen moeten zijn, doch het zou ons te ver voeren, wanneer we ze hier wilden opsporen.

In de symbolen der magiërs vinden we ook bewijzen, dat de geheele figuur het getal zeven in zich bevat en haar overbrengt op een tweede dergelijke figuur.

Het derde symbool is l'Etoile flamboyante, het pentagram, ook genoemd de ster van Bethlehem, omdat zij in beeldspraak aanduidt, dat de mensch, door eene oneindige verdeeling ontstaan uit de Godheid, door vereeniging d. i. door liefde en zelfopoffering, weder tot God moet terugkeeren. En dit is het, wat Christus ons leerde door woord en voorbeeld. Wan-

neer wij ons dus aan Zijnen dienst wijden, of vertrouwende op Zijne daden en Zijne lessen, die ons God leeren kennen als den allerbesten Vader, dan zullen we niet meer ons eigen voordeel zoeken, maar ons opofferen voor het welzijn van anderen, dan bewerken wij in waarheid ons eigen geluk.

Meermalen plaatst men aan de hoekpunten van deze ster vijf letters van het hebreeuwsche alphabet, welke niets anders zijn, dan hyroglyphen of symbolen. Vier daarvan vormen het woord Jehovah ה ו ה י (Jod, Hé, Vo, Hé). Men vindt ze, evenals de letters van het woord *Inri* vaak geteekend naast de balken van het kruis en men moet ze lezen, den denkbeeldigen cirkel, waarop ze geplaatst zijn, volgende van rechts naar links.

Dit woord Jehovah heeft verschillende beteekenissen. Het bestaat uit de *Jod*, de eeuwig werkende scheppende kracht, door de *Vo* verbonden met de *Hé*, het aan die kracht weerstand biedende passieve beginsel. De 2e Hé duidt het leven aan, dat hieruit voortspruit en steeds blijft bestaan.

Uit deze letterlijke beteekenis is door sommigen afgeleid, dat het woord uitdrukt: het eeuwig levende wezen, of het wezen, dat is, dat was en dat zijn zal.

Beschouwen we deze vier letters nog een weinig nauwkeuriger.

DE JOD

Voorgesteld door een komma of door een punt, stelt het grondbeginsel van alle dingen voor. Alle letters van het Hebreeuwsche alphabeth zijn verschillende samenstellingen van deze eene. De synthetische studie van de natuur bracht de ouden er toe te denken, dat alles in de wereld ontstond en bestuurd werd door *een enkel grondbeginsel*. Volgens dit grondbeginsel, de grondslag der analogie, is de eenheid de oorsprong van alle dingen: alles heeft er het ontstaan aan te danken. Daar nu de Jod al de letters, en dus ook alle woorden en zinnen vormt, is zij het volkomen beeld van die Eenheid, waar alles van uitgaat en waarvan de kennis voor de profanen was verborgen.

De wet, volgens welke de Hebreeuwsche letters zijn samengesteld, is dus eene navolging van de wet, volgens welke het Heelal geschapen is, althans volgens de mededeelingen in de Sepher Jesirah, een der oudste boeken van de Kabbala.

Naar de volgorde der letters is de jod de tiende letter van het Alphabet. Nu is volgens de leer der kabbala *de Eenheid*, waar alle dingen van uitgaan, tevens de Eenheid, die het einde vormt van alle dingen. Zij stelden dit denkbeeld voor, door een cirkel met een punt in het midden. Dat punt stelt de Eenheid voor, gelegen in het midden van den cirkel, die als lijn, zonder begin of einde, een voorstelling is van de eeuwigheid.

Ook ons getal 10 is eene verbinding van 1 en 0, van de eenheid of de actieve kracht en den cirkelvormigen omtrek. Men kan het dus, evenals het kruis of ook de Romeinsche X (zie volgende blz.) beschouwen als een beeld van het harmonisch evenwicht in de natuur of als de vereeniging van het begin met het einde, het middelpunt met den omtrek.

De eenheid is, volgens deze voorstelling, dus de som van al het geschapene. Elk voorwerp is er een gedeelte van, evenals de verschillende cellen deelen zijn van het menschelijk lichaam.

DE HÉ.

Deze letter vormt de tegenstelling van de Jod: is deze dus de voorstelling van de eenheid, het grondbeginsel, waar alles van uitgaat, de actieve kracht, of ook van het mannelijke het sterke, dan is de Hé de voorstelling van het veelvoud, het passieve beginsel, waar de kracht op werkt, of ook van het vrouwelijke, het zwakke.

DE VO.

De Vo vormt de verbinding tusschen de Jod en de Hé en is de zesde letter van het alphabet. Bedenken wij nu, dat de Hé de vijfde is en dat de Jod de terugkeer is tot de eenheid, dan is ook $6 = 5 + 1$ eene vereeniging van de Hé en de Jod. (Zie blz. 121 en 122.)

Wij vinden dus in de drie eerste letters van יהוה de

vereeniging tusschen het actief en het passief, het *ik* met het *niet ik*. Zij geven ons te zamen het idée van de drieëenheid. dat wij, in de schijnbaar meest uiteenloopende Godsdiensten, telkens terug vinden.

De 2e HÉ.

De drieëenheid wordt volkomen uitgedrukt door de drie letters, die wij nu beschouwd hebben, maar voor ons begrip wordt zij eerst volkomen, door haren overgang tot een ander drievoud. De tweede Hé stelt voor: de overgang van de metaphysische wereld — de wereld der noumena — tot de physische wereld, — de wereld der phenomena, — of in het algemeen van het eene octaaf tot het andere en van het voortbestaan der menschheid door de vrouw.

De vijfde letter, die aan de hoekpunten van deze ster geteekend wordt is de Schin ש, de voorstelling van de verdeeling, de zelfzucht en de dwaasheid des menschen, die steeds aan zijne zinnelijke neigingen toegeeft en zich daardoor in het verderf stort.

De geheele ster duidt dus aan, dat de mensch eene samenstelling is van een verheven Goddelijk beginsel met zinnelijke of dierlijke neigingen.

HET ROZEKRUIS

leert ons het doel van ons bestaan kennen. In het midden zien we de roos, die hier vrij slecht geteekend is. Zij had duidelijk vijf bloembladen moeten bezitten, overeenstemmende met de vijf punten van het pentagram, waarmede zij in beteekenis geheel overeenkomt. Het kruis wordt gevormd door de vereeniging van 1 (een rechtopstaande streep) en zijne tegenstelling 2 (twee liggende streepen) dus op deze wijze ⫯. Het vormt hierdoor eene drieëenheid, waarin actief en passief met elkander in evenwicht zijn, waarin dus de kracht en de weerstand behoorlijk op elkander werken. Hierdoor is het een symbool van het harmonisch evenwicht in de natuur en komt in zooverre overeen met getal 10. Het

verwondert mij dan ook niets, dat de Romeinen de 10 uitdrukten door een kruis. Het ontstaat wanneer wij van het pentagram een been, dat van verdeeling of van altruïsme wegnemen, wanneer we ons dus volkomen voor anderen opofferen; het Rozekruis duidt dus aan, dat de mensch eerst dan gelukkig zijn zal, als hij de vijfhoekige ster in een kruis heeft veranderd, door al zijn zelfzuchtige en zinnelijke neigingen te overwinnen, en zich geheel op te offeren voor het welzijn van anderen. Het leert ons zinnebeeldig, wat Christus ons door zijn voorbeeld leerde.

Aan de hoekpunten van het kruis vinden wij kringvormig lezende, de letters van het woord Inri. Aan dit woord worden verschillende beteekenissen gehecht. Een dier beteekenissen hebben we reeds genoemd in het artikel „*De steen der Wijzen,*" (zie afl. 8 pag. 233) waar het beteekent *Igne natura renovatur integra*, (*de natuur wordt door het vuur geheel vernieuwd*). Doch dit is eene latijnsche spreuk en het Rozekruis is een zeer oud Egyptisch symbool. De oorspronkelijke beteekenis van het woord moet dus eene andere geweest zijn. Misschien vinden we die wel door de beteekenis na te gaan van de Hebreeuwsche letters, die het woord samenstellen.

De eerste letter van dit woord hebben we reeds leeren kennen.

De tweede letter, de Noun נ, is eene voorstelling van de involutie van den geest, die neerdaalt in de stof, dus van het individuëele leven.

De derde letter, de Resh ר, is de voorstelling van het ontwaken der natuur door het Goddelijk woord. Zij toont aan, dat de geest, na zich aan de stof verbonden te hebben, weder macht over zich zelven krijgt, en zich zelven gaat beoordeelen. Zij vereenigt dus den met de stof verbonden geest of mensch, de *Noun*, met haar *goddelijk beginsel*, de Jod, en hierdoor kan in deze drieëenheid de tweede Jod de overgang vormen tot een hooger octaaf.

In het woord Jehovah was de tweede *Hé* de overgang

der Goddelijke drieëenheid tot een lager octaaf, dus van de Goddelijke zelf-opoffering; van het Opperwezen, dat zich neerbuigt tot den mensch om hem te helpen; in het woord Inri daarentegen vormt de tweede Jod de overgang van de menschelijke drieëenheid tot een hooger octaaf.

In dezelfde figuur vinden we nog twaalf blaadjes aan den steel en de takjes, die bij de roos geteekend zijn. Nu is het getal 12 het teeken, dat de mensch eerst dan aan zijne bestemming beantwoordt, wanneer hij zich volkomen onderwerpt aan den Goddelijken wil. Ook vormt dat getal het teeken voor de behoudende kracht der ware broederliefde, die ons bezielen moet, om de volkomene onderwerping aan God mogelijk te maken.

Het symbool van het Rozekruis leert ons dus, dat wij door volkomen zelfopoffering, door volkomen onderwerping aan Gods wil, die wij door het geweten kennen, onze dierlijke neigingen kunnen overwinnen en het Goddelijk beginsel in ons kunnen volmaken.

De getande rand om het Rozekruis is de zinnebeeldige voorstelling, dat de drieëenheid alles beheerscht en omringt.

De symbolen op den titel heb ik nu besproken. Ik wil er nog de verklaring van een ander symbool, dat zeer dikwijls gebruikt wordt, aan toevoegen, nam. van de Sfinx, die wordt voorgesteld door het bovenlijf eener vrouw, met pooten van een leeuw, het lichaam van een stier en de vleugels van een arend. De beteekenis daarvan is deze: iemand, die vooruit wil komen op den weg der volmaking, moet bezitten of verkrijgen:

1o. het verstand van een mensch en de liefde eener moeder, uitgedrukt door het hoofd en de vrouwenborsten;

2o. den moed van een leeuw;

3o. de volharding en kracht tot werken van een stier;

4o. stilzwijgendheid. Dit wordt uitgedrukt door de vleugels, want evenals de arend daarmede hare jongen bedekt, zoo ook moet de priester of ingewijde de geheimen, die hij leert kennen, geheim houden, tot hij zoover verheven is, dat hij zijne vleugels kan uitbreiden, om zich boven de alledaagsche begrippen zijner medemenschen te verheffen, hen te besturen en te leiden.

Gedachten en Spreuken.

Tegen de bekoring der liefde is de rede bijna geheel machteloos, omdat zij eene fascinatie, eene zinsbegoocheling, eene dronkenschap is; en de dronkenschap doet de rede inslapen. Bovendien ligt er in die zinsbegoocheling eene smartelijke vreugde, die ons te meer aantrekt, omdat zij het hart breekt en pijn veroorzaakt. AD. DEBBARROLLES.

De arbeid leidt tot vooruitgang, geluk en zelfvolmaking; zij veroorzaakt beweging d. i. leven. De luiheid is hare tegenstelling; zij leidt tot uitspattingen, wanhoop en eindelijk tot stilstand, d. i. de dood.

Wanneer door uitspattingen de geest werkeloos geworden is, dan leeft de mensch nog slechts door zijn instinct. Maar het instinct is bij den mensch slechts secondair en daardoor lager dan bij het dier, waar het de rede vervangt. Een dronkaard staat dus vrijwillig beneden het dier.

AD. DESBARROLLES.

Nooit is het goede gescheiden van het kwade

EURIPIDES.

Gelijkmoedigheid is Wijsheid.

Telkenmale als een mensch zijne kalmte verliest, als hij zich door een ongeluk laat terneer slaan, zich vertoornt of zich angstig maakt, toont hij, dat de dingen niet aan zijne verwachting beantwoorden, dat hij gedwaald heeft in zijne veronderstellingen, dat hem de wereld en het leven onbekend zijn. Hij weet niet, dat de levenlooze natuur vaak bij toeval, de levende door tegenovergestelde belangen, of ook uit kwaadwilligheid onze persoonlijke begeerten dikwijls dwarsboomen. Hij heeft dus verzuimd, het leven goed te bestudeeren, of bezit niet genoeg oordeel, om in bijzondere gevallen toe te passen, wat hij in het algemeen voor waar houdt, daardoor wordt hij vaak verrast en verliest zijne kalmte.

Elke levendige vreugde is eene dwaling, een waan, want geen vervulde wensch kan op den duur bevrediging schenken, en elk bezit, elk geluk wordt ons door het toeval slechts voor eenen onbepaalden tijd geleend en kan ons dus elk oogenblik weer ontnomen worden; elke smart berust dan ook op het verdwijnen van zulk een waan.

Vreugde en smart beide ontstaan door gebrekkige kennis van het leven, en zijn daarom den wijze, wiens gemoedsrust door niets wordt verstoord, geheel onbekend.

Alzoo leert ons de beroemde Schopenhauer. Is dit volkomen juist? Is de door hem geschilderde wijsheid wel ware wijsheid? Ik geloof het niet, want dan is verstomping van het gevoel eveneens wijsheid. De kalmte, die hij als wijsheid

beschouwt is niets anders, dan onverschilligheid, zij houdt alle zucht naar lotsverbetering tegen en belet ons daardoor te streven naar zelfvolmaking.

Een geheel ander aanzien krijgt de gelijkmoedigheid echter, wanneer zij ons doet berusten in ons lot, nadat wij, door ons zelven en de natuur grondig bestudeerd te hebben, tot de overtuiging zijn gekomen, dat wij niets anders zijn, dan zeer kleine deeltjes van een groot levend en denkend wezen, de Godheid (1), die oneindig ver boven ons verheven, ook met een oneindig veel grootere liefde voor ons zorgt, dan wij zelfs voor een onzer ledematen. Kunnen we berusten, dan weten we, dat elke smart en elk verdriet noodig is, om ons gelukkig te maken, zijn wij hiervan eenmaal volkomen overtuigd, dan kan ons geen ongeluk meer treffen, en toch blijven we vatbaar voor vreugde en genot. Maar wij zoeken dan het genot ook niet meer in hetgeen wij bezitten, doch in hetgeen wij zijn; en wat wij zijn, kan niemand ons ontnemen. Dit geeft de ware gemoedsrust, en is dus verre te verkiezen boven de hier gepredikte gelijkmoedigheid, die alles aan het toeval en kwaadwilligheid toeschrijft.

Niets kan het zoeken naar geluk door zelfvolmaking meer aanmoedigen dan de leer van het *karma* en hierom is de theosofie verre te verkiezen boven de hierboven vermelde leer van Schopenhauer. Doch dit kan ook niet anders. De leer van Schopenhauer is een gevolg van den tot ongeloof voerenden strijd tusschen het geloof aan de tegenwoordige kerkelijke dogma's en de wetenschap, terwijl de theosofie, de vereeniging of synthese is tusschen geloof en wetenschap, want die twee staan niet tegen elkander over, zij staan naast elkaar en vullen elkander aan. Men kan ook zeggen, dat het geloof staat boven de wetenschap, want geloof is vertrouwen op God, gebaseerd op de wetenschap, d. i. op de kennis Zijner werken maar dat vertrouwen geeft gemoedsrust, en daardoor gelijkmoedigheid.

(1) Met dit woord bedoel ik niet den Oneindigen, want daarvan kunnen we ons geen begrip vormen, maar eenvoudig het Hoogste Wezen, dat wij ons denken kunnen.

De Rozekruisers in vroegere eeuwen.

Meermalen is mij gevraagd, waarom ik toch mijn tijdschrift *Het Rozekruis* heb genoemd en welke de beteekenis is van dit symbool. Het antwoord op de eerste vraag is tweeledig. Vooreerst heb ik dien naam gekozen, om de verheven beteekenis van dit symbool, (zie het stukje: „Verklaring van eenige symbolen"), en ten tweede, omdat de vroegere Rozekruisers, althans volgens de geschiedenis, geheimen kenden, die thans verloren zijn geraakt, doch weder kunnen worden opgespoord, en ik hoop door dit tijdschrift hier en daar den lust op te wekken, om dit te beproeven. Tot goed begrip van de zaak acht ik het nuttig eene korte geschiedkundige schets van de orde der Rozekruisers te geven, voor zooverre ik die in verschillende boeken gevonden heb. Wat de lezer daarin voor waarheid en wat hij voor mythe moet houden, wil ik niet beoordeelen.

In het begin der 17e eeuw werd in Duitschland eene broederschap opgericht door vier personen, die zich noemenden: *Broeders van het Rozekruis.* Allengs klom het aantal leden tot acht en langzamerhand traden er meer tot die vereeniging toe. Als stichter wordt vermeld zekere Johann Valetin Andrea († 1654), zich noemende: „ridder van het Rozekruis." Hij vervaardigde drie vlugschriften, waarvan de titels luiden: „*Fama Fraternitatis*," „*Consession der Societät der Rozekreuzer*" en *Chymische Hochzeit von Christian*

Rozenkreutz." Van den inhoud dier geschriften kan ik u niets mededeelen.

Omtrent den oorsprong dezer orde schreef Naudé een verhaal, dat al even moeielijk te gelooven is, als de romantische beschrijving, die Bulwer Lytton ons in *Zanoni* geeft.

Het verhaal van Naudé komt in hoofdzaak hierop neer.

In 1394 maakte een 16 jarig jongmensch, Christian Rozenkreutz, kennis met eenige toovenaars; hij leerde hunne geheimen, reisde vervolgens naar de Levant, Arabië, Barbarije en Spanje, ontmoette op die reizen cabbalisten en andere ingewijden en keerde eindelijk naar Duitschland terug, waar hij in 1484 stierf. Zijn lijk werd in een spelonk neergelegd, waar het, volgens eene orakelspreuk, 120 jaren later moest worden teruggevonden.

Toen die tijd verstreken was, zag J. V. Andrea aan den ingang eener grot een steen, doorboord met een grooten spijker. Hij lichtte dien steen op en vond zoo de plaats waar het lijk van den stichter der Broederschap bewaard werd. Boven het graf las men: *Na 120 jaren zal ik openbaar worden. — A. C. R. C. — Bij mijn leven heb ik deze plaats, waar ge een kort begrip vindt van het heelal, tot mijn graf bestemd.*

In het graf vond men het lijk, dat in de hand een boek hield, waarin de stichter o. a. met gouden letters geschreven had, dat hij na meer dan koninklijke schatten vergaderd te hebben, deze had begraven, toen hij inzag, dat zijne eeuw niet waardig was ze te bezitten en dat hij het aan de nakomelingschap overliet, die rijkdommen te ontdekken. Hij heeft ze nooit noodig gehad: hij was tevreden met zijne omvangrijke kennis, en gaf na ruim honderd jaren geleefd te hebben zonder ongesteld te zijn geweest, of smart geleden te hebben zijnen ziel terug aan den Schepper.

De broeders van het genootschap waren verplicht steeds maagdelijk te blijven; zij moesten zich aan de wereld doen kennen als *Verlichten van het Rozekruis*, mochten de geneeskunde niet anders, dan gratis uitoefenen, moesten weldadig zijn jegens alle menschen en zich beijveren, om wijsheid en

godsvrucht op te doen. Ook waren zij verplicht den Godsdienst te hervormen door het overtollige er uit weg te nemen en steeds de waarheid van de grondregelen der broederschap te verdedigen. Die broederschap zou blijven bestaan tot het einde der wereld en kan bij mogelijke ondergang steeds weder worden opgericht aan het graf van den stichter.

Volgens de verhalen waren de Broeders in het bezit van vele geheimen, die zij niet mochten openbaren. Zoo kenden ze een taal, waarin ze zich voor ieder verstaanbaar konden uitdrukken, bezaten den philosophischen steen, verstonden de kunst, om te genezen en om booze geesten uit te werpen, wisten verborgen schatten te vinden en hadden ten slotte de macht, om hunne deugden en voorrechten aan een opvolger over te dragen, van wiens geschiktheid en waardigheid zij door openbaring kennis droegen. Hunne broederschap kon niet worden uitgeroeid. God omringde hen met een voor hunne vijanden ondoordringbaren wolk. Honger, dorst, ziekte noch zwakheid kon hen kwellen.

Een ander geheim genootschap van denzelfden naam wordt door Morhof beschreven. Hij noemt het *Collegium Rosiarum* en vertelt, dat het omstreeks 1630 ontstond, dat zekere Rosay het hoofd was, en dat het slechts drie leden telde. De drie voornaamste geheimen van deze kleine broederschap waren: *het perpetuum mobile* (de eeuwigdurende beweging), *de kunst, om metalen te veranderen* en *het bereiden van een algemeen geneesmiddel.*

Tusschen 1756 en 1768 ontstond er een nieuwe vereeniging van Rozekruisers, die, met de Vrijmetselarij verbonden, de ware geheimen van deze broederschap zocht in de kennis van de Theosofie, de Magie, de Alchimie enz. De tegenwoordige Maçonnieke *Rose Croix* houden zich daarmede echter niet meer bezig.

Maconnieke inwijding.

Naar het Fransch van Oswald Wirth.

De Vrijmetselarij wordt vrij algemeen als de moderne vertegenwoordigster van de beroemde mysteriën der oudheid beschouwd. Velen zijn echter van meening, dat deze instelling op treurige wijze is afgeweken van haar oorspronkelijk doel en zien daarom niet in, dat er werkelijk voordeel gelegen kan zijn in de, volgens hun idée, kinderachtige inwijdingen, waarvan de maçonnieke loges tegenwoordig het tooneel zijn.

Zoodra men de vrijmetselarij tot een punt van grondige studie maakt en zich niet bepaalt bij een oppervlakkig onderzoek, waarbij men den schijn voor het wezen neemt, dan komt men tot de overtuiging, dat deze beschuldiging onrechtvaardig is. Men leert dan inzien, dat de moderne maçonnerie niet alleen niet ten achter staat bij de oude inwijdende genootschappen, maar zelfs in sommige opzichten een hooger standpunt inneemt.

De juistheid van deze stelling wordt onwederlegbaar bewezen door de resultaten, die de Vrijmetselarij in den loop van twee eeuwen, gedurende welke zij in haren tegenwoordigen vorm bestaat, verkregen heeft.

Wanneer men den boom moet beoordeelen naar zijne vruchten, dan moet men zeer zeker bekennen, dat eene instelling hoog staat, die zich reeds kort na haar ontstaan over de geheele aarde verbreid heeft en overal hervormingen te weeg bracht, waarop de tegenwoordige tijd zich beroemt.

Waar vinden wij eene esoterische broederschap, die dergelijke aanspraken kan doen gelden? Wat heeft het Oosten in het bijzonder gedaan met zijne verheven wetenschap, opgesloten in kloosters, die men niet vinden kan? Verliest zij zich niet in de onpeilbare diepten van hare afgetrokken bespiegelingen, die haar er toe gebracht hebben, om de vaste gegevens van het werkelijk leven geheel te vergeten? Een dergelijk verwijt kan men der Maçonnerie niet maken. Zij begaat nimmer de fout, om af te dwalen, door het vervolgen van hersenschimmige begrippen. Veeleer zou men haar kunnen beschuldigen zich niet genoeg te verheffen boven alledaagsche quaestie's, ware het niet, dat juist hierin de verdienste der Vrijmetselaarsorde gelegen is.

Ook ten opzichte der inwijding heeft de Maçonnerie steeds getracht den praktischen kant der dingen bovenal in het oog te houden. Zij heeft altijd vermeden, zich te begeven op de kronkelpaden der afgetrokken bespiegelingen, die door de wonderlijke werkingen der geleerde formules de menschheid willen verlossen van al hare kwalen.

De Maçons begrijpen, dat men geen universeel geneesmiddel toedient, wanneer men zich slechts bepaalt bij het schrijven van een recept en daarna den zieke aan zichzelven overlaat. Zij meenen verplicht te zijn, hunnen persoonlijken invloed in sterke mate te doen gelden, en zich niet te bepalen bij het aanraden van een geneesmiddel, maar het ook zelf toe te dienen. Zij hebben datgene, wat de Christenen „het werkdadig geloof" noemen en zijn niet tevreden met de verkondiging van schoone theoriën; zij houden van toepassingen: de practijk staat op den voorgrond.

Op die wijze vervult de maçonnerie hare roeping als hooge en machtige *school der wijsheid.* Zij onderscheidt zich van de genootschappen, die alleen eene verstandelijke ontwikkeling beoogen, door hare zorg, om nooit in de practische toepassing van haar theoretisch onderricht te kort te schieten; daardoor brengt zij werkelijk zeer veel tot stand, waarover

anderen telkens vergaderen, veel praten en idealen scheppen, meestal zonder gevolg.

De Vrijmetselarij dus zal hare ingewijden nooit aansporen, om den hemel te verdienen, door zich volkomen los te maken van de wereld. De Maçon toch ziet er geen heil in, zich over te geven aan de extase der mystieke bespiegelingen, maar wel beoogt hij, zich krachtig te maken door handelend op te treden en zich te volmaken door werkzaam te zijn tot heil van anderen.

De geheele Maçonnieke inwijding kan men samenvatten in deze twee woorden: *„weest nuttig."* Zij is geheel en al gewijd aan den *dienst der vooruitgang;* zij leert den maçons zich in te spannen, om het *Groote werk:* verstandelijke, zedelijke en stoffelijke vernieuwing van de menschheid, te voltooien. Dit is de tempel, dien zij willen stichten, *ter eere van den Grooten Opperbouwheer van het Heelal.*

De stoffelijke tempel wordt opgebouwd volgens een ideaal plan, en de vrijmetselaren moeten trachten de essentiëele gegevens er van te begrijpen, willen zij in waarheid krachtige medearbeiders worden, bij het optrekken van het *ordenend grondbeginsel*, waardoor alle wezens met moeitevollen arbeid samenwerken, om het gemeenschappelijke gebouw van algemeene en solidaire verlossing tot stand te brengen.

De maçonnieke inwijding stelt zich dus alleen ten doel, de menschen te verlichten, ten einde hen te leeren, nuttig te werken, in overeenstemming met het eindige van hun aardsch bestaan.

Maar om de menschen te verlichten moet men ze in de eerste plaats ontdoen van alles, waardoor het licht voor hen verborgen zou kunnen blijven. En hiertoe komt men, door hen te onderwerpen aan zekere reinigingen, noodig, om het heterogene schuim en de metaalslakken weg te nemen, die de omhulsels ondoorschijnend maken, welke dienst doen, als een beschermende schors voor de geestelijke kern der menschen. Zijn die omhulsels helder geworden, dan laten ze stralen van *uitwendig licht* door, die doordringen tot in het bewuste

centrum van den ingewijde, wiens geheele wezen zich ermede verzadigt tot hij geworden is een *Illuminé* (verlichte) of in den meest verheven zin van het woord, een adept (ingewijde.) Dan is hij zelve een heerlijk middelpunt, waarvan het licht uitstraalt.

De maçonnieke inwijding omvat drie verschillende tijdperken, achtereenvolgens gewijd aan *het ontdekken*, *het in zich opnemen* en *het verspreiden van het licht.*

Die drie tijdperken zijn voorgesteld door de drie graden: leerling, metgezel en meester, overeenkomende, met de drievoudige zending der Maçons: *het licht op te zoeken*, het daarna te *bezitten*, om het ten slotte te *verspreiden.*

Het getal dezer graden is volkomen bepaald: er kunnen er niet meer of minder dan drie zijn. — Deze waarheid wordt volkomen erkend door alle ernstige maçonnieke schrijvers, die steeds hebben afgekeurd, dat er in de vrijmetselarij graden zijn aangenomen, welke boven den meestergraad staan.

Deze instelling der hoogere graden berust trouwens alleen op verwarring: Men heeft de *graden van inwijding*, die zich noodzakelijk moeten bepalen tot een drietal, verward met de trappen van inwijding, waarvan het aantal natuurlijkerwijze onbepaald is.

De *inwijdende graden* komen overeen met het drievoudig Programma, dat bij de Maçonnieke inwijding gevolgd wordt. In esoterische beteekenis geven zij antwoord op de drie voor den mensch zoo belangrijke vragen van het raadsel der sphinx, die luiden: Van waar komen wij? — Wie zijn wij? — Waarheen gaan wij? — Zij zijn onveranderlijk in de oorspronkelijke beteekenis en vormen, als drietal, een volkomen geheel, niets behoeft men er bij te voegen of af te nemen. De graden van leerling en gezel zijn de steunpilaren van het meesterschap, evenals het verleden en het heden de toekomst vormen.

Men kan de drie maçonnieke graden ook vergelijken met

drie verdiepingen van een huis, dat uithoofde van hare bestemming, er niet meer of minder mag hebben.

Met de trappen van inwijding is het een ander geval. Het beste kan men ze vergelijken met de sporten eener ladder, waarmede wij van de eene verdieping naar de andere kunnen klimmen. Zij vergunnen den ingewijde, om meer of minder diep door te dringen in het esoterisme van elken graad. Klaarblijkelijk kan men dus op tallooze manieren de graden van leerling, metgezel en meester verkrijgen.

Vele maçons evenwel streven er niet naar, volgens de waarlijk schoone en edele voorschriften hunner vereeniging te leven en te handelen, het meerendeel stelt zich helaas! nog tevreden met eene zeer oppervlakkige inwijding. Evenals overal, zijn er ook hier weer velen geroepen, doch slechts weinigen uitverkoren, want alleen de waarlijk ingewijden zijn in staat, de innerlijke beteekenis van de inwijdende graden te begrijpen. Niet iedereen heeft hetzelfde succes bij zijn streven naar volmaking. Verreweg het grootste gedeelte blijft nagenoeg geheel onbekend met het esoterisme, en komt er niet toe, rechtstreeks voort te gaan op den weg, die voert tot de volkomen kennis der waarachtige *gnosis*.

De letter G. in de vlammende ster (l'Etoile Flamboyante is de voorstelling ervan. Ze is van toepassing op het programma van onderzoek naar de verstandelijke en zedelijke verbetering bij het doorloopen der drie graden: leerling, gezel en meester.

In den graad van leerling tracht zij door te dringen tot de mysterie van den oorsprong der dingen; in dien van gezel openbaart zij ons het geheim van de natuur der menschen, terwijl zij in den meestergraad de geheimen van de toekomstige bestemming der wezens onthult.

Ook leert zij den leerling, de krachten, die hij in zichzelven bezit, zoo hoog mogelijk op te voeren, den gezel toont zij, hoe hij de omringende krachten tot zich moet trekken en den meester onderwijst zij, hoe hij, als vorst, de natuur kan besturen, die onderworpen is aan den schepter van zijn

verstand Zij doet dit door de nauwe betrekking, waarin zij staat tot *de Groote kunst, de Magie d. i. de kunst, om koning en priester te zijn* in de zin, die de oude ingewijden er aan gaven.

Het hoofddoel der Maçonnerie is dus: aan ieder te leeren, een waar koning en priester te worden.

Deze uitdrukking dient men goed in het geheugen te prenten. Zij sluit alles in zich, wat de Vrijmetselarij beoogt; wanneer zij streeft naar de emancipatie der volken, dwingt zij die, zich te onttrekken aan de voogdij der geestelijke en innerlijk tyrannen: de zonde en de zelfzucht. Hierdoor leert zij den menschen in waarheid zich zelf te besturen, zoowel in Godsdienstigen als in zedelijken zin.

Maar om zichzelven goed te kunnen besturen, moet men te gelijk koning en priester zijn in de oorspronkelijke beteekenis dezer woorden. Oudtijds toch waren dit niets anders dan eeretitels der ingewijden. De wijzen der oudheid waren van oordeel, dat zij bekleed waren met een souverein zedelijk priesterschap en een koninklijke waardigheid, verkregen door hunne verstandelijke ontwikkeling.

In hunne oogen was het ambt van priester niet verbonden aan den persoon, die zich op gezette tijden in een onzinnig gewaad hulde, om dienst te doen als handelaar in gebeden, of om het bijgeloof der volken te onderhouden, onder voorwendsel hun zedelijk te verbeteren. Het individu, dat op zoodanige wijze de lichtgeloovigheid der massa's exploiteert, terwijl het zich wijdt aan een beroep, dat ook in den tegenwoordigen tijd met het volste recht wordt veracht, is door de ingewijden nooit beschouwd, als een waar priester. Ze hebben in hem nooit iets anders gezien, dan een onwaardig kwakzalver, een valsche priester, behoorende tot het geslacht der vervloekte farizeeën. Alle eerlijke lieden moesten begrijpen, dat de sycophanten van het obscurantisme (verdedigers van het domperstelsel) in geen enkel opzicht overeenstemmen met de bedienaren van den eeredienst van het licht. Het zijn boosaardige bedriegers, graftombes met geraamten, die nog niet eens verbleekt zijn en nog al de rottende stoffen van

de doode letter in zich bevatten. Zij hebben zich meester gemaakt van een titel, op zichzelf eerbiedwaardig, doch waarop zij volstrekt geen recht hebben; zij hebben dien titel zoo verachtelijk gemaakt, dat het tegenwoordig niet meer mogelijk is, dien aan personen te geven, die het *in geest en in waarheid*, dat wil zeggen *in hun innerlijk wezen* kunnen zijn.

Dit is zeer te betreuren. In de letterlijke beteekenis van het woord is een priester eene bedienaar van de ware *religie*, (1) dat is, van die, welke in waarheid verbindt door alle menschen te vereenigen en hen nooit te verdeelen.

Eene zoodanige Religie moet noodzakelijk steunen op verdraagzaamheid en solidariteit, de oorsprong van elke ware broederschap. Bedienaren daarvan moeten ten allen tijde menschen zijn, volkomen onderworpen aan de plichten van het sociale leven, welke zoo door hen vervuld worden, dat zij zich steeds gunstig onderscheiden van hunne medemenschen, door eenen hoogeren graad van verstandelijke en zedelijke ontwikkeling; het moeten zijn, menschen vol moed en zelfopoffering, die, gedreven door de meest edelmoedige gevoelens, bij hunne broeders of medemenschen de liefde tot den naaste weten te onderhouden en aan te wakkeren; zij moeten hen leeren, elkander te verstaan door wederkeerig hulp te bieden en gezamelijk te werken, om het lot van allen te verbeteren, hetwelk verkregen kan worden door eene individuëele volmaking van elk in het bijzonder.

Indien men zulke menschen priesters noemde, dan zou men het woord in zijne oorspronkelijke beteekenis herstellen; nu is de beteekenis zoo verbasterd, dat sommige personen, die in waarheid priesters zijn, dien naam voor eene beleediging zouden houden. (2)

Maar wat zouden die apostels der rechtvaardigheid en der waarheid wel zeggen, wanneer men, niet tevreden, hen

(1) Dit woord is afkomstig van het latijnsche werkwoord religo — ik verbind.

(2) Men moet dit echter niet opvatten als eene veroordeeling van alle hedendaagsche priesters. Ook daaronder kunnen er zijn, die dezen naam in waarheid verdienen.

te beschouwen als *priesters*, ze nog bovendien *koningen* ging noemen? Zij zouden zich haasten, om met afschuw dien titel ver van zich te werpen; toch komt die hun toe en volgens de logische begrippen aan hen alleen.

Een koning is inderdaad niets anders, dan een mensch, geplaatst boven de anderen, een mensch, wien door niemand bevolen kan worden, en die bij gevolg volkomen vrij is.

Maar is dit wel het geval met het meerendeel der tegenwoordige vorsten? Is hun verheven standpunt niet geheel en al conventionneel? Zijn zij onafhankelijk en doen ze in waarheid, wat zij willen? Kan het ook wezen, dat zij nog meer aan banden liggen, dan de minste hunner onderdanen? Is hunne schijnbare grootheid misschien ook alleen het gevolg van de kruipende onderdanigheid hunner omgeving, voor hen nederknielende als voor afgodsbeelden, zonder te beseffen, dat het dikwijls ledepoppen zijn, die een verheven rol spelen? Zoo ja, dan zijn zij geen koningen in de oorspronkelijke verheven beteekenis van het woord.

Een waar koning moet volkomen vrij zijn, en dat is hij niet, zoolang hij het juk der hartstochten, vooroordeelen en lage neigingen niet heeft afgeschud. Een gekroond despoot is in de oogen van een ingewijde geen koning; maar een man, die bestuurt door zijnen wil, door zijne rede en zijne kennis, is dit wel Zijn bestuur steunt op de logica, die geen ander koningschap erkent, dan dat van de wijsheid en het verstand.

Het zeer beknopte overzicht, dat ik hier gegeven heb, zal ongetwijfeld voldoende zijn, om aan den lezer een juist idee te geven van de taak, die de maçonnerie zich heeft opgelegd.

Zij leert de menschen de verwezenlijking zoeken van het sociale ideaal: *vrijheid*, *gelijkheid en broederschap*.

Door *vrijheid* moet men verstaan de opheffing der slavernij in al hare vormen en hierom tracht zij de menschen lichamelijk, zedelijk en verstandelijk vrij te maken. Maar die vrijmaking is slechts mogelijk door de *gelijkheid*, die de Vrijmetselarij wil tot stand brengen, niet door allen te verlagen tot eenzelfde niveau van algemeene middelmatigheid, maar

door allen integendeel te verheffen tot op het hoogste peil, dat te bereiken is.

Wat betreft de *broederschap*, die is inderdaad alleen mogelijk tusschen *gelijke* en *vrije* menschen, wanneer zij vereenigd zijn door een gemeenschappelijk ideaal en solidair verbonden met het doel, om eenzelfde werk tot stand te brengen, waarvan *de vooruitgang* en *het licht* de vruchten moeten zijn.

Dit werk wordt bestuurd door de Vrijmetselarij. Zij doet dit met de meest mogelijke voorzichtigheid en is daardoor zeker, haar doel te bereiken. De orde der Vrijmetselarij weet steeds hare lessen zoodanig te regelen, dat zij overeenstemmen met den graad van ontwikkeling, waartoe hare ingewijden zijn opgeklommen. De gevaarlijke dwalingen, die het gevolg zijn kunnen van de verspreiding eener slecht begrepen waarheid, worden hierdoor vermeden, dank zij de zorgen, om slechts denkbeelden te verspreiden, die van algemeen nut zijn. De waarheden, die nog niet rijp zijn, om aan het licht te worden gebracht, kent zij wel, maar zij verbergt ze in de duisternis der mysterie. Zij moeten verborgen blijven, niet alleen voor de profanen, maar ook voor de Vrijmetselaars zelven, zoolang zij nog niet in staat zijn, de esoterische beteekenis van hunne gebruiken en hunne symbolen op te sporen.

Wij moeten de Maçonnerie dus niet beoordeelen naar hetgeen we er van zien; zij doet zich klein en nietig voor, om begrepen te worden en gelijkt in dat opzicht op eene moeder, die zich neerbuigt, om tot haar kind te spreken. Maar wacht slechts tot het kind grooter wordt en ge zult zien, dat hare inwijdster zich ook langzamerhand opricht. En die inwijdster, wie is dat anders dan de moederloge, waar in de *Groote Isis*, de *verheven opvoedster van de menschheid* zich nog voortdurend incarneert?

Theosofie en Christendom.

Aan Mevrouw Elise van Calcar.

Verschillende malen is mij de vraag gesteld, of ik niet eens wil antwoorden op Mevr. E. v. Calcar's beschuldigingen tegen de theosofie. Eindelijk zal ik aan die verschillende aanvragen gevolg geven, hoewel ik er weinig lust toe gevoel, want ik heb Mevr. v. Calcar altijd beschouwd als iemand, die steeds haar best gedaan heeft, om de theosofische beginselen, d. w. z. de beginselen der ware broederliefde in Nederland in te voeren. Ook in een ander opzicht nog schijnt zij mij eene ware theosofe, want in haar tijdschrift: „Op de grenzen van twee werelden" en ook in sommige harer Romans geeft zij toch blijken, zich bijzonder ingespannen te hebben voor de studie der verborgen natuurkrachten, welke alleen aan de Oostersche en Westersche ingewijden in meerdere of mindere mate bekend zijn.

Dat hare ideeën omtrent sommige theoriën niet in overeenstemming zijn met die van andere theosofen, doet hier niets ter zake. De theosofie dringt ons niet de eene of andere theorie op, maar spoort ons aan, verschillende theoriën te vergelijken, om daardoor ons verstand te ontwikkelen.

Zij maakt ons verder bekend met het bestaan van natuurkrachten, waarvan de grondige kennis veel nut, doch ook veel nadeel kan veroorzaken. Dit is de reden dan ook, waarom de waarlijk ingewijden verzekeren, dat wij die krachten nooit volledig zullen leeren kennen, zoolang wij niet alle zelfzucht in ons gedood hebben. Zelfs beweren zij, dat

het nog zeer gevaarlijk is, wanneer zij zelf gebruik maken van de geheime krachten, wier bestaan zij ons daardoor zouden aantoonen, zoolang we ons zedelijk niet kunnen verheffen verre boven het standpunt, waarop het tegenwoordige menschelijk geslacht over het algemeen staat.

En ook in dit opzicht is Mevr. E. v. Calcar het volkomen met de theosofen eens.

Doch waaraan is het dan toe te schrijven, dat zij met zooveel verbittering de theosofie bestrijdt?

In de eerste plaats ligt de oorzaak in de meening, dat de theosofen, evenals vele spiritisten (1), de leer der reïncarnatie aannemen. Dit is niet juist, want de ware theosofie kent geen dogma's en daarom kan men zeer goed theosoof zijn, en de reïncarnatie ontkennen. Ik doe dit niet, doch dit komt voornamelijk, omdat ik door het lezen van het spiritisch tijdschrift van Ds. Roorda v. Eysinga 1sten jaargang, er toe gebracht ben, den bijbel weder ter hand te nemen; en dat ik nu de theosofie wil verspreiden is een gevolg van mijn persoonlijke ondervinding, daar ik, hoe ik ook gezocht heb, geen mooier en beter theosofisch werk heb leeren kennen, dan dit boek der boeken, zooals de Christenen het noemen.

Voordat ik de leer der reïncarnatie kende, begreep ik in waarheid zeer weinig van den bijbel, doch later heb ik, vooral door de studie der esotherische wetenschappen, leeren inzien, hoeveel schoons daarin te vinden is. Maar ik heb ook tevens leeren begrijpen, dat het een boek is, dat wij wel mogen, maar niet gemakkelijk kunnen critiseeren, omdat er veel in staat, wat ons eerst dan duidelijk wordt, wanneer wij de taal der symbolen volkomen verstaan en eenig begrip hebben van de magnetische krachten.

Ook bevat de bijbel veel, wat met sommige Indische mythen overeen komt. Ik wil daarvan in dit tijdschrift enkele

---

(1) Enkele hunner hebben zich wegens een klein verschil in gevoelen (zij ontkennen de reïncarnatieleer) afgescheiden en noemen zich spiritualisten. In hoofdzaak bedoelen zij echter hetzelfde, als de spiritisten.

voorbeelden mededeelen, op gevaar af, dat sommige materialisten daarvan gebruik zullen maken, om den bijbel te bestrijden. Ik ben evenwel overtuigd, dat die strijd slechts nuttig kan werken, omdat de vromen dit boek te veel beschouwen als geschiedboek, en in dat opzicht staat het m. i. niet hooger dan andere geschiedkundige werken.

Eerst dan, wanneer wij de lessen, die wij er in vinden, willen opvolgen, en daardoor het geloof krijgen, dat Christus onmisbaar wordt voor ons geluk, zullen wij den bijbel leeren beschouwen, als het beste boek; maar dan zullen wij tevens leeren inzien, dat het voor onze zaligheid niet noodig is, dit boek te kennen, dat een aanhanger van de leer van Manou, Zoroaster of Buddha een even goed Christen kan zijn, als iemand, die den bijbel van buiten kent, en in de Christelijke kerk gedoopt is.

Intusschen moet ik, ten opzichte van de door Mevr. v. Calcar zoozeer verafschuwde leer der reïncarnatie nog opmerken, dat beginnende theosofen, die leer gewoonlijk aannemen, zooals ze ons door Allan Cardec wordt gegeven, doch dat men bij eene eenigszins diepere studie begint te begrijpen, dat er nog eene theorie bestaat, die het midden houdt tusschen de door de spiritisten en spiritualisten verdedigde begrippen. Ik zal die theorie in den tweeden jaargang van dit tijdschrift nader ontwikkelen in het antwoord dat ik daarin hoop te geven op de vragen: Wie zijn wij? Van waar komen wij? Waarheen gaan wij?

Een tweede punt, wat Mevrouw v. C. in theosofische boeken vindt en niet begrijpt, is: dat de occultisten nu eens zeggen: „de mensch bestaat uit drie", en dan weêr, dat hij uit zeven grondbeginselen bestaat, ik hoop dit in datzelfde antwoord uit te leggen. Nu wil ik er alleen op wijzen, dat het zonnespectrum uit drie kleuren, rood, geel en blauw schijnt te bestaan, zoolang we het op afstand en onduidelijk zien, maar uit zeven, zoodra we het duidelijk waarnemen. Denk u nu hetzelfde toegepast op den mensch, en de uitlegging van die schijnbare tegenstrijdigheid is gevonden.

Al de overige moeielijkheden op te lossen, die deze geachte schrijfster vindt in vele theosofische spreuken, zou te veel ruimte innemen. Daarbij komt nog, dat sommige er van alleen verstaanbaar zijn voor hen, die de taal der symbolen vrij goed machtig zijn. Zij zijn bestemd voor de discipelen of initié's, die adept willen worden en niet voor leeken.

En nu ten slotte eene enkele opmerking, die U, geachte Mevrouw, naar ik hoop, van mij zult aannemen, al ben ik ook veel jonger dan U en al is mijne kennis van de occulte wetenschappen vermoedelijk ook geringer. Het is eene herinnering aan de woorden van Jezus *„Oordeel niet."*

Mevrouw, U zegt in Uw tijdschrift *„De mortuis nil nisi bene,"* (van de doode zegge men niets dan het goede) maar ook de levenden kunt Ge niet beoordeelen. Wij menschen kennen ons zelven niet, hoe zullen we dan anderen kennen? Laat anderen van Mevrouw Blawatsky zeggen, wat zij willen, maar bezoedel geen esoterisch tijdschrift door een gunstig, of ongunstig oordeel over eenig persoon te vellen. Beoordeel boekwerken en geschriften, maar laat het particuliere leven der schrijvers rusten. En vooral geef nimmer het oordeel van anderen als het Uwe.

Intusschen, Mevrouw, kan ik niet eindigen, zonder U nogmaals te danken voor de vele echt theosofische stukken, die ik bij herhaling in Uw tijdschrift gelezen heb, en die er steeds toe hebben bijgedragen het Godsdienstig gevoel in mij te versterken.

Hoogachtend

De Redactie.

Malthusianisme, Socialisme of Theosofie.

wat is het beste geneesmiddel tegen de Maatschappelijke kwalen.

Voordracht gehouden door den Redacteur op het „Theosofisch Genootschap" te *Amsterdam.*

Waarde toehoorders en toehoorderessen.

Onder de maatschappelijke kwalen van den tegenwoordigen tijd, die onze belangstelling bij voortduring bezighouden, dient de armoede of het gebrek aan de noodzakelijkste levensbehoeften in de eerste plaats genoemd te worden. Ieder mensch rijk of arm, anti-Socialist of Socialist zoekt naar middelen, om deze ziekte der maatschappij te genezen en niemand toont zich onverschillig bij het aanbrengen van veranderingen, die aan dezen ongelukkigen toestand een einde zouden kunnen maken. Maar even onmogelijk als het voor de medici in den regel is, de oorzaken der ziekten op te sporen, zoolang zij daarbij uitsluitend denken aan het lichaam en vergeten, dat de mensch een ziel heeft, die aanhoudend op het lichaam werkt, even onmogelijk is het ook voor de staathuishoudkundigen, de oorzaken van de armoede na te gaan, zoolang zij meenen, dat die oorzaken enkel en alleen van stoffelijken aard zijn.

De geneesmiddelen, door de tegenwoordige medici toegediend, werken vaak verkeerd, omdat de scheeve materialistische voorstellingen, die de geneesheeren zich van den mensch maken, hen verhinderen, de ziekte goed te begrijpen, en om dezelfde reden moeten de middelen, die de oeconomen

aan den staat willen toedienen ook dikwijls meer kwaad dan goed veroorzaken.

Wanneer twee geneesheeren samen een lijder bezoeken, dan zullen zij het in den regel eens zijn omtrent den aard, soms ook, doch lang niet altijd, omtrent de oorzaken der ziekte, maar zeer dikwijls verschillen hunne denkbeelden, omtrent de geneesmiddelen, die er voor aangewezen zijn. De oorzaak hiervan ligt in de gebrekkige o..dervinding, die hun zelden middelen heeft leeren kennen, welke bepaald genezend op de ziekte werken.

Bespreken twee personen de kwalen der maatschappij met elkander, dan zijn ze het ook in den regel eens omtrent het wezen dier kwalen, soms ook, doch lang niet altijd stemmen hunne gedachten overeen, wat betreft de oorzaak dier kwalen, doch over de aangewezen geneesmiddelen bestaat er zeer veel verschil.

Mij zijn over die oorzaken en die geneesmiddelen der maatschappelijke kwalen vijf hoofdbegrippen bekend. Vooreerst dat der predikanten; zij leeren, dat ons lot bestuurt wordt door een God, die voor ons zorgt en aan ieder geeft, wat het beste voor hem is; wij moeten ons onderwerpen aan Zijne wijsheid, al begrijpen wij die ook niet. Het was Zijn welbehagen, om weinigen rijk en velen arm te maken, om aan sommigen gezondheid te geven en anderen door ziekte of zwakte te doen lijden, doch om aan ieder in ruime mate kommer, verdriet en zorg uit te deelen; en wij moeten dit aannemen met kalme berusting in Zijn wijs bestuur.

Doch is een dergelijke leer niet geschikt, om iemand, die door zorgen en gebrek, door ziekte en pijn of door droefheid over het verlies van een zijner dierbaarsten radeloos is, nog wanhopender te maken? Hoe kan iemand gelooven in een God, in een Vader, die slechts enkele zijner kinderen bemint en zich om de overige niet bekommert?

De staathuishoudkunde leert, dat de ongelijkheden van het menschelijk leven een noodzakelijk gevolg zijn van hoogere beschaving; dat er geen werklieden kunnen zijn zonder werk,

geen werk zonder kapitaal, geen kapitaal zonder weelde; en dat inspanning van den geest evenveel recht geeft op winst, als lichamelijke arbeid.

Maar als het werkelijk waar is, dat hoogere beschaving armoede en gebrek aan den eenen, overvloed en weelde aan den anderen kant doet ontstaan, wat was dan wel de oorzaak, van den hongersnood die in de duistere middeleeuwen de menschen zoo menigmaal teisterde? Toen was de weelde toch niet zoo groot: woning, meubelair, kleeding, voedsel enz. alles droeg toen het stempel van eenvoud. Deze redeneering gaat dus niet op en wat er verder gezegd wordt, is niets anders, dan eene beschrijving, van onzen tegenwoordigen socialen toestand met de ongemotiveerde toevoeging, dat daarin geene verandering kan gebracht worden.

De Neomalthusiaan beweert, dat overbevolking de oorzaak is van armoede en gebrek, en zoekt door tegennatuurlijke en dus onzedelijke middelen daarin verandering te brengen. Zijne leer moet de menschheid nog ongelukkiger maken, dan zij reeds is, want, volgens de leer van het Karma, moet elke handeling, in strijd met de wetten der natuur en der zedelijkheid, noodlottige gevolgen na zich sleepen.

Doch ik spreek hier van het karma, en gebruik dus een woord, dat misschien nog onbekend is. Het is de naam, die de Indische adepten geven aan eene leer, volgens welke wij in ons tegenwoordig bestaan juist datgene zijn, wat we vroeger van onszelven gemaakt hebben, eene leer, waardoor wij beseffen, dat ons lot een gevolg is van onze handelingen en dat wij nu de vruchten oogsten van hetgeen wij vroeger zaaiden.

Wanneer wij ons leven nauwkeurig nagaan, dan zullen wij begrijpen, dat alles, wat ons ten deel valt, hetzij moeite, verdriet of genot, grootendeels een gevolg is van hetgeen wij vroeger deden en dachten, en dat wij zelf, vooral op lateren leeftijd, de scheppers zijn van ons eigen geluk of ongeluk; 't is waar, wij zien dit maar zelden in, doch aan de waarheid er van valt geenszins te twijfelen. In ons verleden ligt ons heden, in ons heden onze toekomst. Om dit evenwel te

begrijpen, moeten we bedenken, dat dit leven niet ons eerste is, doch dat we gedurig weder op nieuw als mensch op aarde of op een andere planeet moeten rondwandelen, ten einde ons zelven te veredelen en te verbeteren tot we eindelijk zoover gevorderd zijn, dat wij ons geheel opofferen voor het welzijn van anderen, dat ons leven dus werkelijk een deel wordt van het leven der menschheid, en dat wij dus, om met de Oosterlingen te spreken, in het Nirvana aankomen. (1)

Maar niet alleen zijn de middelen der Neomalthusianen ter bestrijding der armoede, onzedelijk en slecht, maar zij berusten bovendien op een valschen grondslag. Er bestaat geen overbevolking en die zal er ook wel nooit komen. Het tegendeel is waar. Hoe bevolkter eene streek is, hoe minder armoede de bewoners zullen lijden. De geschiedenis toont dit aan; in vroegere eeuwen immers kwamen er veel meer menschen van gebrek om, dan thans.

Ook theoretisch kan men het bewijzen.

Het occultisme leert ons de wet kennen der analogie of overeenkomst tusschen alle dingen, een wet, die ook in den bijbel voorkomt, waar we in Genesis lezen: „En God schiep den mensch naar zijn beeld."

Nauwkeurige beschouwingen van theosofen en occultisten bewijzen, dat deze wet algemeen waar is, en toepasselijk op het grootste en het kleinste, op het hoogste en het laagste. Daardoor kunnen we, uit hetgeen we zien bij den mensch, afleiden, hetgeen we bij een worm b.v. zullen aanschouwen.

We kunnen den mensch echter ook vergelijken bij de geheele menschheid, die we dan moeten beschouwen als een enkel wezen, dat de millioenen aardbewoners in zich vereenigt.

Het zal nu niemand vreemd vallen, als we zeggen, dat de mensch overeenkomt met eenig lichaamsdeel b. v. een

---

(1) Dit laatste deel ik hier mede, om mijne lezing in zijn geheel te geven. De lezers van het Rozekruis kunnen eene meer uitvoerige beschrijving van het Karma vinden op blz. 268 van dezen jaargang.

arm, een vinger, een oog, een bloedlichaampje of onverschillig welk ander deel ook.

Nu zien we, dat elk orgaan, hetwelk veel gebruikt wordt, en dus veel werkt in het belang van het geheele lichaam, daardoor geene kracht verliest maar integendeel in kracht en ontwikkeling toeneemt, naarmate het krachten verbruikt en inspanning aan den dag legt. Om deze reden zijn de oogen van den zeeman, de ooren van den musicus, de spieren van den handwerksman, van den acrobaat of gymnast, het verstand en vernuft van den geleerde zeer sterk ontwikkeld. De lichaamsdeelen daarentegen, waarvan weinig diensten gevergd worden, verzwakken langzamerhand. We merken dit immers dagelijks op, of kunnen we niet waarnemen, hoe weinig gespierd de geleerde, hoe weinig wetenschappelijk ontwikkeld de handwerksman over 't algemeen is.

En zoo is het ook in de maatschappij. Een mensch, die werkt voor het welzijn van anderen, ontwikkelt volgens de wet der analogie zichzelven verstandelijk, zedelijk en lichamelijk, en volgens diezelfde wet zouden we heel geschikt uit de studie van den mensch, de wijze kunnen ontdekken, waarop de maatschappij moest worden ingericht.

Nu zal de mensch gezonder zijn, naar de maten van den welstand der deelen van het lichaam, en dus moet ook de maatschappij gezonder zijn, naarmate hare deelen, de menschen zelve, dit zijn, en naarmate zij meer doen voor het algemeene welzijn, want ieder mensch, die daar niet voor werkt, benadeelt de maatschappij in het algemeen, en zichzelven in het bijzonder; trekt hij bovendien nog stoffen tot zich, die eigenlijk aan het geheele lichaam, de menschheid, moesten ten goede komen, dan benadeelt hij daardoor zich zelven nog meer dan anderen. Men denkt algemeen, dat iemand, die veel geld heeft, gelukkig is; maar dit is niet waar. Evenals een spier, die door vetzucht is ontaard, nog slapper is dan een vermagerde, of bij gelijke kracht minder werk kan verrichten, evenzoo moet ook het kapitaal den mensch ongelukkig maken, wanneer hij meer heeft, dan hij verbruiken kan. Het

toegevoerde voedsel verzwakt de spieren niet, maar overmaat van voedsel wel, vooral wanneer dat gepaard gaat met gebrek aan arbeid.

Vreemd lijkt de redeneering, dat overmaat van kapitaal den mensch niet gelukkig maakt, en toch, wanneer ge de huizen der rijken kondet binnentreden en zien, hoe de bewoners door hebzucht, wangunst, zorg en gemis aan innerlijken vrede worden verteerd, ge zoudt hun den rijkdom gansch niet benijden. Alleen zij, die niet slechts hun kapitaal, maar ook hunnen arbeid en hun leven gebruiken tot heil van anderen, kunnen gelukkig zijn.

Zetten we deze vergelijking nog een weinig verder voort, en nemen we aan, dat de verhouding van een mensch tot de geheele menschheid, dezelfde is, als die van een bloedlichaampje tot het lichaam, dan kunnen wij daaruit misschien wel afleiden of overbevolking al dan niet de oorzaak is van de bestaande armoede.

En voor die vergelijking is veel te zeggen, want de mensch doet de levenskrachten, die hij in zich opneemt, willens of onwillens strekken ten bate van de geheele menschheid, evenals de bloedlichaampjes dit doen ten voordeele van den geheelen mensch.

Om u dit recht duidelijk te maken, moet ik opmerken, dat de mensch bestaat uit drie deelen, het lichaam, de geest en iets, wat beide vereenigt, het astrale lichaam, of wanneer ge dit woord niet begrijpt, het leven.

Het centraal orgaan, waardoor de mensch de voor zijn lichamelijk onderhoud noodige stoffen ontvangt, is de buik; dat, waardoor hij voedsel ontvangt voor zijnen geest of zijn verstand, is het hoofd, hetwelk de indrukken van buiten, het geestelijk voedsel, opneemt door de zintuigen.

Het centraal orgaan van het leven is de borst. De longen nemen de levenskracht van de aarde tegelijk met de atmospherische lucht op en brengen die over op de bloedlichaampjes, die haar door het geheele lichaam verspreiden. De bloedlichaampjes zijn dus de dragers van het leven of

van het astrale lichaam, dat lichaam en geest met elkaar verbindt. Hoe meer bloedlichaampjes aanwezig zijn en gevolgelijk, hoe gemakkelijker zij kracht uit de lucht kunnen opnemen en hoe beter zij door het lichaam rondgevoerd kunnen worden, des te sterker en gezonder zal het geheele lichaam en dus ook weer elk bloedlichaampje zijn, want de toestand van het geheele lichaam werkt wederom terug op elk deel ervan. Zijn er dus veel bloedlichaampjes in, dan is elk afzonderlijk hierdoor niet in een minder goede, maar integendeel in een betere conditie.

Eene kleine beperking evenwel mag niet voorbij gezien worden. Er bestaat nam: een ziektetoestand, die wij bloedsovervulling, plethora, noemen. Zij is echter meer een gevolg van een gebrekkigen of gestoorden bloedsomloop, dan van de aanwezigheid van overmatig bloed in het lichaam. Vroeger dachten de geneesheeren bij ziekten telkens aan bloedsovervulling der organen, en trachtten door aderlatingen dan weder het evenwicht te herstellen. Dit werkte een oogenblik verlichtend en ontspannend bij den lijder, maar op den duur moest hem dit verzwakken, zonder genezing aan te brengen. Ook gaven zij heel vaak zoogenaamd ontstekingwerende middelen, veelal vergiftige stoffen, die eveneens het aantal bloedlichaampjes deden verminderen en natuurlijk verzwakking veroorzaakten. Thans zijn de medici van een ander gevoelen, doch de neomalthusianen bevinden zich ten opzichte van de maatschappij op het standpunt, waarop de doctoren vijftig jaren geleden stonden ten opzichte van het menschelijk lichaam. Zij meenen, dat het aantal menschen, moet verminderen, om ieder een grooter aandeel in het maatschappelijk kapitaal te bezorgen; hierdoor zou de sociale toestand verbeteren en de armoede een einde nemen. Zij vergeten echter, dat kapitaal alleen dan voor armoede behoedt, wanneer wij het kunnen gebruiken en het des noods voor noodzakelijke levensbehoeften kunnen ruilen. Wat baat het iemand, of hij zakken goud bezit, wanneer hij in een streek leeft, waar hij voor goud geen woningen, geen huisraad,

geen kleeding, geen voedsel en geen brandstoffen kan koopen. Het kapitaal kan alleen dan behulpzaam zijn in het onderhoud der menschen, wanneer het gebruikt wordt. Ongebruikt kapitaal is waardeloos, niemand heeft er eenig voordeel van; komt het evenwel onder de menschen, dan vermeerdert het door het gebruik en stelt hierdoor de menschen in staat, om in hun levensonderhoud te voorzien.

Evenzoo gaat het met de arbeidskrachten. Verbonden met het kapitaal geven zij ons de middelen, om voort te brengen, wat we noodig hebben.

Doch is het nu op aarde aanwezige kapitaal groot genoeg, om verbonden met de tegenwoordige arbeidskrachten te blijven voorzien in het onderhoud van eene bevolking, die zich steeds nog meer uitbreidt? Zoo ja, dan is de theorie van Malthus foutief en het neomalthusianisme berust dan op eene dwaling, en dat dit werkelijk het geval is, kunnen we het best bewijzen uit eene nauwkeurige beschouwing der feiten.

De minvermogende heeft niet alleen gebrek aan voldoende en goed voedsel, maar evenzeer aan goede woningen, warme kleeding en brandstoffen. En nu zal het wel niemand in het hoofd komen, dit toe te schrijven aan overbevolking, want de grondstoffen, waaruit deze zaken bestaan, zijn in zoodanigen overvloed aanwezig, dat de prijs alleen bepaald wordt door de arbeidskrachten, die vereischt worden, om ze op bepaalde plaatsen en in bruikbaren toestand te brengen. En hoeveel arbeidskrachten zijn er nog wel niet, die niet gebruikt worden tot vermeerdering van het maatschappelijk kapitaal?

Indien wij nu de helft van deze ongebruikte of verkeerd gebruikte arbeidskrachten lieten werken tot vermeerdering van het kapitaal in den hier bedoelden vorm, dan zou er althans overvloed zijn van drie der vier noodzakelijkste levensbehoeften, waaraan thans gebrek geleden wordt.

Hoe staat het nu met de vierde, met het voedsel. Men beweert, dat de hoeveelheid vruchtbaar land beperkt is, en

dat er dus bij uitbreiding der bevolking, gebrek aan voedsel moet ontstaan; men vergeet daarbij, dat de productieve kracht van vruchtbaar land toeneemt, naarmate het beter bebouwd wordt en dat men door bearbeiding van waardeloos land vruchtbare streken kan scheppen. Het is waar, hiervoor is mest noodig, maar neemt de hoeveelheid er van dan niet toe, naarmate de bevolking toeneemt en is die nog altijd niet in zoo'n grooten overvloed voorhanden, dat men jaarlijks millioenen kilogrammen ongebruikt laat wegspoelen. Even schadelijk, als die nu door haren veelal verpestenden stank voor de gezondheid is, even weldadig zou zij kunnen werken voor 't vruchtbaar maken van dorre streken.

Om nu echter de stelling, dat de grond meer vruchten opbrengt, naarmate zij beter bebouwd wordt, te bewijzen, moet ik opmerken, dat ik onlangs in een onzer tijdschriften gelezen heb, dat een tuinier te Parijs van 10 aren grond, die hij met glas bedekt en met stoom verwarmt, 10 maanden lang, in het geheel 1000—1200 bos asperges snijdt.

Een nog sterker voorbeeld vinden we in de Quaterly Revieuw, waar we lezen, dat een Engelsch tuinier uit 50 aren land zooveel vruchten kreeg, dat ze hem 5000 Dollars (*f* 12,500) opbrachten.

Volgens den oudsten Engelschen landbouwschrijver Walter de Henley, bebouwt een boer zijn land met verlies, wanneer hij minder dan 5½ hectoliter tarwe per hectare, oogst. Thans is de gemiddelde productie 25 hectoliter per hectare; we zien dus, dat bij toeneming der bevolking ook de vruchtbaarheid van het land vooruitgaat.

Vorst Krapotkin beweert, dat de grond in Groot-Brittagne en Ierland, waar thans 37000 menschen wonen, bij eene goede bebouwing genoeg voedsel kan opleveren, om 100000 menschen te voeden en dezelfde schrijver rekent ons voor, dat de Vereenigde Staten van N. Amerika bij eene nauwgezette aanwending der natuurlijke hulpbronnen, voldoende voedsel voor 3000,000,000 menschen kunnen opleveren; dat is ongeveer het dubbele van de bevolking van de geheele aarde.

De aarde kan dus nog wel tienmaal meer bewoners krijgen, en toch bij voldoende arbeidskrachten genoeg voedsel opbrengen. Overbevolking is dus geenszins de oorzaak van armoede en ellende.

Moeten wij dan de oorzaken zoeken in slechte wetten en verkeerde maatschappelijke verhoudingen, zooals de socialisten het doen? Ieder zal met mij gaarne instemmen, dat er in onze wetten veel gebrekkigs is, maar zou dit verbeteren, wanneer de socialisten aan het bestuur kwamen? Ik weet het niet, maar ik zou wel eens willen weten, hoe een staat er na eenige jaren zou uitzien, wanneer men bij de verkiezing van het bestuur uitging van het beginsel, dat de arbeid minstens evenveel macht behoort te bezitten, als het kapitaal. Men zou twee staatslichamen of kamers kunnen kiezen, waarvan de eene uitsluitend gekozen werd door en uit kapitalisten, of althans uit menschen, wier jaarlijks inkomen een zekere som, b.v. *f* 1000 te boven gaat, terwijl het andere staatslichaam moest bestaan uit personen, die geen kapitaal bezaten of het, gedurende den tijd, dat zij deel uitmaakten van de regeering aan den staat in bruikleen wilden afstaan. Zij moesten slechts eene karige bezoldiging genieten, maar daarentegen moest de staat alle onkosten, noodig voor de opvoeding hunner kinderen, voor hare rekening nemen. Zij moesten ook worden verkozen door de personen, die minder inkomen hadden dan b.v. *f* 1000 per jaar.

Beide staatslichamen konden verbonden worden door een vorst of president, gesteund door een uitvoerend en administratief beambten-personeel.

Indien een dergelijk staatsbestuur werd ingesteld dan konden, dunkt mij, de socialisten tevreden zijn. Zij hadden dan althans evenveel macht als de kapitalisten, maar ik betwijfel zeer, of zij zouden volbrengen, wat zij nu van de regeering eischen, want ofschoon een dergelijke regeering misschien veel verbeteringen in de tegenwoordige wetten zou aanbrengen, de gebreken van de door hen gemaakte regeling zouden ook talrijk zijn, omdat men door wetten de menschen al heel weinig verbetert;

het egoïsme zou blijven bestaan, en onwillekeurig de basis zijn voor die nieuwe wetten. En zoolang dit de grondslag van de wetgeving blijft, betwijfel ik zeer, of men ooit goede wetten zal kunnen maken. Doch hoe is het dan mogelijk den maatschappelijken toestand te verbeteren? De theosofie en het occultisme geven ons daarop het antwoord. Zij willen de maatschappij veredelen, door het zedelijk gehalte der leden te verhoogen, en door de wet van het karma algemeen bekend te maken.

Over die wet heb ik reeds met een enkel woord gesproken. Men kan haar alleen dan voor waar houden, wanneer men tot het inzicht gekomen is, dat we reeds lang voor onze geboorte geleefd hebben, en bij onzen terugkeer op aarde steeds datgene zijn, wat we in een vroeger leven van ons zelven gemaakt hebben; dat dus ons karakter gevormd is en onze begaafdheden ontstaan zijn in een vroeger leven, en dat de levensverhoudingen, waarin we geplaatst worden, juist die zijn, welke wij voor onze verstandelijke, zedelijke en godsdienstige ontwikkeling noodig hebben.

Nemen we die theorie aan, dan verdwijnt het willekeurig Godsbestuur, tegelijk met de eeuwige straffen, zooals dit door sommige christelijke secten geleerd wordt. Dan zal niemand het meer onbillijk vinden, wanneer hij ziet, dat de een gebruik kan maken van alles, wat hij maar begeert, terwijl de andere nog niet genoeg heeft, om in de noodzakelijkste levensbehoeften voldoende te voorzien; dat de een macht heeft, terwijl de ander niet den minsten invloed kan laten gelden, dat de een gezond is en de ander aanhoudend lijden moet. We zullen dan leeren inzien, dat wij zelve geheel en al onze toekomst vormen.

De wet van het karma en de theosofie leeren ons bovendien, dat ons geluk niet afhangt van hetgeen wij bezitten, maar van hetgeen wij zijn. Oppervlakkige personen denken er anders over, doch zij weten ook niet bij ondervinding, hoe groot het reine geluk is, dat door innerlijken vrede en door een leven, waarin de zelfzucht gedood is, verkregen wordt;

zij kennen de gewetenswroegingen niet, of niet in voldoende mate, maar dit is niet altijd het gevolg van een rein leven, want wanneer wij slechte handelingen verrichten, zien wij er niet altijd terstond het verkeerde van in; eerst later, wanneer ons zedelijk gevoel meer ontwikkeld is, krijgen we een goed begrip daarvan. Gelukt het ons reeds tijdens ons aardsche leven dit begrip te krijgen, dan is zeer zeker een tijdperk van verdriet, angst en zorg ons deel, doch dan hebben we ook veel kans, dat we gedurende onze overige levensdagen, door dit lijden en strijden gelouterd, veel gelukkiger zullen zijn, dan vroeger. Komen we echter eerst na onzen dood tot dit bewustzijn, — eenmaal toch moet dit volgens de wet van het karma zeker gebeuren — dan gaat het waarschijnlijk moeielijker, om het geleden kwaad te herstellen, we verkeeren dan in geheel andere levensomstandigheden.

Gewetenswroeging en het voortbestaan van slechte neigingen, kunnen we in geestelijken toestand niet of moeielijk van ons afschudden; zij maken ons in een volgend leven ongelukkig, doch kunnen ook het verlangen bij ons opwekken, om weder geïncarneerd te worden, en dan te herstellen, wat wij in een vroeger leven misdreven.

Velen vonden het geloof aan een voorbestaan of aan reïncarnatie eene dwaasheid, omdat het strijdt tegen alles, wat wij in onze jeugd leerden. Maar de lessen uit onze jeugd leiden tot materialisme en ongeloof, want een denkend mensch vindt „eeuwigdurende lichamelijke of geestelijke pijnen" onvereenigbaar met het geloof aan een liefderijk Vader, zooals Jezus ons de Godheid leerde kennen; ook kan het niet anders of een hemel, waar hij niets behoeft te doen, dan God en Jezus te aanschouwen en te vereeren, of met de engelen lofliederen te zingen, moet hem vrij vervelend toeschijnen.

Wanneer hij echter hoort, dat volgens de Hindoes, de hemel, Devakhane genoemd, geene plaats is, maar eenvoudig een toestand, waarin de geest zich bevindt, en dat we ook na onzen dood kunnen voortgaan met werken, dat dan, evenals op aarde

liefde tot anderen en hoogere zedelijke en verstandelijke ontwikkeling, ons gelukkig, zelfzucht en onbeteugelde hartstochten ons ongelukkig maken, dan alleen kan hij het aardsche leven met zijn gevoel voor rechtvaardigheid in overstemming brengen. Hij leert dan begrijpen, dat wij zelf onze eigene rechters zijn en dit eeuwig zullen blijven.

Wij zijn op aarde, om ons in alle opzichten te ontwikkelen, zoowel wetenschappelijk als zedelijk. Hiervoor is het echter noodig, dat wij allerlei aandoeningen ondervinden, want we zijn onbekend met hetgeen we niet ondervonden hebben. Nu zijn onze aandoeningen en gewaarwordingen zeer verschillend, naar de wijze der levensverhoudingen, waarin we geplaatst zijn. Zoo zullen zij b.v. verschillen naar gelang men kind, vader, moeder, bloedverwant, gemaal, gemalin, philantroop of patriot is. In één leven kan men echter al deze aandoeningen niet ondervinden, en toch kan er geen enkele worden overgeslagen, wanneer een mensch met alles bekend moet zijn.

Sommige Christenen trachten de noodzakelijkheid van den Christus, van den mensch geworden God, te bewijzen, door de hypothese, dat God de menschelijke vreugde en het menschelijk lijden niet zou begrijpen, als Hij het zelf niet ondervonden had. Zonder nu geheel met hen mede te gaan, wat mij onmogelijk is, omdat we ons van den Oorsprong aller dingen geen begrip kunnen maken, wil ik toch gaarne erkennen, dat een volmaakt mensch zoo hoog boven ons staat, dat wij hem gerust als ons ideaal kunnen vereeren. En het denkbeeld dat wij dien idealen toestand niet zullen bereiken, voordat we het leven van alle kanten hebben leeren kennen, stemt met deze zoogenaamd Christelijk hypothese volkomen overeen.

De theosofie is dan ook niet bestemd, om den christelijken godsdienst te bestrijden, zij leert ons integendeel den bijbel begrijpen en bevestigt daardoor, hetgeen er in te lezen valt.

Bewijzen voor de leer der reïncarnatie geeft zij ons

echter niet, doch de christenen kunnen het bestaan van hunnen hemel, de materialisten de ontkenning van een geestelijk leven evenmin bewijzen. Toch geeft deze hypothese ons iets, wat de beide andere theorien niet kunnen geven. Zij is een schakel, die anders aan de leer der evolutie (ontwikkeling) zou ontbreken en verklaart sommige mysterien, die zonder haar onverklaarbaar zouden zijn, want

1e. past zij volkomen bij de vrij algemeen aangenomen leer van de dubbele — lichamelijke en geestelijke — ontwikkeling van den mensch;

2e. toont zij de noodzakelijkheid en mogelijkheid van een volkomen zelfoverwinning aan;

3e. is zij volkomen overeen te brengen met de wetenschappelijke leerstellingen omtrent atavisme en heriditeit; en

4e. stemt zij geheel overeen met het begrip eener goddelijke rechtvaardigheid.

Maar waarom hebben we dan geene herinneringen aan vroegere levens?

Die herinnering is niet geheel weg, doch slechts tijdelijk voor ons verborgen, en misschien nog niet zoo volkomen, als men algemeen denkt. Is het niet mogelijk, dat hetgeen wij intuïtie noemen, niets anders is, dan een herinnering aan kennis, die wij in een vroeger bestaan bezaten?

Elk leven laat een indruk na in het astrale licht en zoodra we die indrukken kunnen lezen, weten we ook, welke proeven wij in onze verschillende levens hebben genomen, en hoe we ons zelven verbeterd hebben. Maar het zou niet goed voor ons zijn, indien we dit nu reeds kenden. Aan de rampen van een enkel leven hebben we in den regel genoeg te dragen; die last behoeft niet verzwaard te worden door de herinnering aan vroegere levens. Onze neigingen en ons karakter vormen het karma van een vroeger leven en dat is voor ons eene voldoende leiddraad.

Zijn eenmaal deze begrippen algemeen doorgedrongen, dan leert de mensch inzien, dat hij door zelfzucht, heerschzucht, geldzucht, eerzucht, hoogmoed en andere verkeerde neigingen

zichzelven ongelukkig maakt, doch dat hij door altruïsme dat is, door de zucht, om het geluk van anderen te vermeerderen ook zijn eigen geluk bevordert, zoowel in dit en in het geestelijk leven, als in ons volgend aardsch bestaan.

Dit altruïsme mogen we echter niet verwarren met liefdadigheid. Liefdadigheid is dikwijls niets anders dan vermomd egoïsme. En als we dit beweren, denken we niet uitsluitend aan hen, die weldoen, omdat ze meenen dit aan hun fatsoen verplicht te zijn, maar ook aan hen, die weldoen, omdat hun dit eenige zelfvoldoening geeft, of omdat zij hopen hierdoor hun geluk in een volgend leven te kunnen koopen, neen, altruïsme is een gevoel van medelijden of van liefde, waardoor we met verachting van alle eigenbelang alleen zoeken, het welzijn van anderen te bevorderen; het is, als het ware, een vereenigen van onzen eigen geest met dien van den ongelukkigen vriend, waardoor wij zelve zijne rampen gevoelen, en daardoor gedrongen worden, dit lijden met al onze krachten te bestrijden; het is de ware broederliefde, een liefde, die ons zeker gelukkig moet maken.

Om nu echter te bevorderen, dat er vele hooge en reine, weinig lage, zelfzuchtige geesten zich op aarde incarneeren, dat dus niet alleen de wet van het karma bekend, maar ook het altruïsme meer algemeen beoefend worde, moeten we bedenken, dat de uitdrukking: „soort zoekt soort," ook in de geestenwereld hare toepassing vindt; en zelfs veel sterker dan op aarde, omdat de menschen in lichamelijken toestand door aardsche banden of contracten verbonden, dikwijls met elkander moeten omgaan, zonder dat er eenige sympathie behoeft te bestaan en dit is in geestelijken toestand onmogelijk. De geesten zijn steeds in de nabijheid van al of niet geïncarneerde geesten, waarmede zij sympathiseeren, en dit zal bij reïncarnatie van invloed zijn, omdat de geest tot in zekere mate bepaald vrij is in het kiezen zijner ouders, en geene ouders kiezen zal en kan, waarvoor hij volstrekt geene sympathie gevoelt. Wil men dus, dat de aarde bevolkt worde door reinere en hoogere geesten, dan

is het noodig, dat de ouders niet alleen rein leven, maar ook liefde voor elkander gevoelen. Reine geesten kunnen zich slechts daar incarneeren, waar liefde woont, en omdat de huwelijksband lang niet altijd een band van liefde is, zal in een staat, waar het egoïsme verdrongen is door het altruïsme, het wettige huwelijk van zelf verdwijnen, daar de huwelijkswet geheel gebaseerd is op de zelfzucht der menschen. Het huwelijk wordt daar overbodig, want in zulke omstandigheden zal een vader wel voor zijne kinderen zorgen, zonder dat de wet er hem toe dwingt. En wanneer geen stoffelijk voordeel, maar alleen liefde de personen bij elkander brengt, dan is de vereeniging van zelf van veel verhevener en inniger aard, dan door eenige aardsche band kan worden verkregen. Doch niet slechts de wetten op het huwelijk zouden worden afgeschaft in een staat, waar de bewoners hadden leeren begrijpen, dat zij alleen door altruïsme gelukkig konden worden, doch bijna alle wetten zouden kunnen verdwijnen; gevangenissen, rechtbanken en politie werden daar overbodig; duels tusschen personen of staten waren er onmogelijk, omdat niemand er meer een bewijs van moed in zou zien, en omdat ieder zou begrijpen, dat men, door een ander te benadeelen of te dooden, zich zelve benadeelt. Dat dergelijke tijdperken van moord en verwoesting nog bestaan, is wel een bewijs, dat de tegenwoordige maatschappij nog op een laag standpunt geplaatst is. En bleef het nu maar bij oorlogen, maar de Europeesche staten verdeelen zelfs werelddeelen onder elkander, zonder te bedenken, dat zij daardoor verschillende volken wederrechtelijk van hunne vrijheid berooven; en wanneer de regeeringen zulk onrecht plegen, dan kan men van de volken ook niet verwachten, dat het peil van hunne zedelijke ontwikkeling hoog zal zijn.

Alles wat met oorlog in verband staat, moet het zedelijk gehalte der volken doen dalen, dus ook de staande legers of den dwang, die vele regeeringen aan een groot gedeelte der ingezetenen opleggen, om zich te oefenen in de kunst, om te moorden en te vernielen. Voor mij is het bovendien een

raadsel, waarom men daarbij overal de predikanten en pastoors van den krijgsdienst vrij stelt. Leert de Christelijke kerk, dat het oefenen in den wapenhandel eene onzedelijke handelwijze is en erkent de staat deze godsdienst als iets verhevens, dan mag zij ook geen der aanhangers van die kerk dwingen, die onzedelijke handelingen uit te voeren; leert daarentegen de christelijke kerk niet, dat soldatenbezigheden ongeoorloofd zijn, dan is het ook niet noodig, de zoogenaamde godsdienstbedienaren van den krijgsdienst vrij te stellen. Onder de vele christelijke secten zijn er enkelen, b. v. de kwakers en de doopsgezinden, aan wier aanhangers het bepaald verboden is, wapenen te dragen. De eersten kunnen in Nederland onmogelijk blijven, omdat zij zich niet willen onderwerpen aan wetten, die zij onzedelijk noemen, de laatsten laten zich dwingen, te handelen tegen hunne overtuiging. Wanneer nu de regeering de Godsdienstige overtuiging harer onderdanen wil eerbiedigen, dan moest zij, dunkt mij, de leden van dergelijke secten veeleer van den krijgsdienst vrij stellen, dan de voorgangers van secten, aan wie het oorlogvoeren niet verboden is.

Ook de belasting op de spiritualiën is onbestaanbaar in een staat, waar de leerstellingen der theosofie zijn doorgedrongen tot in de harten der bewoners. 't Is waar, zij is evenals de opiumpacht in Indië een middel, om in de stoffelijke behoeften van het land te voorzien, doch dit sluit niet uit, dat zij zeer nadeelig werken moet op de arbeidskracht en de zedelijkheid der bevolking. Werd de wet van het karma door alle menschen voor waarheid gehouden, dan brachten deze belastingen niets op, een groot verschil voorwaar met de tegenwoordige opbrengst, die, als ik mij niet vergis, ongeveer 30 millioen gulden per jaar is. Hoe enorm moet het kapitaal dan wel zijn, dat aan spiritualiën besteed wordt. Onlangs las ik in 't een of ander nieuwsblad, dat er in Nederland elk jaar ongeveer 1,600,000,000 glazen sterken drank werden gedronken. Stelt men den prijs van elk glas op drie centen, dan wordt voor de geheele hoeveelheid bijna vijftig millioen gulden

betaald. Maar bovendien veroorzaakt het gebruik van geestrijke vochten een zedelijk nadeel, dat ik liever niet in geldswaarde wil uitdrukken en een financieel nadeel, zoowel door tijdverlies als door verlies aan lichamelijke en geestelijke krachten.

Dit finantieele nadeel is zeker veel meer, dan het dubbele van den prijs der spiritualiën, maar schatten wij het eens daarop, dus op ongeveer 100.000.000 gulden, dan komen we tot de slotsom, dat in Nederland van een uitgave van 150 millioen gulden, 30 millioen in de schatkist vloeien.

Zou het niet wenschelijk zijn, deze belasting door een andere te vervangen en de fabricatie en invoer van sterke dranken, geheel te verbieden? De kleine hoeveelheden, die als geneesmiddel noodig mochten zijn, zouden heel geschikt door den staat kunnen worden geleverd, hetzij gratis onder strenge contrôle, of tegen een zoo hoogen prijs, (b.v. vijftig of honderd gulden de liter,) dat rijken noch armen ze meer als genotmiddel konden gebruiken. Misschien is het laatste nog het beste, want ik ben overtuigd, dat ook dit vergif tegenwoordig, nu het als geneesmiddel erg in de mode is, zeer dikwijls noodeloos wordt voorgeschreven.

Maar, zult ge zeggen: „dat is nu alles heel mooi en goed, maar algemeene broederliefde bestaat er nu eenmaal niet en zal nooit op aarde heerschen; het is eene utopie, die ge ons nu voorspiegelt, het is praktisch onuitvoerbaar." In antwoord daarop moet ik u opmerken, dat niemand zich iets verbeelden of voorstellen kan, wat niet hier of daar in veel volmaakteren vorm bestaat, hetzij op aarde, hetzij op eene andere planeet, dat ieder mensch en dus ook de menschheid het ideaal kan bereiken, dat hij zich voorstelt, doch dat wij dit alleen zullen doen, wanneer wij ons van de mogelijkheid overtuigd houden. Er is in de laatste jaren op stoffelijk gebied veel uitgevonden en verbeterd, wat onze voorouders onmogelijk noemden en zouden dan verbeteringen op zedelijk gebied niet evenzeer uitvoerbaar zijn? Doch het is niet eens noodig, theoretisch de mogelijkheid van een dergelijke verbetering aan te toonen, men kan haar ook praktisch bewijzen, want

zoowel de eerste Christenen als de Kwakers, een christelijke secte, die in de 17e eeuw ontstond en nog altijd talrijke aanhangers telt, bewijzen praktisch, dat de theosofie wel degelijk uitvoerbaar is.

Schooner en reiner dan bij de eerste christenen en bij de kwakers moet, volgens Indische overleveringen, de beschaving geweest zijn, die nu ongeveer 24000 jaren geleden op aarde bestond. Volgens die verhalen heerschte er toen bepaald altruïsme op aarde en vele menschen beschikten over dezelfde krachten, waarover later ook Jezus van Nazareth kon beschikken. Later is evenwel, hetzij doordien er misbruik is gemaakt van die krachten, hetzij door eene verandering in den stand der as van de aarde (1) eene zoodanige verandering gekomen in den toestand dezer planeet, dat bijna alle aardbewoners zijn omgekomen, om plaats te maken voor een nieuw menschenras, dat uit een toestand van de diepste onkunde en zedelijke verdorvenheid moest opklimmen tot eene nog hoogere beschaving en ontwikkeling, dan er ooit op aarde geweest is.

Volgens die leer geschiedt dus met de aarde feitelijk hetzelfde, als met ieder mensch in het bijzonder. De mensch wordt geboren in hoogst onvolmaakten toestand, ontwikkelt zich tot op zekere hoogte, sterft, verkeert dan in een staat van lichamelijke rust en geestelijke vrijheid, wordt daarna op nieuw geboren, doch verkeert nu in een eenigszins volmaakter toestand, dan bij zijne eerste menschwording; hij ontwikkelt zich nu verder en beklimt zoo, gedurig stervende en op nieuw geboren wordende, sport voor sport den ladder, die tot volmaking leidt.

Wel hem, die gedurende het stoffelijk leven één of meer sporten gestegen is!

---

(1) Volgens sommige occultisten verandert de stand van de aardas thans langzaam, doch na een zeker aantal jaren moet die verandering snel toenemen en groote overstroomingen veroorzaken.

Eene planeet ontstaat, doch is in den beginne onbewoonbaar. Eerst later komen er met verstand begaafde wezens. Deze ontwikkelen zich meer en meer, tot zij eene zekere hoogte van beschaving bereikt hebben, om daarna weder achteruit te gaan of om te komen. De aarde sterft dan, als het ware, om weder een nieuwe jeugd, een nieuw tijdperk van onkunde te doorloopen en eindelijk op te klimmen tot eene hoogere volmaking, dan zij vroeger bezat.

Zoo zou de aarde nu voor de derde maal een tijdperk doorloopen, waarin de bewoners van de grootste ruwheid tot een hooge beschaving kunnen en moeten opklimmen. In het Grieksch wordt een dergelijk tijdperk αιων (aeoon) genoemd.

Volgens de berichten, die uit Indie tot ons komen, moeten er echter thans nog altijd personen bestaan, die volkomen zedelijk en rein leven en maatschappelijk op de hoogte zijn, van hetgeen tijdens de vorige beschaving op aarde is bekend geweest. Deze ingewijden of adepten (Mahatma's genoemd) zouden leven in Thibet, in de holen van het Himalaya-gebergte. Zij maken hunne geheimen niet bekend, omdat de kennis van die geheime krachten het menschdom ten gronde zou richten, wanneer zij aan personen werden geopenbaard, die zedelijk te laag staan, om er steeds een goed gebruik van te maken. Zij zijn, wel is waar, niet onwillig om ook anderen in te wijden, doch de beproevingen, die men moet ondergaan, zijn van dien aard, dat slechts weinigen ze kunnen volbrengen. Men moet beginnen met afstand te doen van alle aardsche neigingen en begeerten, men moet bij alles, wat men denkt, wenscht of doet steeds het geluk van anderen, nooit dat van zich zelven bedoelen; men moet overtuigd zijn, dat alle rampen, zorgen, smarten en tegenspoeden, die ons treffen, noodig zijn, om ons beter en daardoor gelukkiger te maken.

Dit is niet gemakkelijk, doch hebben we eenmaal dien trap van volmaking bereikt, dan kunnen ons geene rampen meer treffen, en wordt een dergelijk leven algemeen, dan zijn zeer zeker ook alle maatschappelijke kwalen verdwe-

nen. Niet door bespiegelingen, niet door redeneeringen, niet door stoffelijke middelen, niet door willekeurige verandering der wetten, maar alleen door zelfverbetering, door praktische theosofie kunnen we dus tot den geluksstaat terugkeeren, die de dichters de gouden eeuw noemen. Volgens het occultisme zullen we het in deze ontwikkelingsperiode zelfs verder brengen, dan in een der vorige, omdat de ontwikkeling de richting volgt eener schuin omhoog gaande schroef.

Gedachten en Spreuken.

Wanneer de aarde een oogenblik niet meer werd aangetrokken en afgestooten, dan hield zij op, zich te bewegen of stortte neder in de ruimte. Zoo ook sterft de mensch, wanneer de strijd voor hem een einde neemt, want dan is zijne loopbaan geeindigd. A. DESBARROLLES.

De hartstochten zijn ons geschonken tegelijk met het geweten en de deugd, opdat we een altijd durenden strijd zouden voeren. A. DESBARROLLES.

Ieder mensch veroorzaakt rampen, die hem zullen treffen, maar naarmate de mensch edeler is, zullen de ongelukken grooter zijn. De tegenspoeden vormen den toetsteen voor de uitverkorenen. Verheven wezens ondervinden de grootste smarten, want daardoor alleen kunnen ze hunnen Hemelschen oorsprong bewijzen. A. DESBARROLLES.

De Schepping

volgens Indische mythen.

De Veda's, de oudste heilige boeken in Indië, erkennen slechts één eenig God, die door zichzelven bestaat, en in alles is, omdat alles in Hem is.

Manou, de oudste Indische wetgever en zedeleeraar zegt van dien God in zijne aanteekeningen op de Veda's:

„Hij is het wezen, dat bestaat door zichzelven, geen zintuiglijk orgaan kan Hem waarnemen, en alleen den geest is het mogelijk Zijn bestaan aan te nemen, doch niemand kan Hem begrijpen."

Overal en ten allen tijde hebben de menschen getracht, zich een begrip te vormen van dien eeuwigen, onbegrijpelijken God.

De Indische theologen onderscheiden twee toestanden van het Opperwezen. In de eerste is Hij Zeüs (een door de Grieken overgenomen Godennaam), d. w. z. de niet handelende, de nog niet geopenbaarde God; in de tweede heet Hij Brahma, of eigenlijk de heilige *Trimourti* (drieëenheid) bestaande uit: *Brahma* (de Schepper), *Vischnu* (de Behouder) en *Siva* (de Vernietiger), die door te vernietigen nieuw leven doet ontstaan.

Volgens hunne begrippen is de stof onderworpen aan dezelfde wetten van bestaan en ontbinding, als de dieren en de planten; na een tijdperk van leven komt een tijdperk

waarin alles wordt vernietigd, alles keert dan terug tot den chaos; de harmonie der werelden houdt op; de lucht, de aarde, het water en het licht, alles vermengt zich en verdwijnt; dit is de Pralaya of verwoesting van datgene, wat bestaat. Toch blijft alles bestaan als een kiem, een zaadkorrel, die groeikracht krijgt door den rust, totdat Brahma haar opnieuw ontwikkelt, haar leven geeft, om hieruit langzamerhand wederom de werelden te scheppen, ze te doen ontwikkelen en bewegen. Zoo wisselen de tijdperken van ontstaan en vergaan elkander af.

Het is mijn doel volstrekt niet dit scheppingsverhaal te verdedigen, ik kan en wil het niet. Alleen wil ik opmerken, dat hier de wet der analogie wordt doorgevoerd tot in zijne uiterste consequentie.

Het tijdperk van werkzaamheid, van leven en ontwikkeling, of de dag van Brahma, duurt volgens de Veda, 4,320,000 jaren, en het tijdperk van ontbinding, de nacht van Brahma, evenlang.

Toen nu Brahma's nacht ten einde liep, verdeelde Hij de Hemelen in 12 deelen, en bevolkte die met wezens, de Deva's of Engelen, die onmiddellijk van hem uitstraalden en wien hij een gedeelte van zijne macht schonk. Aan die geesten gaf hij verschillende graden van macht en volmaaktheid, en plaatste de meest volmaakte Deva's in de woningen, die het dichtst bij zijnen troon waren en de minder volmaakte in de meer verwijderde hemelen.

Ter nauwernood had Hij zijne bevelen gegeven of een hevig oproer brak los. De lagere geesten wilden niet naar de meer verwijderde woningen en vielen onder aanvoering van Vasouki, die hun tot dien opstand had aangezet, op de meer begunstigden aan, om dier aangewezen plaats te veroveren. Er ontstond een hevig gevecht in tegenwoordigheid van Brahma, die niets deed, om dit te beletten; de aangevallenen verdedigden, onder aanvoering van Indra met leeuwenmoed hunne rechten en weldra versloeg Indra zijnen tegenstander Vasouki; al zijne metgezellen werden met vrees

vervuld en verlieten hem, zich bereid verklarende, aan den wil van Brahma te gehoorzamen. Doch deze, vertoornd over hunne ongehoorzaamheid, verdreef ze uit den Hemel, en ontzegde hun zelfs het verblijf op aarde en op andere planeten, zoodat de *Rakchasas*, d. w. zeggen *vervloekten*, zoo noemde Brahma hen, niets tot woonplaats overbleef dan de hel."

Ditzelfde verhaal vinden wij, eenigszins gewijzigd, terug bij de mythische verhalen van de meest bekende Godsdiensten. Of de oorsprong van al die verhalen dezelfde is, of dat we ons moeten voorstellen, dat verschillende volken, het kwaad niet kunnende beschouwen als van God afkomstig te zijn, zich daarom wezens hebben gedacht, die aan God vijandig waren, en of deze zelfde grondgedachte op verschillende plaatsen een soortgelijke mythe deed ontstaan, durf ik niet beslissen.

Doch niet slechts onder de mythen, ook onder de bijbelsche verhalen zijn er sommige, die met Indische overleveringen eenige overeenkomst hebben. Eén daarvan wil ik u thans mededeelen; het is de geschiedenis van

ADIMA EN HEVA.

De bewoners van het eiland Ceylon zullen de schepping van de eerste menschen steeds op de volgende wijze verhalen. Het is een verhaal uit de Begaveda-Gita, waarin Christna wordt voorgesteld, terwijl hij dit verhaal doet aan zijnen getrouwen leerling Ardjouna.

De aarde was bedekt met bloemen, de boomen bogen onder den last der vruchten, duizenden dieren liepen door de velden, de vogels doorkliefden het luchtruim, witte olifanten wandelden vreedzaam in de schaduw van reusachtige boomen en Brahma begreep, dat de tijd gekomen was, om den mensch te scheppen.

Uit den zuiveren geest nam hij een levenskiem en bezielde twee lichamen daarmede, een mannelijk en een vrouwelijk, want evenals de planten en de dieren, moesten ook de men-

schen zich kunnen vermenigvuldigen. Hij gaf hun de ahancara, dat is het zelfbewustzijn en het geweten en maakte hen daardoor verheven boven de dieren, maar lager dan de Deva's.

Aan den man gaf hij kracht, moed en majesteit, en noemde hem Adima (de eerste mensch.)

De vrouw ontving als haar deel bevalligheid, zachtheid en schoonheid. Zij kreeg den naam van Heva (hetgeen het leven volkomen maakt), immers door aan Adima een gezellin te geven, maakte Brahma het leven, dat Hij hem gaf, volkomen. Door die gelijktijdige schepping gaf Hij te kennen, dat man en vrouw op aarde, zoowel als in den Hemel, dezelfde rechten hadden.

Dit gelijkheidsbegrip van man en vrouw, dat duizenden jaren geleden werkelijk in Indië schijnt geheerscht te hebben, is verloren gegaan, toen de Brahmanen ophielden priesters te zijn in de ware beteekenis van het woord, toen zij evenals vele Christelijke priesters, meer dachten aan aardsche voordeelen, dan aan hunne ware roeping.

De Heer gaf het oude Taprobane (het eiland Ceylon) tot woonplaats aan dit eerste menschenpaar en nog heden ten dage is dit eiland door het zachte klimaat en den overvloedigen plantengroei, de schoonste parel der Indische zee.

Toen beiden eerstelingen hunne woonplaats aangewezen was, zei Brahma tot hen: „zie hier uwe woonplaats, leef daar in geluk en vrede, vereenig u en breng schepselen voort, die uw evenbeeld zullen zijn en op aarde zullen voortleven, eeuwen, nadat gij tot mij zijt teruggekeerd. Ik, de Heer van al wat bestaat, heb u geschapen, om mij te vereeren gedurende uw geheele leven. Ieder, die op mij vertrouwt, zal hiernamaals in mijn geluk deelen. Leer aan uwe kinderen, dat zij altijd aan mij blijven denken, want ik zal met hen zijn, zoo dikwijls zij mijnen naam uitspreken.

Verlaat nooit dit eiland en volbreng met nauwgezetheid uwe zending, die hierin bestaat, dat ge dit prachtige oord, waar ik alles heb bijeengebracht voor uw genot en uw gemak, moet bevolken, en dat ge uwen nakomelingen leert, mij

te vereeren. Het overig gedeelte der wereld is nog onbewoonbaar, indien later het aantal uwer kinderen zoo groot zal zijn, dat dit eiland hen allen niet meer kan bevatten, laten zij mij dan aanroepen bij het brengen van offerhanden en ik zal hun mijnen wil doen kennen."

Hierop verdween Hij. Adima wendde zich tot zijne jeugdige vrouw en toen, haar nauwkeurig beschouwende, geraakte hij in extase over zulk eene volmaakte schoonheid. Zij stond recht voor hem, glimlachende in hare maagdelijke onnoozelheid, trillende door onbekende verlangens. Hare lange haren golfden over de schouders en bedekten met sierlijke bochten haar kuisch gelaat en haren naakten boezem, die zwoegde door de aandoening, welke haar beheerschte.

Adima trad bevende op haar toe.

In de verte zonk de zon in den Oceaan weg, lichtende wolkjes vertoonden zich aan den hemel, de bloemen der banaanboomen richtten zich op, om den avonddauw op te slorpen; duizenden vogels van verschillend pluimage zongen in de toppen der tamarinde- en palmboomen, en het geruisch der vereenigde toonen, die het geluk verkondigden, dat op aarde heerschte, steeg op tot den troon van Brahma, die er zich in Zijne Hemelsche woning over verheugde.

Adima waagde het de hand over het welriekende haar van zijne gezellin te strijken, eene lichte huivering, die het lichaam van Heva doorstroomde ging op hem over. Hij drukte haar in zijne armen en gaf haar, zachtkens den naam Heva uitsprekende, de eerste kus. — „Adima!" — murmelde de jonge vrouw, terwijl zij, schier bewusteloos zich zelven vergetende, zich neervleide tegen de borst van haren echtgenoot.

De nacht was aangebroken, de vogels zwegen in het bosch; de Heer was voldaan, want de liefde was geboren, die aan de vereeniging der menschen vooraf moest gaan.

In het ontstaan van liefde schepte Brahma welbehagen. Zijne schepselen moesten leeren, dat alle vereeniging tusschen

man en vrouw zonder liefde, niets is dan een wangedrocht, strijdig met de natuur en hare verheven wetten.

Adima en Heva leefden eenigen tijd in volmaakt geluk met elkander; geen lijden of zorgen verstoorden hunne rust; zij behoefden de hand slechts uit te steken, om van de boomen de sappigste vruchten te plukken; zij behoefden slechts te bukken, om de mooiste en fijnste rijst op te rapen.

Jaloersch op hun geluk en op het werk van Brahma, blies de prins der Rakchasas, de geest van het kwaad, hun onbekende begeerten in.

Eensklaps ontevreden geworden, stelde Adima zijne gezellin voor de andere gedeelten van het eiland te gaan bezoeken, om zoo mogelijk nog een schooner verblijf te ontdekken en Heva bezield door liefde voor haren gemaal, stemde met diens voorstel gretig in.

Maanden achtereen doorkruisten ze het geheele eiland en toefden nu en dan bij heldere beekjes, waarvan de golven het licht duizendvoudig weerkaatsten, waar statige boomen hen beveiligden voor de hitte der zonnestralen. Maanden achtereen verlustigden zij zich in de voortdurende afwisseling der heerlijkste tafereelen, tot eindelijk de vrouw, overvallen door onverklaarbaren onrust tegen haren man zeide: „Ik ben bang, dat we ongehoorzaam worden aan de bevelen van den Heer; hebben wij niet reeds de plaats verlaten, die Hij ons als woning aanwees? Laten we daarom wederkeeren en het kwaad herstellen.

Wees niet bevreesd, hernam Adima, dit is toch dat verschrikkelijke, onbewoonbare land niet, waarover Hij ons gesproken heeft. En al verder en verder gingen ze.

Eindelijk bereikten ze de grens van het eiland. Voor hen lag een smalle zeeboezem en aan de overzijde zagen zij het vaste land, dat zich onmetelijk ver scheen uit te strekken; een smal bergpad, gevormd door rotsen, die zich uit het water verhieven, verbond hun eiland ermede.

Verwonderd over het verrassend schouwspel bleven beide reizigers staan. Het land aan gene zijde van het water

was bedekt met groote boomen, en schitterend gekleurde vogels sprongen van tak tot tak. „Wat is dat schoon, wat is dat heerlijk!" riep Adima; „wat zullen de vruchten, die ginds groeien voortreffelijk van smaak zijn. Kom, laten wij ze eens gaan proeven, en als dat land ons beter aanstaat dan dit, dan gaan wij er wonen.

Heva smeekte Adima bevende toch niets te doen, wat den toorn des Heeren tegen hen zou kunnen opwekken. „Is het hier op deze plaats niet goed? We hebben zuiver water en heerlijke vruchten, waarom zouden we dan dit oord verlaten?"

„Welnu, als het daar niet beter is, dan keeren wij terug," hernam Adima. „Welk kwaad kan er in steken, indien we dat onbekende land eens bezoeken en meteen betrad hij, gevolgd door zijne beangste Heva, het smalle pad, dat naar het land zijner vurige begeerte voerde.

Doch nauwelijks hadden zij den voet op den vasten wal gezet of de kalmte in de natuur verdween. Een storm stak op, de wind bulderde door de rotsen; boomen werden geveld, bloemen en vruchten van de stengels en takken geslingerd; de vogels zochten angstig zwijgend eene schuilplaats op, alles werd eensklaps kaal en naakt en de rotsen, die hen een oogenbiik te voren nog tot weg gediend hadden, zwichten voor de kracht der zwepende golven en verdwenen in den Oceaan. Slechts enkele klippen staken puntig boven het water uit als laatste herinnering aan den weg, die door den toorn des hemels vernietigd was.

Nog heden ten dage zijn de klippen, die men in den Indischen Oceaan vindt tusschen de oostelijke punt van Indië en het eiland Ceylon daar te lande bekend onder den naam van *Palam Adima*, d. w. z. *brug van Adima.*

Wanneer de schepen, op weg naar Nederl. Indië de Maladiven gepasseerd zijn, is het eerste punt van de Indische kust, wat zich aan ons oog vertoont, een blauwachtige bergtop, die zich met majesteit verheft uit den boezem der zee. Volgens de overlevering is de voet van dezen berg het punt, vanwaar de eerste menschen den tocht naar

't vasteland ondernamen, daarom draagt deze berg sedert onheuglijke tijden den naam van *Adamspiek.*

Doch laten we ons verhaal voortzetten.

De plantengroei, die zij in de verte gezien hadden, was slechts eene bedriegelijke luchtspiegeling. in 't aanzijn geroepen door den prins der Rackchasas, om hen tot ongehoorzaamheid te verleiden.

Wanhopend liet Adam zich op het naakte zand nedervallen, en begon bitter te weenen, maar Heva kwam tot hem, wierp zich in zijne armen, en zeide: „Wanhoop niet; laat ons liever den Schepper aller dingen om vergeving smeeken."

En toen zij dit gezegd had, hoorden de ongelukkigen eene stem in de wolken, die riep:

„Vrouw, Gij hebt alleen gezondigd uit liefde tot den man, dien ik u had bevolen te beminnen, en gij hebt op mij vertrouwd. Ik vergeef u en ik vergeef ook hem om uwentwil. Maar gij zult niet weer terugkeeren tot de genotvolle dreven, die ik voor uw geluk had geschapen. Door uwe ongehoorzaamheid zal de geest van het kwaad de aarde overweldigen... Uwe kinderen, door uwen misslag gedoemd te lijden en de aarde te bewerken, zullen slecht worden en mij vergeten. Maar ik zal Vischnou zenden geïncarneerd in den boezem eener vrouw; hij zal hun de hoop op belooning in een ander leven brengen en hun de middelen leeren kennen, om hunne rampen te verlichten, door mij te aanbidden en voor elkanders welzijn te leven.

Vertroost stonden zij op, maar voortaan moesten zij door zwaren arbeid hun voedsel uit de aarde verkrijgen.

Welk een grootheid, welk een eenvoud, doch tevens welk eene logica ligt er in deze Indische legende. Toch zal voorzeker niemand uwer ze voor een geschiedkundig verhaal houden, want het is niet aan te nemen, dat God de geheele menschheid zal straffen voor de fout van twee personen.

Maar ontvangen ze eigenlijk wel een straf? Is het niet veeleer een middel, om hun en ons geluk te verhoogen?

Was het eiland Taprobane wel zoo'n gelukkige verblijfplaats, als het bij den eersten oogopslag schijnt? Is iemand wel inderdaad gelukkig, die al zijne aardsche en stoffelijke begeerten zonder moeite bevredigen kan en die een lui, gemakkelijk leven leidt? Zoo niet, dan waren Adima en Heva ook niet gelukkig, toen zij in het aardsche paradijs feitelijk niets te doen hadden.

Bovendien moeten wij aannemen, dat alles, wat God doet, welgedaan is; Hij zou nooit hebben toegestaan, dat de geest van het kwaad macht gekregen had op aarde, wanneer het niet noodig ware geweest voor het geluk der menschen. Hij belette niet, dat de mensch zich door zijne dierlijke en zinnelijke neigingen gedurig liet verleiden, om kwaad te doen, waarvoor hij, als gevolg daarvan, allerlei rampen moest verduren. Slechts hierdoor kon deze er toe gebracht worden, om zich zelf een Paradijs te scheppen, en een geluk, dat wij ons door moeite en inspanning veroverd hebben, heeft voor ons meer waarde, dan een geluk, dat zonder moeite verworven is.

Ja! het was noodig, dat rampen, ziekten en ongelukken op aarde kwamen, als gevolg der zonde. Ware dit niet het geval, dan zouden de meeste menschen niet in staat zijn, zich tegen het kwaad te verzetten, want de mensch is van nature egoïstisch en leert in zijne kindschheid het kwaad slechts vreezen, omdat het gevolgd wordt door straf. Is hij later door gepaste straffen en aanmoedigingen zedelijk genoeg ontwikkeld, dan zal hij de deugd leeren liefhebben om haars zelfs wil, doch dan is ook harde en moeielijke arbeid voor hem geen straf meer, maar een waar genot.

Het kwaad, dat dus de geest des kwaads, ook volgens deze mythe, aan den mensch berokkend heeft, was slechts schijnbaar, maar inderdaad een middel, om ons ware geluk te bevorderen, en hierom was het dan ook noodig, dat Brahma de Rakchasas schiep en hun macht gaf op aarde.

Daar het geheele verhaal echter een mythe of legende is, laat ik aan ieder over, zelf te beoordeelen, of wij de dui-

velen moeten beschouwen als persoonlijke, door God vervloekte wezens, of wel, dat wij moeten denken, aan eene zinnebeeldige voorstelling van onze lage dierlijke neigingen.

Ieder moet voor zich zelven maar nagaan, of deze legende al dan niet in verband kan staan met de door Mozes vertelde geschiedenis vau Adam en Eva.

Dit is trouwens niet het eenige bijbelsche verhaal, dat verwant schijnt te zijn met sommige legenden, die wij in de Veda's terugvinden. Later zal ik er nog enkelen mededeelen, niet om daardoor den Christelijken godsdienst te ondermijnen, maar alleen, om te overtuigen, dat het nooit de bedoeling is geweest van de stichters van verschillende godsdiensten, om zelve als eene godheid vereerd te worden. Zij wenschten niets anders, dan ons vertrouwen te geven op Gods liefde en ons op te wekken tot liefde voor anderen.

Laten we dit daarom ten allen tijde houden voor het eenig ware, alleen zaligmakend geloof en nooit iemand veroordeelen, omdat hij over eenige geschiedkundige feiten anders denkt, dan wij.

Niet ten onrechte zeggen de kwakers: „De ware Christus is de Christus in ons, niet de Christus der geschiedenis." De laatste mogen wij wel vereeren, als de eenige ware Koning en Hoogepriester, die wij uit de geschiedenis kennen, mits we maar nooit denken, dat iemand, die andere gedachten is toegedaan, daarom minder goed of minder gelukkig is dan wij.

Ten slotte moet ik nog wijzen op het verschil tusschen dit verhaal en de Paradijsgeschiedenis volgens Mozes. Hier staat de vrouw gelijk met den man, beiden zijn te gelijk geschapen, doch volgens den Bijbel werd de vrouw uit een rib van den man geschapen en zou daarom beneden hem staan. Hier verleidt hij haar tot zonde en om harentwil vergeeft God ook hem; in den Bijbel is het juist de vrouw, die eerst zondigt en den man verleidt.

In de Veda's staan de man en vrouw gelijk, de laatste wordt eer boven dan beneden de eerste gesteld; bij de oude Israëlieten evenwel was de vrouw niet veel meer dan eene slavin,

Indische Spreuken.

De man is de kracht, de vrouw de schoonheid; hij is de rede, die heerscht, zij de wijsheid, die aanspoort tot gematigdheid; de een kan niet bestaan zonder de ander en daarom heeft de Heer beiden geschapen voor één enkel doel.

De man wordt eerst volkomen door zijne vereeniging met de vrouw en iedere man, die niet huwt, zoodra hij den daarvoor geschikten leeftijd bereikt heeft, moet als een eerlooze worden beschouwd.

Hij, die de vrouw minacht, veracht ook zijne moeder.

Iemand, die door eene vrouw vervloekt is, is vervloekt voor God.

De tranen der vrouwen doen het Hemelsche vuur neerdalen op hen, die ze doen stroomen.

Ongelukkig hij, die lacht over het ongeluk eener vrouw; God zal lachen om zijne gebeden.

De gezangen der vrouwen zijn den Heere een welbehagen; wanneer de mannen gehoord willen worden, moeten zij hunne lofzangen zingen in vereeniging met de vrouwen.

Magische Verschijnselen. (1)

SPIRITISCHE EN OCCULTISTISCHE THEORIËN.

1e. Spiritische verklaringen.

Om goed de verklaringen te begrijpen, die beide richtingen van de zoogenaamde spiritualistische verschijnselen geven, is het noodig vooraf enkele beschouwingen mede te deelen.

Het spiritisme heeft evenals de overige scholen van het occultisme een bepaald philosophisch stelsel.

De mensch, zijn verleden, zijne reden van bestaan en zijne toekomst; ziedaar de voornaamste onderwerpen, waarmede de spiritische philosophie zich bezig houdt. Wel worden het *Heelal* en *God* door enkele spiritische scholen onderzocht, maar in dat onderzoek dringen zij nooit diep door.

Nu is de eerste vraag, die zich voordoet: welke voorstelling maken zich de spiritisten van de op aarde levende menschen?

Volgens hun oordeel zijn ze samengesteld uit drie volkomen van elkander afgescheiden grondbeginselen.

1e. Het *materiëele lichaam*, dat vastheid geeft aan de beide andere en dienst doet als hun werktuig.

2e. De *geest*, de oorzaak van den wil, het bewustzijn en het verstand.

3e. Het *perisprit*, een fluïdische band, die den geest

---

(1) Naar het Fransch van Papus. Vertaald uit l' Initiation.

blijft vergezellen na den dood van het aardsche lichaam, en dan het lichaam uitmaakt. Dit is het verbindingsmiddel tusschen de beide andere grondbeginselen.

Allan Kardec en Roorda van Eysinga (medium Rose) geven een uitgebreide beschrijving van dit perisprit, een der belangrijkste onderdeelen van de spiritische leerstellingen.

Het lichaam, het perisprit en de geest zijn de drie grondbeginselen, waaruit de geïncarneerde mensch bestaat.

Van waar komt de mensch en waar gaat hij heen?

Volgens het meerendeel der spiritische scholen is de menschelijke geest bestemd, om zich eindeloos meer en meer te volmaken. Het middel, om daartoe te geraken is eene opeenvolgende reeks van reïncarnatiën (het bij herhaling aannemen van een stoffelijk lichaam). (1) De geest, vergezeld van zijn perisprit, reïncarneert zich zoo dikwijls, als dit voor onze ontwikkeling en volmaking noodig is.

---

(1) Onder de spiritisten zijn er velen, die deze opeenvolgende reïncarnatiën niet kunnen aannemen, en meenen, dat de geest na afloop van het aardsche leven bestemd is, om zich zonder reïncarnatiën verder te ontwikkelen. Zij verwerpen dus een leven voor dit leven en hebben, om aan te toonen, hoezeer zij de reïncarnatieleer ontkennen, zelfs eenen anderen naam, dien van *spiritualisten*, aangenomen. Ik vind dit jammer, want terwijl verschil in opinie leidt tot onderzoek en dus den mensch ontwikkelt, brengt het aannemen van een anderen naam er den mensch zoo licht toe, om te denken, dat hij de waarheid gevonden heeft, en doet hem daardoor over het hoofd zien, dat het zoeken naar de waarheid voor allen noodzakelijk is; dit toch veredelt den mensch door hem te dwingen zijne geestelijke krachten in te spannen. Bovendien zal iemand, die de waarheid zoekt, steeds eerbied hebben voor de ideeën van anderen, ook al deelt hij ze niet, terwijl iemand, die meent de waarheid gevonden te hebben, zoo licht geneigd is, de denkbeelden van anderen en hierdoor ook vaak de personen zelve te veroordeelen. Ik zal daarom voortaan in dit tijdschrift allen, die zich praktisch bezighouden met het bestudeeren van het leven na den dood, *spiritisten* noemen, en alleen van spiritualisten spreken, wanneer ik met een verzamelwoord de personen wil aanduiden, die gelooven aan een leven na dit leven, dus de Catholieken, Protestanten, Mahommedanen, Spiritisten enz. enz allen bij elkâar. VERT.

In het tijdsverloop tusschen twee incarnatiën zweeft hij in de lucht en kan onder sommige omstandigheden in contact komen met menschen, die dit verlangen.

Het wordt nu noodig, na te gaan, wat er bij het sterven gebeurt.

Wanneer de dood intreedt, maakt het perisprit zich langzamerhand los van het stoflichaam, dat het, als een nutteloos geworden kleed, op aarde achterlaat. Wanneer de band, die het perisprit met het lichaam vereenigde, verbroken is, dan zeggen de aardbewoners, dat de mensch is gestorven. In het oog van de vroeger gestorven personen, zet hij zijn leven op eene andere wijze voort.

In de eerste oogenblikken na die scheiding geeft de geest zich geen rekenschap van den nieuwen toestand, waarin hij zich bevindt; *hij is in de war en meent niet gestorven te zijn;* eerst langzamerhand, eenige dagen of maanden na den dood, krijgt hij er eenig begrip van. Dan ziet hij zich omringd door zijne vroegere bloedverwanten, door zijne vrienden, door allen, die hij dood waande en die nu voor hem de eenige levende wezens zijn. De nog op aarde aanwezigen zijn voor hem, als het ware, dood: hij kan niet meer, evenals vroeger, met hen spreken. Door middel van zijn perisprit heeft hij fijnere organen, dan vóór zijne desincarnatie (het afleggen van het aardsche lichaam); hij ziet zijne aardsche familie en vrienden, hij tracht hen aan te toonen, dat hij nog in hunne nabijheid is, en werkt door middel van zijn perisprit somtijds op de stoffelijke zaken, die hem omringen.

Hij kan zich niet aan hen vertoonen, zooals hij is, tenzij zij zelve er zich toe leenen, door hun magnetisch fluïde (hun nog geïncarneerd perisprit) met zijn eigen perisprit te vereenigen. Daarom kan hij zich alleen kenbaar maken door op de stof te werken. Van daar die slagen, die menigvuldige krakingen, die onverklaarbare verschijnselen, welke door menschen, die geen begrip hebben van de waarheid, worden toegeschreven aan de werking van de warmte of aan andere metereologische invloeden.

In zijnen nieuwen toestand maakt de geest de eerste vorderingen door hetgeen hij ziet, door de lessen van andere geesten en door na te denken over zijn eigen toestand en die, waarin zijne achtergebleven betrekkingen verkeeren. Hun geluk, hunne goede gedachten en hunne gebeden hebben meermalen een gunstigen invloed op hem.

De genoegens en de vooruitgang in de zichtbare wereld oefenen invloed uit op die in de onzichtbare wereld en omgekeerd. Dit is de grondslag der moraal van het spiritisme, die zelfs door zijne meest verbitterde vijanden zeer verheven wordt genoemd.

De onzichtbare wereld bestaat dus uit geesten, die meer of minder ontwikkeld, goed of slecht, onwetend of verstandig zijn, en die meer of minder krachtige *fluïdes* ter hunner beschikking hebben, waardoor zij in aanraking kunnen komen met de levende menschen.

Dit verkeer tusschen menschen en geesten geschiedt gewoonlijk door middel van stoffelijke voorwerpen, die de geesten in beweging brengen door zich te bedienen van hun perisprit, verbonden met de fluïdes van de aanwezige menschen en vooral van den persoon, die als medium dienst doet.

Zal een geest in staat zijn zich te openbaren, dan is het noodig, dat hij kan beschikken over het perisprit van een levend persoon. Alleen door zijn perisprit met dat van het medium te vereenigen kan een geest gebruik maken van stoffelijke voorwerpen; deze zijn meestal meubelen (tafels, stoelen enz.). Men noemt dit physische verschijnselen.

Soms ook werkt de geest direct op het ingeslapen medium en bedient zich van diens organen, om zich kenbaar te maken. In dat geval ziet men de gelaatsuitdrukking van het medium veranderen en ook de stem krijgt een anderen klank. Het is een geest, die nu spreekt. Dit noemt men psychische verschijnselen of ook wel incarnatiën.

Ook gebeurt het, dat een geest zich aan de levenden vertoont door de omringende stof te condenseeren; hij materaliseert zich dan. Dit heeten fluïdische verschijnselen of

materalisatiën (zie over dit onderwerp de proeven van William Crookes, o.a. vermeld in: *een nieuw veld voor de wetenschap* door Roorda van Eysinga).

Het komt ook voor, dat de geest zichtbare teekenen van zijne aanwezigheid achterlaat. Materiëele voorwerpen worden door de muren heen in de kamer gebracht; direct schrift wordt zichtbaar op leien of papier, en nog een menigte andere verschijnselen van dezelfde soort kunnen waargenomen worden.

Dit zijn de voornaamste middelen, waarvan de gedesincarneerde geesten gebruik maken, om met de levenden in aanraking te komen en hun werkelijk bestaan te bewijzen.

Menschen, die weinig op de hoogte zijn van deze verschijnselen, zullen zich bij het lezen dezer regels afvragen, of men niet aan gevaarlijke krankzinnigen de taak heeft opgedragen, om de denkbeelden van de leden van het congres te boek te stellen.

Een enkel woord is daarom noodig, om de vreesachtigen gerust te stellen.

Dingen te zien, die het meerendeel der stervelingen niet dagelijks te zien krijgt, woorden te hooren, wanneer men alleen is, de dooden te zien wederkeeren, en te gelooven aan hun werkelijk bestaan, dat zijn voor onze knappe geneesheeren wel degelijk verschijnselen van hersenstoornis.

Zij hebben gelijk, dat zij op zuiver wetenschappelijk terrein willen blijven, en de spiritisten zijn verplicht hen op dit terrein te beantwoorden. Daarom hebben dan ook verschillende personen, die deze verschijnselen met nauwgezetheid bestudeerden, er zorg voor gedragen, om de menschelijke organen te vervangen door zuiver mechanische zelfregistreerende instrumenten.

Nu is geen zinsbegoocheling meer mogelijk. De stift, die een kromme lijn doet ontstaan in het rookzwart, of de gevoelige plaat, waarop eene beeltenis te voorschijn komt, kunnen niet lijden aan zinsbegoochelingen. Dit zijn dan ook de eenige argumenten, waarmede men de tegenwoordige ge-

neesheeren kan bestrijden, want allen weten, dat zinsbegoochelingen van krankzinnigen niet door mechanische werktuigen gecontroleerd kunnen worden.

Opzettelijk bedrog blijft dan altijd nog mogelijk en heeft ook meermalen plaats gehad. Vele proeven op dit gebied zijn echter op zoodanige wijze door vertrouwbare tegenstanders gecontroleerd, dat ontkennen zonder onderzoek onwetenschappelijk mag genoemd worden. Opzettelijk bedrog is bovendien in den regel nog door de spiritisten zelve opgemerkt. Bovendien is onlangs ontdekt, dat geestverschijningen, afgedrukt op eene photographische plaat, daarop door hun eigenaardig lichteffect een beeld veroorzaken, dat men niet kunstmatig kan nabootsen.

Deze kleine uitwijding was noodig, om de denkbeelden der spiritisten duidelijk te maken. De beoefenaren van de occulte wetenschap moeten althans eenige kennis hebben van de praktische feiten, waarop het spiritisme gegrond is.

Laat ons nu tot de zaak terugkeeren.

Het Heelal wordt, volgens deze leer beschouwd, als eene serie van trappen, die achtereenvolgens beklommen worden door den geest, omdat hij zich steeds meer en meer moet volmaken. De interplanetaire ruimten zijn bevolkt door gedesincarneerde geesten en de verschillende planeten van alle zonnestelsels door geesten, geïncarneerd in lichamen, die volmaakter zijn, naarmate de geest zelve volmaakter is.

De eenheid van al de heelallen (1) en het verband tusschen de bewoners van alle werelden (2) is dus voor de spiritisten eene uitgemaakte zaak.

Het vraagstuk omtrent het wezen der Godheid wordt door bijna alle scholen op verschillende wijze behandeld. Het is dus beter omtrent dit punt niet in bijzonderheden te treden en hier alleen te constateeren, dat bijna alle spiritisten het bestaan van God erkennen.

---

(1) Zie blz. 141.

(2) Zie blz. 146.

Over het geheel omvat de leer van het spiritisme, zooals zij over het algemeen in Europa begrepen wordt, voornamelijk de kennis van den mensch, en treedt niet in bijzonderheden, wanneer er sprake is van het Heelal en van God.

Gaan wij nu na, hoe de occultisten over diezelfde onderwerpen oordeelen.

2e. Occultistische Leerstellingen.

In hoofdzaak zijn de kabbalisten (de personen, die de geheime wetenschap voornamelijk bestudeerd hebben uit de kabbala) en de theosophen (menschen, die zich vooral hebben toegelegd op de geheime wetenschappen, zooals zij in Indië en in het oude Egypte geleerd worden en werden) het eens ten opzichte van de grondslagen der ésotérische wetenschap.

Hunne leerstellingen zijn veel minder eenvoudig, dan die der spiritisten. Ten opzichte van de verschillende vraagstukken gaan zij alles tot in de kleinste bijzonderheden na, zoodat het bijna onmogelijk is, er een eenigszins compleet overzicht van te geven.

Het occultisme beschouwt al de verschijnselen van het spiritisme als werkelijk bestaande feiten. Het erkent echter niet, dat al die verschijnselen door geesten worden te weeg gebracht, en schrijft ze veeleer toe aan eene menigte van andere invloeden, die in de onzichtbare wereld werkzaam zijn.

Wij moeten nu achtereenvolgens nagaan:

1e. *Hoe de mensch is samengesteld?*

2e. *Wat er van hem wordt na den dood?*

3e. *Hoedanig de samenstelling is van het Heelal en van God?*

Wij zullen dit zoo goed mogelijk mededeelen, zonder in eenig opzicht partij te kiezen. Het is ons doel niet, critiek uit te oefenen, maar alleen, om beide theoriën uiteen te zetten.

Samenstelling van den mensch.

De mensch is samengesteld uit drie grondbeginselen:

1e. Het stoffelijk lichaam;

2e. Het astrale of siderale lichaam m. a w. de plastische

(vormende) middelaar tusschen lichaam en ziel; dit doet het leven ontstaan en komt overeen met het perisprit der spiritisten.

3e. De ziel (de geest der spiritisten).

Maar dit zijn slechts de grondbeginselen van den mensch, wanneer men ze in het algemeen beschouwt. Elk hunner bestaat nog uit verschillende onderdeelen; en om te weten, wat er gebeurt, als wij sterven, is het noodig, al die onderdeelen te kennen.

Het lichaam wordt gevormd door eene menigte stoffelijke cellen. Maar elk van die cellen heeft een eigen leven, onafhankelijk van het algemeene leven van het individu.

Het perisprit of astrale lichaam is op de volgende wijze samengesteld. Allereerst bevat het het zuiver materiëele leven van den mensch, dat zijne organen doet groeien, naarmate zij verbruikt worden. Dit leven wordt aanhoudend in het organisme rondgevoerd door de bloedlichaampjes. Als reserve vinden wij een gedeelte der levenskracht in de zenuwknoopen van de sympatische zenuw, en vooral in de zonnevlecht. Dit deel van het perisprit kan het menschelijk lichaam verlaten, wanneer de mensch in eene toestand van somnambulisme of mediumniteit verkeert, en draagt er veel toe bij, om deze verschijnselen te doen ontstaan. Het is de zetel van het instinct en van alle onbewuste handelingen, en de vereeniging met de ziel veroorzaakt het begrip, waardoor de mensch het vermogen bezit, om te leeren en na te denken.

Voor een beter begrip laat ik hieronder de drie deelen volgen, waaruit het perisprit, volgens occultistische ideeën, bestaat.

PERISPRIT of LEVEN.

1e. Het gedeelte, dat zich bevindt in de cellen van het organisme en nooit buiten het lichaam treedt. — *Levenskracht.*
(Verbinding van het perisprit met het stoffelijk organisme.)

2e. Het onderdeel, gezeteld in de zenuwknoopen van de sympatische zenuw. Dit kan onder zekere omstandigheden buiten het lichaam treden. — *Astraal lichaam. Dierlijke ziel.*

3e. Het deel, dat grootendeels te vinden is in de menschelijke hersenen, en dat met bewustzijn het vorige kan besturen (magie). — Het is de zetel van de menschelijke kennis. — *Menschelijke ziel.*
(Verbinding van het Perisprit met den geest.)

Men ziet hieruit, hoe de occultisten bij hun onderricht het wezen van het perisprit tot in de kleinste bijzonderheden hebben nagegaan.

Het derde grondbeginsel, door de spiritisten gewoonlijk *geest*, door de occultisten meestal *ziel* genoemd, wordt door de laatsten op de volgende wijze ontleed:

GEEST.

1e Het laagste gedeelte van den geest, de zetel van het herinneringsvermogen omtrent aardsche dingen, en van het menschelijk verstand. — *Menschelijke ziel.*

2e Het middelste gedeelte van den geest, de zetel van de inspiratie, van het bewuste tweede gezicht en van de zedelijkheid. — *Engelen ziel.*

3e. Het meest verheven gedeelte van den geest, den zetel van het bewuste zien in de toekomst. — *Goddelijke ziel.*

De twee laatste elementen van den geest zijn niet ontwikkeld in de tegenwoordige rassen. Zij zullen langzamerhand ontstaan bij de menschenrassen, die in de toekomst de aarde zullen bewonen.

Wanneer wij deze onmisbare gegevens kennen, valt het ons gemakkelijk af te leiden, wat de mensch wordt, nadat hij gestorven zal zijn.

TOESTAND DES MENSCHEN NA DEN DOOD.

Het einddoel van den mensch is de vereeniging met God door het *Nirvana*.

Het middel, om dit einddoel te bereiken, is de *zedelijke ontwikkeling*.

Geen despotisch God bemoeit zich met ons toekomstig leven. Wij zelve zijn onze eigene rechters, en de verdiensten en laakbare handelingen van ons laatste bestaan (*Karma*) bepaalt geheel en al, hoe onze toekomst zijn moet, volgens de wetten der reactie, die altijd moet equivaleeren met de actie.

Bij den dood blijft het stoflichaam op de aarde. De levenskracht der lichaamscellen verspreidt zich in de natuur, waar zij het leven wordt van wezens, die zonder ophouden worden voortgebracht (planten, dieren enz).

Langzamerhand maakt zich van het stoffelijk wezen een

fluïdisch wezen los, dat samengesteld is uit de volgende elementen:

Het *astrale lichaam* als lichaam;

De *dierlijke ziel* als leven (instinct);

De *hoogere beginselen* bestaande uit de menschelijke ziel, de geestelijke ziel en de goddelijke ziel, (die, zooals wij boven zeiden, bij de tegenwoordige menschen nog niet ontwikkeld is).

De hoogere beginselen trachten de menschelijke ziel omhoog te voeren, de lagere daarentegen (instinct en astraal lichaam) werken er in tegengestelde richting op; daarom zal dit wezen opstijgen of bij de aarde blijven, naarmate de hoogere of lagere beginselen krachtiger zijn.

Het lijden, dat met dezen strijd gepaard gaat, wordt in bijna alle exotérische godsdiensten symbolisch voorgesteld door het vagevuur.

Langzamerhand wordt echter de scheiding tusschen deze beginselen volkomener. De lagere blijven in de duistere aardsche sfeer en de hoogere zijn er alleen door een fluïdische band mede verbonden. Nu is het wezen aldus samengesteld:

Hoogere beginselen	Goddelijke ziel. Engelen ziel.	Het hoogere onbewuste.
	Fluïdische band.	
De met bewustzijn begaafde mensch.	Wetenschap. Herinnering van aardsche zaken. Het lagere verstand.	Menschelijke ziel.
	Fluïdische band.	
Dierlijke ziel.	Het ruwe instinct. Hartstochten.	Het lagere onbewuste.
	Astraal lichaam *of Perisprit.*	

De lagere beginselen, verlicht door het verstand van de menschelijke ziel, vormen datgene, wat de occultisten *elementaire geesten* noemen. Zij zweven om de aarde in de onzichtbare wereld, terwijl de hoogere beginselen zich in een andere sfeer bewegen.

De spiritisten meenen, dat de geest altijd bekleed blijft

met haar perisprit, terwijl de occulisten leeren, dat het er zich langzamerhand van afscheidt. Volgens dezen is de geest, die op de spiritische seances komt, in den regel de elementaire geest van den opgeroepen persoon, dat wil zeggen: een wezen, dat van den overledene niets anders bezit, dan het instinct en de herinnering aan de aardsche zaken. Maar zelfs deze elementaire geest komt niet altijd; vaak zijn er geheel andere invloeden in 't spel. Het onderzoek naar die invloeden brengt er ons toe, na te gaan, hoe de onzichtbare wereld door het occultisme opgevat wordt.

Volgens het spiritisme is de onzichtbare wereld bevolkt met *geesten* en *fluïdes*. Volgens het occultisme zijn er tevens andere elementen in te vinden, nam.:

De *Elementaire geesten*, de lagere beginselen van personen, die het aardsche leven hebben afgelegd. (Laren of Lemuren.)

De astrale lichamen van levende menschen, de perisprits van mediums, die onbewust, of de perisprits van adepten (ingewijden), die met een bepaald doel het lichaam verlaten hebben.

De *Elementale geesten*, lagere wezens, die nooit geïncarneerd zijn geweest en geen eigen verstand bezitten. Zij staan geheel onder den invloed van den menschelijken wil, onverschillig, of die goed dan slecht is, en oefenen hunne werking uit in de elementen.

De *gedachten der menschen*. Rondom ieder mensch blijven de gedachten zweven en vormen door verbinding met elementale geesten werkelijk bestaande wezens (Larven), die langeren of korteren tijd blijven bestaan, naarmate de inspanning der hersenen grooter of kleiner is, en die goed of slecht op den mensch werken, naarmate de ideeën goed of slecht waren.

Indien wij in bijzonderheden de samenstelling van al die wezens zouden nagaan, indien we hun werkelijk bestaan aantoonden en de middelen, om ze te onderscheiden mededeelden, dan zouden wij een volledige verhandeling over

de praktische magie schrijven, en dit is thans mijn plan niet. (1)

Het spiritisme en het magnetisme vormen, volgens de occultisten, twee takken van de oude *Magie*, eene wetenschap, die zeer volledig in de oude tempels werd onderwezen, doch voor welke de leerling verschrikkelijke beproevingen moest ondergaan.

Wij moeten er thans op wijzen, dat de strijd tusschen occultisten en spiritisten ten opzichte van de geesten en de elementaire geesten slechts een woordenstrijd is. Het spiritisme toch neemt aan, dat de geest in den omtrek van de aarde blijft tot zijn perisprit zoo fijn is geworden, dat hij zich in hoogere sferen kan verheffen; het occultisme kent eene splitsing in een hooger en lager gedeelte. De zich manifesteerende geesten van de spiritisten komen dus volkomen overeen met datgene, wat de occultist een elementaire geest noemt.

Wel is waar, leert het occultisme ook, dat men in sommige gevallen de hoogere beginselen van het wezen kan oproepen, maar hierdoor loopt men gevaar eene der grootste misdaden te plegen; men doet het aldus op de wereld teruggeroepen wezen de voordeelen verliezen van al de pogingen, die het heeft aangewend, om zich geestelijk van daar te verwijderen. Of deze opmerking al dan niet waar is, een nauwgezet onderzoek alleen kan het uitmaken. (2)

---

(1) Later zal er ook in dit tijdschrift meer over worden medegedeeld. In de eerste afleveringen is een algemeen overzicht verkieselijk. Is de lezer daarmede eenmaal bekend, dan kunnen wij de dingen meer in bijzonderheden nagaan.

(2) Een bekend feit is het, dat Mediums, die gedurig aan lage en slechte geesten toestaan, zich door hen te manifesteeren, door de innige aanraking, waarin zij met die geesten komen, niet alleen zedelijk achteruitgaan, maar dikwijls ook zichzelven lichamelijk of geestelijk (zenuw) lijden bezorgen.

Zoo ook kan het wezen, dat manifestatiën van verheven geesten, (of van het verheven gedeelte van geesten) deze meer gelijk doen worden aan de mediums, door wie zij zich manifesteeren en dus is het mogelijk, dat dit hem meer aardschgezind en daardoor minder gelukkig maakt.

Alvorens deze studie over de onzichtbare wereld te eindigen, moet ik er nog aan herinneren, dat men daarin behalve de wezens, waarover wij gesproken hebben, nog *fluïdische stroomen van astraal licht* aantreft. Deze stroomen zijn niet zichtbaar voor den stoffelijken mensch, maar worden onmiddellijk merkbaar, wanneer iemand het zesde zintuig verkregen heeft door het uittreden van het astrale lichaam.

Dit astrale licht is de *algemeene kracht-stof*, waarvan alle andere krachten en alle zelfstandigheden wijzigingen zijn. Het volgt ongeveer dezelfde wetten als de electriciteit, eene van hare meest verheven manifestatien.

De dingen, die onzichtbaar zijn voor het stoffelijk oog, maar zichtbaar worden in somnambulistischen toestand zijn dus:

1e. De fluïdische stroomen van het astrale licht, de dragers van:

2e. De Elementale geesten, de onbekende krachten van de elementen;

3e. De Elementaire geesten, de overblijfselen van de afgestorvenen, de geesten der spiritisten;

4e. De *in wezens veranderde gedachten* (Eugene Nus);

5e. De *fluïdische lichamen* van mediums of van adepten.

Hier staat echter tegenover, dat het mij niet bekend is, of reeds met zekerheid is uitgemaakt, of de mensch al dan niet de macht bezit. om wezens, die hooger staan, dan hij zelf, te dwingen tot hem te komen. Kan hij dit niet, dan is de komst van dergelijke verheven wezens vrijwillig, en dus een daad van zelfopoffering; en zelfopoffering vindt zeker te eeniger tijd belooning. Ik wil echter de mogelijkheid van dit oproepen niet geheel ontkennen, want de wilskracht der slechten is vaak sterker, dan die der goeden

Met ziet dus, dat spiritische seances, gehouden met geen ander doel, dan om zich te vermaken, en geleid door personen, die niet voldoende op de hoogte zijn van het spiritisme en het occultisme, dikwijls veel meer kwaad kunnen doen, dan men oppervlakkig zou vermoeden. Ieder, die zich daarmede wil bezighouden, moet van te voren trachten zichzelven voldoende te leeren kennen. De praktische Magie is eene nuttige wetenschap, doch in handen van onbevoegden zijn de daaraan verbonden gevaren niet te overzien. VERT.

Het occultisme verdiept zich in tal van bijzonderheden ten opzichte van het Heelal en van God. Op het spiritisch congres te Parijs, waar tevens het occultisme hare vertegenwoordigers had, waren de spiritisten, wier leer zich slechts oppervlakkig met die vraagstukken bezig houdt, wel eenigszins benieuwd naar de mededeelingen, die daaromtrent door de occultistische afdeeling gedaan zouden worden.

Wij kunnen hier thans dit onderwerp niet in bijzonderheden behandelen. Met een enkel woord zal ik echter de grondbeginselen daarvan mededeelen.

Volgens het occultisme leeft alles, van de hardste en dichtste stoffen af tot God toe.

Eene aanhoudende wisselwerking bestaat er tusschen alle wezens. De stof ontwikkelt zich op haren tocht door de verschillende natuurrijken, om den mensch door zijnen geest meer en meer te volmaken. Deze ontwikkeling, van de vroegste oudheid af in Indië bekend, wordt sedert enkele jaren ook aangenomen door een gedeelte der Westersche geleerden. Maar evolutie (ontwikkeling) is niet de eenige wijze, waarop de kracht in het Heelal werkt; ook involutie (inwikkeling, een meer stoffelijk worden) van den geest in de stof heeft onder bepaalde omstandigheden plaats.

De ontwikkeling heeft nooit geheel plaats op dezelfde planeet in eenzelfde αἰών (Aeoon, tijdkring of eeuwigheid), een ontwikkelingstijdperk van het menschelijk geslacht op eene planeet (1). Zoo is het dier wel een ontwikkelde plant, maar nooit zal men op aarde eene plant in een dier zien veranderen. Deze transformatie geschiedt in de onzichtbare wereld, in het verloop van eenen grooten tijdkring, en ze heeft niet plaats door inwerking op het lichaam zelve, maar *op datgene, wat het nieuwe stoflichaam moet vormen*, dus op het astrale lichaam.

---

(1) Vermoedelijk nam de Aeoon, waarin wij nu leven een aanvang na den zoogenaamden zondvloed, die wel veel vroeger zal hebben plaats gehad, dan de Christenen meenen. VERT.

Evenals de mensch, wordt elk zonnestelsel geboren, leeft het, denkt het en sterft het. De juiste leeftijden van een Heelal (1) zijn, naar men beweert, mathematisch bepaald door de Indische Brahminen. Zij, die omtrent deze vraagstukken volkomen op de hoogte willen komen, zullen goed doen, verschillende theosophische werken te bestudeeren.

Later zullen we er nog wel eens op terugkomen, thans moeten wij ons in dit tijdschrift alleen tot de beginselen van het occultisme bepalen.

HERHALING.

Uit het voorgaande zien wij, dat de theoriën van het spiritisme dezelfde zijn, als die van het occultisme, maar minder gedetailleerd. De leerstellingen van het spiritisme zullen zich dan ook gemakkelijker verspreiden, omdat zij door meer menschen begrepen worden. Niet alleen van het praktische, ook van het theoretisch onderwijs in het occultisme kan alleen gebruik worden gemaakt door menschen, wier oordeel genoeg ontwikkeld is, om zich ook met abstracte begrippen bezig te houden.

Doch hoeveel punten van overeenkomst er ook mogen bestaan tusschen de leerstellingen van het occultisme en het spiritisme, geheel gelijk zijn zij niet, en hierom wil ik thans geven.

EENE VERKLARING EENER SPIRITISCHE SEANCE VOLGENS BEIDE THEORIËN.

Ik zal dit doen zonder vooringenomenheid, aan ieder overlatende, zelf een oordeel te vellen volgens zijne eigene denkbeelden en zijne persoonlijke ondervindingen (2). De spiritische

---

(1) Zie blz. 135.

(2) Zich zelven een oordeel te vormen, omtrent de verschillende onderwerpen is bij de studie van elke wetenschap nuttig, maar bij de beoefening van occultisme onmisbaar. De occulist mag niet gelooven, om dat de een of andere autoriteit iets zegt, hij moet zelf onderzoeken en de uitspraken van anderen met elkander vergelijken. Hierom heb ik dan ook gemeend geen betere leiddraad te kunnen geven aan beoefenaren van het occultisme, dan een tijdschrift, waarin stukken van verschillende schrijvers voorkomen. VERT.

theoriën zijn zoo bekend, dat het niet noodig is, er de bronnen van op te geven. De occultistische theoriën omtrent de spiritische verschijnselen zijn vooral opgesomd door Eliphas Levi (1), M. P. Blavatsky (2), Jules Lermina (3) en Donald Mac Nab (4). Deze laatste plaatst zich op een zuiver theosophisch terrein en komt tot conclusiën, die geheel antispiritisch zijn, niettegenstaande hij de werkelijkheid van al de verschijnselen (apports, materialisatiën, enz.) aanneemt. Alleen het onderzoek kan uitmaken, wie gelijk heeft, ik plaats mij, zooals ik reeds zeide, op onzijdig terrein.

De eerste persoon, die ons bij de seances belang inboezemt, is

HET MEDIUM.

Wat is een Medium (5)

Spiritisme.	Occultisme.
Een tusschenpersoon tusschen de levenden en de geesten. Een instrument dat de geesten gebruiken bij hunne verschillende manifestatiën.	Een wezen, wiens zenuwstelsel op eene bijzondere wijze is samengesteld, zoodanig, dat het astrale lichaam gemakkelijk kan uittreden. Het handelt onbewust onder den invloed van de omstanders of van de omringende wezens (physische of astrale).

(1) *Livre des Esprits.*

(2) *Isis unveiled* en artikels in *Lucifer.*

(3) Magie pratique.

(4) Etude experimental de quelques phénomènes de force psychique.

(5) De schrijver maakt van deze gelegenheid gebruik, om de mediums te bedanken, met wier hulp hij het spiritisme heeft kunnen bestudeeren nam.: mej. Bablin te Parijs met wie hij de materialisatiën en de aports (het brengen van voorwerpen in gesloten kamers) bestudeerde, een der merkwaardigste mediums, die hij ooit gezien heeft; mej. Everitt te Londen, die volkomen oplichting van materiëele voorwerpen bij helder daglicht veroorzaakte; mej. D....... een uitstekend medium voor incarnatiën en mej. Jeunehomme te Parijs.

De mediums, die mij hebben bijgestaan bij het bestudeeren van het spiritisme geven geene publieke seances en hierom acht ik het niet noodig, hunne namen te vermelden. VERT.

DE TAFEL.

Het medium gaat aan tafel zitten en deze gaat omhoog. Men hoort kloppen in de tafel of in andere soms ver van het medium verwijderde voorwerpen.

Spiritisme.

De geest, hiertoe in staat gesteld door het fluïde van het medium, werkt op de tafel.

Occultisme.

Het astrale lichaam van het medium treedt onbewust uit en tilt de tafel op, hetzij alleen, hetzij met behulp der fluïdes van de omstanders of van een elementale geest.

De tafel beantwoordt op eene begrijpelijke manier de haar gestelde vragen. Zij geeft de namen en datums juist op en antwoord ook volkomen juist op gedachte doch niet uitgesproken vragen.

Spiritisme.

De opgeroepen geest is aanwezig en manifesteert zich.

Occultisme.

Het onbewuste (het astrale lichaam) van het medium leest rechtstreeksch in het onbewuste van den persoon, die de geesten raadpleegt, en deze suggereert de antwoorden, zonder het zelf te weten.

Dit alles geschiedt geheel en al buiten het bewustzijn van het medium en hij of zij, die raadpleegt.

De tafel of eenig ander voorwerp gaat zonder aanraking naar boven en zweeft door de kamer.

Spiritisme.

De geesten heffen de tafel omhoog.

Occultisme.

Het astrale lichaam van het medium, verbonden met de astrale lichamen der omstanders, veroorzaakt deze verschijnselen.

De elementale geesten kunnen er deel aan nemen.

SEANCE IN DUISTER.

Waartoe dient de duisternis?

Spiritisme.

De lagere geesten openbaren zich beter en hebben meer kracht in de duisternis; in zwak, diffuus licht hebben physische-spiritische verschijnselen het gemakkelijkst plaats.

Occultisme.

Het geele licht lost de opeenhoopingen van astrale kracht op, zoodat zij geene voldoende vastheid kunnen verkrijgen.

Het levenslicht, onzichtbaar in een verlicht vertrek, wordt zichtbaar in de duisternis.

Het medium valt in slaap (trance).

Spiritisme.

De geesten maken gebruik van het fluïde van het medium, om deze verschijnselen te doen ontstaan.

Occultisme.

Tijdens de catalepsie treedt het astrale lichaam in sterkere mate en meer volkomen uit. Dit werkt hierdoor veel krachtiger.

De omstanders gevoelen gematerialiseerde handen, die gehoorzamen aan mentale bevelen.

Spiritisme.

Een of meer gematerialiseerde, doch niet zichtbare geesten veroorzaken deze verschijnselen.

Occultisme.

De handen van het astrale lichaam des mediums werken op een vaak belangrijken afstand van hem, zoodat zij heel verklaarbaar deze verschijnselen kunnen doen ontstaan.

Versche bloemen vallen plotseling en gelijktijdig op al de aanwezigen; dingen, die buiten de kamer waren, worden binnen gebracht, terwijl deuren en ramen gesloten zijn en blijven.

Spiritisme.

De geesten dematerialiseeren de voorwerpen en rematerealiseeren ze weder.

Occultisme.

1e. Het astrale lichaam van het medium, onbewust geholpen door de omstanders, gaat naar de plaats, waar de voorwerpen zijn.

2e. Het menschelijk leven dematerialiseert de voorwerpen door eene hem eigene kracht, en doet ze uit den vasten toestand overgaan in den stralenden.

3e. Het vervoert de voorwerpen met de hulp van de Elementale geesten en de fluïdische stroomen.

4e. Het rematerialiseert ze op de plaats der seances.

Er worden op onbegrijpelijke wijze teekeningen of schilderstukjes gemaakt, of ook wel geheele vellen papier of leien beschreven.

Spiritisme.

De geesten schrijven of teekenen door middel van de fluïdes, die zij ter hunne beschikking hebben. Het medium is het werktuig, waardoor zij zich op deze wijze openbaren, terwijl zij zich bedienen van zijn organisme.

Occultisme.

Het onbewuste van het medium schrijft of teekent de beelden, die in zijne hersenen of in die der omstanders zweven.

Deze bewerking geschiedt met behulp van het bloed van het medium, dat zich als eene zwarte kleurstof op het papier materialiseert. (1)

Een materiëel wezen komt naast het medium of in de nabijheid der aanwezigen te voorschijn. Dit wezen spreekt en kan worden aangeraakt door de aanwezigen. Het kan gephotographeerd worden (proeven van Aksakof en van Crookes).

Spiritisme.

Een geest materialiseert zich en maakt daarbij gebruik van alles, wat het leven doet onstaan, vooreerst bij het medium, vervolgens bij de aanwezigen en ten slotte in de omhullende middenstof.

Occultisme.

1e. Het astrale lichaam van het medium verbindt zich met een elementale geest en met de astrale lichamen der omstanders.

2e. Dit agglomeraat neemt den vorm aan van het denkbeeld, dat het medium of een der omstanders beheerscht.

De mentale suggestie bepaalt den vorm van de verschijning.

3e. Dit agglomeraat heeft alle eigenschappen van een materieel lichaam.

De verschijning, het medium en de toeschouwer praten met elkander.

Het medium is ontwaakt en praat met de verschijning, die zich gematerialiseerd heeft.

---

(1) Eliphas Levi, Le Livre des Esprits.

Spiritisme.

De geest openbaart zich aan het medium zelve. Hier hebben wij twee verschillende en juist bepaalde individualiteiten.

Occultisme.

Volgens het occultisme kennen wij geene uitlegging van dit verschijnsel.

De verschijning laat zichtbare sporen achter door een parafine afgietsel van hare hand te maken.

Spiritisme.

De geest veroorzaakt dit verschijnsel op eene wijze, die zeer eenvoudig moet zijn, maar waarvan wij den sleutel nog niet bezitten.

Occultisme.

Eenvoudige handeling van de Astrale hand van het medium, die zich oplost na zich gematerialiseerd te hebben.

Een der aanwezigen verbreekt den keten, om de materialisatie vast te houden, en wordt getroffen door een vallend voorwerp.

Spiritisme.

Daad der geesten. Het medium alleen kan hun niet genoeg fluïde afstaan, of de aanwezigen zijn niet eenstemmig genoeg in hunne gedachten, eene onmisbare voorwaarde voor het tot stand komen van het verschijnsel.

Occultisme.

De magische keten verbond alle astrale lichamen met elkander en vormde een soort fluïdisch bed, waarop de voorwerpen zweefden.

Het verbreken van dien keten doet de voorwerpen onmiddellijk ter neer vallen.

Besluit.

In dit stukje heeft de schrijver getracht een overzicht te geven van de philosophische en wetenschappelijke denkbeelden van de voornaamste op het congres vertegenwoordigde scholen, en eindigt met een verzoek aan de lezers, om zich niet te stooten aan fouten of onvolledigheden, die er in dit uittreksel mochten worden gevonden; immers hij zegt:

Wij hebben alles opgeofferd aan de zucht, om duidelijk te zijn. Moge eenzelfde waarheid weldra ons allen verlichten,

moge onze vereeniging van dag tot dag inniger worden, wij allen toch strijden tegen het materialisme en zijn vereenigd door de overtuiging van de daadwerkelijkheid der verschijnselen. Laat ons nooit vergeten, dat onze persoon of de stelsels van de school, die wij aanhangen niets beteekenen in vergelijking met de waarheid, die wij wenschen te verspreiden, en laat ons samen strijden voor den idealen godsdienst, de wetenschappelijke en sociale ontwikkeling der humaniteit.

Indische Spreuken.

Er is geen hatelijker misdaad, dan het benadeelen eener vrouw en het gebruik maken van hare zwakheid, om haar te berooven.

***

Een broeder moet aan zijne zuster niet alleen haar erfdeel uitkeeren, maar er een gedeelte van het zijne bijvoegen. Hij moet haar de schoonste vaars uit zijne kudde, de zuiverste saffraan van zijnen oogst en het schoonste sieraad van zijn huisraad ten geschenke geven.

***

De vrouw zorge voor het huis, want de huisgoden (Deva's) zijn gelukkig in hare tegenwoordigheid. Men moet aan de vrouw nimmer moeielijken veldarbeid opdragen.

***

De vrouw moet zijn voor een welwillend man de rust na den arbeid en de troost in het ongeluk

---

De legende van Adgigarta.

Deze legende wil ik hier mededeelen, omdat ze eenige overeenkomst heeft met die van Abraham. Ik ben geen vijand van den Christelijken godsdienst; integendeel, ik stel die op hoogen prijs, maar ik vind het dwaasheid haar te willen steunen, ten koste van de waarheid. Mocht het dus blijken, dat vele verhalen in de boeken van Mozes een groote overeenkomst hebben met die in de Veda's, dan vind ik het hoogst waarschijnlijk, dat de schrijver ze daaraan ontleend heeft, en dat ze dus niet moeten beschouwd worden als feiten, maar als mythen, symbolische verhalen of overleveringen.

Nu tot ons verhaal.

In het land Ganga leefde een braaf man, Adgigarta genaamd; elken avond en elken morgen ging hij naar de heilige bosschen of naar de oevers van de heilige rivier, om te offeren.

Na afloop der plechtigheid sprak hij zeer zacht: „Aum" (eene aanroeping van het Opperwezen) en zong de aan Sâvitri gewijde hymne.

„Bhour! Bhouvah! Schouar!"

„Heer! Schepper van Hemel en Aarde, hoor mijn nederig gebed. Een enkele Uwer blikken zal mijne ziel zuiveren. Kom tot mij, dat ik Uwe stem hoore in het ruischen der bladeren, in het gemurmel der wateren van den heiligen stroom, in het flikkeren der vlam van de Avasathya (het heilige vuur). Mijn geest heeft behoefte de zuivere lucht in te ademen, die uitstraalt van de Groote Geest. Hoor mijn nederig gebed, O Heer van al het geschapene!"

„Bhour! Bhouvah! Schouar!”

„Uw woord zal verkwikkender zijn voor mijne dorstige ziel, dan de dauw van den nacht voor het zand der woestijn, zoeter dan de stem eener jeugdige moeder, die haar eersteling liefkoost. Kom tot mij, O Heer! door wiens almacht de aarde bedekt is met bloemen en de hemelen schitteren; door wiens invloed de kiemen zich ontwikkelen, de oogst rijpt en de wijzen de deugd leeren kennen. Mijne ziel dorst er naar, zich los te maken van het sterfelijk omhulsel, ten einde het Hemelsch geluk te smaken en op te gaan in Uwe heerlijkheid.

„Bhour! Bhouvah! Schouar!”

(*Uit de Sam-Veda.*)

Daarop keerde de wijze Adgigarta zich naar de zon en zong een lied, om deze te vereeren als de heerlijkste schepping van Brahma.

„O! stralende en schitterende zon, thans zing ik U ter eere, om Uwe voortreffelijke eigenschappen te verheerlijken. Neem mijn dankgebed aan, laat uwe stralen neerdalen in mijne begeerige ziel, alsof Ge een jeugdig minnaar waart, die den boezem van zijne beminde vervult. O! Zon, Gij, die de aarde verlicht, en vruchtbaarheid geeft aan de landouwen, bescherm mij, ik zing ter eere van uwen bewonderenswaardigen glans, verlicht Gij dan ook ons verstand en onze wegen. De priesters vereeren U door offerhanden en heilige gezangen, want hun begrip ziet in U het heerlijkste werk van God. Ik smeek door mijn nederig gebed, om Uwe kostbare en goddelijke gaven, want mijn geest verlangt naar Hemelsch voedsel. (*Uit de Rig-Veda*).

Na afloop van deze gebeden wiesch Adgigarta zich op de gebruikelijke wijze in het heilige water, en besteedde verder het grootste gedeelte van den dag, om de mystieke en diepe beteekenis der Veda's te leeren kennen. Hij studeerde onder de leiding van een heilig man, Pavaca (de gezuiverde) genaamd, die spoedig den leeftijd (70 jaren) zou bereiken, waarop de ware dienaar van God zich moet terugtrekken in de bosschen, om er een kluizenaarsleven te leiden.

Toen Adgigarta 45 jaren oud geworden was, en zich voortdurend had gewijd aan de studie en het gebed, gaf zijn meester hem na afloop van de offerande eene vaars, zonder vlekken en bekroond met bloemen, zeggende:

„Thans ontvangt ge de gave, die naar de voorschriften van den Heer moet worden geschonken aan ieder, die de studie

der Veda's voleindigd heeft. Adgigarta ge hebt mijne lessen niet meer noodig; denk er nu aan, dat ge een zoon verwekt, om op uw graf de begrafenisplechtigheden te vervullen, die het verblijf van Brahma voor u moeten openen."

„Mijn vader," antwoordde Adgigarta, „ik gevoel bij het vernemen uwer woorden, hoe welwillend ze zijn, maar ik ken geene vrouw, waarvoor ik liefde koester; ik weet niet, tot wie mijn verzoek te richten."

„Ik heb u het leven gegeven door het verstand," zeide hierop Pavaca, „ik zal u nu het leven geven door de liefde en het geluk. Mijne dochter Parvady schittert onder alle meisjes door schoonheid en deugd; van hare geboorte af heb ik haar bestemd, om uwe vrouw te worden. Hare oogen hebben nog geen enkelen man aanschouwd, en er is ook geen enkele man, die haar lieftallig gelaat gezien heeft."

Bij het hooren van die woorden werd Adgigarta vervuld met vreugde, het brahmya-houta (bruidsmaal) had plaats en het huwelijk werd op de geheiligde wijze, voorgeschreven voor de dwidjas, voltrokken.

Jaren verliepen en niets verstoorde het geluk van Adgigarta en de schoone Parvady; hunne kudden waren talrijk, hun oogst van rijst, graan en saffraan was overvloedig. Toch ontbrak er iets aan hun geluk. Parvady schonk haren man geen zoon, zij scheen onvruchtbaar. Te vergeefsch deed zij een pelgrimstocht naar de heilige wateren van de Ganges, te vergeefsch bracht zij offerhanden; alle geloften en gebeden waren vruchteloos. Reeds naderde het achtste jaar harer onvruchtbaarheid, het jaar, waarin Parvady volgens de wet door haren man moest worden verlaten, omdat het haar niet gelukt was, hem een zoon te schenken. Voor beide echtgenooten was dit een aanhoudende bron van verdriet.

Op zekeren dag offerde Adgigarta een jonge geit, de schoonste zijner kudde en bad met tranen in de oogen: „Och Heer! scheid toch niet, wat ge eenmaal hebt vereenigd... maar het snikken smoorde zijne stem, hij kon geen woord meer uitbrengen. Voorovergebogen lag hij met het gelaat

tegen de aarde en zuchtende riep hij den Heer aan. Plotseling hoorde hij een stem, die uit de wolken komende, hem duidelijk deze woorden toesprak:

„Adgigarta, keer terug naar uw huis, de Heer heeft medelijden met u, Hij heeft uw gebed verhoord."

Bij zijne woning gekomen, liep zijne vrouw hem juichend tegemoet, en daar hij haar in langen tijd niet vrolijk gezien had, vroeg hij, wat toch de oorzaak harer vreugde was. Zij antwoordde:

„Gedurende uwe afwezigheid is een man, die door en door vermoeid scheen, gaan uitrusten in de verandah van onze woning; ik gaf hem helder water, gekookte rijst en boter, hij at en toen hij eenigen tijd daarna opstond, om te vertrekken, zeide hij tot mij: „uw hart is treurig en uwe oogen zijn rood van tranen, doch uw leed is voorbij. Verheug u, want weldra zult ge een zoon baren, dien ge zult noemen: Viashagana (gevolg der barmhartigheid). Hij zal de band der liefde tusschen u en uwen echtgenoot nauwer aanhalen en leven tot eer van uw geslacht."

Adgigarta vertelde haar nu op zijne beurt, wat hem was overkomen en beiden verheugden zich van harte, want nu was er een einde gekomen aan hunne rampen; nu konden zij bij en met elkaar blijven leven.

Negen maanden daarna werd de beloofde zoon geboren; zijne geboorte werd gevierd door bloedverwanten, vrienden en dienaren, doch de moeder kon geen deel nemen aan die feesten, want zij was dood voor de wereld en leefde alleen tot verheerlijking van den Heer.

Zooals gezegd was, kreeg het kind den naam van Viashagana. Na dit voorval schonk Parvady haren echtgenoot nog vele dochters, die door hare schoonheid het sieraad waren van zijn huis, maar God gaf hun geen mannelijk kroost meer.

Toen het kind twaalf jaren oud geworden was, besloot Adgigarta, met hem te gaan naar den berg, waar de stem hem berichtte, dat zijn gebed verhoord was, ten einde ter herinnering hieraan Gode een offer te brengen.

Wederom nam hij een jonge geit; de schoonste uit zijne kudde en beide begaven zich op weg. Door een groot bosch loopende, zag Viashagana plotseling een jonge duif, die waarschijnlijk uit het nest gevallen was. Het diertje werd vervolgd door een slang. Viashagana snelde er heen, doodde het ondier, nam het duifje op en zette het weder in het nest.

Het deed Adgigarta goed, te zien, dat zijn zoon niet slechts moedig, maar ook goedhartig was. Weldra kwamen zij op den berg, waar zij hout bijeenzochten, om een brandstapel te maken voor de offerhande. Maar terwijl zij hiermede bezig waren, gelukte het de geit zich van het touw los te maken en weg te loopen.

Adgigarta wist niet, wat hij doen zou. De brandstapel was bijna gereed, doch het offerdier ontbrak. Toch wilde hij niet vertrekken, voordat hij zijne gelofte volbracht had. Hierom zeide hij tegen zijnen zoon: „Ga terug naar het nest, waarin ge het diertje heb neêrgezet, en breng het mij, dan zullen we dat offeren in plaats van de geit.”

Viashagana wilde het bevel van zijnen vader opvolgen, toen de vertoornde stem van Brahma zich deed hooren, zeggende:

„Waarom beveelt gij uwen zoon, het duifje te halen, dat hij gered heeft, om het te offeren in plaats van de geit? Hebt ge het dan alleen maar aan het gevaar voor den slang ontrukt, om zelf diens vernielingswerk te voltooien? Hoe kunt ge denken, dat een dergelijk offer mij aangenaam zijn zou? Hij, die het goede, dat hij gedaan heeft, weder vernietigt, is niet waard zijne gebeden tot mij op te zenden. Dit is uwe eerste fout, Adgigarta, en om haar te herstellen, moet ge den zoon, dien ik u gaf, op dezen zelfden brandstapel offeren. Dit is mijn wil.

Toen Adgigarta dit hoorde, werd hij diep bedroefd en verslagen; hij ging op het zand zitten en tranen vloeiden hem langs de wangen. „O Parvady, riep hij, wat zult ge zeggen, indien ik alleen terugkom, en wat moet ik antwoorden, indien ge mij vraagt, wat er van uwen zoon geworden is?”

Hij weende en jammerde tot de avond viel en hij kon er maar niet toe besluiten, het noodlottige offer te brengen. Toch wilde hij niet ongehoorzaam zijn aan den Heer. Viashagana hield zich flink en moedigde zijnen vader aan, om het goddelijk bevel te volbrengen.

Met bevende handen werd de brandstapel voltooid; eindelijk legde hij zijnen zoon er op en bond hem; nu hief hij het offermes op, om hem te doorsteken, maar eensklaps vertoonde zich Vischnou en plaatste zich in de gedaante van een duif op het hoofd van den knaap.

„Adgigarta," zeide hij, „snijd de koorden los, waarmede gij uwen zoon gebonden hebt, en verstrooi den brandstapel. God is voldaan over uwe gehoorzaamheid en den moed van uwen zoon. Hij schenkt hem genade, hij moet nog vele jaren voortleven, want uit zijne nakomelingschap zal de maagd geboren worden, die door eene goddelijke kiem bevrucht, den Verlosser der menschen zal voortbrengen."

Adgigarta en zijn zoon baden langen tijd, om den Heer te danken, en keerden, toen de nacht was ingevallen, naar hunne woning terug, sprekende over de wonderbare dingen en vol vertrouwen op de goedheid van den Heer.

(*Ramatsariar.*)

Indische Spreuken.

Dat de priester de welriekende stoffen op het altaar door de vrouwen in brand doe steken, wanneer hij offert uit dankbaarheid voor de schepping, voor de vruchten, voor de woningen en voor de bloemen.

***

Zij, die lang willen leven, moeten de vrouwen met zorgend hulpbetoon omringen en hen overladen met geschenken.

AMSTERDAM, 24 Juni 1891.

Aan den WelEd. Heer Dr. PLANTENGA,
Redacteur van „Het Rozekruis."

Mijnheer!

In het laatst verschenen nummer van *het Rozekruis*, blz. 340 worden de inwijdingsvoorwaarden zoo zwaar voorgesteld, dat uwe lezers wel zouden geneigd zijn de geheime wetenschap voor goed vaarwel te zeggen; daar haar doel, de inwijding, hun onbereikbaar moet toeschijnen. Om dit mogelijke kwaad eenigszins te bestrijden, kom ik u verzoeken, dit schrijven in uw maandblad wel te willen opnemen.

De ouden hadden eene wetenschap, eene kunst die, alhoewel niet verloren, nochtans op onze hooge scholen niet geleerd wordt. Die wetenschap was in den loop der eeuwen onder vele verschillende benamingen door verlichte mannen gekend en in tallooze werken hebben zij, onder alle mogelijke vormen, die wetenschap trachten te verbreiden; of ten minste aan hen, die door de magische kracht van het onbekende werden aangetrokken, een leiddraad gegeven tot zelfontwikkeling. Moed, wilskracht, zelfbeheersching, ziedaar alles, wat tot de inwijding noodig is.

Een der mannen, waarvan ik hierboven sprak, was H. Khunrath geboren in 1502 en tot de zelfinwijding gekomen ten jare 1544. Evenmin als bijna allen, die het tot de inwijding brachten, liet hij zijn licht onder de Korenmaat verduisteren, maar ook hij strooide het goede zaad uit in zijn boek, getiteld: Amphitheatrum Sapientiae Aeternae (Schouwtooneel der eeuwige wijsheid) waarin hij den weg aanwijst, om tot de inwijding te komen. Het besluit van zijn boek, de laatste vingerwijzing aan hem, die zoekt, luidt als volgt

„Het zegel van Natuur en Kunst is eenvoud." Dit is te zeggen het geheim der ouden, het opperste geheim van natuur en kunst is eenvoudig, allereenvoudigst. Laten deze veelbelovende woorden uwe lezers tot zoeken aansporen en laat gij, Heer Redacteur, uw licht voor hen schijnen, toon hen den weg, die tot het ware weten leidt, opdat zij niet in den afgrond der vertwijfeling wanhopen, ooit tot het ware zijn (de inwijding) te komen.

Bij voorbaat voor de plaatsruimte dankend, teeken ik

hoogachtend

L. J. C.

Deze opmerking plaats ik zeer gaarne, doch ik moet er aan toevoegen, dat het m. i. slechts aan weinigen gegeven is, den hoogsten graad van zedelijke ontwikkeling te bereiken, ofschoon wij allen moeten trachten, daartoe te naderen, en naarmate ons dat beter gelukt, zullen ons ook meer geestelijke gaven ten deel vallen. De eischen, indertijd den Rozekruisers gesteld, waren nog hooger, doch de geestelijke eigenschappen, die zij, volgens de verhalen, bezaten, gaan ons begrip bijna te boven.

Toen de rijke jongling aan Jezus vroeg: „wat moet ik doen, om zalig te worden?" antwoordde de groote meester: „ge kent de geboden, onderhoud die" en eerst, toen hem dit niet voldoende was, toen hij een hoogeren graad van zaligheid wilde deelachtig worden, werd hem gezegd: „gaat henen, verkoop al, wat gij hebt, geeft het den armen en volgt mij."

Alle belooning staat in verhouding tot hetgeen wij er voor gedaan hebben. Zijn iemand de eischen, waaraan voldaan moet worden, om het hoogste geluk deelachtig te worden, te hoog, dan kan hij toch nog altijd geestelijke gaven en een groote mate van zaligheid verkrijgen, doch altijd in verhouding tot hetgeen hij er voor deed. Dit is de wet van het Karma, waaraan niemand zich kan onttrekken.

Aan de Lezers.

De eerste jaargang van het Rozekruis is nu geëindigd Ik heb getracht U daarin eenige algemeene begrippen te geven omtrent de occulte wetenschappen. Van vele zijden heb ik bewijzen gekregen van instemming en waardeering, maar de tegenkanting en bestrijding, die ik ondervond, waren niet minder groot. Het is dan ook kwetsend voor onze ijdelheid, wanneer iemand ons zegt, dat de ware beschaving en de zedelijkheid thans nog op een lagen trap staan, dat er in verschillende tijden mannen geleefd hebben, die niet alleen zedelijk, maar ook wetenschappelijk hooger stonden, dan de besten van het thans levende geslacht, maar dat velen hunner door de tegenwoordige geleerden voor bedriegers of dwazen worden gehouden, alleen, omdat deze wetenschappelijk en zedelijk te laag staan, om die mannen te begrijpen, doch ter wille van de wellevendheid mag in een tijdschrift, als dit, de waarheid niet verzwegen worden.

Ook onder de orthodox-protestanten en Katholieken heb ik mij door dit tijdschrift vele vijanden gemaakt. Ik vereer den Christus als mijn ideaal, en daarom als den middelaar tusschen God en mij zelven, als den besten en edelsten mensch, die ooit geleefd heeft, ik houd mij overtuigd, dat hij in waarheid was een Koning en Priester in de beteekenis, die de Magiers in vroegere eeuwen en de goede Maçons nog heden ten dage aan deze woorden hechten, dat hij dit is gebleven, nadat hij het stoflichaam had afgelegd, dat wij zelfs niet gelukkig kunnen wezen, tenzij wij zijne lessen opvolgen en vertrouwen op het Opperwezen, zooals hij ons Hem leerde

kennen, maar ik ben tevens overtuigd, dat het niets tot onze zaligheid afdoet, of wij al dan niet gelooven, dat hij bijna 1900 jaren geleden in Palestina geboren werd. Het geloof aan dogma's en geschiedkundige feiten heeft nooit iemand gelukkig gemaakt. Zij vormen het kleed, waarin de godsdiensten gehuld zijn, en omdat het de gewoonte is, menschen en zaken naar hunne kleeding of naar den schijn te beoordeelen, moeten er ook verschillende godsdiensten zijn. Doch in het wezen der zaak is er maar ééne godsdienst, nam.: het vertrouwen op een verheven Wezen, dat met eene oneindige liefde voor ons zorgt, en dit vertrouwen kunnen wij alleen krijgen door beoefening van het altruïsme of oprechte christelijke liefde.

We zullen die godsdienst dan ook niet voor de eenige ware en algemeene houden, voordat wij ons toeleggen op menschlievendheid en bovenal op zelfkennis. Maar om hiervan goed op de hoogte te komen, moeten we de Magie bestudeeren, en die wordt in onze eeuw veracht, omdat zij veelal met slechte bedoelingen is beoefend, en omdat goochelaars zich zelven ten onrechte den naam Magiër toekennen.

Het is mijne bedoeling, die wetenschap wederom in eere te herstellen, want zij is de ware koninklijke kunst, daarom ben ik de uitgave van dit tijdschrift begonnen.

Thans begint de 2e jaargang. Zij zal o. a. bevatten eene beschrijving van den mensch, of een antwoord op de vragen: wie zijn wij? van waar komen wij? waarheen gaan wij? Ik zal trachten, daarin uit te leggen, wat wij voor wezens zijn, en hoedanig onze verhouding is tot de ons omringende natuur. Natuurlijk zal een dergelijke verhandeling wel hier en daar gebreken hebben, want de Magie is eene moeielijke wetenschap, waarvan ook ik nog slechts de beginselen heb leeren kennen. Het zal mij dan ook genoegen doen, wanneer men mij op onjuistheden daarin opmerkzaam wil maken, mits het geene onbeduidende fitterijen zijn van personen, die oordeelen over dingen, waarvan zij niets weten.

Verder verhaal ik in dezen jaargang de geschiedenis

van Jezeus Christna, de verlosser der wereld, volgens de Veda's. Zij heeft eenige punten van overeenkomst met die van Jezus Christus. Dit is nochtans geene reden, om het bestaan van den laatsten te ontkennen, zooals de materialisten doen. Jezus is geen God door zijne geboorte, maar hij werd onze verlosser door zijne leer en zijn voorbeeld, als wij ons daar slechts aan houden.

Ik zal in dezen jaargang weder, evenals in de eerste, de vertaling geven van eene vertelling van Jules Lermina, om aan te toonen, hoe groot de macht van het magnetisme is. Het is eene geschiedenis, welke onmogelijk moet toeschijnen aan ieder, die niet bekend is met de magnetische kracht.

Verder zullen er nog vele korte stukken in worden opgenomen, o. a. ook eene bestrijding van de theorie van Pasteur en de wet, die in 1872 gemaakt is met het doel om besmettelijke ziekten te bestrijden, maar nooit eenig gunstig resultaat heeft opgeleverd.

Om echter de uitgave van dit tijdschrift te kunnen volhouden, moeten er vele abonné's zijn, want de prijs is zeer laag en daarom moet de afname groot wezen; ik hoop dus, dat allen, die mijn doel willen steunen, mij ook zullen willen helpen bij de verspreiding van dit maandwerk.

Indische Spreuken.

Ter wille van het gebed eener vrouw vergaf de schepper aan den man zijne misdaad; vervloekt zij hij, die dit vergeet.

***

De deugdzame vrouw is ontslagen van elke reiniging, want zij wordt nooit besmet, zelfs niet door de aanraking van de onreinste wezens.

